

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта“

1983 г.

София, 2014

Библиография

[За ремонт!](#)

Фантастичен разказ. Автор Рон Гулърд. Преведе Лина Василева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1983 г.

[Бягство от безсмъртието](#)

Фантастичен разказ. Автор Джордж Т. Макинтош. Преведе от руски А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1983 г.

[Как не открих машината на времето](#)

Фантастичен разказ. Автор Морис Соланж. Преведе Борислав Николов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1983 г.

[Бягство от безсмъртието](#)

Фантастичен разказ. Автор Джордж Т. Макинтош. Преведе от руски А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1983 г.

[Сфан](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Мануел ван Логем. Преведе Емануел Икономов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1983 г.

[Отвън](#)

Фантастична повест. Автори Аркадий и Борис Стругацкий. Преведе със съкращения Е. Мутафова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1983 г.

[Минаване през огледалото](#)

Фантастичен разказ. Автор Януш Зайдел. Преведе Марияна Василева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1983 г.

[Отвън](#)

Фантастична повест. Автори Аркадий и Борис Стругацкий. Преведе със съкращения Е. Мутафова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1983 г.

[Идеи за продаж](#)

Фантастичен разказ. Автор Жан-Луи Кюртис. Преведе А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1983 г.

[Отвън](#)

Фантастична повест. Автори Аркадий и Борис Стругацкий. Преведе със съкращения Е. Мутафова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1983 г.

[Последният марсианец](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Фредерик Браун. Преведе от руски А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1983 г.

[Instar omnium](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Виктор Жвикевич. Преведе от полски Лина Василева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1983 г.

[Изключението](#)

Фантастичен разказ. Автор Борис Руденко. Преведе А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1983 г.

[Начален курс](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Артър Селингз. Преведе Лилия Томова-Памукова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1983 г.

[Неразбраният](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Емануел Г. Икономов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 8 от 1983 г.

[Раздвояване на личността](#)

Фантастичен разказ. Автор Робърт Шекли. Преведе А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 8 от 1983 г.

[Мелодията](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Айзък Азимов. Преведе от английски Емануел Икономов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1983 г.

[Раздвояване на личността](#)

Фантастичен разказ. Автор Робърт Шекли. Преведе А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1983 г.

[Тазгодишната жертва](#)

Фантастичен разказ. Автор Джек Райтши. Преведе Лина Василева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1983 г.

[Убежището](#)

Фантастичен разказ. Автор Борис Руденко. Преведе А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1983 г.

[Някой ден](#)

Фантастичен разказ. Автор Айзък Азимов. Преведе Лиляна Георгиева. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1983 г.

[Убежището](#)

Фантастичен разказ. Автор Борис Руденко. Преведе А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1983 г.

[Репортаж](#)

Фантастичен памфлет. Автор Григорий Кусочкин. Преведе А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1983 г.

[Нещо ужасно се разхожда тук](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Робърт Силвърбърг. Преведе от английски Емануел Икономов. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1983 г.

За ремонт!

Фантастичен разказ

Рон Гулърд

Келнерката изпищя – ей, човек винаги си има грижи с живия персонал – и размаха протегнатата си напред ръка.

Стюърт Клеменс беше седнал в сепарето. Той се обърна и погледна към паркинга през опушените в зеленикаво стъкла. Чернокос мъж на не повече от тридесет години се беше свлякъл на колене, ръцете му трепереха, без да може да ги овладее. Полисбусът тихо потегли от мястото, където беше паркиран, и се приближи до него.

– В тази кола няма никой – прошепна келнерката и изпусна на пода чашката с кафе.

Ясно, че е от скоро на тази планета, дошла кой знае от кое забутано кътче на някоя звездна система.

– Това е моята кола – рече Клеменс, хвърли на масата смачканата салфетка и натисна копчето за чисти салфетки. Взе първата, която изскочи, и я подаде на келнерката. – Заповядайте, изчистете с нея униформата си. Тази кола си знае работата!

Келнерката приближи салфетката до очите си и му обърна гръб.

Навън, на паркинга, полисбусът завърза мъжа. За по-сигурно го зашемети още веднъж, а после го захвърли на задната седалка за идентифициране и разпит.

– Колата никога не греши – обърна се Клеменс към келнерката, която продължаваше да стои с гръб към него. – Вече повече от

година съм шериф на 23-ти окръг, и през това време този полисбус нито веднъж не направи ни най-малка грешка. Просто така са конструирани...

Колата вероятно направи на мъжа инжекция, защото той никакъв не се виждаше. Още три салфетки паднаха на масата, въпреки че никой не беше натискал копчето на автомата.

– Поврага! – изруга Клеменс и удари с юмрук автомата. Само веднъж, но резултатно.

– Случва се от време на време – обясни келнерката, като най-сетне отново го погледна, но продължаваше да избягва да поглежда към прозореца. Връчи му перфорирана карта със сметката.

Клеменс стана и леко докосна рамото ѝ:

– Не бива да се притеснявате! На планетата Барнум законът е винаги справедлив. Искрено съжалявам, че трябваше да се сблъскате директно със залавянето на престъпник.

– Той тъкмо беше обядвал – каза жената.

– Ами какво да се прави, престъпниците също трябва да ядат.

Шерифът плати сумата, която дължеше за обяда в автоматичната каса, а тя отвори вратата и го пусна да излезе на паркинга. Паркинът беше почти пуст, паркираните до полисбуса коли бяха изчезнали. Хората охотно се обръщат към служителите на закона, когато са в беда, но във всички други случаи гледат да стоят по-далеч от тях. Клеменс се усмихна криво, хвърляйки поглед към мъртвата гледка на изсъхналите поля край оазиса на ресторанта. Току-що беше завършил провежданото следствие и се връщаше в канцеларията си в Център 23. Очакваше го най-малко един час път.

Запали цигара и се приближи до колата. Любопитно му беше кого е арестувала.

– Предаваме служебно съобщение на службите за обществена сигурност на планетата Барнум – изгърмяха поставените на покрива на полисбуса високоговорители. – Търсеният убиец Шелдън Клуг беше заловен преди малко от Полисбус 10 А. Беше проведен съдебният процес, обвиняемият беше признат за виновен, смъртната присъда беше издадена и изпълнена съгласно съответната точка на закона. Чухте служебно съобщение на службите за обществена сигурност към Правното бюро на планетата Барнум.

Клеменс се затича. Ама че късмет! Шелдън Клуг беше търсен на територията на единадесет окръга за убийството на жена си и строшаване на всички домашни андроиди. Шерифът извади от задния джоб на сивия си панталон идентификационната карта, показва я през стъклото на предната врата откъм волана и изрече паролата за деня. После трябваше да подаде останалата част от паролата и да изрецитира декларация за лоялност. Едва тогава полисбусът го пусна да влезе.

Той се разположи удобно зад волана:

– Моите поздравления! Как успя да го откриеш?

Полисбусът отвърна през вътрешния високоговорител, разположен на арматурното табло:

– Извърших позитивна идентификация в течение на три минути от излизането на Клуг от ресторанта. Учудвам се, че ти не си го познал. Не беше маскиран и притежаваше всички белези на потенциален убиец.

– Не беше в същото крило на ресторанта. Съжалявам. – Клеменс се обърна към задната седалка – беше празна. Полисбусите имаха право да задържат убийците, за да ги предадат на съда в някой окръжен Център, или, доколкото вината на убиеца беше доказана и той самият беше опасен, можеха да извършат екзекуцията незабавно.

– Къде е той?

Вратичката на жабката на таблото се отвори. Показа се млечно бял буркан. Клеменс го грабна. Надписът на етикета гласеше: „Земните останки на Шелдън Клуг“. Дезинтеграторът не оставяше много.

Остави буркана обратно и попита:

– Изпрати ли снимки, отпечатащи от пръстите, цветът на ириса на очите и всичко друго необходимо в моята канцелария?

– Разбира се – отвърна колата, – плюс пълния протокол на съдебния процес. Всичко в четири екземпляра.

– Чудесно – похвали я Клеменс, – радвам се, че заловихме Клуг и тази грижа ни падна от главата. – Той запали нова цигара и хвана волана. Колата можеше да се управлява автоматично или ръчно. Клеменс предпочиташе да шофира сам.

– Тръгвай и карай към Център 23. И ме свържи с моя заместник.

– Слушам, шефе!

– Гласът ти звучи ужасно пискливо – отбеляза шерифът, докато завиваше към автострадата с шест платна, която водеше към Център 23.

– Извинявам се, ей сега ще го поправа. Предаваме служебно съобщение на службите за обществена сигурност. Предаваме

служебно съобщение на службите за обществена сигурност. Сега добре ли е?

– Бомба! А сега ми дай Кеплинг.

– Веднага, шефе!

От таблото се чу глас:

– Младши заместник – шериф Кеплинг!

– Кеплинг – започна Клеменс, – преди няколко минути си получил по телекса комплект идентификационни данни. Задръж едно копие за нашите архиви, а останалите изпрати в Централното правно бюро в Център 1.

– Слушам, шефе!

– Току-що заловихме търсения убиец Шелдън Клуг.

– Нямате грешка! Трябва ли да уведомя съда в Сградата на Кибернетиката?

– Не, присъдата е вече изпълнена. Нещо ново?

– Май че ще си имаме работа около Десетка. Подозирам престъпление на сексуална основа.

– По-точно!

– Не съм сигурен, шефе. Рапортът е доста непълен. Знаете какви ги пишат патрулите от андроиди в малките градчета. Преди един час изпратих робота-заместник, трябва да пристигне на местопрестъплението рано следобед. Ако установи, че действително е извършено престъпление, ще замина с нашия полисбус, щом вие се върнете.

Клеменс сви вежди:

– Как се казва жертвата?

– Момент. О, ето името ѝ. Дайана... Мармон. Двадесет и пет години, ръст пет фута и шест инча, тегло...

Клеменс рязко изви волана наляво и нареди на полисбуса, който се подхлъзна на банкетата:

– Стоп!... Дайана Мармон ли?! Кеплинг!

– Да, точно така. Познавате ли я?

– Имаш ли подробности за престъплението?

– Момичето работи като статистик в супермаркета в Десетка. Днес сутринта не отишла на работа. Андройдът от персоналния отдел направил стереотипен контрол на жилището ѝ. Открил там следи от борба. Извиканият патрул установил, че не е извършена кражба. При тези обстоятелства най-вероятно е да става дума за похищение. Може би си спомняте бюлетините от последната седмица относно актуалното състояние на престъпността? Предполага се, че в текущия сезон може да настъпи значително увеличаване на престъпленията на сексуална основа, особено в периферните населени места като Десетка. Затова казах, че може би имаме работа с престъпление на сексуална основа. Познавате ли момичето, шефе?

Беше се запознал с нея преди пет години – и двамата посещаваха лекциите в Щатския университет в Център 23. Дайана беше красива блондинка. Често ходеха заедно на танци, но Клеменс не я беше виждал откакто постъпи във висшата полицейска школа.

– Аз самият ще се заема с този случай – рече. – До Десетка ще стигна за не повече от два часа. По пътя ще поддържам с теб връзка по радиото. Веднага ме уведоми, ако се случи нещо важно.

– Слушам, шефе! Значи я познавате?

– Да, познавам я! – и нареди на полисбуса: – Обръщай към Десетка! Бързо!

– Слушам, шефе!

Минаваха Седмица, когато Кеплинг отново се обади:

– Шефе, патрулт андроиди е разпитал съседите. От вчера никой не е виждал момичето. В двадесет и три часа снощи се е върнала в апартамента си. Облечена е била в зелено палто и оранжева рокля. Някои са чули необичаен шум в жилището ѝ, но не са обърнали внимание. Било е малко след единадесет. Мисля, че някой е блокирал алармената система в жилището ѝ и така е успял да влезе вътре. За сега знаем само това. Никакви отпечатьци от пръсти или други следи.

– Майната му! – изруга Клеменс. – Значи наистина е похищение! А аз имам още час път до Десетка. Но нищо, полисбусът ще залови този тип. Дано успеем навреме!

– Още нещо, шефе – продължи Кеплинг.

– За Дайана Мармон ли?

– Не, за Шелдън Клуг!

– Какво?

– В Централата е постъпил рапорт, от който се вижда, че Шелдън Клуг се е предал днес сутринта в обществения автоматичен участък в парка на Център 20. Всички идентификационни данни съвпадат. Затова пък материалът, който вие изпратихте, е абсолютно негативен.

– Какви ги плещят пък тия? Та нали ние заловихме Клуг!

– Централата е на друго мнение.

– Това е невъзможно! Полисбусът не прави грешки, Кеплинг.

– Централата ще провери изцяло всички данни, когато се върнете след приключване на случая с похищението.

– Сигурен съм, че те грешат! – отсече Клеменс. – Добре, информирай ме за всичко във връзка с Дайана Мармон.

– Слушам, шефе! – заместникът на шерифа се изключи.

Клеменс веднага се обърна към полисбуса:

– Как мислиш, какво става тук? Дали не си направил грешка при разпознаването на Шелдън Клуг?

Двигателят изведнъж изключи и колата бавно се плъзна към банката. Опря се до невидимото силово поле, защитаващо полетата с пшеница наоколо, и спря. Всички съоръжения престанаха да функционират.

– Не съм ти наредил да се отклоняваш от пътя – рече Клеменс.

Никаква реакция.

Повреда на полисбуса изобщо не се предвижда. А ако нещо в него се развали, което се случва невъобразимо рядко, предполага се, че той самостоятелно ще отстрани повредата. Клеменс не беше в състояние да накара полисбус А 10 да направи каквото и да било. Той стоеше неподвижно като подхвърлен на автомобилно гробище. Не можеше и да се помисли да се извика помощ.

– За бога! – избухна шерифът. Оставаше му не повече от един час път. Сега вече това време беше къде-къде повече от час. Насилваше се да не мисли за Дайана, за това, което може да я сполети. За това, което може би в настоящия миг ставаше.

Клеменс слезе от полисбуса и отстъпи няколко крачки.

– Още веднъж те питам: ще тръгнеш ли или не?

Нищо!

Той се обърна и затича към Седмица. Струваше му се, че горещият ден изсмуква от него цялата влага, почувствува се толкова изсушен, че сякаш след миг щеше да се пречупи. Това не трябваше да стане! Не сега, когато някой, който му беше толкова близък, беше в опасност. Не сега!

Централата за техническа бърза помощ не можеше да му обещае автомонтьор преди края на смяната, значи – най-рано след четиридесет и пет минути. Клеменс потърси помощ от близките окръзи, като поиска да му заемат техен полисбус. Окръг 20 имаше авария в реактора и не можеше да отстъпи нито един от своите. Окръг 21 обеща да изпрати свой полисбус заедно със заместник-шерифа по следите на похитителя на Дайана Мармон, след като техният полисбус се освободи. Окръг 22 обеща същото, но смяташе, че ще има свободен полисбус едва около полунощ. Най-накрая Клеменс нареди на своя заместник да излети за Десетка и да направи каквото може, докато пристигне някакъв полисбус.

Само че, по дяволите, какво можеше да се очаква от един жив заместник-шериф? Във всеки случай далеч не онова, на което беше способен полисбусът!

Малкото кафене, от което той телефонираше, беше изцяло автоматизирано. Клеменс седна да почака автомонтьора до масичката за сервиране на кафе. Неголямата кръгла, боядисана в бледосиньо зала беше празна – с изключение на старчето, седнало до масата за кюфтета. То поръчваше порция след порция, докато чиниите заеха цялата повърхност на масичката. Старчето започна

да подрежда следващите поръчани порции върху тях. Не се виждаше да яде.

Клеменс пиеше кафето си, без да му обръща никакво внимание. Вероятно случаят беше за Психобуса, но той нямаше настроение да се занимава с този човек. Изпи последната глътка. Пред кафенето спря кола и Клеменс изскочи навън. Но беше някакъв клиент. След малко пристигна автомонтьорът.

– Какво да направим? – попита той, като посочи своя малък едноместен скутер.

Шерифът се замисли. Беше почти тъмно. Животът на момичето беше в опасност.

– Да му се не види, ако трябва да чакам тук да поправиш полисбуса и да ми ги докараш, ще загубим още повече време.

– Съжалявам, шерифа – обясни дребният, изгорял от слънцето автомонтьор. – Според Бюрото нямам право да вземам пътници на скутера си. Ако го натоваря с повече от 100 килограма, просто ще се изключи и изобщо няма да тръгне.

– Ох, добре добре!

На паркинга нямаше нито една кола, която можеше да реквизира.

– Аз разбрах къде горе-долу се намира този полисбус. Ще го намеря, щом е спрял досами автострадата. Изчакайте ме!

– Колко време?

Автомонтьорът вдигна рамене:

– Знам ли... Вашите играчки не се развалят често. Но веднъж като се повредят... Господ знае колко време може да трае! Може би до сутринта...

– До сутринта ли? – Клеменс хвана автомонтьора за рамото и го разтърси. – Човече, ти шегуваш ли се?!

– Ако ми счупите ръката, ремонтът ще продължи чувствително по-дълго.

– Извинявам се. Ще изчакам тук. Ще можеш ли да го докараш?

– Да. Имам специален комплект идентификационни карти и знам паролата, така че мога да вдигам маската и да карам който и да е полисбус. А вие влезте в кафенето и пийнете кафе.

– Да, да, благодаря ти.

– Ще направя, каквото мога, за да ви помогна.

Клеменс се върна в кафенето и седна на масичката до вратата, забил поглед в потъналата в мрак автострада.

– Знаете ли как се борави с онези масички, които дават „вечеря за двама“? – попита го неочаквано някакъв млад, небрежно облечен младеж.

– Извинете, не ви чух?

– Пуснах монети в автомата, за да получа свещи, но – нищо. Тоест, горяха краищата на макароните, които ни сервираха... За първи път се срещам с това момиче, шерифе, и много, бих искал да му направя добро впечатление.

Клеменс се обърна и го посъветва:

– Удари яко с юмрук в отвора...

– Благодаря!

Не го съдържаше на едно място. Стана и отиде да се обади на автоматичната телефонна станция на Правното бюро в Десетка. Монотонният глас на автомата го информира, че заместник-

шерифът Кеплинг току-що е пристигнал. Понастоящем се намира на път за жилището на жертвата. Други новини няма.

– Тя не е жертва – изръмжа Клеменс и прекъсна връзката.

– Моля ви, арестувайте онези двамата – рече старчето и хвана за ръка шерифа, едва излязъл от нишата с телефона.

– Защо?

– Изстрелях свещи на моята маса и разпръснах кюфтетата ми в четирите посоки на света.

Младежът бързо се приближи до тях.

– Праснах автомата, както ме посъветвахте, и свещта наистина изскочи. Само че хвъркна през цялата зала!

– Ох, тези младежи! – въздъхна старчето.

– Ето ви – Клеменс даде на всеки от тях шепа дребни монети. – Започнете още веднъж от самото начало.

– Но, моля ви се, вие не ме разбрахте добре – дръпна се старчето.

По тъмната автострада пламнаха светлините на фарове. Шерифът хукна към вратата и изтича на двора. Когато стигна до автострадата, полисбусът намали ход и спря. Вътре нямаше никого.

– Добре дошъл – поздрави.

Клеменс изпълни ритуала за идентифициране и все поглеждайки към автострадата, се качи в колата.

– Къде е автомонтьорът? Сам ли те изпрати?

– Разкрих го. Шефе, да продължавам ли по пътя към Десетка?

– Да. Побързай! Какво искаше да кажеш с това „разкрих го“?

Вратичката на жабката се отвори.

Сега в нея имаше два бели буркана.

– Шелдън Клуг вече няма да ни създава грижи, шефе. Преди малко го задържах и осъдих. Беше се маскирал като автомонтьор и направи опит да ремонтира служебната кола на Правното бюро. Това и извършените преди това престъпления не ми позволиха да постъпя другояче.

Шерифът с мъка преглътна. Нуждаеше се от цялата сила на волята си, за да не си позволи дори да натисне по-силно волана. Ако кажеше каквото и да било, колата отново можеше да спре да функционира. Не, тук нещо не беше в ред. Нека само Дайана да попадне на безопасно място, полисбус А 10 веднага ще отиде на ремонт. Но засега колата и нейните възможности бяха необходими на Клеменс, за да настигне похитителя.

– Добре работиш – заяви той на глас, със спокоен тон.

Светлините на фаровете се отбиха от стените на клисурата, която заграждаше тесния път. По склоновете на възвишенията пред тях запълзяха дълги, раздърпани сенки.

– Май че пристигнахме...

Веднага се обади на Кеплинг, когото беше оставил в Правното бюро в Десетка, за да поддържа постоянна връзка с него. Предупреди го да не споменава нито дума за Клуг, да не би колата да чуе.

– Централата сравни идентификационните данни на похитителя с отпечатъците от пръсти, които открихме. Не ги беше забелязал както патрулът от андроиди, така и сержантът – робот. Похитителят е Джим Отерсън. Досега е бил регистриран за дребни престъпления.

– Чудесно – отвърна Клеменс. – Можем да се надяваме, че той няма да стори зло на Дайана. Освен ако не е на път да прекрачи критичната граница... Полисбусът е по следите му. Всеки момент трябва да го настигнем. Сега той върви пеша и според колата момичето е с него. Разстоянието помежду ни непрекъснато намалява.

– Желая ви успех.

– Благодаря – Клеменс даде сигнал за край на предаването.

След пристигането им в Десетка събитията започнаха да се развиват бързо. Клеменс беше сигурен, че колата няма да има никакви проблеми с откриването на следата. А сега се намираха на двадесет и пет мили отвъд Десетка. Преди седем мили намериха колата на Отерсън с изгоряла муфа, захвърлена около четири часа преди това в един страничен полски път. Вероятно, след като е похитил момичето, Отерсън е прекарал цялата нощ в изоставения склад на петдесет мили от Десетка. Според полисбуса той е напуснал склада около пладне и се е насочил към Единадесетка. Стигайки до нея, обърнал е обратно колата към Десетка. Клеменс и полисбусът загубиха много време да кръжат по обърканите му следи. Но без автомобил Отерсън нямаше никакви шансове да избяга с момичето.

Полисбусът се отклони от пътя и подскачайки на всяка дупка и бабунка, продължи по каменистото плато. Зави и спря. Пред него се издигаше високата плоска стена на клисурата, надупчена тук-там с отворите на пещерите.

– Аз мисля, че те са някъде тук – докладва полисбусът. Изгаси двигателя.

– Добре – отвърна Клеменс. – Запали фаровете и включи високоговорителите.

Трудно можеше да изненада Отерсън, ако онзи се укриваше в някоя от пещерите. Трябваше да се опита да завърже разговор. Двата снопа светлина започнаха да се плъзгат по стръмната стена. От таблото се подаде ръчен микрофон. Клеменс го взе в ръка и излезе от полисбуса.

– Отерсън, говори шерифът Клеменс. Предай се, защото иначе ще бъда принуден да употребя обезсилващ газ. Знаем, че си в някоя от тези пещери, бихме могли да ги претърсим всичките. По-добре ще бъде веднага да се предадеш.

Израча. Изведнъж съзря някъде в средата на стръмния склон нещо зелено да пада надолу. Това нещо се преобърна няколко пъти до стената на клисурата и падна отвъд ръба на платото.

Клеменс изтича натам. Между вертикалната стена на клисурата и платото имаше ров, дълбок почти десет метра. На дъното му лежеше нещо, което можеше да бъде тялото на Дайана.

– Дай ми фенерче и въже – извика той към полисбуса.

Без да се помръдва от мястото си, колата подаде фенерче и еластично въже, което пропълзля като змия.

– Заповедта е изпълнена.

– Наблюдавай пещерите. аз слизам да видя какво падна долу.

– Готово!

Шерифът прикрепи фенерчето към колана си и улови края на въжето.

– Хайде, пускай!

Въжето се движеше бавно и заедно с него Клеменс тръгна надолу. Когато стигна до храстите, залови се за един стърчащ ръб и пусна въжето.

Пред него лежеше само зеленото палто. Отерсън искаше да ги измами.

– Внимавай, това не е момичето! – викна той към колата. – Той сигурно ще се опита да избяга.

Намести се удобно и посегна към въжето. Обаче още преди да го докосне, то се дръпна и изчезна.

– Ей, въжето! Върни го обратно!

– Положение на висша необходимост! – обяви полисбусът и включи двигателя.

Някъде високо горе изсъска огнехвъргачката и се разнесе грохотът на падащи скали. Клеменс извади пистолета си от кобура и погледна нагоре. Към пътя в клисурата тичаше едър мъж. В ръцете си носеше омотаното във въжета момиче. В огромните длани на двете си ръце държеше пистолети. Устата на Дайана беше запушена с кърпа, но тя имаше вид на жив човек. Отерсън се спускаше все по-надолу, използвайки тялото на момичето като щит. Стреляше не в Клеменс, а в колата. Прескочи рова и се изкачи на платото.

Клеменс прибра пистолета си и започна да се катери. Беше вече изминал половината път, когато дочу вика на Отерсън. После се възцари тишина. Той се мъчеше да се изкачва колкото се може по-бързо, но не успяваше. Стената на рова беше нацърбена, но нямаше за какво да се залови. Най-сетне успя да се измъкне на платото.

– Предаваме съобщение на службите за обществена безопасност – загърмяха високоговорителите на полисбуса. – Шелдън Клуг и неговата съучастничка бяха заловени, обвинени и осъдени. Екзекуцията е извършена. Информацията, която чухте, е от Правното бюро. Благодаря.

Клеменс зави като див звяр. Грабна по един камък във всяка ръка и се хвърли към колата.

– Ти уби Дайана! – изкрещя. – Проклетата машина!

Полисбусът се обърна и бавно се насочи към него.

– О, не, Шелдън Клуг – каза, – недей да си мислиш, че ще успееш да се измъкнеш!

Бягство от безсмъртието

Фантастичен разказ

Джордж Т. Макинтош

Отново избяга. Този път обаче смътното предчувствие, че бе загубил играта, не го напущаше. Не можеш вечно да се криеш от хората сред хората.

Досега неговото главно предимство беше самонадеяността на полицията, която беше уверена, че знае всичко за всяко престъпление и че няма неразкрити престъпления. А сега на всичко отгоре не беше и сам. Лежеше на плажа под ослепителното слънце на Флорида и от време на време махаше с ръка на момичето в сребристия бански, което шляпаше на плиткото.

Като си припомняше близките събития, той не намираше нито една грешка в поведението си, нито една невярна крачка. Разбира се, ако не беше отишъл в нощния клуб „Синята луна“, навярно не би имал тези неприятности. Но откъде можеше да знае!...

Млад, сякаш излят от бронз Адонис заплува право към момичето в сребристия бански. Без дори да го забележи, то изпрати към брега въздушна целувка и самоувереността на Адонис за миг се стопи. Той бавно мина край момичето.

Мъжът от брега отговори с махване на ръката. Без съмнение, тя го обича. А дали знае, че той не я обича?

Край него по плажа минаха две жени. Нито едната, нито другата можеха вече да си позволят да носят бански костюми. Но и двете бяха с бански. Едната каза:

– Виждаш ли онази мацка в сребристия бански? Точно този тип имам предвид.

– Какъв тип? – запита другата.

– На вид е твърде наивна, за да бъде порядъчно момиче. Детинските сини очи, всички тези извивки на тялото, за които тя уж и не подозира. Хващам се на бас, че е успяла да забрави за мъжете повече, отколкото ние с теб сме могли да научим за цял живот.

Чудно, помисли си лежащият на пясъка човек, колко прозорливи са жените, когато става дума за други представителки на техния пол. Гласът на едната от тях му напомни Съзън Соненбърг. Заради нея той отново трябваше да се крие. Защо ѝ трябваше да се бърка в чужди работи?

* * *

...Сградата на Мюзиккосмос се издигаше в небесата като хвалебствен химн. Тогава музиката, дори сериозната, носеше големи доходи. Едни смятаха, че всичко се беше променило, когато в училищата започнаха да учат децата да не се страхуват. Да не се страхуват да мислят, да не се страхуват да приличат на другите. Да не потискат скрития стремеж към прекрасното, към културата. На други се струваше, че успешното издирване и неминуемото наказание на престъпниците не само изкорениха престъпността, но по принцип я направиха невъзможна. Какво друго оставаше да правиш, освен да се занимаваш с любов, да четеш книги, да гледаш телевизия и дори да слушаш Бетховен или Брамс. Имаше и трети – крайните оптимисти. Те казваха: „Кой знае, може би човечеството най-сетне е достигнало зрелостта си?“

Сто и шейсет години след смъртта на Бородин неговата музика в нов аранжимент предизвика истински бум сред русите, чернокосите и рижите млади хора, накичени с най-различни дрънкулки. Две столетия след смъртта на композитора бумът, предизвикан от изпълнението на неговите симфонии в първоначалния им вид, надмина всичко известно досега. Имаше над какво да се замислиш.

Като видя Сюзън, която влизаше в сградата, старчето Бени докосна с ръка фуражката. Той беше по-стар от Сюзън, но колко, никой не знаеше.

– Очакват ви в седмо студио – промърмори Бени, поклащайки глава, и ѝ подаде ръка. Сюзън я прие с благодарност.

Преди осем месеца тя падна лошо и от тогава не се чувствуваше никога напълно здрава.

Точно затова Сюзън високо ценеше малко непохватната, но сърдечна услужливост на Бени. Днес тя го виждаше за последен път. Спря внезапно и си помисли, че трябва да му каже няколко думи за благодарност.

– Бени – каза тя, – аз съм една свадлива сбръчкана старица. Защо ти винаги си толкова добър с мен?

Този неочакван въпрос съвсем смути Бени. На глупавото му, но приветливо лице се изписаха обърканост и недоумение. Чувствуваше, че трябва да каже нещо, но съвсем не можеше да съобрази какво точно.

– Мили Бени – продължи Сюзън с необичайна за нея топлина, – аз просто исках да кажа, че ценя твоята доброта.

– Доброта? – попита Бени все още пообъркан.

– Разбира се. Колко пъти например си търсил за мен кола и си карал пилотите да приближават вертолетите до самия вход. Помниш ли, веднъж ми стана лошо и ти намери стая, където можех да си почина. Друг път ми скъси бастуна, щом само ти споменах, че е твърде дълъг. Когато репетициите продължаваха и след определеното време, ти ми носеше сандвичи.

– Това е мое задължение, мис – объркано каза Бени. – Аз съм портиер, служител. Голяма част от времето си денем просто няма какво да правя. Затова аз...

– Затова помагаш на всички, които имат нужда от помощ. Знам. Всички тези години съм приемала услугите ти като нещо полагащо ми се. И едва днес, Бени, разбрах, колко много си направил за мен, макар това да са били дреболии.

Сюзън замълча. Да приказва това точно днес на човек, който не ще познае прераждането, би било все едно да съобщаваш на гладния за банкета, на който трябва да отидеш веднага, след като си се нахранил добре. Но тя не можеше да изчезне, без да се сбогува, без да му каже една дума. Освен това Бени, този говорещ неясно, стар и не особено съобразителен Бени й харесваше.

– Днес съм за последен път тук – каза тя тихо. – Днес ще направя последния си запис, а после ще тръгна за прераждане.

Учуди я внезапно блесналото огънче в мътните очи на Бени. Но той само каза:

– Да, мис Соненбърг.

– Веднъж те обидих, когато ти предложих бакшиш. Нямам намерение да повтора тази своя грешка. Знам, че ти правиш услугите си безкористно, Чувал ли си думата хонорар?

– Хонорарий?

– Когато човек прави нещо извън задълженията си, хората обикновено искат да му изразят своята благодарност. Подаряват му нещо и наричат това хонорар. Хонорари приемат всички.

– На какво прилича този хонорарий – със съмнение запита Бени.

– Единственото, което мога да ти предложа, са пари. Купи си с тях нещо, което ти хареса, и то ще ти напомня за мен. Благодаря ти, Бени, сбогом!

Той стоеше до вратата на седмо студио, стиснал в дланта си три смачкани банкноти. После внимателно ги оправи. Двеста и петдесет долара.

* * *

В седмо студио още не бяха готови за записа и Сюзън влезе в стаята за почивка. За голямо нейно неудоволствие след нея тръгна и Уейгънг.

– Значи днес е последният запис на Сюзън Соненбърг – многозначително въздъхна Уейгънг.

– Не мога да не се съглася с вас, мистър Уейгънг, щом самият вие правите подобно заявление – каза Сюзън.

Това суетливо малко човече беше един от главните администратори на Мюзиккосмос и това, което харесваше на него, трябваше да се харесва на всички.

– Нима не ви е малко мъчно, не ви е жал да се разделите с музиката? – попита Уейгънг. – Навярно няма да станете отново пианистка. И никога вече няма да бъдете знаменита.

Сюзън съзнаваше, че единствената причина, поради която не обичаше Уейгънг, се криеше в обичайното презрение на

музикантите изпълнители и на композиторите към музикантите-теоретици... На всичко отгоре обикновено всички вече знаеха какво ще каже Уейгънг, преди още да е отворил устата си.

– Като пианистка аз достигнах в музиката почти всичко. И не ми се иска да се повтарям. Имам високи показатели по скалата за технически способности. Защо например да не стана лекар или физик?

– Учен? – ужаси се Уейгънг.

* * *

Изведнъж Сюън си помисли, че може да помоли Уейгънг за една услуга, той няма да ѝ откаже и няма да я излъже.

– Мистър Уейгънг – запитва Сюън, – познавате ли старика Бени?

– Портиерът? Разбира се.

– Моля, направете ми една услуга. Пратете го да бъде изследван чрез тест.

– Да го изследват с тест? Но защо е нужно това?

Сюън едва не каза: „За да бъде изпратен за прераждане“.

Самата идея беше безумна. Прераждането беше привилегия на „горната десятка“ – десет процента от населението с най-високи показатели по скалата на ЦЗО, ценности за обществото.

В тези десет процента влизаха голяма група от хора. Според данните си Сюън влезе лесно в „десетката“, впрочем, както всички нейни приятели и познати. Всеки випускник на колеж, всеки администратор, художник, писател, музикант, технически специалист, лекар – практически всеки човек, който бе постигнал в някоя област успех, дори и умерен, можеше да разчита на прераждане. Всеки, когото тя познаваше, освен Бени.

Още по-сложно отколкото на всеки друг е да обясниш на Уейгънг чувството или по-точно почти интуитивното усещане, че в Бени е скрито нещо повече, отколкото изглежда на пръв поглед. Тя разбираше, че съвсем не е безпристрастна към Бени, той ѝ харесваше, а можеше да умре всеки миг, колкото и силен и здрав да изглеждаше за годините си. Естествено, че ѝ се искаше да издействува той да бъде прероден, макар само за това, че беше добро момче.

Но и това не е още всичко. Скалата ЦЗО отчиташе не само интелекта у различните способности, но и това, което наричаха „емпатия“, а понякога надареност да съпреживяваш. С други думи, при други равни показатели „доброто момче“ имаше повече шансове от някой тип, който с наслада къса крилцата на мухите. По скалата за емпатия Бени сигурно ще получи висок бал.

– Но вие знаете какво представлява тестът – сърдито каза тя.

Не ѝ се искаше да каже „тестът ЦЗО“.

– Тестът за музикални способности?

– Е, разбира се, те ще проверят и това.

Тестът МС служеше за най-различни цели, но включваше и съкратен тест за равнището на интелектуалните способности и още по-съкратен за личностните свойства. Ако у Бени изведнъж открият някаква дарба или способности, тестовите непременно ще ги отразят и тогава ще бъде значително по-просто да бъде изпратен за тест ЦЗО.

Някой от техническия персонал почука и откряхна вратата.

– Готови сме, мис Соненбърг.

Това беше необикновен запис. Всички знаеха, че веднага след него Сюън ще отиде в Института за прераждане. Това няма да бъде смърт в истинския смисъл на думата – само роднините, и то обикновено жените, плачеха, когато техен близък отиваше в института; всеки, удостоен с прераждане, ликуваше, а на лишените от тази чест оставаше само страстно да се надяват. По съдбовната необратимост на събитието обаче, това беше сравнимо с реалната смърт. Сюън Соненбърг пианистката, ще умре. След прераждането ѝ тя няма да знае, че някога в предишния си живот е била пианистката Соненбърг, освен ако психиатрите сметнат, че подобна информация няма да ѝ навреди. Но като правило психиатрите имаха предубеждения спрямо такъв род откровеност.

* * *

Уейгънг взе слушалката.

– Да, аз съм. Институтът? Да, разбира се... Бенджъмин Райс? Това име не ми говори нищо. Сюън Соненбърг е споменала за него? За какво ви е притрябвал?

– Обикновено ние разпитваме близките приятели на пациентите ни – каза мек безличен глас на другия край на жицата. – Мис Соненбърг ни съобщи, че Бенджъмин Райс от Мюзиккосмос ще може да ни разкаже за нея.

– Тя дойде при вас преди три дни. В какво състояние е сега?

– Всичко върви по плана, мистър Уейгънг. Обичайната процедура, никакви усложнения. А сега за Бенджъмин Райс...

– Минутка, може би това е старчето Бени? Вижте какво, ще направя справка и ще изпратя при вас Райс, който и да се окаже. Ясно?

Проверката в отдела по комплектуване на щата не отне и минута.

– Това е един от портиерите, мистър Уейгънг. Да изпратим ли досието му?

– О, не, не, това е всичко, благодаря ви.

Позвъни на Бени.

– Обажда се Уейгънг. Звъниха от Института за прераждане. Мис Соненбърг им споменала за вас. Очевидно искат да ви зададат няколко въпроса. О, не се безпокойте, няма нищо страшно, най-обикновена процедура. Идете веднага там. Разбрахме се, нали? И още нещо, Бени...

Едва сега с чувство за вина той си спомни, че беше обещал на Сюън да изследват Бени с теста за МС.

– Е добре, това не е важно – каза и затвори телефона. Трябва да позвъни на Уолтър Дженингс от бюро за тестове, той ще повика Бени, когато му е удобно.

Бени Райс беше вече над стоте и между стените на Мюзиккосмос тези години можеха да му се дадат. Но по пътя за Института на него дори не му мина през ум, че може да използва автобус или вертолет, макар разстоянието да беше не по-малко от две мили и Мюзиккосмос или Институтът непременно биха платили пътните. Той бавно се изправи, очите му се избистриха и след като извървя една миля, спокойно можеше да мине за петдесетгодишен мъж. И доколкото средната продължителност на живота тогава беше сто и седем години, един петдесетгодишен мъж се смяташе за още съвсем млад.

Отвън бялото здание на института изглеждаше студено и безлично. Но вътре то приличаше по-скоро на луксозен хотел, отколкото на болница.

– Бенджъмин Райс? – попита миловидната блондинка в приемната. – Да, доктор Мартин ви очаква. Той е в градината. Сами ще ви заведе.

Сами беше червенокос и абсолютно безмълвен хлапак. Това учуди Бени, защото момчето се държеше дружелюбно и приветливо.

– Какво ти е синко? – попита Бени, когато влязоха в градината. – Да не си си глътнал езика?

Сами му хвърли такъв смислен и лукав поглед, че Бени почти прочете в него находчивия отговор. Но можа да каже: „Дъ-дъ“.

Бени разбра и се укори за своята несъобразителност. Разбира се, Сами беше един от преродените. Той беше запазил предишния си интелект, но не се беше научил още да говори.

Доктор Мартин изглеждаше на около двадесет години, не повече, но той не можеше да бъде прероден. Нужно бе пациентите да бъдат държани заедно, докато не стигнат зрелостта и не получат онези основни навици, които, както се смяташе, трябва да притежава всеки цивилизован гражданин. След това обаче колкото може по-бързо гледаха да ги пуснат на „бял свят“.

Намираха се на огромна поляна, където имаше подредени десетки шезлонги. И макар че тук нямаше нито една медицинска сестра и нито един лекар, освен доктор Мартин, цялата тази сцена изглеждаше най-обикновена и напомняше паркът на някой санаториум. Но човек изведнъж забелязваше, че всички, които бяха в шезлонгите, са на не повече от четиринадесет години, че всички

са потънали в дълбок изкуствен сън и че всички – и момичетата, и момчетата – бяха облечени в обикновени бели престилки. Тези престилки приличаха на куклени роклички, с тази разлика, че нито в кройката, нито при шева имаше и намек за желание да се направят малко от малко по-привлекателни. Лицата светеха от здраве и чистота, но бяха лишени от какъвто и да е проблясък на мисъл.

– Бени, вие работите в Мюзиккосмос, нали?

– Там съм портиер.

Мартин се учуди.

– А какви бяха отношенията ви с мис Соненбърг?

– Дявол да за вземе, докторе, това беше чудесна жена! Жалко, че попадна тук!

– Жалко ли? По-добре ли би било, ако беше умряла?

– Тя беше чудесна жена – промърмори Бени.

– Разкажете ми за нея – подкани го Мартин.

– Тя винаги е била добра с мен. Наистина, казваше, че и аз съм добър с нея, но не знам защо говореше така. То се знае, след като падна, тя се движеше не много бързо и аз ѝ помагах, доколкото можех. Казват, че била велика пианистка, но аз не ги разбирам тези работи. Знам само, че беше чудесна жена.

Мартин мълчеше. Ясно е, че от Бени няма да научи нищо съществено. Навярно Сюзън бе споменала името му на шега.

– А от кога познавате мис Соненбърг? – небрежно запита Мартин.

– От една година. Не, малко по-малко. Постъпих на работа в Мюзиккосмос миналия септември.

Още един неуспех. Мартин трябваше да отхвърли мисълта, че Соненбърг и този старец са могли отдавна, преди много години, да бъдат любовници. Да, Бени е много симпатичен старец, но меко казано, не особено съобразителен.

– Бихте ли искали да видите мис Соненбърг? – попита той.

Бени неволно отстъпи назад.

– Не! – развълнувано възкликна той.

– Сега тя не е Соненбърг. Но ако вие сте я обичали, Бени, непременно трябва да я видите. Разбира се, сега тя е съвсем друга. Смятам обаче, че това зрелище няма да ви бъде тягостно. В края на краищата пред нея има толкова много щастливи дни.

Бени покорно вървеше по ливадата. Мартин спря до един от шезлонгите и кимна. Бени затаи дъх.

Гладкото, миловидно лице на момичето в креслото само бегло напомняше лицето на Сюзън. То излъчваше интелект, но беше съвсем лишено от онзи израз, който се появява с натрупването на жизнен опит.

Прераждането беше условно наименование на един съвсем особен процес. Хората не се раждаха отново, но техните индивидуални черти изчезваха напълно и организмът бързо се обновяваше в култивационната камера. Вместо износените клетки те получаваха нови, вместо старост – младост. Часовникът на живота им се връщаше с осемдесет години назад. И това се плащаше с пълната забрава на предишния живот.

Момичето, което приличаше малко на Сюзън, беше в обикновена бяла престилка. Тя не скриваше съвършенствата на нейните все

още незрели форми. Приличаше на новородено с тяло на девойка, което до известна степен съответствуваше на истината.

Бети Роджърс – впрочем Мартин не каза новото ѝ име на Бени – притежаваше таланта, способностите и интелекта на Сюзън Соненбърг. Оставаше само да се гадае, дали тя ще запази всички индивидуални особености на нейния характер. Във всеки частен случай не може точно да бъде определено до каква степен формирането на личността зависи от наследствеността и до каква степен от средата. Бети и Сюзън имаха еднаква наследственост. Но те трябваше да живеят при различни условия. Може би Бети ще бъде по-щастлива от Сюзън, но ще постигне по-малко. Или обратното?...

– А пък аз си мислех, че тя ще бъде като бебе – с пресипнал глас каза Бени.

Мартин поклати глава.

– Успяхме да усъвършенствуваме природата. В естествения живот на детето са нужни двадесет години, за да узрее умствено и физически. А ние ги обучаваме за четири години. На осемнадесет години в развитието си тя няма да отстъпва по нищо на едно момиче с нормално детство...

Гласът му секна. Той беседваше с Бени като с равен, но недоумението, което бе изписано на лицето на стареца, показваше, че докторът напразно губи времето си.

* * *

На връщане в Мюзиккосмос Бени се прегърби и сега видът му отговаряше на годините...

Сюзън Соненбърг вече няма да я има... Онова красиво полудетеполужена в креслото съвсем не е тя и никога няма да бъде.

* * *

Вечерта, когато се върна в стаичката си, Бени извади от джоба си онези двеста и петдесет долара, които Сюзън му подари за спомен. Той не искаше да си спомня за нея. Най-разумно ще бъде да сложи парите при другите и да забрави от къде са. Под старомодната тоалетна масичка Бени измъкна голям плик с пари. Две хиляди долара. Повече не му и трябват. Затвори плика и го пхна под тоалетката. Парите на Сюзън останаха върху масата.

Сюзън Соненбърг си отиде, изчезна. Трябва да се отърве от тези пари колкото може по-скоро. Да ги хвърли на вятъра и от тях да не остане нищо, дори кибритена кутийка от нощния клуб.

Нощният клуб... Не беше ходил там цели двадесет години. Но щом искаш да се отървеш от парите, без да ги хвърлиш в огъня...

Извади от гардероба вечерен костюм, евтин, но ушит чудесно, така добре скроен, че когато го облече, вече не изглеждаше евтин. Такива неща винаги го подмладяваха не толкова физически, колкото морално. Възрастта на Бени можеше да бъде определена доста точно, но до двадесетгодишните момичета той изглеждаше много по-на място, отколкото много мъже, два пъти по-млади от него.

И не можеше да се каже, че той не съзнаваше това.

Бени започна да се облича, като тихо, но мелодично си подсвиркваше и мислеше за Сюзън без най-малко съжаление. Лесно е да изпаднеш в сантименталност, когато умира или отива за прераждане твой близък човек, но за него през последните двадесет години нито Сюзън, нито който и да било друг не можеха

да станат истински близки приятели. Той просто не можеше да допусне това.

Предвкушайки вечерните развлечения, Бени бавно и с апетит си хапна в близкия до дома му ресторант. После тръгна към „Синята луна“.

До бара стояха две мацки, едната облечена в розово, беше твърде невзрачна, но пък другата, в червеното...

– Здравей – каза розовата мацка.

Усмивката, с която я дари Бени, беше много по-дружелюбна и одобрителна от погледа му, хвърлен на мацката в червеното. Но той деликатно изясни положението и мацката в розово философски въздъхна.

– Това е Марита – каза тя. – Поръчай ми нещо за пиене и изчезвам.

Външно Марита малко приличаше на обикновена представителка на най-старата от професиите. Лицето ѝ бе интелигентно, а роклята, ако се направиш, че не забелязваш как я обгръща като загар на кожата, бе съвсем прилична.

Когато другата сутрин Бени пристигна в Мюзиккосмос, нищо вече не му напомняше за подаръка на Сюзън, освен отпадналостта и лекия махмурлук, усещания, по-силни от обичайните за мъжете на неговата възраст.

* * *

Дженингс сложи досието върху бюрото на Уейгънг.

– Направих теста с Бени Райс, както искахте. Желаете ли да видите резултатите?

По-голямата част от деня Дженингс, висок и немарливо облечен човек, ходеше сънлив и с равнодушен вид и напомняше мотор, включен към източник с твърде ниско напрежение. Но от време на време той се оживяваше и тогава, сякаш вече включен към високо напрежение, изглеждаше че целият искри от енергия.

Състоянието на вечната си разочарованост той обясняваше с това, че само малко хора истински се интересуваха от предмета на изследванията му. Половин живот беше изгубил, опитвайки се да доказва, че тестовите му са насочени за откриване на някакъв потенциал. Ако по теста за МС изследваният набираше астрономичната сума 185 точки, това съвсем не означаваше, че му е съдено да стане велик композитор, изпълнител или диригент. Това просто означаваше, че МС на дадения човек е равно на 185. При други благоприятни условия този човек можеше да постигне определени успехи в музиката. При абсолютно благоприятни условия той можеше да стане майстор, ако започнеше рано да се занимава и не се отклоняваше от избрания път.

* * *

– Е какво, музикален инвалид ли е? – попита Уейгънг.

– Не е точно така. МС за музикалната бездарност е 70–80. Бени има 42 точки – това го приравнява с музикалните кретени.

Уейгънг въздъхна.

– Благодаря, Дженингс. Сюзън Соненбърг пожела той да бъде изследван с този тест. Така наречената женска интуиция!

Сънливото изражение на лицето на Дженингс за миг се смени с истински ентузиазъм.

– Досещам се каква е работата. Тя е усетила, че Бени не е толкова глупав, колкото изглежда. И се оказа права.

– Вие смятате, че той може да бъде кандидат за прераждане? С такова МС?

Лицето на Дженингс отново доби уморен и отпуснат вид.

– МС на президента Фулър е бил 61 – каза той. – Това обаче не му е попречило да получи по скалата ЦЗО най-висока оценка.

Уейгънг вдигна вежди с оттенък на вежливо учудване.

– Моите показатели по МС съвпадат с показателите по скалата ЦЗО.

– И вие заемате поста музикален администратор.

– Е, и какво от това?

Лицето на Дженингс нервно потрепна. В края на краищата какво му влиза на него в работата.

– Вие искате ли да проведе с Бени теста ЦЗО?

– Ако той имаше високи показатели, това отдавна щеше да ни е известно, нали?

– Да разбира се.

– Тогава нека да забравим за него. Аз изпълних молбата на Сюън.

Но Дженингс не забрави. Преди той мислеше, че тестът се провежда по молба на човек, който е убеден, че Бени притежава музикални способности. Дженингс твърде добре, а в известен смисъл най-добре от всички други познаваше Сюън Соненбърг. Той помнеше нейните показатели от тестовете. МС – 141. („Едва 141! – каза веднъж Уейгънг. – Вашите тестове не струват нищо. Та тя е най-великата пианистка в света!“). Тогава Дженингс се опита да му

обясни, че за човек с интелекта и работоспособността на Сюън и 141 е оценка, повече от висока. Дявол да го вземе, тестовите винаги отразяват истинското положение на нещата, ако се прилагат макар и с капчица здрав разум. Трите цифри от тестовите на Сюън доказваха това съвсем очевидно: интелектуално равнище – 155, технически способности – 139, ЦЗО – 198. Навярно тя би получила висок бал и по интуиция. В чист вид тест за интуиция няма, но при данните на Сюън наличието ѝ се подразбираше от самосебе си, както наличието на радий в урановата руда. Ако от 141, 139 и 155 се получаваха средна оценка за ЦЗО 198 точки, не можеше да има и съмнение за наличието на радий.

И Дженингс, сериозният математик и учен, реши да подкрепи идеята на Сюън. Не защото го занимаваше самият Бени като личност. Интересуваше го системата от тестове в действие.

Той позвъни от кабинета си във федералното отделение на Института за прераждане и поиска регистрираните там данни на Бени по скалата ЦЗО. След петнадесет минути отговорът пристигна – 31.

Дъхът му секна. Оценка 31 по скалата ЦЗО бе немислима, невероятна. По отношение на музиката Бени е абсолютно бездарен, това е очевидно. Според всички други тестове той също не се нареждаше сред гениите. Но оценка от 31 точки демонстрираше пълната непригодност на човека за всякакъв род дейност изобщо, дори и за длъжността портиер!

Дженингс отново изпрати да повикат Бени. Той дойде веднага.

– Викали сте ме, мистър Дженингс.

– Да седнете, Бени. Мисля, че ще ви е любопитно да знаете защо тази сутрин ние проведехме с вас един тест. Работата е в това, че Съюзън Соненбърг ни помоли. Тя не обясни причините, но аз предполагам, че ви е смятала достоен за прераждане.

– Ами, няма да изкарам – просто отговори Бени. – И не ми се иска отново да се занимавам с това, моля, не ми се сърдете, мистър Дженингс.

– А пък на мен ми е интересно – каза Дженингс. – Прегледах официалните ви данни по ЦЗО. Тридесет и едно! Това просто не може да бъде! Вярвайте ми, данните са неверни. Вие спомняте ли си нещо от този тест?

– Ами! Много малко. Та това беше преди седемдесет години.

Дженингс скочи.

– Човек с оценка 31 точки не може да помни, че тестът се е провеждал преди седемдесет години. Вие не бихте могли да пресметнете това. Разбирате ли какво имам пред вид?

– Вие по-добре знаете, мистър Дженингс.

– И какво още помните по този тест? Може би в него е имало нещо необикновено? Може би тогава сте били болен? А, Бени?

– Не помня, мистър Дженингс.

– Искате ли отново да бъдете изпитан по този тест?

– Не, мистър Дженингс.

Този рязък и недвусмислен отказ за миг смути Дженингс.

– Но, Бени, тази оценка е неправилна и невярна. Разбира се, нищо не мога да ви обещаю, но вие сигурно заслужавате по-висок бал. Наистина, не мога точно да кажа колко по-висок.

За да влезе в „горната десетка“, трябваше да набере минимум 120. Едва ли Бени можеше да разчита на оценка в тези граници и Дженингс, независимо от всички предчувствия на Сюън, не искаше да обнадява стареца.

– Вижте какво, мистър Дженингс – с молба в гласа каза Бени. – Цял живот съм знаел че прераждането не е за моята уста лъжица. И отдавна съм се примирил с това. Толкова отдавна, че вече не искам никакво прераждане, разбирате ли?

– Е добре, никой не ви кара насила. Човек не бива да бъде заставян да отива за прераждане, освен в случаите, когато неговата оценка е толкова висока, че обществото не може да си позволи да го загуби. Но аз ви моля, Бени, да минете повторно теста, просто, за да бъде поправена грешката. Вашата оценка не може и никога не е могла да бъде толкова ниска.

– Както желаете, мистър Дженингс. Воля ваша.

Същия ден вечерта Дженингс получи резултатите. Неправдоподобно ЦЗО – 30 точки! Какво да каже на Бени? Сега, когато вече всичко беше направено и не оставаше ни най-малкото съмнение, му идваха най-различни обяснения.

Сюън общо бе набрала повече точки, отколкото средното аритметично от всички съставляващи. Бени можеше да набере по-малко. Ниво на интелектуално развитие – 98, музикални способности – 42, технически способности – 118, математически способности – 126, впрочем, невероятно висока оценка за един портиер. Самоутвърждаване – 41; това вече беше страшно ниска оценка. Памет – 110.

Точките, регистрирани в картона, не падаха по-ниско от 41 (и в един случай дори стигаха 126), а оценката по скалата ЦЗО беше 30. Да я смъкнат толкова можеха само криминални психопатични или антисоциални тенденции, но тази версия не можеше да се приеме. Оценката за антисоциални тенденции беше неутрална.

И Дженингс се постара да последва съвета на Уейгънг – да забрави за Бени.

* * *

Едностайното жилище на Бени бе на двадесет минути пеша от Мюзиккосмос. Той се връщаше в къщи и мислеше, дали трябва да се откаже от мястото си. Беше спокоен и съсредоточен.

Интересно е все пак защо отново го проверяваха? Бени мислеше, че проверката е свързана по някакъв начин със Сюзън, че тъкмо тя е организирала повторния тест, като е решила да му направи услуга. Е, добре, да допуснем, но кой го преследва сега? Самата Сюзън е в института и отдавна е престанала да мисли за Бени.

От една страна, ако с теб са се заели сериозно, стигат до края. От друга страна, ако твърдо и нагло държиш на своето, любопитството в края на краищата ще премине и тогава ще се чувствуваш в още по-голяма безопасност, отколкото преди. И когато той почти бе взел решение да си трае колкото може по-дълго, доколкото позволяват обстоятелствата, изведнъж усети, че го следят.

Походката му не се промени. Кой може да го следи? Само оня, който не знае почти нищо за него. Всеки, на когото е известно малко нещо повече, ще реши, че той просто се връща в къщи от

Мюзиккосмос, както се е връщал всеки ден досега и тогава какъв смисъл има следенето?

Като мина нарочно край павилиона, откъдето обикновено си купуваше вестник, Бени се престори, че изведнъж си е спомнил нещо и рязко се върна обратно. Тази маневра му позволи да разгледа добре човека, който го следеше. На вид беше около тридесет-четиридесетгодишен, по външност съвсем незабележителен.

Решението беше взето моментално. Трябва да отиде в къщи, нали там са скрити парите за бягството.

С плана да се спотаи и да изчака можеше да се прости завинаги. Когато зад гърба ти вървят първокласни детективи, твърде късно е да се хващаш за старата уловка и да се правиш на стар глупак-портиер с ЦЗО 30 точки. Няма значение кой и с каква цел е наел този таен агент, важното е, че играта отиде твърде далеч и е време да гори всички мостове след себе си.

И той отново бягаше.

Когато на другата сутрин Бени не дойде в Мюзиккосмос, това събитие се стори толкова незначително, че на отсъствието му почти никой не обърна внимание. И едва когато някаква особа се появи в Мюзиккосмос и попита за Бени, старият портиер с безсмислен поглед, който беше заел мястото на Бени до вратата, успя някак да свърже събитията от последните дни и позвъни на Дженингс в отдела за тестовите.

– Тук една жена пита за Бени, мистър Дженингс – каза той. – А Вие често го викахте напоследък при вас. Помислих си, че...

– Пита за Бени? Нима той не е на мястото си?

– Ами, няма го. И не е идвал от сутринта. Мислех, че вие...

– Каква е жената? Някаква старица ли?

– Не, млада.

– Изпратете я при мен.

(Краят следва в кн. 2)

Как не открих машината на времето

Фантастичен разказ

Морис Соланж

Известно е, че теорията и практиката са неразделни, но на мен ми бе отреден много особен начин да го разбера. Една вечер, уморен и гладен, се прибрах в къщи и заявих, че искам да вечерям. Жена ми, Бела, без да прекъсва гледането на телевизионното предаване, включи някаква програма в хранителния генератор и след три секунди на масата се появи топло ястие с доста съмнителен вид и надпис: „Задушен заек от XVI век“.

– Та това е праисторическо блюдо! – креснах възмутен. – Аз дори не знам, какво е това заек!

– Опитай и ще разбереш – спокойно отвърна Бела. – Аз ядох на обяд и както виждаш, още съм жива.

Не съвсем убеден от този довод вкусих внимателно, но още след първата хапка предпазливостта ми изчезна, а малко след това и самото ядене. Въздъхнах блажено и седнах до жена си. Даваха някаква глупост за абстрактното изкуство преди две декади; реших да подхвана разговор.

– Хубаво нещо са тия темпорални машини все пак – казах с глас на прелъстител, – като си помислиш, че благодарение на тях си доставяме всякакви деликатеси от миналото!

Жена ми ме погледна с безразличие. Явно й досаждах. Работех в Института по физика на времето и за десет години семеен живот бе

чула от мене всичко, което можеше да се чуе за различните видове темпорални машини, които разработвахме.

– Хубаво нещо са – отвърна тя кратко. – Ум е имал оня човек в праисторическата ера, който е създал първата машина. Храни ни – и повдигна рамене.

Възмутен от това гастронимическо отношение към такова важно научно откритие, отидох в кабинета си. Тогава довършвах дисертацията си за тунелите във времето и използването им от темпоралните машини. Темпорална машина съществуваше още от праисторическата ера, дори името на създателя ѝ бе забравено. Но в цялата физика на времето аз бях първият, създал математически модел на тунел във времето. С дисертацията си доказвах съществуването на флуид на времето, благодарение на който преди четири години конструирах машина за темпорални придвижвания в двете посоки, докато тази създадена в праисторическата ера работеше само от миналото към бъдещето. С известно учудване се запитах как в праисторическата ера бяха успели да създадат темпорална машина, без да познават принципите, които излагах. Поблъсках си главата с този въпрос, после реших, че той е от компетенцията на статистиците и го заряхах. Поработих над последния пасаж, с което в същност и завърших дисертацията. Трудът ми бе изящен, лек, изчерпателен. След три дни ще се състои защитата му пред Главния Координатор на научните открития.

Сутринта по видеото ме потърси Дик Уайт от института по Специална история, мой стар добър приятел. Вълнението му граничеше с безумие.

– Ела веднага! Нали си спомняш за онзи учен от края на праисторическата ера?

– Ее? – казах. – Какво толкова му се е случило?

– Докарахме го! – изкрещя Дик. Кръглото му червено лице щеше да се пръсне. – С двупосочната машина, която ти създаде. Ще работи за нашето време. Енергия от всичко! И знаеш ли какво – Дик сниши глас и лукаво се усмихна. – Той знае защо не можем да се придвижим назад в праисторическата ера!

Това беше достатъчно. Скочих, викнах, че идвам и започнах да се обличам. Там е работата, че пътуванията във времето имаха една особеност, останала необяснена от теорията ми и която не се влияеше от характеристиките на машината, която бях създал. Цялата праисторическа ера бе затворена за нас с изключение на последните й двадесет години. Можехме да си доставяме всякакви предмети, но не можехме да изпратим там наши изследователи. Опитвали бяхме многократно. И ето че сега бяха докарали този учен от последните двадесет години на праисторическата ера, който, изглежда, можеше да хвърли известна светлина върху този въпрос. Щом Дик казва... Той умее да предразполага хората към себе си и да им измъква необходимите му сведения.

Напуснах жилището си с въздушно такси и се насочих към института по Специална история. От въздуха Паре изглеждаше внушителен с неизброимите малки къщи, покрили стотици квадратни километри. В центъра му се издигаше странно желязно съоръжение с неопределено предназначение – май паметник на античното изкуство. Ще трябва някой път да попитам Бела кой и защо го е отвякъл от миналото, тя нали е изкуствовед.

В института по Специална история цареше оживление, каквото не бях виждал от години. Не пускаха никой да влиза, но Дик ме чакаше на портала и не след дълго бяхме на 27-ия етаж, където се помещаваше неговата секция. С вид на победител Дик носеше кръглото си коремче по тихия коридор и гордо ми обясняваше:

– Нали знаеш, по принцип е забранено да се отвлечат учени от миналото. Не се знае какви промени биха предизвикали в бъдещето, тоест в нашето настояще. Спомняш ли си труда на Уолмън по въпроса?

Спомнях си и още как. Докато Дик продължаваше да ми обяснява нещо, мислех за Уолмън и беснеех. Някога бяхме приятели и се уважавахме като учени. Но когато създадох двупосочната си темпорална машина, той на свой ред написа труд, в който доказваше нецелесъобразността на употребата на канала от настоящето към миналото. И се скарахме.

– По дяволите! – крещеше той в изстъпление. – Не разбираш ли какво би станало, ако благодарение на двуканалната ти машина започнем да крадем учени?

Надвиквахме се в приемната на Големия Координатор, който в момента оценяваше труда на Уолмън. И двамата бяхме бесни.

– Но разбери, такива „кражби“ само ще спомогнат за развитието на всички науки! Ами изкуствоведите? Та за тях това е златна мина, а ти...

Уолмън вдигна рамене. Не го интересуваше. След тридесет секунди оценката щеше да бъде обявена, занимавах го други въпроси. Тогава именно ми хрумна въпроса, заради който се скарахме.

– А какво би станало, ако тия от миналото започнат да крадат постиженията от следващите епохи? В унифицирано време ли ще живеем?

Задахох въпроса спокойно, но вътрешно ликувах. Уолмън ме погледна с изцъклен поглед, пребледня и изведнъж закрещя:

– Досега не е имало прецедент! В миналото изглежда си имат съображения да не го правят! А щом...

– Откъде знаеш, че няма да се случи? – настоях аз с нежен глас.

– Я си представи например, че откраднат хранителния генератор и ни изядат, както ние ядем техните храни?

Уолмън започна да отваря и затваря уста – явно искаше да ме наругае, но в същия миг в отвора на таблото пред нас се появи червена карта. Трудът бе одобрен и аз си тръгнах без повече разправи.

– Той е много особен човек, знаеш ли? – стигна до мен гласът на Дик. Така и не бях забелязал, кога бяхме влезли в кабинета му. – Такъв един, в черен костюм, през цялото време се усмихва. Каза, че ще ни създаде устройство за добиване на третична енергия, но иска първо малко да опознае нашето време. Ще ни обясни и на какво се дължи тази херметичност във времето. Затова те повиках.

– Трудно ли получихте разрешението за отвлечане? – запитах разсеяно. Все още мислех за Уолмън.

Дик се усмихна самодоволно.

– Това е моя заслуга. Доказах, че в края на праисторическата ера изобщо не е била откривана третична енергия. Наистина, по-късни източници споменават за съществуването ѝ, но наши изследователи във времето не откриха и следа от нея. От друга страна, всички

исторически следи водеха към един определен човек, живял в края на праисторическата ера, тук, в Паре. Името му е Франсоа Паре. Същият.

– Кога е тоя край на праисторическата ера по-точно? – запитах Дик. Тия исторически проблеми започваха да ми стават интересни. – И как тогава са открили третична енергия, а в по-късните декади не съществува? Или ти си измамил Главния Координатор, или ония от миналото са я считали опасна за бъдещето, както мислеше Уолмън. – При последните ми думи Дик се раздвижи неспокойно в коженото си кресло.

– Нито едното, нито другото – заяви той тържествено. – По всичко личи, че откривателят на третичната енергия е изчезнал безследно няколко дни, след като е направил откритието си. Разбираш ли?

Оставих го да продължи. Вече разбихах накъде биеше.

– С две думи, доказах, че изчезването му се дължи на наше вмешателство, поради което в двадесети век изобщо не са получили третична енергия. А щом нещо е станало в миналото... – Дик махна с ръка, при което едва не събори една ваза – трябвало е да стане. И Главният Координатор разреши.

– Какво е това век? – запитах тъпо. – На колко се равнява?

– На сто години, както една декада на хиляда. Фактически праисторическата ера е траяла 20 века, или две декади, после създали машината на времето и започнала Новата ера. Ясно ли ти е?

Кимнах. Не ми беше ясно и започнах да мисля, че не е много трудно да бъде излъган Главният Координатор, а това беше най-сложната кибернетична машина, създавана някога.

– Е, какво? – прекъсна размишленията ми Дик. – Да го доведат ли? – Явно изгаряше от нетърпение да ми покаже чудния учен.

Кимнах повторно. Дик включи микрофона пред него и тихо каза няколко думи. Зачакахме. На вратата се почука и в кабинета влязоха трима души. Двама от тях познавах бегло по лице – явно бяха колеги на Дик. Третият, висок, леко прегърбен мъж, виждах за пръв път. Беше съвършено белокоп, с весели зелени очи. Младолук. Поклони се изискано и както ми се стори – леко подигравателно. Смутих се. Станах и отвърнах на поклонa му, докато Дик отпращаше колегите си. Настъпи неловко мълчание. Дик се раздвижи и измъкна коремчето си иззад бюрото.

– Да ти представя господин Франсоа Паре, физик-енергетик от двадесети век на праисторическата ера – каза ми той сладниково, после, обръщайки се към отвлечения учен, продължи: – Мори Дюпо, специалист по физика на Времето от 7,8 част на деветата декада на Новата ера – и ме посочи с ръка.

– Искате да кажете Морис Дюпон – прозвуча плътен баритон. Гласът бе весел, също като погледа, но учтив. – Доста сте изменили имената във фонетично отношение, господа. Например този град се казва Париж, а не Паре. Но както и да е.

Дик се захили глупаво, а аз се почувствувах като прегрешил ученик. Реших да хвана бика за рогата, въпреки че не знаех дали споменатото животно има рога, защото никога не бях го виждал, но поговорката поне знаех и заговорих.

– Откакто фонографът замени книгопечатането, сам разбирате, някои фонетични отклонения постепенно се канонизираха – казах сухо. – Но така или иначе, поводът на срещата ни е друг, струва ми се. – Белокосият мъж се усмихна дружелюбно. Този човек май започваше да ми се нрави. Държеше се толкова уверено в едно чуждо нему време.

– Да, наистина. Казах на вашия приятел, че мога да обясня една аномалия на вашите пътешествия във времето, която, както разбирам, особено ви интересува.

– Тогава... – казах, но той протегна умолително ръка и аз замълчах.

– Млади човече – каза Паре с чувство. – Преди всичко, позволете ми да видя Париж на девет хиляди години разстояние от моето време! Та кой от съвременниците ми може да се похвали с такова фантастично пътешествие? Това ще бъде съвършено ново изживяване за мен, уверявам ви!

Ние с Дик закимахме усърдно. Пояснението наистина можеше да почака в интерес на гостоприемството. Тъй като за известно време аз щях да имам работа с него, предложих на учения да поживее при мен, докато по-свикне с обстановката, а колкото до разглеждането на града, то можеше да се осъществи незабавно. Господин Паре прие с ентузиазъм и не след дълго ние летяхме над града, който той упорито наричаше Париж. Възторгът му нямаше граници.

– Фантастично! – възкликаваше той. – Край на блъсканицата от огромни сгради. Семейни къщи сред природата! Знаете ли, вашето време навярно ще ми хареса, жалко само, че... – тук той замълча и втренчи поглед в нещо, после извика радостно:

– Айфеловата кула! – и аз бях принуден да насоча таксито към железния бодил в центъра на града.

– Изглежда като нова – сподели Паре, – навярно добре се грижите за нея?

– Питайте жена ми – отвърнах унило. – Тя се занимава с такива неща.

И той я запитва, вечерта, когато се прибрахме в къщи. Аз, уморен, той – преливащ от ентузиазъм. Бела му обясни, после буквално се вкопчи в него с въпроси, на които той едва успяваше да отговори, фонографът приспивно жужеше. Оставих да си говорят за изкуство и отидох да спя.

Първото нещо, което видях, когато се събудих, беше чифт зелени очи, изучаващи ме с интерес.

– Добро утро – поздрави господин Паре, като видя, че съм се събудил. – Надявам се, че не обезпокоих съня ви. Мисля, че днес можем да започнем. Сега е мой ред да задоволя любопитството ви.

Бяхме сами, Бела бе отлетяла в работата си, за да разкаже всичко, което бе чула вечерта. След закуска отидохме в кабинета ми. Преди да успея да задам някакъв въпрос, Паре каза:

– Обяснете ми теорията на пътуването във времето, както вие я разбирате – и добави усмихнато – нищо, че съм енергетик, все нещичко разбирам от тези неща.

Зяпнах. Досега мислех, че само аз съм се занимавал и се занимавам с теория на темпоралните пътувания и изведнъж този човек... Вярно, че по негово време е била изобретена първата темпорална машина, но бе прието да се счита, че това е плод на една от многобройните щастливи случайности в науката.

Паре се усмихваше с любезно очакване. Нямахе как, започнах вяло и схематично да му излагам основните положения на труда, който утре щях да предложа на оценката на Главния Координатор. Новият ми познат ме слушаше с интерес, дори с одобрение. Когато свърших, той учтиво поклати глава.

– Елементарно – каза той, – много елементарно. В наше време това и децата го знаят, докато вие например нямате никаква представа за структурата на времето. Това е много тънък момент. Трябва ви специална апаратура, за да можете да се придвижвате, ако мога така да се изразя, по структурата на времето, което вие наричате праисторическа ера. А за да построите такава апаратура, трябва да познавате съответните теоретични принципи.

Занемях. Главата ми олекна и престанах да я чувствавам, сякаш се бе превърнала в балон, пълен с лек газ. Този зеленоок учен с насмешлива усмивка срина самочувствието ми, основано на дългогодишен труд.

– И... И какво? Да не искате да кажете, че във вашето време е разработена теория на тунелите във времето и тяхното използване? – Не можех така изведнъж да свикна с това ново за мен положение.

– Уважаеми колега, ами, разбира се! Или смятате, че темпоралната машина се е самоизмислила? Та аз лично познавах човека, който разработи теорията на темпоралните пътувания! Един много симпатичен млад човек...

Мълчах. Така значи. Симпатичен млад човек. Разработил темпоралната теория в праисторическата ера. Дяволите да ги

вземат тия историци! Структура ли каза? А дали този млад учен е колегиален? Нещо отвътре започна да ми пари.

– Слушайте – казах, – за вашето време вие вече не съществувате. Това са необратими изменения при темпоралните премествания от една епоха в друга. Но ако се върнете за няколко часа, нищо няма да се промени, нито във вашата, нито в нашата епоха. Услужлив ли е този млад учен?

Погледът на господин Паре изведнъж стана сериозен. Гледаше ме в очите, докато не сведох поглед.

– Искате да се разходите във времето, така ли? – запита той накрая.

Кимнах и му обясних накратко теорията на Уолмън за невмешателството, като се стараех постъпката ми да не изглежда много жалка.

Той ме слушаше с разбиране.

– Вярно е, че не се месим в бъдещето – каза той замислено, когато свърших. – Но и в миналото също. И в двата случая настоящето се променя. А вие искате да се намесите в миналото – и той ме погледна сериозно, дори осъдително. – А, ако не се върна с вас? – и неочаквано весело се усмихна. – Вашият приятел няма да ви прости това.

– Няма нужда да идвате с мен! – започнах разпалено да го убеждавам. – Дайте ми само координатите на вашия познат! Нямам много време, утре ще се състои оценката на дисертацията ми!

Франсоа Паре се усмихна отново и поклати отрицателно глава.

– Трябва да отидем двамата. Ще се наложи да ви представя като мой сътрудник, нуждаещ се от малко информация, за да довърши

работата си в своята област. Само така ще успеете да получите интересувашите ви сведения.

Замислих се. За пътуване във времето нямах нужда от специално разрешение на Главния Координатор, имах индивидуална матрица, както всички висши сътрудници на института ни. В моята матрица щяха да интегрират и една за Франсоа, за да е под мой контрол. Но на Дик няма да казвам, да не се тревожи. Ставаше.

Следващите два часа помня смътно. Отидохме в института, където техниците прикrepиха една матрица за Франсоа към моята. Нервничех и ги карах да бързат. Франсоа явно скучаеше. Когато матрицата бе готова, пуснах едната ѝ част в машината, а другата поставих в джоба си, с нея щяхме да се върнем. На Бела не се обадох, след няколко часа отново щяхме да сме тук.

– Кажете координатите, господин Паре. Точната година, ден и час.

Ученият се замисли за миг, приближи до пулта за управление на машината и произнесе исканите данни. Бяхме готови за тръгване.

– Ще ми помогнете нали? – попитах. Паре кимна усмихнато и аз включих машината. Преместването беше мигновено. Дотогава не бях пътувал във времето, в института имахме специални изпитатели на машините, затова не познавах особеностите на темпоралните премествания. На пръв поглед всичко бе същото и аз се запитах, дали машината не бе блокирала, но веднага отхвърлих тази мисъл като явно нелепа. Огледах внимателно пулта за управление, пред който се намирах – той бе значително по-сложен от този на моята машина. Тогава огледах помещението. До мен все

така усмихнат стоеше господин Паре, а вдясно от него няколко съвсем непознати мъже, между които обаче за мое огромно изумление разпознах Дик Уайт, който също се усмихваше.

– Точно навреме, колеги. Успях да ви го върна, преди защитата на дисертацията му, която, сега може да се признае, е гениална. Благодаря за разходката – каза господин Паре. Гледах го изненадан.

– Добре дошъл в 1993 година, господин Морис Дюпон – каза един мъж с юнашки мустаци и небрежно запретнати ръкави на бялата си риза, като направи две крачки към мен. – Трябваше да приложим малка хитрост, за да ви доведем тук, която, надявам се, ще ни простите.

Изненадата ми се смени с предчувствие за нещо лошо. Бръкнах в джоба си, но той бе празен. Матрицата за връщане я нямаше. Изстинах.

– Драги господин Дюпон – обади се Паре. – Тя е там, във вашето време. Или по-точно казано, вече не съществува във вашето време.

– Как така? – запитах окончателно объркан.

– Много просто – продължи Паре. – Аз, знаете ли, не съм точно учен. Професията ми, която не съществува във вашето време, се нарича джебчийство. Характерното за този, който я практикува, е, че може незабелязано да измъква предмети от чужди джобове. Точно това направих с матрицата, преди да тръгнем. И се гордея с това.

– И има защо – обади се мустакатият мъж. Аз мълчах. – Вижте, господин Дюпон, нека ви обясня – обърна се той към мен. – Вие сте създател на машината на времето. Благодарение на теорията,

която сте разработили след хилядолетия, и която наистина е гениална. Структура на времето, разбира се, няма. Третична енергия също. Вашето име умишлено бе скрито в мъглата на историята, за да можем да ви доведем тук. Пак със същата цел оставихме името на господин Паре открито – за примамка, която се оказа сполучлива, трябва да се признае.

– Не съм съгласен – поклатих глава. – Та аз не мога да съществувам в различни времена едновременно. Или, или.

– Вярно е – отвърна спокойно мустакатият. – Така една част от живота ви е преминала в нашето бъдеще, друга ще премине в нашето настояще. Ориентирате се, нали?

Кимнах. Вече свиквах с положението. Нека само успея да направя темпоралната машина, ще видят те. А какво ли прави тук Дик?

– Машината на времето ли ще трябва да правя? – запитах.

– Ще трябва да не я правите – отговори спокойно мустакатият. – Тя е вредна за човечеството. Затова миналото бе затворено за вас, вие несъзнателно го унищожавате с постоянната си намеса, а заедно с него и бъдещето. Разберете, че не само намесата на миналото в бъдещето може да бъде опасна, но и обратното! В двадесети век възникна една теория за въздействието на някакъв непознат системно действащ отрицателен фактор в цялата стара история. И когато преди десет години един млад учен на име Морис Дюпон изобрети машина на времето и изчезна при изпробването ѝ, ние се досетихме, какъв би могъл да бъде този фактор. Догадката ни днес се потвърждава блестящо.

Да, наистина блестящо, помислих.

– Какво правиш тук, Дик? – обърнах се към моя приятел, който самодоволно пъчеше коремче.

– Нека аз да му обясня, Жорж – обърна се той към мустакатия и се приближи до мен.

– Морис, когато преди десет години ти изчезна някъде във времето, в съзнанието ти настъпиха съществени промени. Миналото вече не съществуваше за теб. Ти забрави почти всичко, свързано с него. Забрави и един свой много добър приятел детектив, който не се побоя да те последва на десет хиляди години разстояние. Не беше лесно да те открия, но слава богу, ти беше оставил записки и колегите тук – Дик направи широк жест с ръка към мълчаливата група мъже – ми помогнаха в техническо отношение. Навярно нещо от някогашните ти чувства към мен се бе запазило в подсъзнанието ти, защото в бъдещето ние лесно се сприятелихме, което ме улесни при мисията ми с господин Паре. Но това е дълга история...

– А защо в твоето и неговото – кимнах към Паре – съзнания не са настъпили промени, щом те са задължителни при темпоралните пътувания?

– Защото науката тук също се развива, господин Дюпон – проговори отново мустакатият юначага. – Преди заминаването на всеки от тях бе направено силно хипнотично внушение, благодарение на което те възприемаха чуждото време съзнателно, без нито за миг да забравят собствената си личност. Но за всичко това ще говорим по-късно, имаме много време пред себе си. А сега ви предстои друга важна работа – да не откривате машината на

времето. Пътуване във времето и историческо развитие са две несъвместими неща.

Спомних си какво бях казал на Уолмън след десет хиляди години – какво би станало, ако започнат да ни ядат, както ние ядем чужди храни, спомних си и отговора му. Той смяташе, че в миналото не вършат кражби от бъдещето и май щеше да се окаже прав. С едно изключение.

– Да-а – казах. – С научна работа очевидно не трябва да се занимавам. А и да искам, няма да успея. Вече нищо не мога да си спомня за теоретичните принципи на темпоралните пътешествия. Това сигурно е ефект от преместването ми във времето, който също сте предвидили?

Огледах ги. Всички мълчаха.

– Какво по дяволите да правя! – креснах. – Та аз все пак съм учен?

Тогава се обади Франсоа Паре с вечната си весела усмивка.

– Ами, знаете ли, господин Дюпон. Защо не опишете цялата тая история? Така или иначе, никой няма да ви повярва.

Ето как започнах да пиша научна фантастика.

Бягство от безсмъртието

Фантастичен разказ

Джордж Т. Макинтош

(Продължение от кн. 1)

Дженингс се учуди, когато видя на вратата момиче, не по-голямо от двадесет и пет години, при това явно хубавица от професията. Представи му се като Марита Хебърт.

– Извинете, че ви безпокоя, мистър Дженингс – каза тя. – Търся Бени Райс. Страшно ми е нужно да го видя.

– За какво?

Усмивката не слизаше от лицето ѝ, но сякаш малко помръкна.

– Право да си кажа, мистър Дженингс, не разбирам какво ви засяга вас това.

Дженингс повдигна рамене.

– Нали искате да ви помогна да намерите Бени? В такъв случай трябва да ми обясните някои неща. Вярвайте, мис Хебърт, мен съвсем не ме интересуват вашите лични работи, но все още силно ме интересува Бени.

– Все още?

– Защо ви е нужен Бени?

– Срегнах го тези дни. Той е три пъти по-стар от мен, но ми направи потресаващо впечатление. Искam отново да го видя, просто ми е необходимо. Дори наех детектив да го търси.

– Какво, да не сте се влюбили в него?

– Не, не е точно така. Ако искаш да видиш някой човек, трябва ли непременно отначало да се влюбиш в него?

– Казахте, че сте наели детектив. Нима не знаете къде живее Бени?

– Знаех само името му. Детективът изясни, че той работи в Мюзиккосмос. Казаха ми, че е портиер, но това не може да е вярно.

– Защо да не е вярно, мис Хебърт?

– Онази нощ той пилееше парите наляво и надясно.

– Може би е спечелил на конни състезания.

– Да, разбира се, но... Знаете ли, той е много мил човек. И толкова добре разбира всичко. Умен, но не като някой там учен или професор. Той е отзивчив, досеща се за всичко. Образован. И има вкус.

Дълбоко развълнуван, Дженингс каза:

– Твърде много хора от този тип работят като портиери.

– За глупачка ли ме вземате, мистър Дженингс? Слушайте, искам да видя Бени Райс отново, защото... е, изобщо през онези няколко часа той ме научи да гледам на света другояче. Той ми върна самоуважението, ясно ли ви е? И затова ми е нужно да го видя.

Дженингс си спомни оценката на Бени по скалата ЦЗО. Тридесет точки! Той твърде рано се бе предал. Разбира се, че тази цифра бе невярна.

– Оставете ми адреса си, мис Хебърт. Ще ви се обадим за Бени, веднага щом направим справка. Ще изпратим някого при него, в дома му.

– Можете да не си правите труд. Там го няма. Май че аз зная за него много повече от вас.

– И какво точно ви е известно, мис Хебърт?

– Нали вече ви казах. В къщи го няма. Снощи Силвър, детективът, когото наех, ми позвъни и каза, че току-що е придружил Бени до дома му. Сигурно докато той е говорил с мен, Бени е излязъл. И оттогава никой не го е видял.

Онзи Бени, когото Дженингс познаваше, съвсем не приличаше на Бени, с когото се беше срещнала Марита Хебърт. От една страна, Бени бе успял да направи нещо немислимо – обикновено всеки опит за лъжа при тестовете веднага проличаваше. Но, от друга страна, той се бе държал много странно. Защо един човек, който имаше ум да излъже тестовете и всички специалисти, трябва да бъде такъв идиот и да получи оценка тридесет точки? Ако Бени просто искаше да изчезне, да стане незабележим, трябваше да събере минимум 90, дори 100 точки. Най-безопасно и най-незабележимо е да попаднеш в златната среда. А вместо това той два пъти получава оценка, която поставя в недоумение всички.

Бени никога не бе показвал своя интелект пред Дженингс, както явно е станало при Марита, а възможно и при Сюзън Соненбърг. И все пак оценката от 30 точки винаги му се е струвала твърде ниска за него. Защо човек трябва да се прави на бездарник и тъпак? Дженингс имаше само един отговор за това.

В полицията с Дженингс говориха вежливо, но не много заинтересовано. Въпреки това на другия ден при него дойде сержант Бъш, един много наперен млад човек.

– Доколкото ви разбрах, изчезнал е човек на име Райс? – запита Бъш.

– Снощи той както обикновено е тръгнал за в къщи, но останал у дома си не повече от пет минути. Оттогава не са го виждали.

– Не ми е много ясно какво все пак е станало с този тест, мистър Дженингс? Защо сте толкова сигурни, че Райс ви е излъгал?

– Както всички тестове за определяне на типа личност – каза Дженингс – този тест е емпиричен. Той непрекъснато се съпоставя с фактическите и другите данни и резултати. И се модифицира съобразно всички тези данни. Дори за тази работа, която тук Бени изпълняваше, неговата оценка трябва да бъде в границите на 80.

– Но тестът е посочил 30.

– Следователно има нещо нередно с този тест. Не със самия тест като такъв или с метода на неговото провеждане, но с това как Бени е отговарял на въпросите.

– Разбирам. И вие смятате?...

– Че той е имал причини да се преструва на незначителен и негоден за нищо човек. Навярно той е извършил някакво престъпление.

Бъш поклати глава.

– Неразкрити престъпления няма, мистър Дженингс и вие прекрасно знаете това. А ако все пак има престъпници, всички те са известни на полицията.

– Струва ми се, сержант, че вие не схващате главното тук. Та Бени беше вече над сто години, И ако вчера той ни излъга с теста, той би могъл да излъже също и преди седемдесет години.

– Май че аз наистина съм глупак. Съвсем не мога да схвана накъде клоните.

– Щом като Бени е трябвало да се скрие преди седемдесет години, престъплението, ако наистина е имало такова, ще да е станало още по-рано.

– Искате да кажете, че всичко това се е случило, когато още няхмахме телепроследяване?

– Е, не съвсем така, но във всеки случай преди да се установи днешното положение.

– Щом това чевръсто старче е избягало с тайната си, над която е треперело седемдесет години, остава ми само да му пожелаая успех.

– Но работата не е в това! Нима не ви е интересно да стигнете до истината? На мен пък ми е интересно. И досега не мога да разбера, как Бени успя да се измъкне от нашите тестове?

– Е, това е ясно. Ако ми дадете тест и аз поради някаква причина искам да получа ниска оценка, на повечето въпроси ще отговоря неправилно и готово.

– Не, това не е пряк въпросник, който изисква отговори от типа „да“ или „не“. Всички въпроси са тясно свързани помежду си и често аз, проверявайки отговорите, ги обединявам по групи. Именно точно тук се проявяват противоречията и всеки опит за лъжа е обречен на провал.

– Но вие току-що казахте...

– Това е възможно само при едно условие: когато знаеш как е построен тестът и помниш всички опасности. Разбира се, не е необходимо да се запомнят всички отделни отговори. Достатъчно е да се улови тяхната взаимна връзка. Трябва да се знае, кога да дадеш правилен отговор, къде да оставиш пропуск и къде можеш да направиш бъркотия.

– В такъв случай този човек трябва да притежава изключителен ум, така ли?

– Точно така.

Бъш бе осенен от една догадка.

– Вие искате да кажете, че този тип Райс по равнището на интелекта си е годен за прераждане, но не събира точки, като съзнателно се прави на идиот?

– Съвсем вярно.

– Тогава престъплението му трябва да е много сериозно. Най-малко убийство. Скоро ще изясним всичко.

– По какъв начин?

– Ще проследим крачка по крачка миналото на Райс и ще научим умрял ли е някой от хората, сред които се е движил. После ще анализираме всички смъртни случаи и ще изясним причините им.

– А нима това може да се установи сега?

– О, да, разбира се.

– По какъв начин?

– Има милиони начини. Да допуснем, че сега, в тази стая, вие ме застреляте. Стъклото, металите, дървото, пластмасите, които се намират тук, ще получат сътресение и изстрелът ще се регистрира в тяхната молекулярна структура. И след десетки години ще може да се установи, че изстрелът е произведен именно тук, а датата ще бъде определена с точност до месец. Освен това върху всички предмети ще паднат сажди, после те ще се покрият с прах и дори ако внимателно се изчисти помещението, слой сажди ще остане. А ако аз падна върху пода, моето падане също ще бъде

зарегистрирано. Разбира се, за един необходим ни факт ще бъдат нужни хиляди ненужни факти и данни за други произшествия...

– Искате да кажете, че щом има причина за оглед на мястото, могат да се възстановят всички събития, когато и да са ставали там?

– Да, нещо подобно.

* * *

Марита бавно се качваше по стълбите в дома си и мислеше за постъпките си през последните дни. В „Синята луна“ не бе ходила от онази вечер, когато беше срещнала Бени. Защо ли да се лъже...

Ако беше някоя неудачница, по-леко щеше да се реши да стъпи на пътя на добродетелта и да свърши с този начин на живот. Но когато печелиш толкова много...

На вратата беше забодена бележка от мисис Герстайнър: „Два пъти звъни един мъж, каза, че е Дж. С.“

Дж. С., тоест Джон Силвър, детективът, който беше наела да търси Бени. Сега обаче тя съвсем не беше сигурна, че иска да намери Бени Райс. Май че в този Бени имаше наистина нещо странно.

Марита влезе в банята и отвори крана на чешмата. Започна да се съблича, като едва сдържаше желанието си да позвъни на Силвър.

Напълни ваната с гъста сапунена пяна и изведнъж се почувствува изчистена от полепналата по нея през тези дълги години мръсотия.

Като осъзна най-сетне какво означава за нея Бени, Марита изскочи от ваната и изтича до телефона.

Още не беше почнала да се облича, когато звънецът в коридора звънна. Очевидно Силвър бе най-бързият скороходец в света. Облече роклята и нахлузи чехлите.

Когато влезе, Силвър я обгърна с одобрителен поглед.

– Това вече е по вкуса ми – каза той.

– Казвайте какво става – рязко го пресече Марита.

Погледът му продължаваше да се плъзга по фигурата ѝ, но той заговори кратко и делово.

– Когато Райс се е върнал в къщи, той вече е бил решил всичко. Това е съвсем ясно. За да се отърве от следенето, е нужно да действа бързо и точно. Мисля, че е отишъл на аеродрума и отлетял с първия рейс.

– Едва ли Бени би постъпил толкова примитивно.

– Сигурна ли сте? Лейди, понякога дългото търсене на хитро решение позволява на противника да хвърли примката на врата ти. Единственият шанс да се отървеш от телевизионното следене е да се махнеш, докато от теб не се е заинтересувала полицията.

– Полицията тук няма нищо общо.

– Нима? А на мен ми се стори, че това момче Райс точно от нея се страхува. Иначе защо ще офейква като попарена с вряла вода котка? Той е отлетял буквално с първия рейс. За Флорида, с първо кацане във Вашингтон. Във Вашингтон се е прехвърлил на друг самолет. И знаете ли за къде е отлетял? За Флорида.

– Как така за Флорида?

– О, той съвсем не е глупав. Да приемем, че вие летите за Флорида, а после се прехвърляте за другаде. На кого ще дойде на ум, че отново сте се отправили за същото място? Той живее в

околностите на Майями. Знам къде, само че там моите хора вече не го следят.

– Защо не го следят?

– Че къде ще отиде? Или пътят му е проследен до Майями, или не е. И в единия, и в другия случай би било безумие да се мести другаде.

Напористият и самоуверен Силвър дразнеше Марита. Той действуваше и говореше така, като че ли бе свързан със самия господ бог с пряк телефон. Все пак тя го попита:

– А защо да е безумие, ако се премести другаде?

– Когато ченгетата проследяват някого, те преди всичко проверяват транспорта – аеродрумите, пристанищата, автобусните и железопътните гари. Всеки, който бяга, рано или късно ще бъде хванат. Лейди, за какво ви е притрябвал този дъртак?

Той пристъпи по-близо до нея, сякаш случайно. И макар че движенията му изглеждаха забавени, ръцете му вече лежаха на нейния кръст.

Марита нетърпеливо се дръпна, но не можа да се отскубне.

– Вън! – безстрастно каза тя. – Или се дръжте прилично, или се измитайте отук.

– Та вие за глупак ли ме смятате, лейди? Или си мислите, че ще се съглася да работя за вас, преди да науча каква сте?

Марита се дръпна и с едно движение на ръката грабна от чекмеджето на масата мъничък пистолет.

– Вън! – каза тя. Лицето ѝ не изразяваше нито страх, нито заинтересованост, нито отвращение.

Силвър все още се усмихваше.

– Та вие ми дължите много пари, лейди. Но не е задължително да платите.

– Предпочитам да платя.

Усмивката му угасна.

– О’кей. Нима съм лош? Нима моето обаяние ми изменя?

– Не знам. Нищо подобно не съм забелязала у вас.

Очите му я гледаха все по-недоверчиво и учудено.

– Вие сте влюбена в този старец – промърмори той. – Обзалагам се.

– Адресът! – каза Марита.

* * *

Марита отново махна с ръка и тръгна по плиткото към брега. Сребристият бански костюм блестеше в лъчите на обедното слънце. Съвършенството на пропорциите на нейното тяло радваше очите, но той със същото удоволствие би се любувал на красотата ѝ, ако беше жена или приятелка на някой съвсем непознат човек.

Легна на пясъка до него. Капките вода блестяха по златистата ѝ кожа.

– Защо не поплуваш, Бени?

– Май че ме следят – промърмори той.

Тя силно стисна ръцете му, сякаш с този жест можеше да го защити от целия свят.

– Те никога няма да ни намерят – каза Марита.

– Напротив – меко възрази Бени – те сигурно ще ни намерят, Марита, ако ти останеш с мен. Ако искаш да ми помогнеш, моля те, иди си.

– Не, за нищо на света!

– Марита – меко и внимателно заговори той, – нали знаеш, аз не те обичам.

– Да – печално каза тя, – ти си единственият мъж на света, от когото очаквах да ме обича и затова, разбира се, ти не ме обичаш. Но защо не искаш да ми разкажеш всичко? Може би ще мога да ти помогна?

– Иди си в къщи. Може би тогава все още ще имам шанс да се спася.

– Но защо мислиш така? С какво ти попречих?

– Твоят детектив знае, че аз съм в Майями. И ако започнат да ме търсят, преди всичко ще намерят него и ще разберат, че ти също си отлетяла за Майями. Ще вървят по петите ти и ще ме намерят.

– Но ние напуснахме Майями.

– Да, но сме съвсем наблизо.

– С какво си се провинил, Бени? Какво те очаква, ако попаднеш в ръцете им?

– Смърт – просто каза той.

Дъхът ѝ секна. Искаше ѝ се да заплаче, но за последен път беше плакала толкова отдавна, че бе забравила как става това.

– На мен още ми се живее – каза Бени. – Стар съм, но съм здрав и бодър. Ако ме оставят на мира, бих живял двадесет, че и тридесет години още. Бих живял по-дълго, отколкото ти живееш на този свят, Марита, ако само ми позволиха това. Но изглежда, че аз старея, старея духом. Иначе бих се борил. Бих те напуснал и бих намерил друго скривалище.

– Нали няма да направиш това? – рязко запита тя. – Обещай ми, че няма да го направиш.

Бени поклати глава.

– Нищо не мога да ти обещаю, Марита. Трябва да се боря за живота си.

Върху рамото му легна нечия тежка ръка:

– Бенджъмин Райс, вие сте обвинен в убийството на Ралф Чарлз Коулмън.

* * *

– Позволете ми да ви кажа, мистър Райс – с леден глас произнесе адвокатът, – че с подобно поведение вие няма да постигнете нищо. Мен са ме назначили за ваш защитник и аз съм готов да изпълня своя дълг с цялото си усърдие независимо от оскърбленията, на които ме подлагате.

– Разбира се – каза Бени, – нали услугите ви ще бъдат платени с парите, които е спечелила една проститутка.

Кенсъл въздъхна дълбоко.

– Ако вземем пред вид какво е направила за вас мис Хебърт, тази забележка свидетелствува за крайна степен на нравствено падение.

– Тя свидетелствува за истинското положение на нещата.

Кенсъл се задави от възмущение.

– Нима не разбирате, Райс, че тази... девойка ви обича.

– Както се вижда, дори и да искам, никой няма да ми позволи да забравя това.

Той отново се бореше. Като последно бе заложил на хитростта и извъртането. Преди всичко трябва да се отърве от този човек.

– Марита Хебърт е една от най-чудесните жени, които някога съм познавал – заговори Кенсъл. – Просто не мога да проумея как е

могла да се излъже и обикне човек като вас. Но доколкото чувствата ѝ са реалност, готов съм да повярвам, че не всичко у вас е само зло.

– Много съм ви благодарен – каза Бени. – Но на мен не ми са нужни вашите услуги, Кенсъл.

– Ще ви защитавам само заради мис Хебърт. Смея да се надявам, че ще попаднете в газовата камера, макар че имам намерение да положа всичките си усилия това да не се случи. Доколкото обстоятелствата ме принуждават да се изразявам пряко и недвусмислено – каза адвокатът и неговите и без това розови бузи още повече порозовяха, – чуйте какво искам да ви кажа, Райс. Фактът, че преди двадесет години вие сте убили такъв човек като Ралф Чарлз Коулмън, в което аз съвсем не се съмнявам, е толкова чудовищен, че на мен би ми се искало да бъда ваш обвинител, а не защитник. Та вие сте знаели добре какво вършите. За някакви си жалки три хиляди долара вие сте отнели живота на един от най-великите умове на нашето време.

– Той беше стар мърморко – замислено каза Бени.

– Най-големият специалист в света по въпросите на маларията, човек, спасил повече човешки живота, отколкото...

– Мен никога няма да ме признаят за виновен и вие чудесно знаете това – каза Бени.

– Напротив, много повече са шансовете, че ще ви признаят. Независимо от това, че полицията на времето е приела версията за самоубийството, неотдавнашният преглед на стаята ясно е показал, че Коулмън първо е паднал и е лежал неподвижно и едва след това в него са стреляли. Вие не можете да обясните това.

– А защо аз трябва да обяснявам нещо?

– Защото ако не се намери никакво обяснение, вас ще ви признаят за виновен. Как може човек да свърши живота си със самоубийство, ако отначало падне, а едва след това в него стрелят?

Бени вдигна рамене.

– Той се изправи, стреля в себе си и отново падна.

– Не. И в кабинета на Коулмън, в който впрочем оттогава не е влизал никой, всичко свидетелствува за обратното. Паднал е само един човек, и то само един път. А после са го застреляли. Застреляли са го, когато е лежал на пода. Сам той не е могъл да направи това.

„Да, не можеше – помисли си Бени. – И не го направи, защото го направих аз. Колко забавна е непоколебимата им увереност, като се има пред вид, че не са успели да открият толкова много други несъответствия... Значи всички тези чудодейни полицейски методи съвсем не са универсални. Преди двадесет години полицаите повярваха на една лъжа. Сега вярват на друга. Може би след още двадесет години те най-сетне ще научат истината.“

Зад вратата на килията се чу гласът на затворническия надзирател:

– При вас идва мис Хебърт, Райс.

Бени хвана ръцете ѝ и се усмихна. Внезапната промяна в поведението му порази Кенсъл.

– Три четвърти от пресата е на наша страна – възбудено заговори Марита. – Те смятат, че щом ти си на повече от сто години, вече не си опасен за обществото. За това, че си могъл да извършиш още някакво престъпление през последните двадесет години, и

дума не може да става. Но те казват, Бени, о, аз и досега не мога да повярвам в това... Не вярвам, че си убил. Ти не би могъл.

– Но аз наистина убих – меко отвърна Бени. – Марита, много се радвам, че си тук. Кажи, Марита, нали твоите желания съвпадат с моите?

– Да.

– Аз искам да умира.

– Не! – прошепна Марита, а Кенсъл изумен погледна тази стара лисица, която така бързо менеше окраската си. С Марита Бени беше самата нежност.

– Не говори така – шепнеше Марита вече по-настойчиво. – Ти не може, не трябва да умреш. Та ти обичаш живота, ти все още обичаш живота.

– О, да – отвърна Бени – но само ако ми позволят да го изживея както аз искам, на свобода. Щом полицията се е заела е разследването на живота на Бени Райс – моят край е настъпил. Те ще проследят живота ми, крачка по крачка до мига, когато започнах да работя при Коулмън и неизбежно отново ще се захванат с делото за неговото самоубийство. Съдържанието на последните писма и телефонните разговори на Коулмън доказват, че той е имал намерение да се самоубие. На времето аз бих могъл да направя разследвания, изгодни за мен. Но какво да правя сега, когато полицията разполага със средства да се върне на мястото на престъплението и да възстанови цялата картина на произшествието, дори след цели двадесет години?

– Далеч не цялата картина, а само една част от нея – вметна Кенсъл.

Той каза това толкова многозначително, че Марита го погледна изумена, в Бени – с внезапно опасение.

– През цялото време разбирах, че се държите като първокласен лъжец, но трябваше да се досетя по-рано. Вие сте Коулмън.

Бени беше предвидил нападката.

– Да. Сега вече разбирате ли защо искам да умра? Аз наистина съм Коулмън. Великият човек, както казахте. Но убийството си е убийство и не е важно кой кого е убил – старият никому ненужен кретен Райс Коулмън или Коулмън – стария кретен. Все едно, това е престъпление, все едно, това е убийство. Двадесет години живях под маската на Бени Райс и бих дал всичко да поживея още толкова. И ако ми е съдено да умра или, което е още по-лошо, да лежа в затвора, бих предпочел да си остана същия този Бени Райс.

Марита се намръщи.

– Безразлично ми е твоето истинско име.

– Знам, Марита. Но на мен не ми е безразлично. Кенсъл, ще можете ли да получите за мен смъртна присъда?

– Аз бих искал да получа за вас прераждане – тихо отвърна Кенсъл.

Марита рязко скочи.

Бени се засмя.

– О, не, не, много съм ви благодарен. Тогава ще ви се наложи първо да издействувате моето оправдаване.

– Извинете – рязко го прекъсна Кенсъл. – Ако успея да докажа, че вие сте Коулмън, а не Райс, мотивът за престъплението отпада. Та вие не бихте взели да убивате Райс заради своите собствени три хиляди – нищожна част от вашия банков влог.

– Напротив – каза Бени, – за мен е по-добре да остана Райс. На всекиму е ясно, че Бени е тъпак. И може да бъде обвинен само в жестоко, примитивно престъпление. А обвинението против Коулмън, тоест против мен, аз бих формулирал като преднамерено убийство с изготвяне на фалшифицирани писма и бележки, за да бъде заблудено следствието и да се приеме трупът на Райс за мой собствен. И доколкото той беше точно на моята възраст, и доколкото го бях назначил предварително, а после направих подмяната, то от само себе си се налага изводът за предварително планирано убийство с цел отстраняването на самотен никому ненужен старец, за да мога аз да присвоя името му и да изчезна.

* * *

По време на съдебния процес беше засегната и възможността подсъдимият да е Коулмън, а не Райс. При такава ситуация той можеше вместо смъртно наказание да получи доживотен затвор.

Съдията попита не желае ли Бени да каже нещо на съда, преди да бъде произнесена присъдата. Съдебните заседатели бяха решили, че е виновен и присъдата можеше да бъде смъртно наказание или доживотен затвор.

– Да – отговори Бени, – ще кажа.

В залата зашепнаха. По време на целия процес подсъдимият стоеше безмълвен, както подобава на човек с такава ниска оценка по ЦЗО. А сега той говореше разумно и убедително.

– Тук беше изказано предположението, че аз всъщност съм Коулмън, а не Райс – каза Бени. – Но то остана да виси във въздуха, защото изглеждаше явна нелепост. И сега ли ви се струва невероятно?

Шумът в залата прерасна в ропот. Всички знаеха оценките на Бени от тестовете за интелекта и ЦЗО. Бени Райс не би могъл да говори така.

– Ще ви разкажа – продължаваше Коулмън, – защо убих Бени Райс. Не исках да отида на прераждане. Исках да изживея живота си до край, а когато този край настъпи – да умра. Нима човек, минал през прераждането, оцелява? Не! Той не помни предишния си живот, той става друга личност.

Не исках да ставам друг. Исках да изживея отмереният ми къс живот и да умра. Мнозина мислят точно така, но мълчат, защото само едната горда мисъл, че са достойни за прераждане, ги лишава от дар слово. И на всичко отгоре още и страхът от вечната тъмнина. Прераждането е отсрочка. Нека онези същества, които хората стават, да не помнят нищо за своето предишно „аз“ – това все още не е краят. И затова те на седемдесет, осемдесет години доброволно се разделят с живота, като се страхуват от риска, като се опасяват, че смъртта ще ги настигне всеки миг, ако се опитат да поживеят още малко.

Когато навърших осемдесет, отвсякъде започнаха да ме уговарят да се съглася да отида на прераждане. Аз се противопоставих. Исках спокойно да изживея останалите ми двадесет-тридесет години. Но Ралф Чарлз Коулмън нямаше право на избор. Той беше твърде значителна, твърде ценна за обществото личност, светът не можеше да си позволи да загуби такъв човек. Натискът се засили и можеше да премине в насилие. Нужно беше да изчезна. Аз съм егоист. Ценността на Коулмън за обществото за мен бе празна

работа, загрижен бях само за ценността на собствената си персона. Исках да остана такъв, какъвто съм.

И единственият път за това бе да престана да съм такъв, какъвто съм. Планът ми, както виждате, успя. И ако бяха оставили на мира бедния Бени Райс, той щеше да успее напълно. Като знаех, че съм лишен от всякакви музикални способности станах портиер в Мюзиккосмос. С какво бих могъл да се издам там? Но имах нещастieto да се харесам на една жена, а друга се влюби в мен.

Той гледаше право в очите на съдията. В залата цареше пълна тишина. И в този миг, когато се решаваше всичко, пред очите му се мерна истинската картина на онези събития.

Бени Райс умря, а той наистина стреля в него, но никой никога не беше убивал. Бени умря от апоплектичен удар и тогава гениалният Коулмън, спасявайки се от прераждането състави този фантастично сложен план. Само един лекар би се решил на подобно нещо. Нужна бе огромна работа и той направи всичко, което можа. Единственото, в което беше неговата грешка и което после изплува на повърхността, бе, че падането на тялото предшествуваше изстрела.

Коулмън можеше да бъде оправдан. Просто щеше да се наложи едно по-внимателно разследване.

Но оправдаването водеше към Института за прераждане.

– Направих това изявление – каза той, – защото за мен затворот е нещо по-страшно от прераждането. А аз съм заплашен или с доживотен затвор, или със смъртно наказание, или с прераждане. Обществото не може да пусне на свобода Коулмън и да му позволи да умре от естествената си смърт. Спасявайки се от прераждането,

аз се реших на убийство. И тъй като изборът е затвор или смърт, моля съдът за снизхождение. Моля смъртно наказание.

* * *

Цели девет дни споровете не стихнаха. Едва след изпълнението на смъртното наказание проблемът можеше ли да бъде осъден Коулмън за убийството на Райс, когато той вече беше осъден като Райс за убийството на Коулмън, прерасна от юридически в чисто теоретически.

И решиха, че присъдата е била несправедлива.

А после всички се постараха да забравят за това колкото може по-бързо.

След три седмици Марита за всеобщо, в това число и за самата себе си, учудване се омъжи за Кенсъл. Наистина той беше малко старичък за нея, но все пак шейсет години по-млад от Бени.

Делото Райс остави у мнозина неприятно чувство, Едни смятаха, че на такъв човек като Р. Ч. Коулмън би могло да бъде позволено да изживее живота си както той иска и да не бъде принуждаван да се преражда. Други, напротив, твърдяха, че човек няма право да извърши убийство, колкото и да иска да се отърве от прераждане. И почти всички, и онези, които бяха на страната на Бени, и онези, които не му съчувстваха, мислеха, че цялата тази история само наврежда на славата и репутацията на този толкова велик човек.

Затова по-просто беше да го смятат за Бени Райс.

* * *

Като гледаше спящото в креслото момче, доктор Мартин с учудване си спомняше онзи недоद्याлан старец, който толкова ловко ги бе водил за носовете. Сигурно Бени би бил добър актьор.

До него се приближи Бети Роджърс.

– Това новичкият ли е? – запита тя. Вече се беше научила да говори. И беше загрижена от проблема за собствената си външност. В интерес на истината трябваше да се каже, че сега, в бялата си рокличка тя изглеждаше чудесно.

– Да.

– Как се нарича?

– Дик Хърман. – Или Бени Райс, или Ралф Чарлз Коулмън, помисли си Мартин. Бедният Бени, той толкова се страхуваше от прераждането; и ето че не можа да го избегне.

– А защо спи повече от останалите?

– Не бяхме сигурни, че ще му разрешат да остане тук. Знаеш ли, Бети, много ми се искаше да бъде при нас, както впрочем искаме да приемем всички вас. Но когато човек е извършил някаква лоша постъпка през предишния си живот, не му се разрешава да остане тук. Доведоха Дик, защото ни беше страшно нужен. Освен това мнозина смятаха, че такъв славен малчуган, какъвто стана при нас, не би могъл да извърши онези ужасни постъпки, които му приписваха.

Тази алегория превъзходно обясняваше по какъв начин Бени бе попаднал от газовата камера в Института, макар и в безсъзнание, но жив и как е преминал целия процес на прераждане, в същото време, когато той, ако може така да се каже, е бил убеден, че е загинал.

– А защо смятаха, че е извършил някакво престъпление, щом всъщност не е така?

Понякога да отговориш на въпросите на едно преродено дете е също толкова трудно, както и на въпросите на нормалното. Но Мартин прие предизвикателството.

– Той специално бе решил да убеди всички, че е извършил престъпление, защото не искаше да дойде тук.

– А защо не е искал?

– Няма да е представя какво всъщност е прераждането – търпеливо отговори Мартин – иначе не би възразявал.

– Откъде знаете това? Че и аз не исках да дойда тук.

– Не, ти не беше против. Виж, Дик се събужда.

Бети се наведе над него като майка над детето си.

– На теб ще ти хареса тук, Дик – нежно промълви тя.

„Мога да се закълна, че ще му хареса“ – помисли си Мартин. Той самият не би имал нищо против след някоя и друга година да се ожени за Бети Роджърс.

Но Институтът за прераждане не се занимаваше с уреждане на бракове.

– Той още не умее да говори – каза Бети. – Нищо, ще те научим. Господи, доктор Мартин, вижте каква добра усмивка има! Честна дума, започва да ми харесва!

Сфан¹

Научно-фантастичен разказ

Рон Гулърд

Фери Фармър даже и насън не би могъл да си представи, че научната фантастика е в състояние да предпази Земята от загиване, ако не бе получил неопровержими доказателства за това.

Той бе достигнал, без да усети, средна възраст. Беше кротък и уравновесен човек, с черти на отракан младеж и маниери на старец. Твърде рано бе загубил родителите си. Наследството му осигуряваше скромен, но безгрижен живот и му позволяваше да се посвети на тези занимания, които му се нравеха и представляваха за него единственият интерес в живота му.

С течение на времето той си бе изградил собствен ритуал от флегматични навици и стил на държане, който не отговаряше на общоприетите норми на обществото, но който можеше да бъде смятан за чудачество. Така Фери стана един приятен особняк, когото съседите му не само търпяха, но дори уважаваха.

Веднъж седмично той викаше чистачка да сложи къщата му в ред. Тя знаеше какво можеше да почисти и кое не трябваше да пипа. Избърсваше праха в празното пространство между хаотично натрупаните книги, между потребните вещи и учудващите вехтории. Това празно пространство се бе превърнало с годините във вече строго определени, но не веднага видими змиевидно извити пътечки. Така бе възникнал непоклатимо подреден хаос от предмети, всред които Фери Фармър се чувствуваше у дома си. В

тази уютна вселена той бе установил своите собствени норми. Понякога Фери си представяше, че е владетел на извънземно пространство, в което неговите прищевки бяха придобили силата на природни закони.

В съня си понякога изпитваше чувство на страх, но когато се събудеше, отново си възвръщаше самочувствието и сигурността. Случваше се също безпокойството му да не го напусне напълно дори когато се отдадеше на всекидневните си занимания. Обаче още по време на закуската приятното задоволство от предпазливия му и затворен живот ставаше толкова силно, че то запълваше целия ден на Фери до грижливо определения момент на заспиването.

Той никога не се бе женил. Обичаше жените заради техните красиви форми и приятни маниери, но знаеше, че в брака те можеха да се превърнат във фурии на упоритостта и невъзвратно да нарушат начина му на живот. Докато бе още млад, бе усещал понякога слаби пориви на неспокойствие, граничещо със сладострастието, но това чувство скоро изчезна. Неведнъж бе посещавал свои стари приятели, които междувременно се бяха оженили. Той намери тези двойки за много симпатични, обаче се досещаше колко враждебност и студенина на чувствата се криеха зад маската на гостоприемството. Ето защо не можеше да приеме, че външният им вид отговаря на истинския. Във всеки случай тези визити засилиха увереността му, че бракът не е подходящ за него.

Когато поостаря и плътта му не го безпокоеше повече, той преустанови и посещенията. В крайна сметка вече не му бе нужно общуването с останалите хора. Оттогава беше погълнат от само една голяма страст, на която бе посветил цялото си съществуване.

Той живееше все още в къщата на родителите си в един тих квартал, един остров на спокойствието всред шумния океан от коли във вътрешността на града. Там бяха останали няколко пропукани вече павилиона, поддържани от защитниците на паметниците, но също и две забележителни квартални сгради, построени със солидни тухли.

Къщата на Фери имаше дванадесет стаи, голяма кухня и малък килер, изба, големи чердаци и градина, в която по-късно бе построен гараж.

Фери живееше, спеше и готвеше в една от задните малки стаи, която гледаше към градината. Останалата част от постройката беше запълнена с книги и странни предмети, някои от които можеха да бъдат смятани за неточни копия на действителни вещи, а други бяха произлезли само от необузданата фантазия на създателя им.

По стените висяха плакати, обявления за филми, пиеси, изложби и конгреси, които бяха свързани единствено с научната фантастика или, както казваше Фери, с историите на бъдещето. Цяла стая беше предоставена на работи, които ходеха, говореха и можеха да стрелят с лъчеви пистолети. Навсякъде наоколо лежах човекopodobни и нечовешки чудовища от метал, восък или пластмаса. Униформи, скафандри, облекла от чужди планети, невъобразими растения и загадъчни карти бяха натрупани едни върху други или окачени на стените.

Собственикът се ориентираше без особено затруднение из тази гигантска колекция. Съзнанието му почти напълно се бе концентрирало върху произхода и поддръждането на сбирката. Когато нещо му потрѣбваше, той можеше мигновено да го открие.

Обаче това се случваше рядко; важното бе, че Фери изпитваше достатъчно задоволство от факта, че притежаваше единствено по рода си имущество.

Той беше най-големият колекционер в света на книги и предмети от тази област. Бяха го нарекли царя на научната фантастика и това беше единствената му гордост, която понякога се помрачаваше от съзнанието, че дори за него самия не беше възможно да направи колекцията си пълна. Тъй като никой друг не бе в състояние да постигне тази цел, често Фери се ласкаеше от мисълта, че от всички хора на света той бе достигнал най-близо до съвършенството в своята област. Научната фантастика беше намерила в негово лице своя пророк и всеотдаен служител.

Привържениците на научната фантастика от цял свят го познаваха. Те се наричаха сфанове и много техни клубове бяха избрали Фери Фармър за свой почетен председател. Неведнъж, когато възникваха различия в мненията за годината на излизане на първото издание, за оригиналното заглавие на някой станал класически разказ в безследно изчезнало списание или за това, кой се крие зад псевдонима на някой известен автор, Фери беше викан на помощ като най-добър познавач по тези въпроси. Неговата дума се приемаше винаги като категорична присъда; не можеха да се обърнат към никаква по-висша инстанция.

* * *

Когато чу звъна на тъмния меден звънец, в първия миг Фери изтръпна. Напоследък бе отвикнал от всякакви посещения. Довлече се до външната врата, отвори я и видя висок, слаб мъж, доста старомодно облечен, в син двуреден костюм. Носеше бяла риза с

твърда яка и грижливо стегната черна вратовръзка. Фери си припомни за облеклото на баща си.

Посетителят изглеждаше сериозен и почтен човек, който вдъхваше доверие. В ръката си държеше кутия, подобна на куфар.

– С високоблагородния господин Фармър ли имам честта да говоря? – попита той.

Гласът му звучеше неопределено, почти заглушено. Фери имаше чувството, че движенията на устните му не съответстваха напълно на звученето и ритъма на думите му. Но то изчезна бързо. Когато човекът заговори отново, гласът му дойде нормално от устата до ушите на Фери:

– Дълбоко съжалявам, че забравих да изпратя на Ваше Високоблагородие визитната си картичка. Надявам се все пак, че този пропуск няма да Ви обиди. Наложителни обстоятелства ме принуждават да се отклоня от това, което обикновената вежливост изисква между джентълмени.

Фери го гледаше като онемял. Чак сега му стана ясно, че посетителят говореше така, като че ли бе излязъл от някой роман от времето на дядо му.

Човекът веднага забеляза това учудване. Тялото му се изпъна, лицето му се оживи и дори кройката на дрехите му като че ли незабележимо се промени. Сега приличаше по-скоро на привърженик на крайно модно течение, в което старомодните костюми бяха последна новост.

– Чух младите от бранша да разправят, че имаш една от най-страшните книжни колекции. Модерни материали, естествено. Не

някакъв си там тъп боклук от времето на баба ми, ама наистина най-доброто от съвременната сцена.

Фери отново се учуди на говора на непознатия и отново му се стори, че удивлението му бе веднага забелязано.

– Мога ли да вляза? – изглежда най-послед посетителят бе налучкал правилната употреба на думите.

– Аз съм сфан – продължи той със смес от сърдечност и вежливо възхищение. – Вие сте най-известният познавач във вашата област. Аз работя върху научно изследване за влиянието на научната фантастика върху съвременната литература. Може би бихте могли да ми дадете някои сведения?

– Влезте.

Често се случваше любители и учени да идват при Фери за информация. Той не желаше никакви посетители, но същевременно техният интерес ласкаеше гордостта му.

Мъжът взе куфарчето си и го последва. Фери го въведе най-напред в храма. Над олтара, върху който лежаха „Събрани разкази за времето и пространството“ на Хърбърт Джордж Уелс, гореше лампа със затъмнена светлина. Зад олтара стоеше бронзов бюст на Жюл Верн. Наоколо върху трите стени висяха портретите на Бредбъри, Азимов, Кътнър и на по-малките светии от катедралата на сфановете. Един особен стар и скъп шкаф съдържаше подвързаните в кожа годишници на списанията, в които бяха отпечатани произведенията на класиците и разказите на легендарните предтечи. Това беше най-ценната част от колекцията.

Фери и гостенинът му постояха малко в благоговейно мълчание, след това отидоха в голямата всекидневна стая, която се

използваше за приемна. Тъй като вече бе позастудяло, Фери пусна по-силно отоплението. После извади уиски от шкафа, наля на посетителя си и вдигна наздравица за Уелс и Верн. Мъжът опита предпазливо питието. Изглежда пиеше уиски за пръв път. Куфарчето му бе оставено до него. Сега Фери видя, че през дупките на кожата стърчаха бутони. Често гостенинът натискаше или завъртваше някой от тях.

– Какво е това? – попита Фери.

– Преобразувател на речта.

Фери кимна. Веднага разбра какво се подразбираше с това. Приборът служеше да превръща непосредствено мисловни вълни от някой чужд език в разбираеми за слушателя понятия или изречения. Беше често използвано откритие в научната фантастика.

– Мога ли да го разгледам?

Посетителят кимна утвърдително. Фери повдигна капака и се учуди на заплетената конструкция от кабели, лампи, транзистори. Леко бръмчаха енергийните източници, над които трептеше синьото сияние на електронните сили. В колекцията си домакинът имаше безброй апарати, които се употребяваха в научната фантастика, като електрически задвижвани роботи, лъчеви оръжия, машини на времето и пространствени ускорители. Някои от тях бе купил в магазините за играчки, други бе получил като подарък от някои благосклонни изобретатели, които бе срещнал на конгресите, докато все още ги посещаваше. Но речевият преобразувател на посетителя му създаваше впечатление за действителност, което

свидетелствуваше за невероятната фантастична преданост към обществото на сфанове.

– Какво искате от мене?

– Истина ли е, че притежавате най-голямата колекция от книги из областта на научната фантастика?

– Да – Фери се опита да придаде колкото се може повече увереност на отговора си.

– Аз се занимавам с важни изследвания в тази област. Мога ли да хвърля един поглед върху колекцията ви? Уверявам ви, че наистина няма да заема много от времето ви.

Фери беше в известна степен оскърбен. Той смяташе, че десетките хиляди книги, които притежаваше и между които имаше някои изключително редки екземпляри, заслужаваха повече внимание, отколкото гостенинът мислеше да им посвети.

– Както обичате. Можете всичко да разгледате – каза Фери с леката ирония на човек, на когото бе известно, че изучаването на сбирката му изисква години.

Мъжът се поклони със старомодна учтивост, изправи се бързо и се изкачи на подвижната стълба, която водеше до най-горния рафт на библиотеката. Той взе първата книга в лявата си ръка, прелисти я, взе втората, пропусна светкавично страниците ѝ през пръстите си и вече отново посягаше към следващата. Скоро придоби удивителна сръчност в едно четиристепенно движение на ръката – взимаше, преглеждаше, оставяше обратно и едновременно с това хващаше следващата книга. Той поглъщаше рафтовете като филмов комик от старите ленти и след кратко време бе готов вече с

половината стена от книги. Тогава се обърна и запита, извинявайки се:

– Върви достатъчно бързо, нали?

Фери кимна. Главата му се бе леко замаяла от темпото, с което посетителят му преминаваше рафтовете. И изведнъж видя как мъжът внезапно се вкамени и за момент преустанови заниманието си.

– Свиването на пространството, чрез което възниква съответно ускорение на времето, надхвърлящо скоростта на светлината – чу той гостенина да мърмори.

Фери бе поразен отново: стори му се, че устните не се движеха и че мислите се предаваха непосредствено. Но тъй като в горния ъгъл на стаята беше тъмно, Фери прие, че това се дължи на измама на сетивата.

Мъжът слезе от стълбата. Бе престанал да изследва всяка книга. Сега взимаше на определено разстояние по един том от рафта и го преглеждаше. Фери забеляза, че посетителят ставаше все по-възбуден. Накрая той спря да прелиства и се върна бавно към стола си.

– Видяхте ли достатъчно?

– Да – отговори гостенинът доста обезкуражен. – Статистически определеният обхват на една пропорционална проба ме прави уверен, че отделните проби трябва да дават представа за цялата колекция. Значи съм видял достатъчно.

Той седна, наля си сам уиски и го изпи бавно. Очевидно вече бе свикнал с вкуса му.

– Можете ли да ми разкажете нещо повече за свиването на пространството? Авторът на книгата, в която се пише по този въпрос, не дава никакви подробности. Знам, че в определена епоха литературата пресъздава в общи черти знанията и чувствата на съвременниците ѝ и че разработването на някои детайли се предоставя на друг вид автори. Но бих искал да знам нещо повече по този проблем. Основната мисъл е много интересна, както е разгледана в светлината на взаимодействието между усилващите се взаимно противостоящи елементи на пространствено-временния континуум.

Фери разбра за какво говореше посетителят му. Бе чел всичките си книги, знаеше точно къде се намират и си спомняше в почти всички случаи и съдържанието им.

– Собствено това е съвсем просто – каза той. – Когато се намалява пространството, скоростта се увеличава. Това е всичко.

– Правилно – кимна гостенинът. – Това е всичко. Много интересно. Има още една дреболия, за която бих искал да попитам. Ще се постигне ли това свиване или съгъстяване, което ми изглежда едно и също, когато се запази полярността на магнитното поле или това е по-скоро въпрос за едностранното пространствено изкривяване, причинено от ядрените сили?

– Понякога първото, друг път второто. – Фери се опитваше да си припомни кои автори бяха свързани с този необичаен метод в научната фантастика.

– Много добре. Благодаря ви много. Два метода. Доста ценна идея. Прочетох също, че вашето законодателство при роботите е съставено извънредно подходящо. Вградената забрана да се вреди

по какъвто и да е начин на човека е особено целесъобразна. Съвсем просто, но е нужно човек да се сети. Законите за колонизация на планетите ми изглеждат по-малко приложими. Но това е ваша работа. Трябва да призная, че сте все пак търпими. Естествено, похвално е, че сте толкова загрижени за благополучието на по-низшите или по-слаби форми на живот, които сте срещнали на планетите. Понякога това е неразумно. Но, както казах, това си е ваша работа. Във всеки случай е много непривично. Още повече, че вие, както също прочетох, разполагате с атомна планетотрошачка. Доста употребявано оръжие, но трябва да се използва предпазливо. Благодаря ви. Беше извънредно интересно посещение. Няма нужда да ме изпращате.

Фери се почувствува все пак задължен да го направи.

На вратата посетителят се обърна:

– Още един въпрос – каза той случайно, но Фери забеляза, че бе запазил за накрая най-важното. – Някъде прочетох бегло и нещо относно пътувания извън днешния ден, значи нещо за преместване от настоящето в миналото или в бъдещето. Много интересно. Как става това?

Мъжът се бе върнал две крачки в стаята. Фери се учуди на голямото напрежение, което посетителят излъчваше.

– Съвсем нормално, с една машина. Машина на времето.

– Да, да. Свиване на пространството, приложено върху едностранния поток на временното събитие. С машина, казвате? Много интересно. Това означава, че при обръщане на изкривяването атомите на тялото могат да се възвърнат напълно в

първоначалното си състояние. Не е просто. Много интересно. Благодаря.

Посетителят беше изчезнал. Фери, който беше спокоен, добродушен и уравновесен човек, знаеше благодарение на трезвата си непоколебимост, че това не би могло да бъде сън. Освен това мъжът бе оставил – вероятно като подарък – куфарчето с преобразувателя на речта. То мъждукаше все още в синьото си сияние. Фери натисна с любопитството на хазартен играч втория бутон. Чуха се гласове. Те имаха същото празно безлично звучене, което Фери бе усетил в гласа на посетителя си и сега отново разпозна.

– Жалко – възприе той в главата си чужд глас. – Хубава планета е и във всяко отношение подходяща за нас.

– Те са отишли по-далеч, отколкото си мислехме. Ще ни унищожат, когато ги нападнем.

Фери различи този път гласа на посетителя си.

– Не очаквах, че господстващият тук вид е достигнал вече толкова напред в развитието си.

– Нито пък аз. Но фактите го доказват.

– Значи по-добре е да напуснем отново планетата. Няма никакъв смисъл да оставаме повече.

Синият блясък, в който трептеше куфарчето, изведнъж изчезна. Фери остана още дълго да седи вцепенен. Накрая взе куфарчето и го нареди до другите апарати в стаята, която му служеше за изложбена зала. После изпи едно уиски във всекидневната. Беше радостен, че отново е сам, както беше свикнал според начина си на

живот, на който единствено хобито му придаваше задоволителен смисъл.

Включи радиото и се вслуша в гласа на диктора, който с безлично и звучно преувеличаване съобщаваше новините:

– През изминалия ден в страната се насъбраха съобщения от хора, които вярват, че са видели летящи чинии. Според мнението на военновъздушните сили в случая се касае за отражения на метеорологични балони, с които се извършват опити на големи височини.

Това беше краят на новините. Фери изключи радиото и отпи още една глътка. Той се отказа да наруши състоянието си на приятна безцелност с по-дълбок размисъл върху случилото се.

¹ Sfan – от SF-fan – любител на научната фантастика (бел. прев.)]

ОТВЪН**Фантастична повест**

Аркадий и Борис Стругацкий

ПРИШЕЛЦИТЕ

**Разказ на участника в археологическата група „Апида“ К. Н.
Сергеев**

Неотдавна в едно от научно-популярните списания се появи обширен очерк за необичайни събития, станали през юли-август миналата година в околностите на Сталинабад. За съжаление, авторите на очерка очевидно са ползували информация от втора и трета ръка, при това недобросъвестна, и неволно са представили същността и обстоятелствата на събитията съвсем неправилно. Разсъжденията за „телемеханични диверсанти“ и „силициево-органични чудовища“, както и противоречивите показания на „очевидци“ за пламтящите планини и изядени цели крави и камиони не подлежат на никаква критика. Фактите бяха значително по-прости и в същото време много по-сложни от тези измислици.

Когато стана ясно, че официалният отчет на Сталинабадската комисия няма да се появи скоро в печата, професор Никитин ми предложи аз да публикувам истината за Пришелците, като един от малкото истински очевидци. „Изложете онова, което сте видели със собствените си очи – каза той. – Изложете своите впечатления. И не забравяйте дневника на Лозовски. Това е ваше право.“

Пристъпвайки към разказа, предупреждавам, че ще излагам събитията от наша гледна точка – гледната точка на

археологическата група, заета с разкопки на така наречената „крепост на Апида“, на петдесет километра югоизточно от Пенджикент.

Групата се състоеше от пет човека. В нея имаше трима археолози: началникът на групата – Борис Янович Лозовски, моят стар приятел таджикът Джамил Каримов и аз. Освен нас в групата участваха двама работници от местните жители и шофьорът Коля.

„Крепостта на Апида“ е хълм, висок тридесет метра, който се намира в тясна долина, притисната между планини. В долината тече река с чиста и студена вода. Край реката минава пътят за Пенджикентския оазис.

На върха на хълма ние копаехме жилищата на древните таджики. В подножието му беше разположен лагерът: две черни палатки и малиново знаме с изображението на согадийска монета (кръг с квадратен отвор в средата). Таджикският замък от III век няма нищо общо със зъбчатите стени и подвижните мостове на феодаалните замъци в Европа. Разкопан, той представлява две-три равни площадки, оградени под формата на квадрат с ограда, фактически от „замъка“ остава само подът. На него могат да се намерят остатъци от дърва за горене, парчета от глинени съдове и съвсем съвременни скорпиони, а ако ви провърви – и някоя стара зеленясала монета.

Групата разполагаше с джип – старичък ГАЗ-69, с който извършвахме археологически разузнавания по ужасните планински пътища. Вечерта преди деня, когато се появиха Пришелците, Лозовски отиде с този джип в Пенджикент за продукти и ние го

чакахме да се върне на 14 август сутринта. Колата не се върна и заедно с изчезването ѝ започна веригата от удивителни и непонятни произшествия.

Седях в палатката и пуших, като чаках да се измият керамичните фрагменти, които бях поставил в един леген и потопил в реката. Слънцето като че ли висеше право в зенита, макар че беше вече три часа следобед. Джамил копаеше на върха на хълма с местните работници. Примусът съскаше. Вареше се елдена каша. Беше задушно, знойно и прашно. Пуших и измислях причини, които биха задържали Лозовски в Пенджикент. Закъсняваше вече с цели шест часа. Беше ни се свършила газта, имяхме само две кутии консерви и половин пакет чай. Щеше да бъде много неприятно, ако Лозовски не се върнеше днес. Измисляйки си поредната причина (Лозовски е решил да позвъни в Москва), станах, протегнах се и за първи път видях Пришелеца.

Стоеше неподвижно пред входа на палатката, матовочерен, на ръст колкото голямо куче, приличащ на грамаден паяк. Имаше кръгло и плоско като часовник тяло и членести крака. По-подробно не мога да го опиша, бях твърде изумен и озадачен. След секунда Пришелецът се заклати и тръгна право към мен. Гледах слисано как бавно пристъпва с краката си, оставяйки в праха дупчести следи – уродлив силует на фона на осветената от слънцето жълта сипеца се глина.

Забележете, няхах и понятие, че това е Пришелец. Мислех, че е някакво неизвестно животно; приближаваше се към мен, странно извъртайки краката си, нямах и безоко. Хукнах да бягам. В същия миг се чу тихо щракане и внезапно блесна ослепителна светлина,

толкова ярка, че неволно замижах, а когато отворих очи, през червените разливащи се петна го видях на една крачка по-близо, вече в сянката на палатката. „Господи!...“ – промърморих. Той стоеше над нашия сандък с продукти и струва ми се, ровеше в него с двата си предни крака, блесна на слънцето и веднага изчезна някъде една от консервените кутии. След това „паякът“ се придвижи встрани и се скри от погледа ми. В този миг примусът млъкна, чу се метален звън.

Не зная какво би направил на мое място един здравомислещ човек. Аз не можех да разсъждавам трезво. Помня, че закрещях с цял глас, може би, за да изплаша „паяка“ или пък, за да си придам смелост, изскочих от палатката, притичах няколко крачки и спрях задъхан. Нищо не се беше променило. Околните планини, залети от слънцето, бяха потънали в дрямка, реката шумеше и течеше като разтопено сребро, а на върха на хълма стърчаха белите плъстени шапки на работниците. И изведнъж отново видях Пришелеца. Той бързо се носеше по склона, леко и безшумно, като че ли се плъзгаше по въздуха. Краката му почти не се забелязваха, но виждах ясно странната рязка сянка, бягаща редом с него по твърдата сива трева. После изчезна.

От върха на хълма се чува викове – Джамил заедно с работниците се спускаше надолу и ми даваше знак да сменя кашата от примуса и да поставя чайника. Те нищо не подозираха и бяха изумени, когато ги посрещнах със странните думи: „Паякът отнесе примуса и консервите...“ След това Джамил казваше, че гледката била страшна. Седял съм до палатката и съм изтърсвал пепелта от цигарата си в тенджерата с кашата. Очите ми били обещени до

бяло и изплашено съм се оглеждал. Като видях, че старият ми приятел ме смята за луд, започнах бързо и объркано да му излагам същността на събитието, с което окончателно затвърдих у него това мнение. От всичко, което ставаше, работниците разбраха само, че чай няма и няма да има. Разочаровани, те мълчаливо хапнаха от изстиналата каша и влязоха в палатката си да играят на биштокутар¹. Джамил също хапна, запушихме и той ме изслуша в по-спокойна обстановка. Като помисли, каза, че всичко това ми се е сторило вследствие на слаб слънчев удар. Незабавно му възразих: първо, на слънце аз ходя само с шапка и второ, къде са примусът и консервата? Джамил отвърна, че бих могъл в безсъзнателно състояние да изхвърля изчезналите предмети в реката. Обидих се, но все пак станахме и като нагазихме до колене в прозрачната вода, започнахме да бъркаме с ръце по дъното. Намерих Джамиловия часовник, който изчезна преди една седмица. Върнахме се обратно и Джамил отново започна да мисли. А дали не съм усетил някаква странна миризма – запита внезапно той. Не, отвърнах му, май че нямаше миризма. Дали не съм забелязал крила на паяка? Не, паякът нямаше крила. Ами помня ли коя дата сме днес? Разсърдих се и му казах, че по всяка вероятност днес е четиринадесети, а деня от седмицата не помня, но това не означава нищо, тъй като самият Джамил сигурно не помни нито едното, нито другото. Джамил призна, че той наистина помни само годината и месеца и че сме се забутали в такъв пущинак, където няма нито календари, нито вестници.

След това огледахме местността. Не намерихме никакви следи, с изключение на едва личащите ямички до входа на палатката. А

после разбрахме, че освен примуса и консервата „паякът“ е замъкнал и моя дневник, кутия с моливи и пакета с най-ценните археологически находки.

– Ама че гадина – каза Джамил объркан.

Настъпи вечерта. По долината запълзя слоеста бяла мъгла, над хребета изгря съзвездие Скорпион, напомнящо на трипръста лапа, замириша на свеж нощен вятър. Работниците скоро заспаха, а ние лежахме на походните легла и обсъждахме събитията. След като мълча дълго, Джамил замислено каза, че според него, между появата на „паяка“ и закъснението на Лозовски може би има някаква връзка. Самият аз мислех за това, но не отговорих. Тогава той още веднъж изброи изчезвалите предмети и изказа чудовищното предположение, че „паякът“ е бил добре маскиран крадец. Задряхах.

Разбуди ме странен звук, приличащ на шум от мощни авиомотори. Известно време лежах и се заслушах. После станах и погледнах навън. Беше дълбока нощ, часът беше около един и половина. Небето беше осеяно с ярки ледени звезди, от планинските върхове бяха останали само мрачни, дълбоки сенки. След това на отсрещния планински склон се появи ярко светло петно, което запълзя надолу, угасна и отново се появи, но вече значително по-надясно. Шумът се усили.

– Какво е това? – разтревожено попита Джамил.

Бучеше някъде съвсем наблизо и изведнъж ослепителна бяло-синкава светлина озари върха на нашия хълм. Той заприлича на блестящ леден връх. Това продължи няколко секунди. После светлината угасна и бученето затихна. Черна тъмнина и тишина

паднаха мълниеносно върху лагера. От палатката на работниците се чуха изплашени викове. Невидимият Джамил завика нещо по таджикски, чу се шум от бързаци крачки по едрия чакъл. Отново се раздаде мощен рев, вдигна се над долината, бързо заглъхвайки някъде надалече. Стори ми се, че видях тъмно продълговато тяло да се плъзга между звездите в посока югоизток.

Дойде Джамил с работниците. Седнахме в кръг, запушихме и напрегнато се вслушвахме във всеки звук. Джамил шепнешком каза, че без съмнение, ние се намираме в центъра на някакви събития. Не му възразих. Накрая на всички стана студено и се разотидохме по палатките си.

– Е, какво става със слънчевия удар и с преоблечените крадци? – осведомих се аз.

Джамил не отговори нищо и едва след няколко минути попита:

– А ако отново дойдат?

– Не зная – отговорих аз.

Но те не дойдоха.

На другия ден се качихме до разкопките и открихме, че не е останало и парче от намереното предишната вечер: цялата керамика беше изчезнала. Равните площадки на пода в разкопаните помещения на крепостта бяха покрити с дупчести следи. Купчината изхвърлена пръст беше заравнена, като че ли върху нея е минал валяк за асфалтиране. На две места стената беше разрушена. Работниците говореха шепнешком. Страхуваха се, а и ние също.

Колата с Лозовски още не идваше. На закуска ядохме започнал да плесенясва хляб и пихме студена вода. Когато свършихме хляба,

посъветвах се с Джамил и решително потеглих към Пенджикент, като разчитах да се кача по пътя на някоя кола.

Първите няколко километра изминах без произшествия. Стените на клисурата се приближаваха и отдалечаваха, вятърът вдигаше прах по криволичеия път, реката шумеше. До най-близкия населен пункт оставаха още десетина километра, когато във въздуха се появи Черният Вертолет. Летеше ниско над пътя, с глухо буботене премина над главата ми и изчезна зад завоя на клисурата, като след себе си остави струя горещ въздух. Той не беше зелен като нашите военни вертолети, или сребрист, като транспортно-пътническите. Изглеждаше матовочерен и проблясваше на слънцето като цев на пушка. Цвета му, необичайната му форма и мощното глухо бучене – всичко това веднага ми напомни за събитията от миналата нощ, за „паяците“ и отново ми стана страшно.

Ускорих крачки, след това затичах. Зад завоя видях кола ГАЗ-69. Близко до нея стояха трима души и гледаха във вече празното небе. Изплаших се, че ще тръгнат веднага, закрещях и затичах с всички сили. Те се обърнаха, след което единият от тях легна на земята и се пхна под колата. Останалите двама, широкоплещести брадати момчета, очевидно геолози, продължиха да ме гледат.

– Ще ме вземете ли до Пенджикент? – извиках аз.

Те продължаваха мълчаливо и съсредоточено да ме разглеждат и аз помислих, че не са чули въпроса ми.

– Здравейте – казах аз. – Селям алейкум...

По-високият мълчаливо се обърна и се качи в кабината. Ниският ми отговори мрачно: „Привет“ и отново се взря в небето. И аз

погледнах нагоре. Там нямаше нищо, освен един неподвижен ястреб.

– Не отивате ли в Пенджикент? – попитах аз.

– А ти кой си? – попита по-ниският.

Високият стана; на широкия му колан видях пистолет в кобур.

Разказах, че съм археолог и че правим разкопки на „Крепостта на Апида“. Споменах за Лозовски и за положението в лагера. За паяка и за нощната тревога премълчах.

– Аз познавам Лозовски – каза изведнъж високият. – Хубав човек. Бихме ви взели, разбира се, но сами виждате – авария.

Внезапно Черният Вертолет изскочи зад склона и стремително се понесе над пътя право към нас.

– Дявол знае що за машина е това! – промърмори ниският.

Вертолетът се извиси към небето и увисна високо над главите ни. След това стремително започна да пада надолу, в корема му се отвори зловеща дупка и той започна да се спуска все по-ниско, право към нас.

Високият изскочи от колата и се хвърли встрани, хващайки ме за ръкава. Опомних се в пътната канавка, с очи, наблъскани с прах и успях да видя само, че Черният Вертолет е кацнал на пътя. Смерчът, вдигнат от могъщите му витла, ми отнесе шапката и покри всичко наоколо с жълт облак прах. След това блесна същата ослепителна светлина и аз извиках от болка в очите. Когато прахът се разнесе, на пътя нямаше нищо. Джипът ГАЗ-69 беше изчезнал. Черното тяло на вертолета се издигаше високо над клисурата...

* * *

Не видях повече нито Пришелците, нито техните въздушни кораби. Джамил и работниците бяха видели един вертолет в същия ден и още два на 16 август.

По-нататъшните ми приключения са свързани с Пришелците само косвено. Добрах се до Пенджикент на попътна кола. Там ми казаха, че Лозовски е тръгнал обратно още сутринта на 14, а Коля, шофьорът на нашата група, се върнал същия ден без Лозовски и са го задържали в милицията, защото явно е потрошил колата и убил Лозовски, но не иска да каже кога и къде и се оправдава с някакви небивалици за въздушно нападение.

Втурнах се към милицията. Коля седеше при дежурния на дървената пейка и преживяваше тежко човешката несправедливост. Според неговите думи на около четиридесет километра от Пенджикент Лозовски се отбил да разгледа някакво тепе встрани от пътя. След двадесет минути долетял Вертолета и завлякъл джипа. Лозовски също пропаднал неизвестно къде.

Пенджикентската прокуратура заведе „Дело за изчезването и предполагаемото убийство на гражданина Лозовски“, по което Коля беше привлечен като заподозрян, а Джамил, работниците и аз – като свидетели. „Делото“ беше прекратено едва след като пристигна комисия начело с професор Никитин. Няма да разказвам подробности за всичко това.

Дълго се измъчвахме в предположения откъде се взеха и какво представляват Пришелците. Всичко стана ясно едва в средата на септември, след като бяха открити площадката за кацане на Пришелците и дневникът на Борис Янович. Намерили я бяха граничарите, които, ползувайки показанията на очевидци,

проследили няколко трасета на Черни Вертолети. Площадката бе в котловина, притисната от планинските хребети, на около петнадесет километра западно от „Крепостта на Апида“. Диаметърът ѝ бе около двеста метра, почвата на много места изглеждаше обгорена, а растителността – овъглена. Там бе намерен един от изчезналите джипове (ГАЗ-69), смазан, измит, но без гориво, няколко предмета от неизвестен материал и с неизвестно предназначение (изпратени за изследване) и най-важното – дневникът на археологическата група „Апида“ със забележителните записки на Борис Янович Лозовски.

Дневника намериха на задната седалка на джипа. Той не беше пострадал нито от влагата, нито от слънцето, само се беше покрил със слой прах. Две трети от дневника бяха запълнени с отчетите за разкопките и изследванията в околностите на „Крепостта на Апида“, но в края му, на дванадесет страници бе изложена кратка повест, която според дълбокото ми убеждение, има по-голяма стойност от който и да е роман и от много научни и философски трудове.

Лозовски беше писал с молив, съдейки по почерка, винаги бързо и често доста несвързано. Някои неща от написаното са неразбрани, но повечето хвърлят светлина върху редица неясни детайли от събитията. Всичко е изключително интересно, особено изводите, които Лозовски прави по отношение на Пришелците. Дневникът бе даден на мен, като временно изпълняващ длъжността началник на групата „Апида“ от следователя на Пенджикентската прокуратура, веднага след като „Делото за изчезването“ и така нататък бе прекратено „поради липса на престъпление“. По-долу давам изцяло тези записки, като ги коментирам на някои не съвсем ясни места.

СТРАНИЦИ ОТ ДНЕВНИКА НА Б. Н. ЛОЗОВСКИ

14 август

(Рисунка на нещо като гугла на гъба мухоморка – силно сплескан конус. До нея за сравнение е нарисуван автомобил и човек. Надпис: „Космически кораб?“ върху конуса има няколко точки, към които сочат стрелки: „входове“. На върха на конуса има надпис: „Тук товарят“. Отстрани: „Височина 14 метра, диаметър при основата 40 метра.“)

Вертолетът донесе още една кола – ГАЗ-69, с номер ЖД-19-19. Пришелците се закатериха по нея, разглобиха мотора, след това я натовариха на кораба. Нашият джип засега стои долу. Разтоварих всички продукти, но те не ги докосват. Не ми обръщат никакво внимание, дори ми е обидно. Може би ще мога да избягам, но засега не искам... (Следва отвратителна рисунка, изобразяваща очевидно един от Пришелците.)

Не мога да рисувам. Черно дисковидно тяло с диаметър около един метър. Осем, у някои десет крака, тънки и дълги като на паяк, с три стави. Ставите се движат във всички посоки. Не се виждат нито очи, нито уши, но без съмнение виждат и чуват прекрасно. Движат се невероятно бързо, като черни мълнии. Тичат по почти отвесната стръмнина като мухи. Нямаат предна и задна част на тялото. Когато притичват близо до мен, чувствавам лек свеж дъх, подобен на мириса на озон. Цвърчат като щурци. Живо, разумно... (Изречението не е довършено.)

Вертолетът донесе една крава. Дебела и много глупава. Щом стъпи на земята и започна да къса обгорелите бодли. Около ѝ се събраха шест Пришелеца, зацвърчаха, от време на време святкаха. Имат огромна сила – един от тях хвана кравата за краката и леко я обърна по гръб. Натовариха я. С продукти ли се запасяват?

Опитах се да поведя разговор, приближих ги, но не ми обръщат внимание.

Вертолетът докара купа сено и я натовари на кораба... Има не по-малко от девет Пришелеца и три вертолета.

Все пак ме следят. Скрих се зад камъните. Един Пришелец тръгна след мен, зацвърча, после ме остави...

Без съмнение, това е космически кораб. Седях в сянката на скалата и изведнъж Пришелците се разбягаха на различни страни. Тогава корабът изведнъж се вдигна на няколко метра във въздуха и отново се спусна. Леко, като перушинка. Нито шум, нито огън, никакви признаци за работа на двигатели. Само камъните изхрущяха.

Един от тях има очи – пет блестящи копчета по края на тялото. Те са разноцветни и отляво надясно се редуват – синьозелено, синьо, виолетово и две черни. Впрочем, може би това не са очи, защото повечето са насочени не там, където се движи притежателя им. В тъмното очите светят...

15 август

През нощта почти не спях. Долитаха и отлитаха вертолети, тичаха и цвърчаха Пришелците. И всичко това в пълна тъмнина. Само понякога имаше ярки припламвания...

Четвърти джип, също ГАЗ-69 ЖФ-73-98. И пак без шофьор. Защо? Избират момент, когато шофьорът се отдалечава?...

Пришелецът лови гущери – много ловко. Тича на три крака, с останалите лови наведнъж по два, по три гущера...

Да, мога да си отида, ако искам. Току що се върнах от пропастта. А от нея до Пенджикентския склон е един хвърлей място, не повече от три часа пеш. Но няма да си отида. Трябва да видя как ще свърши всичко...

Натовариха цяло стадо овце и огромно количество сено. Вече успяха да разберат с какво се хранят овцете. Умни твари! Очевидно, искат да закарат живи крави и овце или се запасяват с продоволствие. И все пак не е ясно защо така явно и упорито игнорират хората. Или хората за тях са по-малко интересни, отколкото кравите? Нашата кола също я натовариха...

...също разбират? Какво ли ще стане, ако полетя с тях? Да се опитам да ги убедя или тайно да проникна в кораба? Ще позволят ли?...

...Два винта, понякога четири. Колко са перките не успях да преброя. Дължината на корпуса е около осем метра. Всичко е направено от матовочерен материал, шевове не се виждат. Според мен, това не е метал. Нещо като пластмаса. Не разбирам как да се промъкна вътре. Никакви люкове не се виждат... (Вероятно това е описание на вертолетите.)

Очевидно, аз съм единственият човек, попаднал в такива обстоятелства. Страх ме е. Но какво да правя? Трябва, трябва да летя, просто е необходимо...

На върха на кораба отново се появиха „таралежи“. (Неясно. За „таралежи“ Лозовски повече никъде не споменава.) Затъркаляха се, светнаха и изчезнаха. Силно мирише на озон...

Долетя вертолет с вдлъбнатина от удар колкото юмрук. Кацна, поправи се (?) и в този момент откъм планината долетяха два наши реактивни изстребителя. Какво ли се е случило?

Пришелците продължават да тичат, сякаш нищо не се е случило. Ако е било сблъскване... (Не е завършено.)

...теоретически... (Неразбрана фраза.) Трябва да си го обясня. Очевидно, те не разбират. Или го смятат под достойнството си...

Поразяващо! Още не мога да дойда на себе си от учудване. Нима това са машини??? Само на две крачки от мен двама Пришелци разглобяваха трети! Не вярвам на очите си! Необикновено сложно устройство, не знам дори как да го опиша. Съжалявам, че не съм инженер. Впрочем, това едва ли би ми помогнало. Снеха бронята на гърба му, под нея има звездообразен... (Незавършено.) Под корема има резервоар с доста голяма вместимост, но как слагат там различни предмети, не е ясно. Машини!...

Сглобиха го, оставиха му само четири крака, но затова пък му добавиха нещо като грамадна щипка. Щом монтажът завърши, „новороденият“ скочи и изтича в кораба...

Голяма част от тялото е заета от звездообразния предмет от бял материал, наподобяващ пемза или сунгер...

Кои са стопаните на тези машини? Може би Пришелците се управляват от вътрешността на кораба?

Разумни машини? Глупости! Кибернетика или телеуправление? Някакви чудеса. И кой може да попречи на стопаните да излязат навън?...

Разбират разликата между хора и животни. Затова не вземат хора. Хуманно. Вероятно мен ме взеха по погрешка... Жена ми няма да ми прости...

Много малко са шансовете да остана жив. Глад, студ, космическо излъчване, милиони други случайности. Корабът явно не е приспособен за транспортиране на „зайци“. Шансът най-общо е едно на сто. Но аз нямам право да го изпусна. Трябва да установя контакт!

Нощ, часът е дванадесет. Пиша на фенерче. Когато го запалих, един от пришелците дотича, светна и избяга. През цялата вечер те строиха някакво съоръжение, приличащо на кула. Дълго ги следих. Всичките им движения са абсолютно точни. И как съгласувано работят! Свободно се движат без светлина. Вертолетите непрекъснато са в полет...

Да предположим, че аз... (Не е завършено.)

16 август, 16 часа

...Към онзи, който ще намери този бележник. Моля да се предаде на адрес: Ленинград, Държавния Ермитаж, отдел Средна Азия.

На 14 август в 9 часа сутринта мене, Борис Янович Лозовски, ме отвлече Черният Вертолет и ме докара тук, в лагера на Пришелците. До днес според възможностите водех записки на своите наблюдения... (няколко реда са нечетливи) и четири автомобила. Основни изводи: 1) това са Пришелци отвън, гости от

Марс, Венера или от някаква друга планета; 2) Пришелците са необикновено сложни и точни механизми и техният космически кораб се управлява автоматично.

Пришелците ме разгледаха, съблякоха ме и, според мен, ме фотографираха. Не ми причиниха вреда и по-нататък не ми обръщаха особено внимание. Предоставена ми беше пълна свобода.

Очевидно, корабът се готви за отлитане, тъй като сутринта пред очите ми бяха разглобени и трите Черни Вертолета и петте Пришелци. Моите продукти са натоварени. На площадката останаха само няколко части от кулата и един ГАЗ-69.

Аз, Борис Янович Лозовски, реших да проникна в кораба на Пришелците и да летя с него. Обмислих всичко. Продуктите ще ми стигнат за около месец, какво ще стане по-нататък не зная, но аз трябва да летя. Разчитам, като проникна в кораба, да намеря кравите и овцете и да остана с тях. Първо, ще бъде по-весело и второ, ще имам запас от месо за черни дни. Не зная как стои въпросът с водата. Впрочем, аз имам нож и при нужда ще използвам кръв... (Зачеркнато). Ако остана жив, в което не се съмнявам, ще положа всички усилия да се свържа със Земята и да се върна обратно с Господарите на Пришелците. Мисля, че ще съумея да ги убедя.

До Лозовска, Мария Ивановна. Скъпа, любима Машенка! Надявам се, че тези редове ще стигнат до теб, когато всичко ще бъде наред. Но ако се случи най-лошото, не ме съди. Не можех да постъпя другояче. Помни само, че винаги съм те обичал и ми прости. Целуни нашия Гриша. Когато порасне, ще му разкажеш за

мен. Та аз съвсем не съм лош човек, че моят син да не се гордее с баща си. Как мислиш? Това е всичко. Току що един от Пришелците се върна на кораба. Отивам. Прощавай. Целувам те, винаги твой Борис...

Докато пишех, Пришелците прибраха двете стълби. Остана една. Трябва... (Цял нечетлив пасаж, сякаш Лозовски е писал без да гледа.) Време е да вървя. А ако не ме пуснат? Трябва да се промъкна! Двама още са под кораба. Е, Лозовски, напред! Страшно е. Впрочем, глупости. Това са машини, а нали аз съм човек...

* * *

На това място записките прекъсват. Лозовски не се е върнал повече в джипа. Не се е върнал, защото корабът е излетял. Скептиците казват, че това е нещастен случай. Но аз от самото начало бях искрено и дълбоко убеден, че нашият славен шеф е жив и вижда онова, което ние и на сън няма да можем да видим.

Той ще се върне и аз му завиждам. И винаги ще му завиждам, даже и да не се върне. Това е най-смелият човек, когото познавам.

Да, не всеки би бил способен на такава постъпка. Питам мнозина за това. Някои казваха честно: „Не. Страшно е“. Болшинството отговаряха: „Не зная. Всичко зависи от конкретните обстоятелства“. Аз не бих се решил. Видях „паяка“ и даже сега, когато зная, че това е само машина, не мога да му се доверя. И тези зловещи Черни Вертолети... Представете си, че сте в дълбините на чужд космически кораб, обкръжен от мъртви механизми, представете си, че летите в ледената пустота – дни, месеци, може би години, без надежда за връщане и ще разберете какво имам предвид.

Впрочем това е всичко. Сега няколко думи за събитията по-късно.

В средата на септември от Москва пристигна комисията на професор Никитин и всички ние – аз, Джамил, шофьорът Коля, работниците – трябваше да изпишем купища хартия и да отговорим на хиляди въпроси.

Занимавахме се с това около седмица, после се върнахме в Ленинград.

Може би скептиците са прави и ние никога няма да разберем природата на нашите гости отвън, устройството на техния звездолет, удивителните механизми, които те бяха изпратили на Земята и най-важното – коя е причината за неочакваното им посещение. Но каквото и да твърдят скептиците, мисля, че Пришелците ще се върнат. Борис Янович Лозовски ще бъде първият им преводач. Ще му се наложи до съвършенство да изучи езика на далечните съседи – само той ще може да им обясни по какъв начин на Земята съвършени автомобили с висока проходимост се оказват редом с парчета от глинени гърнета отпреди 16 века.

(Следва)

¹ Биштокутар – таджикска игра на карти

Минаване през огледалото

Фантастичен разказ

Януш Зайдел

– Погледни! – каза Рей и посочи с движение на главата пред себе си.

Седяхме на високи столове в бара. Над тясната полица по дължината на цялата стена, където бяха и нашите чашки с кафе, лъщеше замазаната повърхност на огледалото. Мислех, че Рей ми показва в огледалото някого, който току-що е влязъл в кафенето, и се обърнах през рамо, ала в заведението не ставаше нищо особено. Погледнах въпросително приятеля си. Той поклати отрицателно глава и отново показва огледалото.

– Никога ли не си имал желание да се озовеш там? – попита ме и чукна с пръст стъклото.

Не разбрах.

– Къде „там“?

– Там, от другата страна. В света на обратните надписи, винтовете с резба наляво и часовниците, които вървят на другата страна...

Едва сега разбрах, че говори за онзи „свят“, симетричен на нашия, от който ни разделя огледалната повърхност.

– Струва ми се, не – отговорих, – макар да си спомням, че като дете понякога се опитвах да надникна зад голямото тоалетно огледало. Но се разочаровах: там имаше само един изцапан лист

шперплат, малко прах и паяжини... Веднъж намерих стара топка за тенис.

– И все пак... – Рей се вглеждаше в своето отражение в огледалото. – Мене още от дете огледалата винаги са ме удивлявали. Открих например, че във всяко огледалце, дори най-малкото, може да се види целият свят. Не това, което се намира точно пред огледалото, не само малък отрязък, а всичко, ако се погледне от подходящ ъгъл, може да се види даже това, което е извън рамката му. Тогава, разбира се, не познавах законите за отражението на светлината и затова явлението ми изглеждаше необяснимо. Огледалният свят започна наистина да съществува за мен! Съществуваше независимо от „истинския“, въпреки че го възпроизвеждаше вярно – поне когато го гледах.

Помня, че си създадох собствена теория за огледалния свят. Тя се състоеше в следното: този свят може да се види във всеки, даже най-малкия къс огледално стъкло. Човек, разбира се, може да се прехвърли там само през голямо стенно огледало. Ала мишката, да речем, ще премине през джобно, а майският бръмбар – даже през малко, зъболекарско огледалце... Според моята детска теория светът зад огледалото прилича на нашия свят само когато някой го наблюдава. Но понеже хората имат много огледала, практически във всеки миг някой наблюдава „онази страна“, като я застава непрекъснато и точно да ни подражава. Колко часове съм прекарал пред огледалото и съм наблюдавал изпод око своя огледален двойник с надеждата, че изведнъж, макар за миг, той ще се зазяпа и няма да успее да повтори някой мой жест... Затварях очи и внезапно ги отварях с мисълта, че онзи няма да предвиди

секундата, за да направи същото. Моите неуспехи в експериментите с огледалата все пак не ме разколебаха да изследвам света от нашата страна на огледалото: станах физик.

Рей замижа, а след малко отвори очи и се усмихна на своето огледално отражение.

– Усеща, дяволът! – каза той.

– Не се тревожи, някога може би ще го изненадаш – утеших шеговито Рей и слязох от високия стол. – Да си вървим, а?

– Добре, да си вървим – съгласи се той, но не престана да се взира в огледалото. – Когато на лекциите по теоретична физика се сблъсках с въпросите на огледалната симетрия и принципите на двойствеността в света на елементарните частици, открих, че в мен още дреме детската огледална мания. Сега вече знам, че пътят към обратния свят не води направо през огледалото... И въпреки това къде е?

Погледна ме, сякаш не ставаше дума за шега, а за истински физичен проблем. Вдигнах рамене.

– Не съм се замислял над това – казах, като се приспособих към неговия сериозен тон. – Затънал съм до гуша във въпросите на антисиметрията...

– Ето! – подхвърли. – Та това е съвсем близо...

– Не съм майски бръмбар! – отвърнах. – Моето огледалце е прекалено малко, просто прашинка. Засега сме получили само единични антиатоми.

– Грешка в метода... – промърмори Рей. – Антисветът не се получава. Той съществува независимо от това, дали... гледаме в огледалото или не...

– ...и възпроизвежда нашия свят? – добавих иронично.

Рей се замисли. Тръгнахме с бавна крачка към неговия дом. Изведнъж се спря и каза:

– Слушай! Сигурно познаваш простия нагледен модел на затворената вселена във формата на надут балон? Двумерният свят е безкрайно тънката му обвивка. Непрекъснато нарастващият радиус на кълбото-балон изобразява третото измерение, а след това идва изтичането на времето във вселената. Двумерните същества и предмети седят на нея като панички на жълъди и плътно прилягат към кривата ѝ. Материята – със своята собствена крива – очертава вселената, като по този начин я заставя да съществува. Кривата, или по-точно „изпъкналостта“ на материята определя радиуса на изкривяване на вселената! Това означава, че степента на изкривяване на материалния предмет определя принадлежността му към даден миг от времето! Еднакво изкривените предмети съществуват едновременно и лежат на една и съща сферична повърхност.

– Разбирам. За да се придвижиш във времето, трябва да промениш радиуса на кривата!

– Да. Ако намалиш изкривяването, ще се прехвърлиш в бъдещето и обратно... Ала не за пътувания във времето исках да говорим. Между другото, по този начин няма да успеем да пътуваме... Да се върнем към нашите огледала. Как мислиш, къде в модела, за който споменах, има място за огледалния свят?

– Ами... сигурно... – замислих се аз – сигурно ще бъде някакво кълбо, което се допира до балона?

– Браво! Допряно кълбо – зарадва се Рей. – Отлично схвана нещата. Следователно, като жител на балона, ти си един малък отрязък от кълбо, Ако сега допра до произволна точка от тебе огледална повърхност, ще видиш жителя на огледалния свят, който се допира до тебе. Какво ще направиш, жълъдова паничке, за да станеш самият той? Ще изпълзиш и ще се завъртиш на сто и осемдесет градуса! Но завъртането трябва да направиш в третото измерение, което нито познаваш, нито чувствуваш, защото в сравнение с огромните размери на твоята кълбовидна вселена ти си почти напълно, макар и не съвсем, плоско кръгче! Сега прибави още едно пространствено измерение и ще станеш това, което наистина си – триизмерно същество – и повтори цялото разсъждение! За да минеш през огледалото, трябва да извършиш завъртане в четвъртото измерение – времето. Затова е достатъчно „да се обърнеш във времето“ ... и край!

– Е, тогава, какво още чакаме?! – казах, за да завършим играта на въображението, започната от моя приятел.

– Момент! – Рей не променяше сериозния тон. – Не забеляза едно нещо! Твоят двойник от огледалото е левак! А при завъртане в четвъртото измерение ти няма да промениш своята структура! Ще си останеш десничар. Значи в света зад огледалото ще бъдеш чуждак!

Докато разговаряхме, стигнахме до дома, където живееше Рей. Поисках да се сбогувам, но той ме задържа.

– Ела – каза, като ме задържа към стълбите. – Ще направим опит.

– Какъв опит? – учудих се.

– Обръщане във времето – отсече той, отключи вратата и ме въведе в жилището си.

В средата на стаята върху голяма кръгла подложка стоеше нещо като прозрачна бъчва от зеленикава стъкловидна маса. Наоколо бяха поставени живачни лампи с рефлектори, насочени към чудноватия предмет.

– Този кристал – каза Рей – е от рода на лазерите. Разбира се, в преносен смисъл. Той акумулира вълновата енергия и освобождава целия натрупан запас от нея под влияние на вътрешен импулс, за да го предаде на обекта, който се намира вътре в кристала. Щом вляза в него, натисни това копче.

Рей ми подаде малка кутийка, свързана с кабел за основата на кристала. Гледах го и очаквах да ми поясни. Беше сериозен и тържествен, но мълчеше.

– Скъпи мой – казах и пристъпих към вратата, – аз вече наистина нямам време. Чакат ме за вечеря.

Препречи ми пътя към изхода. Превъртя ключа в ключалката и го скри в джоба си.

– Никъде няма да вървиш – каза решително. – Необходим ми е помощник. Няма да продължи дълго.

– Чудесно! – измърморих, като вдигнах рамене. – Ако се забавляваме, да се забавляваме. Но наистина, побързай!

Рей раздели кристала на две – преди това не бях забелязал, че е разрязан. Влезе в празната му вътрешност и отново съедини двете половини. Кимна ми с глава да започвам.

Стените на кристала силно флуоресцираха. Натиснах копчето. Кристалът изведнъж избледня, угасна и като че ли стана съвсем

безцветен, досущ стъкло. След миг, навярно под влияние на светлината от лампите, започна отново да се оцветява бавно.

Рей раздалечи половината на кристала и скочи на пода.

– Забавно ли беше? – попитах.

– Хм... знам ли? В същност какво стана?

– Нищо. Само кристалът угасна. Колко е часът?

Рей погледна китката на дясната си ръка.

– Наближава осем – каза той.

– Тогава дай ми ключа, трябва да си вървя.

Рей машинално бръкна в левия джоб на панталона си и ми подаде ключа.

– Почакай малко – помоли ме той. – Да опитаме още веднъж!

Съгласих се при условие, че това ще бъде последният опит. Всичко се повтори точно по същия начин. Рей излезе от своята „машина“ и седна на канапето. Мълчеше унило и гледаше пода. Започнах да се отегчавам.

– Е, тръгвай вече! – избоботи той и повдигна левия си маншет. – Осем и десет! Ще успееш за своята вечеря!

Имаше такова мрачно изражение, че ми дожаля за него. Дали той, физикът, наистина вярваше, че този идиотски експеримент, който по-скоро приличаше на магия, може да бъде успешен? За да разсея лошото му настроение, поседнах до него и казах весело, сякаш продължавах предишните разсъждения:

– Слушай, старче! Ако според твоята детинска теория светът зад огледалото точно повтаря нашия свят, то едновременно с твоето преминаване там твоят огледален близък трябва да направи

същото, тоест да дойде тук, в нашия свят. Според твоите изводи, сърцето му ще бъде отдадено, а черният дроб – отляво...

Рей решително стана от канапето и отиде при своята идиотска инсталация.

– Говориш глупости! – измърмори, взе една тежка табуретка и я запрати в кристала.

Едната от стъкловидните половини се разклати, падна на пода и се пръсна на десетина парчета.

– По дяволите! – изруга Рей. – Прави са тези, които казват, че физикът-теоретик е физик, на когото не се удават опитите!

– Тръгвам си – казах. – Все още ще успея.

Махнах му с ръка и излязох в антрето. Дълго не можах да вкарам ключа в ключалката.

– Рей – извиках го. – Ела и отвори вратата, нещо не мога.

Той дойде, взе ключа от ръката ми и на свой ред дълго се мъчи с него. После внимателно разгледа ключа и ключалката. Изправи се и ме погледна някак много особено.

Наведох се и аз...

– Дявол да го вземе! – казах. – Ами че те са...

Ключалката вътре представляваше точно огледално копие на нарезите на ключа. Нищо чудно, че не пасваха...

ОТВЪН**Фантастична повест**

Аркадий и Борис Стругацкий

(Продължение от кн. 3)

НА БОРДА НА „ЛЕТЯЩИЯ ХОЛАНДЕЦ“

Разказ на бившия началник на археологическата група

„Апида“ Б. Я. Лозовски

Защо се реших на това? Сложен въпрос. Сега ми е трудно да се ориентирам в тогавашните си мисли и преживявания. Просто чувствах, че трябва да летя, че не мога да не летя. Та аз бях единственото звено, което свързваше нашето земно човечество със Стопаните на Пришелците. Стопаните лекомислено се бяха доверили на своите безмозъчни машини и аз бях длъжен да поправам техния пропуск. Нещо от този сорт. И, разбира се, огромното любопитство.

Ясно съзнавах, че шансът ми е едно на хиляда, може би на милион. Че най-вероятно е завинаги да изгубя жена си, сина си, приятелите си, любимата работа, да изгубя своята Земя. Особено тежко ми беше при мисълта за жена ми. Но усещането за грандиозността на задачата... Този малък, единствен шанс изпълваше въображението ми, той откриваше невиджани, ослепителни перспективи. Никога не бих си простил, ако се бях ограничил със зяпнали уста да изпратя с очи излитащия звездолет

от друг свят. Това би било предателство. Предателство спрямо Земята и науката, спрямо всичко, в което вярвах и за което живеях. Мисля, че всеки на моето място би почувствувал същото. И все пак колко трудно беше да се реша!

Както вече знаете, последните записки направих сутринта на 16 август. Беше ясно, че Пришелците нямат намерение да товарят последната кола, вероятно защото един такъв джип вече беше натоварен. Сложих дневника на задната седалка, хвърлих молива и се огледах. Недалеч от една пукнатина бълбукаше изворче с чиста студена вода. Напълних манерката и я мушнах в пазвата си. Имах на разположение тази манерка, две кутии рибни консерви и джобно фенерче с резервна батерия. Не беше много... Разчитах веднага да намеря помещението в звездолета, в което бяха прибрани овцете и кравите, и да остана там. И тъй като натоварената храна за животните не беше в голямо количество, предполагах, че ще пристигна на другата планета за не повече от седмица. Как съм се лъгал! Но за това – после.

Когато приближих до стълбата, Пришелците, които правеха нещо под дъното на кораба, спряха и се втренчиха в мен. Това е техен обикновен маниер – да спират работата си, когато се приближиш до тях, и да замръзват в най-нелепи пози. Аз също спрях. Реших, че бяха разбрали намерението ми и то не им харесваше. Срам ме е да си призная, но изпитах известно облекчение. Твърде топло и ласкаво бе сутрешното слънце и твърде чужди – невероятно чужди – изглеждаха тези черни твари с изпочупени крака. И изровената, овъглена земя. И широката пружинираща стълба – истински път към другия свят... Пришелците очевидно се нагледаха достатъчно и

отново се върнаха към заниманията си, като ме оставиха сам на себе си. Пътят беше отново открит, отстъплението бе отрязано.

Помня, че се опитвах да се убедя сам, че е много важно да се върна и да потърся куртката си, която бях съблякъл преди половин час, когато слънцето беше започнало да напича. Стоях, поставил единия си крак върху стълбата, и се озъртах встрани, търсейки я с очи. И колкото по-внимателно оглеждах всяка яма на площадката, толкова по-ясно ми ставаше, че куртката е най-необходимият предмет от тоалета ми и че да се запознавам със Стопаните на Пришелците без куртка, в мръсно долнище от анцуг и мрежеста фланелка с цвета на пролетен сняг, ще бъде просто неприлично. Стоях, безсмислено се пулех на всички страни и размишлявах. Наоколо цареше тишина, само Пришелците цвърчаха тихичко. После пред очите ми с басово жужукане прелетя стършел, аз се опомних и започнах да се катеря по стълбата.

Стълбата беше стръмна и пружинираше силно; след няколко крачки почувствувах непреодолимо влечение да запълзя на четири крака, но кой знае защо ме досрамя да го направя. Накрая с треперещи от напрежение крака преодолях последните няколко метра и хлътнах в люка.

Озовах се в тесен коридор, който се спускаше наклонено в тъмнината към вътрешността на кораба. Разсеяната дневна светлина проникваше през люка и слабо осветяваше сивите, грапави на пипане стени. Подът, върху който седях, беше студен, и, както ми се стори, тихо вибрираше. Беше сумрачно, много тихо и прохладно.

Погледнах надолу. На площадката нямаше никаква промяна. Самотният джип, залят от слънчевата светлина, приличаше отдалеч на детска играчка. Помислих, че люкът се намира значително по-високо, отколкото си представях отдолу.

Изведнъж видях един от Пришелците. Без да бърза, той приближи до стълбата, спря се, като че ли се прицелваше, и изведнъж стремително затича нагоре, право към мен. Притиснах се към стената на коридора. Бях извън себе си от мисълта, че той ще дойде съвсем близо до мен и ще ме докосне. Но нищо не се случи. Светлината в люка за миг се скри, обгърна ме тъмнина и свежа миризма на озон и той притича край мен, без да се спира. Тогава тръгнах след него, повтаряйки си, че не бива да се обръщам. Страхувах се много, че няма да издържа и ще избягам. Отначало вървах приведен, но после реших, че това е глупаво и се изправих, но раменете и тилът ми се опряха в невидим таван, също студен и грапав, както стените и подът. Тук за първи път се огледах. Далече отзад и не знам защо отгоре синееше късче небе. Стори ми се, че лежа на дъното на дълбок кладенец. Извадих фенерчето да погледна какво става пред мен. Резултатът ме порази. Коридорът свършваше. Точно пред мен имаше стена, сива, грапава и топла на пипане.

Не разбрах къде се беше дянал Пришелецът, който беше притичал тук преди минута. Още веднъж осветих стената и внезапно открих в долната ѝ част голям кръгъл отвор. Можех да се закълна, че преди секунда го нямаше, но сега беше там и аз на четири крака пропълзах в него, светейки си с фенерчето.

Ако в коридора беше студено и тъмно като в мазе, тук беше тъмно като в гроб, но много по-топло. Станах и изведнъж почувствах, че мога да се изправа в цял ръст. Таванът изчезна. Светлината на фенерчето потъна в тъмнината над главата ми и извади от мрака отляво и отдясно някакви странни купчини. Отпред беше празно. Направих няколко крачки и започнах да се оглеждам. Отначало нищо не можех да разбера – стори ми се, че наоколо се издигат огромни камари от покриви на автомобили. Сякаш се намирах в някакъв склад. Бавно тръгнах по тесния проход между купчините, като през цялото време се озъртах. Едва след няколко минути се реших да опипам най-близката камара. Това бяха Пришелци! Впрочем, не самите паякообразни машини, а техните плоски и кръгли тела. Те лежаха един върху друг съвършено неподвижни и твърде малко приличаха на онези стремителни черни механизми, които толкова ме поразяваха със своята подвижност и енергия. Крака не видях, явно те бяха отвинтени.

Докато стоях, озъртайки се и шарейки с лъча на фенерчето, отзад се чу металическо почукване. Обърнах се и видях един Пришелец, вероятно последният от останалите, който се движеше по прохода към мен. На няколко крачки от мен той се спря, замря в лъча светлина, след което ловко се изкатери по камарата и изчезна от погледа ми. Около минута нещо шумолеше и щракаше над главата ми, след това настъпи пълна тишина и аз съвсем инстинктивно усетих, че в цялото това вероятно огромно помещение освен мен няма нито едно живо същество.

Затичах, буквално затичах обратно и скоро отново опрях до стена. Трескаво шарех с лъча на фенерчето по нея, търсейки

отвора, през който проникнах тук, но него го нямаше. Извиках. Гласът ми затрептя в топлия въздух и угасна в тъмнината. И в същия миг подът под мен се залюля и тръгна нагоре. Тялото ми стана нетърпимо тежко, залитнах и седнах, а после легнах право на коравия горещ под.

Всичко беше свършено. Корабът се вдигаше и ме отнасяше към неизвестното. Доколкото знам, бях първият човек, откъснал се от Земята и полетял зад пределите на атмосферата. Помня, че помислих за това и изпитах странно чувство на облекчение, че понататъшната ми съдба вече не зависи от волята ми. Скоро обаче мислите ми се объркаха. Теглото ми се увеличи около два пъти (нормално аз тежа около деветдесет килограма) и се почувствувах много зле: беше ми горещо и тежко. Така продължи не по-малко от четвърт час.

Изведнъж нещо ме подхвърли във въздуха. Стори ми се, че падам и с невероятна скорост се нося някъде в мрака. Очевидно корабът започна да се движи без ускорение и настъпи безтегловност. Когато разбрах това, ми стана леко и хубаво. Но чувството на радост бързо премина. Висях на два метра височина над пода. Наоколо се издигаха мълчаливите купища от разглобени машини, черни и безформени, люлееше се горещата тъмнина, а наблизо, на разстояние съвсем мъничко по-голямо от протегнатата ръка, висеше фенерчето ми. Не можех да го достигна, макар че така се изпъвах и извивах, че би ми завидял всеки акробат. Фенерчето светеше право в лицето ми, заслепяваше ме и ме караше да побеснявам. Но нищо не можех да направя. На всичко отгоре започна да ме мъчи нещо като морска болест. Вероятно към

безтегловността организмът ми има непоносимост, както и към удвоеното тегло.

Гадеше ми се, виеше ми се свят и в края на краищата започнах да се ругая и се ругах, докато не открих, че седя на пода и фенерчето е на две крачки от мене. „Пристигнахме!“ – си помислих, фенерчето светеше както и преди ярко, значи, от момента на старта беше минал не повече от час. Даже и с оскъдните си познания по астрономия не можех да предположа, че това ще продължи толкова малко време.

Нямаше време за учудване и размишления. Тъмнината около мене се раздвижи. Нещо трещеше и цвърчеше над главата ми и на светлината на фенерчето видях фантастичната картина на самосглобяването на Пришелците. Пред очите ми черните машини обрастваха със своите чупещи се крака и стремглаво се втурваха надолу. Една след друга те се носеха край мен, изпълвайки въздуха с озон и горещ вятър, и изчезваха в мрака. Отново настъпи тишина, отнякъде лъхна рязка, неприятна миризма. Внезапно ми дойде наум, че атмосферата на чуждата планета може да не е подходяща за дишане. Но нямаше какво да се прави, трябваше да помисля за предстоящата среща с Разума от Другия Свят.

Станах, оправих панталона си, като се стараех да си придам по възможност представителен вид и започнах да чакам появяването на Стопаните на Пришелците. В това, че те ще се появят, не се съмнявах. Бях настроен бодро и почти тържествено. Нали представях земното човечество, а това не е шега!... Но минаваха минути, а никой не се появяваше. Както и преди ме обкръжаваше

мъртва тишина и задушен мрак, усещах рязка, неприятна миризма. Тогава, малко ядосан, реших да намеря вратата и да изляза навън.

Вървах, вървах, светех си ту напред, ту пред краката, но стена все нямаше. И изведнъж забелязах, че вече не съм в склада на Пришелците, а в широк сводест тунел. Това ме поразя: съвсем не бях забелязал кога се бяха свършили купчините. Явно вървах не в същата посока, в която ми се стори, че тичаха Пришелците. Нямаше смисъл да се връщам. „Рано или късно – мислех си аз – ще срещна Стопаните на Пришелците.“ Освен това, според мен, бях вече някъде до противоположния борт на кораба. Но като извървах по тунела още няколко десетки крачки, открих люк и се измъкнах навън, върху грапавата наклонена броня.

Очаквах да видя небе с непознати съзвездия, огромен ракетодром, живи хора, които посрещат своя звездолет-автомат. Нямаше нищо подобно. Отпред беше непрогледна тъмнина, под краката – топла грапава повърхност. Нищо друго. Започнах да съобразявам, да съпоставям фактите и в края на краищата дойдох до заключението, че най-вероятно е да се намирам в гигантски хангар за междузвездни кораби. Наистина, такъв извод почти нищо не обясняваше, но нали аз не можех да зная нравите и обичаите на обитателите на непознатата планета. И щом като Мохамед явно нямаше намерение да иде при планината, най-добре ще бъде планината да тръгне да търси Мохамед.

Помагайки си със свободната дясна ръка (в лявата стисках фенерчето), започнах да пълзя надолу. Колкото и да е странно, повече не изпитвах нито страх, нито вълнение, нито предишното

остро любопитство – само нетърпеливо и сърдито желание побързо да се срещна с някое живо същество.

Но ето че краката ми се плъзнаха в празно пространство и паднах. Добре помнех, че страните на кораба са полегати, да се падне от тях е немислимо. Но независимо от това паднах, и то от значителна височина, натъртих до болка петите си и дрънчейки с консервните кутии, се повалих настрана, като инстинктивно вдигнах ръката с фенерчето. Лъчът светлина се плъзна по гладка мрежа, метна се нагоре и освети плоското грапаво дъно на звездолета.

„Какво пък, можеше да бъде и по-лошо“ – бодро си помислих ставайки. И изведнъж видях светлина. Тя беше слаба, едва забележима, но сърцето ми подскочи от радост. Угасих фенерчето и гледах с широко отворени очи, като се страхувах да не изгубя това мъждукащо зеленикаво петънце. След това внимателно, но бързо тръгнах към него. За щастие, подът на „хангара“ беше равен и грапав като в звездолета. Скоро се оказа, че вървя край висока, леко наклонена стена, в която през всеки десет-петнадесет метра се откриваха кръгли и квадратни люкове. Бих надникнал в един от тях, но оттам стърчаха лапите на един Пришелец и аз сметнах, че най-добре е да не се спирам и да се движа с възможната най-голяма скорост. И ето че светлото петно стана по-ярко и внезапно се оказа под краката ми. Светлината се лееше от висок и тесен проход, прорязващ стената. Напъхах се в него и се спрях изумен.

Право пред мен имаше просторен тунел, осветен доста ярко, но необикновено. В първия миг ми се стори, че надлъж по стената в непрекъснати редици са разположени разноцветните витрини на магазини – жълти, синкави, зелени, червени. Дълбочината на

тунела беше потънала във фосфоресцираща лека мъгла, стените бяха прозрачни като стъклени. Впрочем, това едва ли беше стъкло. По-скоро някакъв неизвестен метал или пластмаса. Зад стените бяха разположени, разделени също с прозрачни прегради, камери с размери примерно петнадесет метра всяка, а в тези камери...

Това беше музей. По-точно – гигантски невъобразим „зверилник“. От първата камера се дръпнах уплашен като дете от таласъм. Там, наполовина потопена в зеленикаво-розова слуз, тържествено седеше кошмарна твар, напомняща на кръстоска от жаба и костенурка, голяма колкото крава. Тежката ѝ плоска глава с раззинала уста беше обърната към мен, под долната ѝ челюст се тресеше в спазми мокра кожата торба. Беше толкова гадна, че ми се повдигаше. Разбира се, след това свикнах и я гледах без отвращение, само с любопитство.

В камерата отсреща се намираше нещо, което изобщо не се поддаваше на описание. То запълваше цялата камера – огромно, черно, люлеещо се. Пулсираща пача, покрита с месести мърдащи израстъци, плаваща в гъста, плътна атмосфера, която ту светваше с виолетова светлина, ту гаснеше като повредена неонova лампа.

И във всяка от камерите на този удивителен тунел – „зверилник“ мърдаше, пълзеше, дъвчеше, пулсираше, мятеше се, блещеше очи някакво същество. Там имаше слоноподобни бронирани червени стоножки с неправдоподобна дължина, облещени полуриби-полуптици, големи колкото автомобил, и нещо невероятно оцветено, зъбато и крилато, и нещо със съвсем неясни форми, потопено в зелено полупрозрачно желе, разлято по пода. В някои от камерите беше тъмно. Там от време на време пламваха разноцветни

светлинки, нещо мърдаше. Не знаех какво имаше в тези клетки. Да си представи човек всичко това е трудно, а да го опише и разкаже – още по-трудно, невъзможно.

Струваше ми се, че тунелът няма край. Преброих петдесет камери, след това престанах да броя. Тунелът сякаш се извиваше по спирала, от време на време в стените отляво и отдясно се отваряха тесни проходи. Когато надниквах в тях, виждах същите плътни редици от ту разноцветни, ту тъмни витрини. Понякога притичваше Пришелец, святакаше с бяла светлина и хукваше надалеч, цвърчейки и почуквайки.

Изведнъж почувствувах смъртна умора. Краката ми се преплитаха, главата ми се цепеше от болка. Отдавна ми се пиеше вода, но тъй като не успях да намеря овцете и кравите, бях решил все още да не черпя от оскъдните си запаси. Сега жаждата стана нетърпима. За това допринасяха и горещината, и лошата миризма, с която някак си свикнах, и вълненията през последните няколко часа.

От старта е изминало не повече от половин денонощие, но бях така уморен, сякаш не бях спал най-малко няколко нощи наред. И когато попаднах в „незаселен“ участък на тунела – това беше цяла галерия от празни камери, които не бяха затворени с прозрачни прегради, чисти, сухи и съвсем тъмни – реших да спра. Извиках няколко пъти, за да ми е чиста съвестта. Все още ми се струваше, че Стопаните могат да ме чуят. Но никой не ми отвърна, само някъде далеч в тунела някой пришелец ситно тропаше с лапи.

С удоволствие се опънах на поде и измъкнах от пазвата съкровищата си. Любувах им се на светлината на фенерчето и...

замръзнах. Бях забравил ножчето в джоба на куртката си! Това беше истинска катастрофа. Никога не съм си представял колко жалък е гладният човек, който има консерви и няма ножче да ги отвори. Най-напред се опитах да отворя кутията с катарамата на колана си. Като не успях, започнах да удрям кутията по пода и по ъглите на преградите. Тя се деформира, покри се с пукнатини, които успях да разширя с катарамата така, че да мога да измъквам съдържанието на тънки ивици.

Замислено смучех тези ивички и неочаквано забелязах, че проблема за ножчето за консерви ме занимава някак си повече от Стопаните и от тайните на „зверилника“. Въздъхнах, отпих малко вода от манерката и заспах.

На следващия ден или на следващата нощ, не зная, започнах отново да търся Стопаните. Надявах се да намеря и помещението, в което Пришелците държаха откраднатите автомобили. Там можеха да се намерят и продуктите, които карах за лагера от Пенджикент. И вода в радиаторите. Но нито автомобилите, нито продуктите не успях да намеря, затова пък в един от тунелите на „зверилника“ за своя най-голяма радост открих кравите и овцете. Това откритие ми достави най-чиста радост, при това съвсем безкористна, защото беше изключено да се добера до тези „земни жители“. Те не се чувствуваха зле, макар че на овцете като че ли им беше тесничко. Впрочем, скоро разбрах каква е работата. В една от съседните клетки видях огромен тигър, а в другата – жълти, постоянно движещи се животни, които много приличаха на кучета. Това май бяха степни вълци, койоти. По пода на камерите на тези хищници бяха разхвърляни пресни кости и късове овча кожа. Оттук

направих три напълно очевидни извода. Първо, Пришелците са натоварили такова голямо количество овце като временна храна за хищниците; второ, корабът на Пришелците е бил не само в Таджикистан, където, както е известно, няма нито койоти, нито тигри; и трето – в „зверилника“ има представители от животинския свят на няколко, може би на много планети и вероятно планети не само от нашета слънчева система.

Реших да действавам планомерно и започнах да обхождам тунелите, коридорите и проходите по правилото на дясната ръка. Този метод е много добър за лабиринтите по Земята, но се оказа неприложим за небесния лабиринт. Небесният лабиринт беше подвижен! На мястото на вече познати проходи откривах глухи стени. Люкове изникваха и изчезваха като че ли по вълшебен начин.

Скоро направих удивително откритие. Бях приел този свят, в който – подобно на древния философ – скитах с огънче да търся Човека, за помещение на друга планета, хангар за звездолети, музей. И в края на краищата разбрах, че не е така.

Този свят се оказа неустойчив. Усещах движението му в пространството. Понякога теглото на тялото ми рязко нарастваше, подът изчезваше под краката ми, носех се настрани и се удрях в някоя стена. Понякога настъпваше безтегловност. В такива минути в камерите на „зверилника“ можеха да се наблюдават смешни и страшни картини.

Представете си крава, висяща във въздуха с краката нагоре. Впрочем, кравите и овцете се държаха в такава ситуация твърде спокойно, но тигърът!... Той се извиваше и гърчеше във въздуха, като се мъчеше с ноктестата си лапа да се вкопчи в нещо твърдо...

А увисналата между пода и тавана великанска жаба, приличаше по-скоро на кошмарен сън, отколкото на обективна реалност! Но, общо взето, безтегловността очевидно не оказваше особено влияние на животните. Щом теглото станеше нормално, всичко влизаше в обикновените норми.

Някои зверове изпадаха в лудост от безтегловността. Случи ми се да наблюдавам бунта на огромна змееподобна твар. Тя се свиваше на стегнато кълбо и като се развиваше, със страшна сила удряше с покритата си с рогова обвивка опашка съседната камера. Шумът от ударите й чух от другия край на коридора. Хем красиво, хем страшно, в синкавата проблясваща мъгла се свиваше и развиваше гигантски дракон. От ударите подът под краката ми подскачаше. Пред очите ми стената се напукваше и покриваше с дълги извити цепнатини. Видях как в съседната камера, където имаше две големи черни същества, които приличаха на гъби с очи, запълзя синкав дим и „гъбите“ започнаха да се гърчат и трескаво и безпомощно да подскачат из камерата. После в камерата на разбушувалата се твар внезапно изгасна синьото сияние и в настъпилия полумрак започнаха бавно да се напластяват облаци белезникава páра. Тежките удари спряха изведнъж. Бунтът приключи. После имах възможност да видя тази змия още веднъж. Бяха я преместили в друга камера, в която тя си лежеше съвсем прилично. А гъбите с очите повече не видях. Камерата им остана празна, светлината в нея угасна. Когато поглеждах натам, виждах бързопреместващи се сенки. Според мен бяха на Пришелци. Май че поправяха стената.

Но аз се отклоних. Накъсо казано, много скоро започнах да се досещам, че се намирам на огромен междупланетен кораб, носещ се в пространството. Ако това беше хангар за звездолети, както мислех в началото, или музей – „зверилник“, както мислех по-късно, в крея на краищата щях да изляза оттук под небето на чуждата планета. Но не, това беше движещ се космически кораб, кораб, който през цялото време променяше режима на полета си с необяснимо за мене подвижно планиране на вътрешното пространство. Зад борда му можеше да има само пустота.

Останаха още два въпроса – има ли на кораба мислещи същества и колко дълго този междузвезден скитник (имам пред вид кораба) ще витае в пространството? Естествено, и двата въпроса увиснаха без отговор.

Оставах ми още четвърт манерка вода и последната кутия с консерви. Тази кутия, впрочем, трябваше да се отвори, а водата вече бе започнала да се разваля и миришеше на блато. Седях с кръстосани крака в тунела и вдясно от мене в полутъмна камера святкаше с фантастични огньове някакво чудовище, а отляво една глупава крава замислено лижеше прозрачната стена на клетката си.

Беше много тихо. Далечният край на коридора тънеше в мрак. За първи път забелязах, че таванът на коридора е също прозрачен, на едно място го пресичаше светеща ивица и аз успях да забележа разчленена сянка на един Пришелец, която се плъзна напречно на тази светла ивица. Опитах се да си представя това грандиозно творение на Разума – звездолета, управляван с механичен мозък, изпълнен с най-сложни механизми, проточил се на стотици метри от мен нагоре и надолу, наляво и надясно. „Нима тук няма нито един

жив носител на разумна мисъл?“ – си помислих. – „Не може да бъде. Хиляди тонове прозрачен метал, стотици паякообразни машини – и нито един Човек?“ Това човек можеше да си въобрази, но беше трудно да повярваш в него. Само преди десетина дни аз самият можех да си представя такъв огромен космически кораб, но в никакъв случай не бих повярвал в съществуването му. Виждах безкрайните прозрачни коридори и пипах с ръка грапавия, едва затоплен под, доверявах се на ръката си, но не можех да си представя, че освен мен тук може би няма нито един човек.

От тези мисли ме отвлече кравата, която изведнъж престана да облизва стената, отиде в дъното на камерата и започна да лочи от прозрачен съд. С особена острота почувствувах пресъхналото си гърло и глада. И изведнъж се досетих. Сkochих и затичах по коридора, като виках високо. Трябваше ми Пришелец. Който и да е. Но колкото може по-скоро: не ми стигаше търпение да чакам.

(Следва)

Идеи за продан

Фантастичен разказ

Жан-Луи Кюртис

Зданието вибрираше от трясъка на стотиците пишещи машини, от телевидеофонните звънци – възискателни призиви, идващи от света, лишен от идеи, новости и хрумвания – от света, скучен и безплоден до отчаяние, обречен без край да предъква едни и същи отдавна известни сюжети и теми. Обеднелият свят непрекъснато звънеше с все сила в ПИЦ – Парижкия идеогенен център, и телефон Е-9999 бе постоянно зает.

Това предприятие, едновременно филантропно и търговско, се ръководеше от знаменития Филип Меркадие – гений, роден в края на двадесетия век. От Филип Меркадие, който вдъхна нов живот на Театъра на Булевардите, на Черната серия и на Розовата библиотека. Единственият човек във Франция, какво ти! – в целия свят, който продаваше идеи!

Позвъняванията бяха сякаш сигнали за помощ за претърпели корабокрушение: пишещите машини тракаха в надпревара, агентите – млади хора от двата пола, търсеха нови идеи, влизаха и излизаха, мяркайки се като метеорити. Собственикът ги изпращаше из столицата, из цялата страна и те проследяваха жертвите си, гонеха ги като ловджийски кучета, за да могат, когато босът ги призове, да се явят и разкажат за намереното.

Целият небостъргач вибрираше като живо същество, тръпнеше всеки път, когато някоя нова интересна идея стигнеше до боса.

Той е на най-горния етаж, в своя огромен кабинет със звуконепроницаеми стени, облицовани с плексиглас, със скрито осветление, стандартни телевидеофон и диктофон, с електронни графици и диаграми. Краката му са вдигнати върху бюрото от изкуствен малахит. Функционална мебел, която само при едно натискане на копчето се превръща ту в пневматичен диван, спомагащ за разхлабване на мускулите, ту в уред за генетични излъчвания, повишаващ жизнената дейност на организма. Ето го пълен, набит, уверен в себе си – истински господар, бос, суперимпресарио. От наивно-добродушния му вид подчинените му изпадат в умиление, без сако, с разкопчана яка на ризата и разхлабена връзка, с черен кичур коса върху очите, в ъгъла на устата му стърчи цигара – наше момче! Шумен, гръмогласен, фамилиарен, великият специалист по интелектуалните контакти, всемогъщият главатар на духовния живот на Париж, кумирът на кинопродуценти, директори на театри, съставители на радиопрограми и издатели, с една дума човекът, който продаваше идеи. Той е на петдесет години, има три собствени вертолета, пет любовници, десет ордена; той е председател на два административни съвета, личност изключителна във всички отношения, ползваща се с широка известност.

Какво прави сега ли? Разбира се, много неща: разговаря по телевидеофона едновременно с двама, диктува на машинописката, дава заповеди, нещо си записва, нещо подрежда... Каква производителност на труда! Какъв коефициент на полезно действие! Какви организационни способности! Поразителен човек!

Ако цивилизацията съществува досега, то е благодарение само на такива умове като него.

– Изпратете ми агенти седми, дванадесети и тридесет и първи! – ръмжи той, като натиска копчето.

Натиска друго копче: започва да свети млечнобял екран, на който ясно се откроява мъжка глава.

– Хей, Фернан! – гърми босът. – Имам една идея за твоята ултравиолетова еротико-спиритическа серия!

– Да не лъжеш? – Фернан се размазва в доволна усмивка.

– Приятелю! Изпрати чека и ще ти дам идеята.

Усмивката от лицето на Фернан се стопява.

– Колко?

– Два милиона. Почти без пари!

Лицето на Фернан става като на човек, когото колят.

– Скъпо, е Филип. Милион и двеста и ни едно су повече.

– Два милиона – непреклонно повтаря Меркадие. – Ако не си съгласен, ще я продам на Албин-Мишел.

Гримаса на страх изкривява чертите на Фернан.

– Не прави това, Филип! Ти не можеш да ми нанесеш такъв удар! В името на нашата дружба...

– Да ти... на нашата дружба! – спокойно отговаря босът. – Изпрати чек за два милиона и идеята е твоя.

– Ти ми одираш кожата, Филип!

– Свикнал си с това, гълъбче. Успехът на ултравиолетовата серия е сигурен. Ще гребеш парите с лопата.

Фернан въздъхва.

– О'кей. Ама че си говедо!

– Искаш ли да обядваме заедно? – пита Меркадие с обезоръжаваща любезност. – Отдавна не сме се виждали... Другия понеделник у Бъркли, в осем вечерта? До виждане!

Млечнобелият екран угасва, запалва се друг. Вижда се състарената физиономия на човек с плах поглед. От гласа на боса вее студенината на айсберг.

– Перюке, продадох вашата идея на Фернан. Утре сутринта ще получите чек за осемдесет и пет хиляди.

От възмущение състарената физиономия става още по-сбръчкана.

– О, благодаря ви, господин Меркадие! – мърмори на пресекулки гласът. – Не знам как да ви благодаря.

– Достатъчно! – прекъсва го айсбергът. – Имате ли още идеи?

– Ами... засега... В дадения момент... Имам нещичко, но не е още съвсем...

– Позвънете ми, когато бъде готово.

Екранът угасва.

– Ама че глупак! – мърмори Меркадие.

Тогава забелязва, че от другата страна на функционалното бюро са се изпънали в поза „мирно“ три млади момчета. Те се представят кратко, по военному:

– Номер седми!

– Номер дванадесети!

– Номер тридесет и първи!

Лицето на боса се зачервява, очите му заблестяват яростно.

– А, вие сте тук, хлапаци! – реве той. – Знаете ли какво ми съобщиха?! Какво научих за вас? Хубава работа! Разбира се, всички писатели са плюнки, но това не ви дава право да хванете един от

тях в полунощ на пустата улица, да допрете дулото на ядрения пистолет до слепите му очи и да искате: „Идеи или живота!“ Бандитски методи! И какво могат да дадат те? Нехранимайкото, когото притиснете така, ще ви изплеши някоя глупост, първото нещо, което му дойде на ума, само за да отърве кожата, а щом го пуснете, ще изтърчи да се оплаква в полицията... И кой ще има неприятности? Аз! Да не си въобразявате, че Центърът се занимава с кражби на идеи с взлом на мозъците? Заслужавате да ви изхвърля през вратата!

– Ние искахме, колкото се може по-добре, шефе... – заоправдава се номер дванадесети.

– Съвсем не можехме да влезем в контакт с него – добавя номер седми. – Вървахме по следите му и в полунощ решихме: най-простото, за да измъкнем от него идея, е да го заплашим. Разбира се, нямахме никакво намерение да го пречуваме, просто блъфирахме.

– Никога повече не правете така или ще ви изхвърля един след друг през прозореца! Вие сте млади, проявявате старание, това е добре. Но трябва да знаете мярката. Какво ви разказа този тип?

– Сюжета на замисления от него роман, шефе.

– Виж ти! Това не е лошо... Е, разказвайте! Чакайте, ще извикам Жан-Клод.

Меркадие натиска копчето. Светва екранът; от него несприинудено се усмихва елегантно облечен мъж с очила с рамки от костенурка.

– Жан-Клод – казва босът, – чуй и си кажи мнението. Моите момчета са измъкнали сюжет за роман от един дракач. Хайде! – обръща се той към номер седем.

– Та така... Действието става в Северна Италия преди двеста години. В малко княжество, където управлява австрийски наместник, един млад човек, поборник за свободата и поклонник на Наполеон, замисля да унищожи тирана... Него го обича лелята...

– Коя леля, глупако?

– На младия човек, шефе.

– Добре, продължавай!

– Лелята е още млада и красива, обича го, но не смее да му признае това. Тиранът пък обича лелята.

Босът се обръща към екрана:

– Какво е мнението ти, Жан-Клод? Според мен началото не е лошо... Любов и политика...

– Нека продължава! – казва Жан-Клод и се усмихва скептично.

– Заподозрян в заговор срещу съществуващия режим, младият човек е хвърлен в тъмница. Разбира се, лелята ще му помогне да избяга. Но той се влюбва в дъщерята на пазача на затвора...

– Охо! Тази история намира свата на романтика! – промърморва Меркадие. – Как смяташ, Жан-Клод? Можем ли да скалъпим един умопомрачителен филм?

– Съжалявам, но трябва да те разочаровам, старче! – студено казва Жан-Клод. – Според мен типът, който ти е продал тази идея, те е метнал за зелен хайвер. Ти знаеш ли какъв сюжет е това? На романа на Стендал „Пармският манастир“. Хайде, със здраве!

Екранът угасва. Настъпва тежко мълчание.

– Ето какво значи да имаш агенти с незавършено средно образование! – избухва най-подир босът. – Подхвърлили им стар сюжет, а те зяпнали да слушат! Въобразили си: ето ти нещо ново.

Нищо не знаят, нищо не четат, никакви ориентир! Станете спортни наблюдатели, недоносчета, за вас няма място в Центъра! При нас трябва да работят само образовани хора! „Пармският манастир“! Не, трябва веднага да ви изгоня! Вън! Изчезвайте!

Смутените агенти побързаха да се махнат от разгневения бос. Веднага след тях три момичета в поли от синтетичен сатен и в черни копринени чорапи влязоха в кабинета, поклащайки бедра. Те бяха еднакви на ръст и много красиви: тесните пуловери подчертаваха пищните им форми. Яркочервените устни, блестящите коси, кадифената кожа, нежната руменина – всичко в тях изтъкваше женствеността им. Като се построиха в една редица пред бюрото, те престанаха да въртят къпките си и се представиха една след друга със същата военна краткост, както младежите преди тях:

- Номер пети!
- Номер девети!
- Номер петнадесети!

Видът на тези подчинени му секс-бомбички подействува успокоително на Меркадие.

– А, вие ли сте, милички! – каза той ласкаво. – Какво ми донесохте днес? Започвай ти, Скарлет!

– Шефе – каза Скарлет, като наруши стойката „мирно“ и се наведе над бюрото в грациозна поза. – За мен се залепи един седемнадесетгодишен студент, който мечтае да направи кариера в киното. Разказа ми накратко сценария, над който работи.

– Става – каза босът. – Ти записа ли целия сценарий, писенце? Дай го на нашите кинаджии, нека се занимаят с него. Сега е твоя

ред, Силвена. Какво ти е? Плачеш ли? Татко Меркадие няма да те изяде, котенце! Плаче, защото не е донесла нищо... Страхува се от мен... Та това е възхитително!

Босът обичаше подчинените му, особено жените, да треперят пред него. Каква мила секс-бомбичка! Колко силно тупа сърцето ѝ под плътно прилепналия пуловер!

– Направих всичко, което можах! – изхленчи Силвена.

– За какво става дума?

– Заложих на карта всичко, кълна ви се, господин Меркадие! Дори му казах, че го обичам... Нищо не излезе... Дърво с дърво. Мълчеше, сякаш устата му бе пълна със сливи. Никога през живота си не съм се чувствувала така унижена!

В гласа на Силвена звучеше благородно негодувание.

– Мисля, че той просто е равнодушен към жените! – завърши тя.

Изумен, босът загуби дар слово за няколко секунди.

– Как? – изсъска той най-подир. – Равнодушен към жените? Каква наглост! Да не е полудял? И си мисли, че това ще му се размине? О, не! Равнодушен към жените! Ние ще му покажем. Татко Меркадие ще му вземе мярката!

Той натисна копчето и изрева в микрофона:

– Изпратете веднага при мен агент номер три! Какво?

– Вече за пети път ви търси някакъв тип, господине, – чу се от слушалката. – Казва, че има една сензационна идея. Исква да я каже само на вас.

– Да върви по дяволите! – извика босът. – Не мога да си губя времето с всички нехранимайковци, които търгуват с мисли!

– Казва, че ако не го приемете в срок от шест часа, идеята ще бъде продадена на Макс Порели.

– На добър му час! – промърмори Меркадие. – Нека не си въобразява, че може да ме уплаши с това!

– Има сериозен вид – настояваше гласът в слушалката. – Съвсем не прилича на нехранимайко. Ако позвъни още веднъж, какво да му отговоря?

– Добре, свържете го с мен. Ще му покажа къде зимуват раците!

– Слушам, господине.

Слушалката млъкна. В кабинета влезе млад човек и се изпъна пред бюрото. От момичетата нямаше и следа. В Парижкия идеогенен център цареше военна дисциплина: бързина, точност и изпълнителност. Тук не си губеха напразно времето.

– Кой ти разреши да влезеш? – кресна босът (с подчинените си от мъжки пол той беше груб).

– Вие сам ме извикахте, господине. Номер трети.

– Ах, да! – омекна Меркадие. – Как се казваш?

– Кларк Дюпон.

– Предан ли си на нашия Център, синко?

– Телом и духом, господине.

– Добре. Слушай, ще ти възложи една деликатна мисия. Ще можеш ли да направиш мръсно някому?

– Заради Центъра, господине, готов съм да направя мръсно и на собствената си баба.

– Отличен отговор! – промърмори босът разнежен. – Да направиш мръсно на собствената си баба!... От добро тесто си, синко! Ще получиш повишение. Ето какво трябва да направиш...

Чу се звън.

– Сега пък какво има?

– Пак този тип, господине.

– Добре, дайте го!

Босът заскърца със зъби.

– Ще му дам да се разбере! – злобно изръмжа той. – Кларк, синко, сега ще видиш как татко Меркадие се справя с нахалниците.

На млечнобелия екран се появи спокойното лице на млад човек.

– Вие ли сте този, който по петдесет пъти на ден търси директора на Центъра? Кой сте вие? Президентът на САЩ? И искате да говорите с мен? С МЕН?! И заплашвате, че ще продадете идеята си на Макс Порели? Ама че сте глупак, плюя аз на идеите ви! Мъкнете си ги при Макс Порели. Той мисли, че Филип Меркадие може да се извика по телевидеофона като първия срещнат! Ако се осмелите да ме обезпокоите още веднъж, ще изключа телевидеофона ви за три седмици!

Задъхан, Меркадие спря. Младия човек на екрана не мръдна. После се чу проточен глас:

– Вземи си успокояващо хапче, дъртако! Няма да ти навреди!

И екранът угасна.

Никога досега Филип Меркадие не е бил толкова близко до апоплектичния удар: лицето му стана виолетово, не му достигаше въздух, очите му се облещиха. Когато се справи с вълнението, той глухо поиска от телевидеофонната централа незабавно да го свържат с лицето, което току що беше говорило с него.

– Това момче знае цената си! – обърна се той към агент номер три. – Ти чу ли колко дръзко ми отговори? Никой още не си е

позволявал да ме нарече дъртак и да ме съветва да вземам успокояващо хапче... Следователно този мошеник има нещо в кратуната си. И аз да му позволя да продаде идеята си на Макс Порели? За нищо на света.

Млечнобелият екран светна. Безстрастното лице отново го гледаше.

– Млади момко! – в гласа на боса се появи кадифен оттенък. – Вие ми харесахте. Татко Меркадие умее да разпознава истинската цена на хората. Така може да разговаря с мен само онзи, на когото главата не е празна... Иначе от къде ще има такава самоувереност. А с подобни хора аз винаги съм готов да разговарям... Колко?

– За кое?

– За вашата идея.

– Един милион в аванс и един милион, след като ви я изложам.

Босът сподави ръмженето си. И когато заговори, гласът му бе мек като восък.

– О-хо, знаете какво искаме... И така, миличък, вие продавате котка в чувал? И искате да хвърля един милион за прекрасните ви очи, още преди да отворите устата си?

– Вижте какво, Меркадие, няма да се пазарим. Вие купувате идеи, за да ги препродавате, нали? Всяка търговия е съпроводена с риск. Всяка търговия е лотария. Ако идеята ми не ви хареса, ще загубите един милион. Ако е добра, ще спечелите тридесет милиона. Шансовете са равни.

– Не, вие определено ми харесвате! Добре, като ще играем, да играем. Вземете вертакси и елате при мен в шест часа.

Екранът угасна. Босът стана и започна да се разхожда из кабинета, развълнуван като хищник, предвкусвайки едра жертва. „Игра! Риск! Мога да загубя милион, но мога да спечеля тридесет милиона. Нюхът ми подсказва, че си струва да заложа. Интуицията ми нито веднъж не ме е лъгала досега!“ – мислеше той.

Разхождаше се назад – напред с ръце в джобовете, съвсем забравил за задачата, която смяташе да възложи на агент номер три. Помнеше само, че той е славно момче, предан на Центъра телом и духом. „Готов съм да направя мръсно и на баба си“ – ето, това се нарича отговор! Босът чувствуваше към момчето чиста бащина нежност.

– Синко, всички хора са смъртни и един прекрасен ден татко Меркадие ще хвърли топа, както всички други. Но чуй какво ще ти кажа: татко Меркадие ще остави следа в историята на съвременния свят! На колко години си? Двадесет и две? Двадесет и три? По-късно, когато ще станеш тук важна клечка – ти имаш прекрасни изгледи за бъдещето – ще можеш да кажеш на своите колеги, на жена си и на децата си: „Аз видях как работеше шефът“. Та аз и след смъртта си ще остана за вас шефа... Такива думи не се забравят. Ще видиш как ще играя. Аз залагам. Аз вярвам, чувствувам, че у този млад човек има нещо. Чу ли с какъв тон разговаряше с мен? Само необикновена личност може да си позволи това. „Вземи си успокояващо хапче, дъртако!“ Да ми каже това на мен, на Филип Меркадие! Подобно нахалство може да прояви само геният. Аз търся гениите. Това ми е работата. Знаеш ли, те се срещат рядко. Никой няма идеи. Всичко е изстискано като лимон. Всичко е използвано, всичко е казано и преразказано.

Живопис, скулптура, музика се намират в безизходица. Литературата? Във Франция се издават по половин милион романи всяка година, но никой не иска да ги чете, защото всичко е повторение на вече казано веднъж. Едни и същи щампи и шаблони: самота, метафизика, стремеж да се избяга в абсурда. Кафка, Бекет, Роб-Грие. Всичко е известно, всичко е дотегнало. Вече подражават на подражанията. Класиците от по-ранното време – всички тези Прустовци, Стендаловци и Балзаковци също са омръзнали. Светът загива от недостиг на идеи, от липсата на новини. Парижкият Център – това е балон с кислород. Аз давам на агонизиращия свят живителен газ, ободрявам умовете. Аз съм детектор на нови идеи, доставям духовна храна. Враговете ми твърдят, че съм духовен гангстер, същинска акула, че ме интересуват само парите, че спекулирам с идеи... Каква заблуда!

– Пари? Плюя аз на тях. Разбира се, аз съм делови човек. Това е моя принцип. Ако не си делови, ще те глътнат на бърза ръка. Такъв съм заради принципа, а не от любов към парите. Да, богат съм... И какво от това? Защо ми е харем от секс-бомби, ако съм на петдесет години и мога да си позволя да се позабавлявам с тях най-много веднъж в месеца? Уви, уредът за радиация, който повишава жизнената дейност, не превръща никого в Херкулес... Имам три вертолета? Приятелю, аз съм щастлив, когато мога да ходя пеш! Днес това е разкош. Не, парите не носят щастие. Тази истина е стара като света, но си остава истина. Тогава какво да прави човек, който знае, че смъртта не е много далеч? Да играе! Не бридж, не покер, не на тотализатор, не на рулетка! Не, аз залагам, за да

покоря света, за да внушавам уважение, да градя... Това аз наричам игра!

Меркадие спря пред огледалото.

– Как ти изглеждам? Само че искрено!

– Вие сте във форма, шефе.

– Петдесет години – калпава възраст. На тези години човек си задава въпроса: а защо в същност живееш? Ти мислиш ли някога за смъртта?

– Не, шефе.

– Правилно постъпваш. А аз твърде често мисля за нея... Страхувам се от нея. Често се събуждам нощем...

Босът внимателно изучаваше лицето си в огледалото. Внезапно той прихна.

– Много ми е притрябвал агент, който да слуша признанията на шефа си! Марш от тук! И моля те, забрави всичко, което ти наговорих. Никому ни дума, чуваш ли?

– Никому ни дума шефе. Ще си позволя да ви напомня, че искахте да ми възложите някаква работа.

– Ах, да! Съвсем забравих. Ето в какво се състои работата...

Рязко позвъняване по телефонна труба прекъсна Меркадие.

– Господин Меркадие! Този, когото повикахте за шест часа, дойде.

– Изпратете го тук. Ще те извикам друг път, синко.

Агент номер три се поклони и излезе. Останал сам в кабинета, Филип Меркадие погледна още веднъж в огледалото и въздъхна.

„Ех, каква мъка! Като си спомня само какъв бях някога! А сега? Увиснали бузи, торбички под очите, посивял... Никой не ме обича.

Жена ми мисли само за приеми и тоалети, синовете – за танци и за най-нови марки вертолети... Нужен съм им само, за да ги снабдявам с пари. Те са равнодушни към мен, а аз не мога да ги понасям. За фотографите и за вестниците ние имитираме щастливо семейство, но в същност сме си дълбоко безразлични. Един прекрасен ден ще умра в пълна самота...”

Босът беше така погълнат от самосъзерцанието си, че не забеляза веднага как зад гърба му израсна фигурата на млад мъж в тъмен костюм, със спокоен и студен поглед. Меркадие протегна косматата си ръка.

– Охо! – възкликна той. – Малко над двадесетте и вече си позволява да обижда татко Меркадие... Значи в кратуната има нещо! Е, хайде, повторете какво ми казахте по телевидеофона!

– Вземи си успокояващо, хапче, дъртако! Няма да ти навреди! – произнесе младият човек без сянка на смущение.

Меркадие се затресе от смях. Той се смя дълго, с хълцане. После седна в креслото си.

– Точно така някои поставят началото на кариерата си, миличък! – каза той, като най-сетне се успокои. И изведнъж се наежи. – А сега на работа! Сядай и излагай своята идея!

– Първо вземи чековата си книжка – каза младият човек – и попълни чека!

Филип бе обзет от нов пристъп на веселост.

– Силен си, няма какво! – промърмори той. – Силен! Обръщаш се към мен на „ти“, искаш веднага да получиш парите... Каква смелост! Това ми напомня моята младост...

Дръпна чекмеджето на бюрото, извади чековата си книжка и взе писалката.

– Една минута! – спря го младият мъж. – Искам чек на предявителя, а не именен.

– Я виж ти! И защо?

– Предпочитам да запазя инкогнитото си.

– Ама и ти си един оригинал! Добре. От моя страна може би това не е много разумно. Толкова по-зле... Аз играя! Играта е риск – само това е ценно в живота. Виж: пиша ти чек на предявителя.

Посетителят скри чека в джоба си. Нова пауза. Очите на боса блестяха от възбуда.

– И така – меко каза той. – Каква е твоята идея?

Младият човек леко въздъхна и седна по-удобно в креслото.

– Представете си тип, който е лошо приспособен към съвременната цивилизация – започна той.

– Началото не е интересно. Първото правило на романиста или на сценариста е главният герой да бъде симпатичен. Публиката трябва да вижда в него отражението си.

– Публиката ще види в него това, което той самият не се решава да види. Така е още по-добре.

– Хубаво! Продължавай.

– Този човек решава да скъса всички нишки, свързващи го с цивилизацията, и да отиде в някоя дива страна.

– Отлично, гълъбче. Но защо той е отвратен от цивилизацията?

– Защото тя прави хората глупави.

– Охо! Не се ли е възгордял твърде много твоят герой?

– Да, той има доста високо мнение за себе си. Да допуснем, че той е малко поет, малко мистик, малко безумец.

– Карай нататък. Засега не ми е много ясно.

– Той ненавижда всичко вулгарно. Би простил на цивилизацията жестокостта, притворството и преструвката, но не прощава слепотата, глупостта и противоречията. Не прощава това, че е направила комфорта синоним на щастие, че счита приспособленчеството за добродетел, че приема известността за величие. Не ѝ прощава, че тя се гаври с хората, че е задушила в тях чувството за протест.

– Че той е просто анархист!

– Този човек е решил да живее сред първобитно племе, което не знае какво е неон и кока-кола.

– А нима има такива?

– Има, аз ги открих.

– И какво се надява да намери сред диваците?

– Безпорядък, естественост, накратко – живот.

– Право да си кажа, мили мой, всичко това ми се струва екстравагантно и изглежда твърде банално. Това не е правдоподобно. Но аз подписах чека... Карай нататък! Може би в края на краищата ще се оправя някак.

– Надявам се. И така, той решава да замине. Тъй като е много хитър, мъчи се да заличи дирите си, за да не го намерят. За това му е нужно да извърши нещо такова, което ще скъса всичките му връзки с обществото, с цивилизацията.

– Престъпление?

– Точно така.

– Прави впечатление на нещо вече видяно.

Без да отмества погледа си от събеседника, младият човек незабелязано пъхва ръката си в джоба на самото.

– Моят герой отива при едно лице, широко известно в съвременния свят. Например при Макс Порели...

– При Макс Порели? – възкликва Меркадие. – Какво чувам? Ти смяташ, че Макс Порели се ползува с голяма известност в Париж?

– Е, да вземем тогава вас, ако това ще ви достави удоволствие.

– Разбира се, това ще бъде по-близо до истината. – Босът се усмихва благодушно... – Защо твоят тип търси такъв човек?

– Като символ на цивилизацията, която той презира.

– Разбирам.

– Първо той ще изложи какво му е на душата. Той ще си позволи да нагуби този главатар. Той ще каже:

– „Вземи си успокояващо хапче, дъртако!“ Ха-ха – затресе се Меркадие от смях.

– Да допуснем. Той ще заклеими неговата глупост, неговата безполезност, неговата раздута слава. И накрая...

– И накрая?

Младият човек се усмихна леко – за първи път, откакто беше влязъл в кабинета.

– Другото е много просто! – каза той.

Изстрелът прозвуча не по-силно, отколкото би изгърмеля тапата на отваряна бутилка. Едно от рекламираните достойнства на ядрения пистолет беше безшумността му.

Меркадие не успя дори да извика и бавно се отпусна в креслото си. Дясната му ръка увисна безсилно. После се чу съскане, тялото и

дрехите му започнаха да се анихилират. След три секунди от Филип Меркадие останаха само пръстенът с печат, късче от подметката на обувката му, един златен зъб и нокътя на големия му пръст.

ОТВЪН**Фантастична повест**

Аркадий и Борис Стругацкий

Продължение от кн. 4

Бързо намерих Пришелец. „Паякът“ седеше в полутъмната зала до стената и ровеше с предните си крака в черен малък отвор. Не ми обърна никакво внимание. Имаше вид на много зает и беше неприветлив, но аз все пак го извиках и когато това не помогна, цапнах го по гърба и опарих ръката си. Не можех да разбера къде са му предните и къде задните крака, но като се поколебах малко, се реших. Бръкнах в пазвата си, извадих консервената кутия, поставих я на пода и казах:

– Ето. Вземай, приятелю, и я носи в склада.

Надявах се, че Пришелецът ще замъкне консервата и ще я прибави към другите земни предмети, а аз ще тичам след него макар и по целия кораб, но ще намеря този склад, и тогава всичко ще стане по-просто и по-лесно. Но Пришелецът известно време стоя неподвижно, а след това взе кутията, повъртя я в лапите си и отново я сложи на пода. Бях разочарован.

– Защо правиш така? – му казах.

Пришелецът стоеше безмълвно.

– Какво има? – попитах.

Пришелецът звънко щракна, хлопна някаква вратичка и без да се обръща, се отдалечи. Взех кутията и веднага видях, че е отворена.

Впрочем, тя беше разрязана през средата и горната половина се отдели от долната, а долната остана на пода. Въздухът се изпълни с прекрасния аромат на съомга и аз не издържах. Взех половината кутия и я изядох. След това отпих от вмирисаната вода от манерката и се почувствувах най-доволния човек във вселената. Можех отново да продължавам изследванията си.

Като начало тръгнах край стената, тъй като в края на краищата ми беше все едно къде ще вървя и скоро се натъкнах на Пришелец, според мене, на същия. Във всеки случай и този копаше в стената, озаряван от сини искри. Приблжих се до него и казах: „Благодаря“. Казах го съвсем сериозно, макар че повече би ми харесало, ако Пришелецът ми беше помогнал да намеря склада. После приклекнах до него и започнах да наблюдавам. Пришелецът щракаше, святкаше и аз се опитвах да разбера какво прави, но така и не разбрах. Пришелецът свърши работата си и се погледнахме един друг. Тоест, аз погледнах към него. Къде гледаше той, беше трудно да се разбере. И тогава започнах да разговарям с него. Говорех му така, както някой скучаещ човек беседва с куче. Отначало просто дрънках: какъв си ти, братле, умник и така нататък. Той не си отиваше и тогава сякаш ме обзе някакво вдъхновение и започнах да му разказвам за Земята, за хората, за себе си и за археологията. Говорих дълго и той все стоеше и слушаше, неподвижен като статуя и изведнъж забелязах, че около мене са се събрали още пет Пришелци.

Тогава разбрах. Те слушаха и правеха запис. Станах. Събрах мислите си и заговорих. Това не беше първата ми лекция, но такава лекция още не бях чел никога. За първи път от няколко дни

чувствах, че върша нещо наистина полезно. Има си хас, та нали чрез Пришелците се обръщах към непознатите Господари на всички тези машини. Разказвах за Земята и човечеството, за войните и революциите, за изкуството и археологията, за великите строежи и великите планове. Опитях се да разкажа за постиженията на нашите точни науки, но се страхувам, че в тази част на лекцията ми имаше неясноти и неточности. Не можах да се реша да разкажа за атомните и водородните бомби и за отровните газове. Кой знае защо ме досрамя... За всичко останало разказвах подробно и с увлечение. Мисля, че ако Господарите разшифроват този запис – а в това не бива да се съмняваме – те ще бъдат доволни. Най-малко ще знаят, че техни машини са се срещнали с братя по Разум.

Когато свърших и казах „Това е всичко“, Пришелците постояха още малко, след това изведнъж светнаха и докато си триех очите, изчезнаха всички до един.

Известно време вървах из коридора под впечатлението на това събитие. Бях много горд и престанах да се боя от Пришелците. За мене сега те бяха нещо като пощенски кутии, на които поверих своето послание към другото човечество. Това не значи, разбира се, че бях престанал да се възхищавам от тези забележителни механизми. Просто изведнъж с цялото си същество осъзнах, че те са много хитроумно направени, но все пак си остават само механизми.

Но, разбира се, изпълнението на моята мисия не облекчи положението ми. Извървах, както ми се струва, целия етаж и нищо ново не намерих. Даже не открих по какъв начин да се кача някъде

по-високо. Доядох консервата и много скоро започнах да гладувам истински.

Мотаех се около камерите на земните животни, дълго стоях пред тях, гледайки жадно как койотите разкъсват на парчета нещо бялорозово и лочат вода. Да, на кораба имаше и храна, и вода. В кошарата останаха всичко три овци – тях вероятно решиха да запазят и сега хищниците се хранеха с някаква друга храна, може би синтетична. На кораба имаше храна и вода, твърдо знаех това.

Веднъж попаднах в широк и нисък коридор, в пролука, по която можеше да се ходи само наведен. Проникнах в нея доста далеч и изведнъж пред мен се чу познатото цвърчене и металическо звънтене. Насреща ми тичаха двама Пришелци. Обикновено те ходеха поотделно, но не това ме порази. Пришелците мъкнеха някакъв предмет – дълъг и белезникав, приличаше на одялан дървен труп. И от това дърво миришеше на... – не зная как да опиша тази миризма, а и вече не я помня – миришеше на храна. Пришелците носеха храна. И когато белият ухаещ предмет се изравни с мен, скочих върху него. Дърпах го към себе си, стисках го, притисках се с цялата си тежест върху него. Пришелците продължаваха да го носят напред, без да ми обръщат внимание и ме влачиха около десетина метра. След това паднах. В ръката ми остана голям къс меко ароматно вещество, наподобяващо на сирене. Пришелците продължиха по своя път, а аз начаса си устройх богато пиршество. Струва ми се, че беше много вкусно.

Впоследствие извърших още няколко пъти такива грабежи. Струва ми се, че Пришелците не забелязаха това. Два пъти се натъпках до преяждане. На третия път попаднах на такава

гадория... Явно, не беше предназначена за „земляните“. Миришеше на нишадър и на нещо като нафта. Така или иначе, гладът не ме мъчеше много. Но затова пък жаждата...

Като зеницата на очите си пазех последните глътки вода. Но настъпи часът, когато не издържах и изпих всичко до капка. Хвърлих манерката в тъмното. Мисля, че тя и сега лежи още там. Според пресмятането ми, това се случи на десетия или на единадесетия ден. Оставаше ми само фенерчето с последната, наполовина изтощена батерийка и буца синтетична храна, която бях откраднал от Пришелците.

Много скоро ми стана съвсем зле. Умирах от жажда. Освен това синтетичната храна не беше съвсем доброкачествена. Всеки случай, онази, която вонеше на нафта, не ми хареса. С една дума, стана така, че ми се подкосиха краката, зави ми се свят и аз паднах на пода точно наред коридора.

И тогава се случи нещо странно. От самото начало ме занимаваше мисълта защо Пришелците, които ме бяха отвлекли на върха на тепето, престанаха да ми обръщат внимание, щом като ме разгледаха по-добре. Вертолетът им ме отвлече, когато пълзях на четири крака по стръмния склон. Тогава нищо не можах да разбера: внезапният рев на моторите, удара в гърба, яките клещи, които ме стискаха, и тъмнината. Успях само бясно да изрева, и да усетя мирис на озон, след което имаше отново светлина и вече бях на площадката за излитане на Пришелците.

Но тук, на огромния безжизнен кораб, аз се ориентирах за някои неща. Очевидно Пришелците бяха обучени, ако мога да се изразя така, само по отношение на неразумни същества, на всичко, което

пълзи, катери се, тича на четири крайника. Иначе не мога да си обясня факта, че Пришелците, които съвсем не ме забелязваха, докато стоях изправен, проявиха такава поразяваща активност, щом започнах от слабост да пълзя. През шума в ушите си чух техния тропот и цвърчене и в лъчите на фенерчето видях, че се бяха събрали на неголяма групичка. Изведнъж се хвърлиха върху мен. Хванаха ме отстрани и ме повлякоха някъде. Те ме изгаряха като нажежена печка, но от миризмата на озон ми стана по-добре; отскубнах се и се опитах да се изправя. Успях, и щом се изправих, стъпих на крака и заговорих с тях (не помня точно какво казах, струва ми се: „Какво правите, момчета?“), те веднага ме пуснаха и ме наобиколиха, цвърчейки оживено. Сега вече започнах нещо да разбирам. Докато се държах на крака, бях за тях Господарят. Хомо Сапиенс Еректус, същество, неподчинено на тях. Господар на Всичко Съществуващо. Но, заставайки на четири крака, аз моментално се превръщах в животно, което трябва да се хване, да се затвори в клетка, да се изучава... и... да се храни и пои. Последното съображение ме накара дълбоко да се замисля.

Но аз не се възползувах от тази възможност. Страшно бях жаден и гладен, бях отслабнал, но не се възползувах. Да седя в съседство с кравите, да се угодявам, да дъвча дъвка?... Тази мисъл ми внушаваше отвращение и ужас. В този момент особено силно, както никога досега, се почувствувах Човек. Изправих се, изпъчих гърди и креснах сърдито на Пришелците да се махнат. И те се махнаха. Погледаха, поцвърчаха и се махнаха.

Жаждата, нервното изтощение, лошата миризма, смъртната умора свършиха работата си. Струва ми се, че започнах да

бълнувам. Изведнъж си въобразих, че се намирам на борда на исполински междупланетен „Летящ холандец“, че Пришелците са механичните призрази на своите отдавна умрели Господари, които някога са били проклетни за някакво чудовищно престъпление, че някъде в недрата на този кораб се крие духът на техния капитан, марсианският ван Стратен или ван дер Декен, обречен заради непостижимите си грехове на вечни скитания из космическите бездни. Така се чувствах последните дни от пребиваването ми на кораба. И именно в тези последни дни направих най-забележителните открития.

Безплодните търсения на Човек и вода ме доведоха в една от празните камери. Помня, че това беше един съвсем незаселен тунел. Там беше тъмно и горещо. Лъчът на фенерчето се плъзна по стената и изведнъж като че ли ме удари ток. Стори ми се, че окончателно съм се побъркал. На стената видях груба рисунка на голяма птица с разперени криле и кратък надпис. Надписът се състоеше само от седем знака, написани на редове криво и небрежно. Птицата беше нарисувана с някаква гъста засъхнала боя, тя рязко се открояваше върху сивата стена. Буквите бяха надраскани с нещо остро. Представете ли си чувствата ми? Стремглаво се втурнах навън. Тичах по коридора. С нова сила и надежда се заех да търся себеподобен. Не зная защо, но бях уверен, че ще го намеря, макар че надписът и рисунката са могли да бъдат направени преди хиляди години. Много скоро силите ми се свършиха и паднах в несвяст, а когато се свестих, вече не можах да намеря онази камера. Нещо ме теглеше нататък, но... Впрочем, чакаше ме още едно откритие, по-значително и по-странно.

Не помня как попаднах в нисък дълъг тунел, който ме доведе до един кладенец, истинска бездънна пропаст. Лежах край него и с тъпо любопитство се вглеждах в черната глъбина, от която прииждаха вълни от гореща смрад. Струваше ми се, че долу се движат огънчета, припламват ярки бели искри. Наместих се по-удобно, сложих брадата си върху юмруците на ръцете си и изведнъж лакътят ми потъна в нещо меко. С мъка станах и го осветих. Редом с мене лежеше труп. Поточно – мумия – изсъхнало почерняло човешко тяло. То лежеше на самия край на кладенеца, свито на топка, с колене, сгънати към главата. Малко, изсъхнало, овъглено...

Дълго го гледах, като се стараех да разбера блънуване ли е това или действителност. След това се реших и докоснах с трепереща от слабост ръка ръката на мъртвеца. Тя се разпадна на прах и под купчинката черен прах блесна метал: това беше странен амулет – малка тежка платинена статуетка на човек с три пръста. Взех го внимателно, очистих го от праха и го мушнах в пазвата си. Той малко ме интересуваше в този момент. Стоях, гледах черната мумия и виждах собствения си край. Разбрах, че няма на какво повече да се надявам. Мислено виждах този дребен човек, когато е бил още жив, пълен със сили и истинско човешко любопитство, когато той като мен се е опитвал да проникне в тайната на чуждия звездолет. Вероятно това се беше случило много отдавна. Кога? Кой е той? Какви образи са се явявали пред очите му? Кой не е дочакал завръщането му?

За последните дни или часове от пребиваването ми на звездолета имам само твърде смътни представи. Вероятно тогава

вече съм бил болен. И може би това, което сега ще разкажа, просто да ми се е привиждало.

Струва ми се, че седях в огромна зала, пълна с някакви сложни блестящи машини. Странни усещания ме бяха обхванали. Чувах гласове и силна, неритмична музика. Усещах, че някой ме гледа в очите. Не зная как да обясня това: чувствавах погледа, но не виждах очите. Не зная защо не ги виждах – може би те бяха на безброй милиони километри от мене, а може би, въобще ги нямаше... Но погледът беше внимателен, съсредоточен, учуден. Не помня колко продължи това. Появиха се Пришелци и внимателно ме вдигнаха. Подчиних се. Бях ужасно слаб и едва се държах на краката си. Понесоха ме някъде. След това имаше тъмнина, безтегловност, рев на мотори и свежият, познат, безкрайно роден вятър на Земята в лицето ми.

В този момент за кратко дойдох бързо на себе си и съвсем инстинктивно разбрах какво става. Разбрах, че ме връщат на Земята. По Заповед на Господарите си Пришелците връщаха на Земята двукракото разумно същество, проникнало при тях без разрешение, без да прецени силите и възможностите си. И реших, че всичко – плановете ми, намеренията ми – всичко, което ми се удаде, отива по дяволите. Започнах да се дърпам. Охо, как се дърпах! Виках, молах ги да ме върнат на кораба, да ми покажат Господарите си... Последното, което запомних, беше ревят на моторите на вертолета, ослепителния блясък и усещането на влага и студ.

Останалото е известно. Прибрали ме военни, които случайно били наблизко. Изпратили ме в болница. Научих за това по-късно,

когато се свестих и окончателно се оправих. Бил съм в безсъзнание почти половин година. Лекарите установили, че организъмът ми бил силно изтощен, имал съм двустранно възпаление на белите дробове, мозъчна треска и още нещо. Специалистите не могли да определят каква е тази болест. Подозирам, че съм я хванал на кораба. Но въпреки всичко оздравях. Оздравях и си спомних, когато ми разказаха за някои неща. Това е всичко.

Моите приключения не отидоха напразно. Казват, че много съм помогнал на Сталинабадската комисия. Освен това се убедих, че жена ми ме обича, че приятелите ме ценят и че машините не ме разбират. Мисля, че тези знания ще ми потрябват по-нататък... ако имам щастието да попадна отново при Пришелците. Впрочем, сега не се разделям с ножчето за консерви. Дяволски полезна вещ! С него освен всичко друго могат много удобно да се разрязват и книги.

Но колко жалко, че това бяха само машини!

ИЗВАДКИ ОТ ПРОТОКОЛА НА ЗАКЛЮЧИТЕЛНОТО ЗАСЕДАНИЕ НА СТАЛИНАБАДСКАТА КОМИСИЯ

...Няма съмнение, че Пришелците са били изпратени на Земята с чисто изследователски цели. Черните Вертолети и паякообразните машини или не са били въоръжени, или не са използвали оръжие. Изобщо трябва да се подчертае, че Пришелците са се държали с хората твърде предпазливо. Случаи на ранявания или осакатявания няма. Лозовски е бил оставен на Земята много внимателно. Реалните щети, причинени от Пришелците, са малки и би било

неразумно отвличането на няколко автомобила, крави и овце да се разглежда като враждебно действие...

Пришелците са били наблюдавани на Земята в течение на три дни: на 14, 15 и 16 август 19... година, при което „паяците“ са били видени от малцина. Черни Вертолети се появиха над всички големи населени пунктове в радиус сто и петдесет – двеста километра от площадката за кацане. Един от тях е бил засечен от наши самолети недалеч от афганистанската граница. На предложението да ги последва към летището, той, разбира се, не е отговорил и летците са били принудени да го обстрелват. С очите си те са видели избухвания на бронебойни снаряди върху черния му корпус. След няколко секунди вертолетът изведнъж с невероятна скорост се извил настрани и паднал като камък в някаква теснина, забулена от гъсти облаци. Летците бяха убедени, че той се е разбил, но от записките на Лозовски става известно, че се е върнал благополучно при звездолета. Това е бил единственият случай на въоръжено стълкновение с Пришелците, при който хората са открили огън...

През нощта на 14-ти и 15-ти на територията на Средна Азия и Северен Афганистан радиовръзките бяха прекъснати за няколко часа. Без съмнение, това е в резултат на нощната дейност на Пришелците, описана от Лозовски...

Очевидно, паякообразните машини са от рода на така наречените УЛМНП – Универсални Логически Машини с Неограничена Програма, т.е. кибернетични машини, способни при всяка ситуация да извършват действия, най-логични и целесъобразни от гледна точка на основната им програма. Хипотезата за възможността за създаване на такива машини е била

неотдавна изказана в Института по теория на информацията на АН на СССР. Много неща остават неясни – например какви източници на енергия използват те, каква е принципната им схема. Не е ясно също така по какъв начин са успели да съчетаят тази сложност и такава мощност с толкова малки размери. За такива съвършени механизми ние можем само да мечтаем...

Трябва да се отхвърли мнението, че Господарите на Пришелците са построили паякообразните машини по свой образ и подобие. Изхождайки от най-общи съображения, а също и от това, че тези машини реагират на човека, считаме, че господарите не се различават много от хората...

Обръщаме внимание на описанието на Пришелеца с „очи“. Каквото и да е било предназначението на тези приспособления, двете „черни очи“ са били вероятно оцветени в оттенъци на ултравиолетовия цвят, които за човека изглеждат черни. Вероятно Господарите различават само пет основни цвята, от които ние, хората, виждаме само три...

Необходимо е да признаем, че създателите на звездолета и паякообразните машини са отишли далеч напред в сравнение с нас в областта на техниката и на кибернетиката...

Разказът на Лозовски създава у нас представата за една исполинска космическа лаборатория, пусната в междוזвездното пространство неизвестно от кого и неизвестно кога. Тази лаборатория е необитаема, тя е съоръжена с твърде сложни кибернетични устройства с извънредно сложна и подробно разработена програма. Лабораторията се придвижва от звезда към звезда, фиксира нейните физически характеристики и в случай, че

звездата има планетна система, изследва всяка планета, като изпраща на повърхността ѝ автоматични разузнавачи – конуси с паякообразни машини за събиране на материал – проби от атмосферата и почвата, образци от флората, фауната, минералите. За тази цел лабораторията става временен спътник на планетата и се върти около нея, докато не се получат всички сведения, запланувани в програмата. Ако планетата е населена от разумни обитатели, вземат се и образци от оръдията на труда, техниката и културата, но в никакъв случай не се вземат представители на самите разумни обитатели. Как машините различават разумното същество от другите видове животни, не е ясно. Възможно е известна светлина върху това да хвърля мнението на Лозовски, но то е неубедително...

Радиометричното изследване на площадката за кацане на Пришелците не откри никакви признаци на повишена радиоактивност. Очевидно, двигателите на звездолета-конус са построени на друг принцип, различен от ядреното разпадане или ядрения синтез. Изобщо много признаци свидетелствуват за това, че Господарите използват видове енергия, още неизвестни на земното човечество...

Наличието на сила на тежестта в космическата лаборатория ни кара да предполагаме, че съществува или собствено въртене на лабораторията, или пък възможност да се създават изкуствени гравитационни полета...

Фактът, че звездолетът е бил съоръжен с такива превъзходни машини показва, че Пришелците са дошли отдалеч – най-вероятно от друга планетна система. На най-близките планети ние бихме

открили следи от цивилизация, способна да създава подобни механизми. Вероятно, Пришелците са били изпратени от една от най-близките звезди, макар че не е изключено гигантската лаборатория да странствува в Космоса хиляди или даже десетки хиляди години и да е пусната от твърде отдалечен участък на Вселената. В полза на последното предположение свидетелства изобилието и разнообразието на образци от флората и фауната...

Засега не е известно откога космическата лаборатория е станала спътник на Земята и ще остане ли тя спътник понастоящем. Не е изключено именно нея да са открили преди няколко години астрономите от Атинската обсерватория в съзвездие Орион. Почти е сигурно, че тя е била наблюдавана от Тер-Марукян, младата сътрудничка от Симеизката обсерватория. Тя е наблюдавала много слаб обект от девета звездна величина, който се виждал само една нощ и получил пророческо наименование – „Черният спътник“. Тер-Марукян решила, че това е отломък от американската речета-носител, която се взриви през май в горните слоеве на стратосферата. Данните от наблюденията позволиха да се определи, че орбитата му е силно разтегната, перигеят е около десет хиляди, апогеят – един милион километра, периодът на въртене – около четиридесет денонощия. Обаче на следващата нощ той не е бил открит на изчислената орбита... Трудността при наблюдаване на космическата лаборатория се състои в това, че тя, първо, от време на време се придвижва самостоятелно и второ, е оцветена в сив или черен цвят. Освен това материалът, от който е направена обшивката (както и обшивката на разузнавача-конус) без съмнение поглъща радиовълните, а това затруднява много

наблюденията със средствата на радиоастрономията и радиолокацията...

Не е изяснено защо в кораба съществува атмосфера, състояща се до голяма степен от въздух. Тя е спасила Лозовски, но на механичните Пришелци очевидно, не е нужна. Може би възможността на борда да се появи разумно същество е била предвидена от програмата на кибернетичния „мозък“, който управлява лабораторията?

Чие тяло е намерил Лозовски в лабораторията? Как, кога и откъде е попаднал в лабораторията човекът с амулета? Кога и откъде са взети странните същества, населяващи „зверилника“? За какво са необходими те на Пришелците? Накъде е насочен пътят на лабораторията, след като напусне Земята? Не е ли тя един остроумно построен разузнавач, космическа сонда, след която ще последва посещение на Разум от Друг Свят?...

Интерес представляват последните видения на Лозовски, които самият той счита за бълнуване. Като взима предвид исполинското равнище на техниката на звездолета и паякообразните машини, комисията не счита, че е съвсем невероятно Господарите на Пришелците да разполагат със средства за комуникация, чиито принципи засега не са ни известни.

Възможно е, че именно благодарение на това Разумните Господари на Пришелците са открили местонахождението на Лозовски в кораба и са го върнали на Земята.

Въз основа на изложеното по-горе Сталинабадската комисия настоятелно препоръчва на всички астрономически обсерватории на Земята и преди всичко на обсерваториите от СССР незабавно да

организируют редовни търсения на неизвестния спътник на Земята с патрулни оптически и радиоастрономически средства...

Героичният опит на Лозовски да установи контакт с машините в отсъствие на техните Господари е бил, разбира се, по начало обречен на провал. Но Лозовски извърши огромно дело: научи и разказа. Без съмнение, това беше голям подвиг, достоен за съветски учен, представител на Човечеството с главна буква...

Последният марсианец

Научно-фантастичен разказ

Фредерик Браун

Беше обикновена вечер. В редакцията бяхме трима. Слепър седеше, вдигнал предизвикателно краката си върху бюрото, и не правеше нищо. Джон Хейл сменяше лентата на пишещата машина. А аз описвах вчерашния уморителен банкет, на който присъствувах служебно.

Карген, нашият главен редактор, излезе от кабинета си и дойде при нас.

– Момчета – каза той, – току-що позвъни Барни Уелч. При него в бара дошъл някакъв човек, който твърдял, че е марсианец.

Барни имаше бар точно срещу редакцията на нашия „Триб“.

– Какъв е бил – пиян или луд? – заинтересува се Слепър.

– Не знае. Каза ми само, че ако някой от вас слезе и поговори с този човек, може да стане чудесен материал за вестника. И тъй като това е съвсем близо, а вие и тримата лентайствувате, един ще отиде. Но никакви запои за сметка на редакцията!

– Аз ще отида – каза Слепър.

Но погледът на Карген се спря върху мен.

– Бил – каза той, – ти имаш леко перо, ти ще отидеш. Кой знае, може би ще успееш да скалъпиш нещо интересно.

– Добре – измърморих аз, – ще ида.

– Ако това момче е наистина побъркано – позвъни в лудницата, но само след като се убедиш, че от него не можеш да измъкнеш нищо.

Дописах последните редове, станах и си взех шапката и палтото.

– Бил, донеси нещо да пийнем – помоли Слепър. – И внимавай да не се напиеш, че ще загубиш своето знаменито леко перо.

– Добре – казах аз, спуснах се по стълбите и излязох от редакцията.

Влязох в заведението на Уелч и се огледах. Встрани от бара с гръб към Барни седеше някакъв човек. Беше висок, слаб мъж с жълтеникава кожа на лицето. Седеше сам и мрачно гледаше преполовената халба бира.

Реших, че най-добре ще бъде да започна от Барни. Приближих до бара и хвърлих дребни монети върху плота.

– Едно чисто уиски – казах. – Водата отделно. Този дългият и мрачният ли е марсианецът?

Барни кимна и ми подаде уискито.

– На какво ще клъвне? Знае ли, че репортер иска да вземе от него интервю? Или просто трябва да го напия и той ще ми разкаже всичко сам? Наистина ли е смахнат?

– Разбира се. Казва, че е долетял от Марс преди два часа, но сам не знае как е станало това. Нарича се последният марсианец. Той не знае, че сте репортер, но ще говори с вас. Всичко съм уредил.

– Как?

– Казах му, че имам приятел, който е много оправен човек и може да му даде разумен съвет. Не знаех кого ще изпрати Карген и затова не казах името ви. Но той сигурно ще плаче върху гърдите ви.

– Знаете ли името му?

– Ванген Дел, както казва самият той. Моля, не му позволявайте да хулиганствува. Не искам да имам неприятности.

Допих уискито и сръбнах малко вода.

– О'кей, Барни. Дайте ми две бири и аз ще отида при него.

Барни донесе две бутилки, отвори ги, прибра парите и ми върна рестото. Взех бирите и се упътих към масичката.

– Мистър Дел? – запитах аз. – Наричам се Бил Евърт. Барни ми каза, че имате неприятности, аз може би ще ви помогна.

Човекът ме изглежда.

– Вие ли сте този, на когото той позвъни? Седнете, мистър Евърт. Благодаря за бирата.

Седнах срещу него. Той допи остатъка от бирата си и нервно хвана с две ръце халбата, който му донесох.

– Сигурно ме смятате за побъркан. И възможно е да сте прав, но... но аз самият не мога да се разбера. Барманът е сигурен, че съм идиот. Чакайте, вие да не сте лекар?

– Не съвсем – отвърнах аз – наричайте ме консултиращ психолог.

– Как смятате, аз наистина ли съм ненормален?

– Повечето от хората, които наистина са ненормални, никога не признават това. Но аз още нищо не зная за вас.

Той отпи голяма глътка и сложи халбата върху масата, но не я пусна – сигурно, за да потисне треперенето на ръцете си.

– Аз съм марсианец – каза той. – Последният. Всички други са мъртви. Преди два часа видях телата им.

– Вие сте били преди два часа на Марс? А как попаднахте тук?

– Не зная. Това е ужасно. Не зная. Единственото, което ми е известно, е това, че всички други са мъртви. Ние бяхме сто милиона. Сега останах само аз.

– Сто милиона? Това населението на Марс ли е?

– Нещо такова. Малко повече дори. Сега всички освен мен са мъртви. Бях в трите най-големи града. Бях в Скар. Когато наоколо си видях само мъртъвци, седнах в таргана – нямаше кой да ме спре – и полетях за Унданел. Никога по-рано не съм летял сам, но управлението се оказа много просто. В Унданел също имаше само трупове. Полетях по-нататък. Летях ниско, но не видях нито една жива душа. Отидох в Зандар – нашия най-голям град, с тримилионно население. Сега това е град на мъртъвци. Това беше ужасно... Ужасно! Досега не мога да дойда на себе си.

– Представям си – казах аз.

– Не можете да си представите. Разбира се, това беше един умиращ свят. Още дванадесетина поколения и край. Преди два века ние бяхме три милиарда – по-голямата част гладуваха. Но ето че дойде крилът – болест, донесена от ветровете на пустинята. Нашите учени не можах да се справят с нея. За двеста години населението намаля тридесет пъти и продължи да намалява.

– А може би марсианците са умрели от крил?

– Не, когато марсианците умират от крил, те изсъхват. Труповете, които аз видях, не бяха изсъхнали.

Той трепна и допи бирата си. Едва сега се сетих за своята, вдигнах халбата и я изпих наведнъж. После показах два пръста на Барни, който през цялото време напрегнато поглеждаше към нас.

– Опитяхме се да създадем космически кораби, но не успяхме. Надявахме се, че някои от нас ще се спасят от крила, ако се прехвърлим на Земята или на друга планета. Опитяхме се, но нищо не излезе.

– Не сте успели да създадете космически кораби? Тогава как?...

– Не зная. Не зная и вие дори не можете да си представите колко ме плаши това. Аз не знам как се намерих тук. Аз – Ванген Дел, марсианецът. И съм тук в този странен вид. Повярвайте ми, това е безумно страшно.

Барни донесе бирата. Ванген Дел явно нервничеше, затова почаках, докато Барни се отдалечи, и после го попитах:

– Какво всъщност ви измъчва? Вие имате напълно нормален вид.

– За вас – да, но тялото, в което съм поместен сега, не е моето тяло. Вие не мислите, че марсианците изглеждат като хората, нали? Аз съм висок три фута и на Земята бих тежал двадесет фунта. Имам шест пръста на ръцете. А това тяло... то просто ме плаши. Нищо не разбирам.

– А това, че говорите английски? Това ясно ли ви е?

– Изглежда, да. Това тяло – името му е Хауърд Уилкокс, счетоводител. То е женено за землянка. То работи в „Хамбърт Ламп Къмпани“. В паметта ми има всичко, каквото е имало в паметта на този човек, и аз мога да правя всичко, каквото прави той. Аз знам всичко, каквото е знаел и знае Уилкокс. В известен смисъл аз съм Хауърд Уилкокс. В джоба ми се намират неговите документи. Моето тяло дори мирише на него. Аз, както и той, обичам бирата. И когато мисля за жената на това тяло, аз... аз я обичам.

Погледнах го, извадих цигари и протегнах към него пачката.

– Пушите ли?

– Това тяло – Хауърд Уилкокс – не пуши. Благодаря. Позволете да си поръчам още бира. В тези джобове има пари.

Повиках Барни.

– Кога се случи това? Вие казахте преди два часа? А по-рано никога ли не ви се е струвало, че сте марсианец?

– Да ми се е струвало ли? Аз бях марсианец. Колко е часът?

Погледнах големия часовник.

– Вече е девет и нещо.

– Тогава дори малко по-дълго, отколкото предполагах. Преди три часа и половина. Когато се намерих в това тяло, беше пет и половина. Уилкокс тъкмо се връщаше от работа в къщи. От неговата памет знаех, че е излязъл от службата си преди половин час, тоест в пет.

– И вие – тоест той – си отивахте в къщи?

– Не, аз се обърках. Това не беше моят дом. Аз съм марсианец. Разбирате ли? Добре, добре, не ви обвинявам и аз самият нищо не разбирам. И аз, тоест, искам да кажа Хауърд Уилкокс, поисках да изпия чаша бира. И той, не, аз...

Млъкна и започна отново:

– Това тяло почувствува жажда и аз влязох в бара. След две-три халби бира реших да се обърна за съвет към бармана и му обясних всичко.

Наведох се през масата.

– Слушайте, Хауърд – казах аз, – вие трябва да си бъдете в къщи за вечеря. Вашата жена навярно се тревожи. Позвънихте ли й?

– Да й звъня? Разбира се, че не. Аз не съм Хауърд Уилкокс.

– По-добре ѝ позвънете. Какво губите от това? Все едно кой сте – Ванген Дел или Хауърд Уилкокс – за вас или за него се тревожи една жена. Направете едно добро дело, позвънете ѝ. Знаете ли телефона?

– Разбира се. Та това е моят собствен телефон. Искам да кажа, това е телефонът на Хауърд Уилкокс...

– Прекратете тези граматически упражнения, идете и ѝ позвънете. И не ѝ разказвайте нищо. Кажете ѝ само, че сте жив и здрав и че ще се разберете, когато се върнете в къщи.

Объркан, той стана и се отправи към телефона.

Отидох до бара и изпих още едно уиски.

– Той... наистина ли...? – запита Барни.

– Още не зная – отвърнах му, – в него има нещо, което ме мога да разбера.

Върнах се на масичката.

– Зла е като оса – каза той, приближавайки. – Ако аз, тоест Хауърд Уилкокс, се върна в къщи, ще трябва да ѝ разкажа някаква друга история, по-добра от историята с Ванген Дел. – При тези думи за миг на лицето му се появи нещо човешко. Той отново се вгледа в мен:

– Би трябвало да ви разкажа за всичко от самото начало. Аз бях затворен в една стая на Марс в град Скар. Не зная защо ме държаха там, но беше точно така. Бях заключен. А после дълго време не ми даваха да ям. Но успях да извадя от пода един разклатен камък, с него счупих ключалката и излязох. Буквално умирах от глад. С ключалката се мъчих три дена, три марсиански дни – те правят шест земни – и когато излязох, се потътрих из

коридорите, едва държейки се на краката си, докато не намерих запасите с храна. Наоколо нямаше никого, аз ядох, а после...

– Продължавайте – казах му аз, – слушам ви.

– ...излязох от сградата. По улиците и площадите на града лежаха мъртъвци. Гниеха. – Той закри очи с ръце. – Надничах из къщите и учрежденията... Не знаях защо, но всички бяха умрели на улицата. Те всички лежаха там и нито един труп не бе изсъхнал – това не беше крил. После, както вече ви казах, откраднах таргана – не, не го откраднах, защото нямаше от кого да крада – и полетях с него да търся живи. В селата беше същото – всички лежаха мъртви около домовете си.

– Казах ли ви, че Зандар е най-големият град, столицата? В центъра на Зандар има площад, той е малко по-голям от една квадратна миля на Земята. Изглеждаше, че цялото население на Зандар лежеше на този площад. Три милиона тела лежаха заедно, сякаш специално се бяха събрали, за да умрат там. Сякаш че са знаели. Както всички на Марс и те бяха излезли от домовете си, но тук лежаха всички заедно – три милиона! Видях това от въздуха, когато летях над града. А в средата на площада забелязах странен предмет, който бе поставен върху една платформа. Спуснах се надолу и закръжих над платформата със своя тарган – да, едва не забравих да ви обясня, тарганът е нещо подобно на вашия вертолет. Кръжах над платформата и я разглеждах. Върху нея имаше медна колона. На колоната видях копче, направено от скъпоценни камъни. До колоната, точно под копчето лежеше марсианец в син комбинезон. Сякаш беше натиснал копчето и бе умрял. И всички са умрели с него. Всички, освен мен. Кацнах на

платформата, излязох от таргана и натиснах копчето. И аз исках да умра. Но не умрях. Вървах по Земята и си отивах в къщи. Връщах се от работа. И моят дом беше...

– Слушайте, Хауърд – казах аз, – ще пийнем по още една бира, а после най-добре си идете в къщи. И без друго жена ви ще ви направи скандал, а колкото повече се забавите, толкова по-голяма ще бъде кавгата. И ако сте съобразителен човек, ще купите бонбони или цветя и по пътя до къщи ще измислите някаква друга история.

– Добре – каза той, – но...

– И без всякакви такива „но“ – продължих аз – вашето име е Хауърд Уилкокс и най-добре е да си отидете в къщи, при жена си. Ще ви разкажа какво е станало с вас. Ние все още знаем твърде малко за човешкото съзнание и за странните неща, които стават с него. Искате ли да знаете моето мнение за случилото се?

– И още как. Ако вие можете да ми кажете нещо друго освен това че съм побъркан...

– Според мен вие наистина ще се побъркате, ако не престанете да мислите за това. Обяснете си всичко по някакъв начин и го забравете. Аз мога да предполагам какво е станало.

Барни донесе бирата, а аз изчаках да се отдалечи.

– Напълно възможно е, Хауърд, днес на Марс да е умрял човек, а по-правилно е да се каже марсианец, на име Ванген Дел. И може би неговото съзнание по някакъв начин се е смесило с вашето. Аз не твърдя, че това е точно така, но във версията ми може да се повярва. Приемете едно такова обяснение, Хауърд, и престанете да мислите повече за него. Живейте си като че ли наистина сте Хауърд Уилкокс и ако се усъмните, погледнете в огледалото. Идете си в

къщи и се учете да живеете при новите условия, а главно – забравете за Марс.

– Добре, може би сте прав. Здравият смисъл ми подсказва...

– Точно така, следвайте своя здрав смисъл. – Изпихме бирите и аз го изпратих до таксито.

Когато се върнах в редакцията, влязох в кабинета на Карген и затворих вратата след себе си.

– Всичко е наред – казах, – избих от главата му щуротиите.

– Какво е станало?

– Той, разбира се, е марсианец. Но е бил последният марсианец, оставен на Марс. И не знаеше, че всички ние се прехвърлихме тук, мислеше, че сме умрели.

– А сега... Но как са го пропуснали? И защо не е знаел нищо?

– Той е бил душевно разстроен – намирал се е в една от психиатричните лечебници в Скар. И явно просто са го забравили. Той не е бил на открит въздух и не е получил дозата от ментапортлъчи, които пренесоха нашето съзнание тук. Но успял да се измъкне от стаята, намерил платформата в Зандар, където стана церемонията, и натиснал копчето. Изглежда че е имало още достатъчно енергия...

Карген подсвирна:

– Каза ли му истината? Дали е достатъчно умен, за да държи езика зад зъбите си?

– Не, разбира се. Предполагам, че коефициентът на умственото му развитие е около петнадесет. Но той е съобразителен не по-малко от един среден землянин, така че с него всичко ще е наред.

Убедих го, че той наистина е землянинът, в който е попаднал неговият интелект.

– Добре, че е отишъл при Барни. Още сега ще позвъня в бара, за да може Барни да вземе предпазни мерки. Чудно е, че не го е отровил, преди да ни позвъни.

– Барни е наш човек и не би му позволил да се отдалечи. Той би го задържал до нашето идване.

– Но ти си го изпуснал. Безопасно ли е? Не трябва ли аз...

– Всичко е наред – казах. – Поемам отговорността върху себе си – ще го следя, докато изпълним Плана. Мисля обаче, че после отново трябва да го затворим в психиатрично заведение. И все пак се радвам, че не се наложи да го убиваме. Луд или не, той е наш. И може би като научи, че не е последният марсианец, толкова ще се зарадва, че няма да възразява срещу това.

Излязох от кабинета на главния и седнах на бюрото си. Слепър не беше в стаята – бяха го изпратили някъде. Джони Хейл се откъсна от списанието, което четеше, и попита:

– Нещо интересно ли беше?

– Не – отвърнах му. – Просто някакъв пияница развличаше посетителите. Чудя се защо Барни позвъни.

Instar omnium¹

Научно-фантастичен разказ

Виктор Жвиевич

Слънцето, около което обикаляше планетата, се намираше в една околност на Космоса, която дори най-вредите и кипелите във вакуума трудно биха определили като приятна. То пламтеше отвъд брега на „дупката в небето“, разстлала се на петстотин кубически парсека, обаче отсам облака прах, който закриваше изцяло звездите от едната ѝ страна.

Първи самостоятелен полет и веднага – планета. Дори старите космически вълци от разузнаването не могат да скрият вълнението си, когато алтиметърът отмерва разстоянието до повърхността на новооткрития свят. А какво остава за онзи, който открие планета с благоприятни за живот условия още при първия си полет? Опитният разузнавач знае, че или ще намери нещо, или няма да намери. Още по-опитният е убеден, че дори да застане на главата си или да излезе от кожата си, прелитайки половината Галактика надлъж и шир, пак няма да попадне на нещо, заслужаващо внимание. Затова пък курсантът от последния курс на Школата за разузнавачи вярва непоколебимо, че на всяка крачка го очакват свръхцивилизации, мрачни диктатури на космическото средновековие, както и блуждаещи от звезда на звезда пълчища ракетоподобни чудовища, с които ще му се наложи непрестанно да се сражава. Естествено и сред стажантите понякога се срещаха закоравели скептици, но Бадю не принадлежеше към тях.

Неговата ракета описа втора спирала и се насочи към определеното от пилота място за кацане. Бадю беше избрал гладка равнина на няколко километра от източния терминатор², близо до зелената ивица, напомняща наблюдавана от високо земна гора. Той включи и гравидецелерационната система, погледна за последен път към тъмната мъглявина и... видя някаква ракета.

„А в Комисията по разпределението ме уверяваха, че в този сектор никой никога не е бил – помисли си той ядосано. – Да не би тези тъпоглави бюрократи да са решили, че тази нищо и никаква планетка е достатъчна за двама стажанти?“

Позачуди се как да постъпи при възникналото положение, но в крайна сметка реши просто да се прави, че не забелязва неканения и още по-точно – нежелания съперник в бъдещите открития.

Същевременно ракетата намали орбиталната си скорост и се устреми надолу. Бадю с възмущение установи, че и другият кораб извършва същите маневри и се насочва най-нагло за кацане досами избраното от него място. Вече беше посегнал да включи радиостанцията и яко да наругае нахалника, но му попречи силно друсане. За да смекчи падането си, ракетата изплю от дюзите си последната порция гравитони, пресече всички слоеве на атмосферата и кацна.

Без да задействува угасналите по време на кацането екрани, Бадю веднага започна да облича лекия си скафандър. „Щом ще е изненада, да е истинска – помисли си. – На екрана всичко изглежда неестествено.“ Биологичният анализатор подаде състава на атмосферата. Нямаше нужда от кислороден апарат. Бадю смъкна от гърба си тежките бутилки, отви силиконовия шлем и натисна

тастера, освобождаващ люка на шлюза. Асансьорът го свали почти до земята. Той подсмръкна подозрително, за да изпробва въздуха. Беше приятно възхладен. После си пое дълбоко дъх, та чак го засърбя носа, и гръмко кихна. „Посрещането бих определил като прозаично – отбеляза. – Все пак, не мина без тържествен залп.“

Бързо се огледа. На юг, на изток, на север... Корпусът на ракетата закриваше изгледа на запад, затова той приклекна и се опита да види нещо над почти залепените за земята дюзи. На запад беше същото, тоест нищо интересно.

Пред кораба се простираше най-обикновена ливадка, досущ като земните. Тревата приличаше на равно окосена и само белите главички на „глухарчетата“ стърчаха. Приличаха на топчета за голф, които са отскочили от земята и после са забравили да паднат. Чуваше се как жужат „пчелите“, а рояци цветни мушички бърмчаха като бесни над разпръснатите на всяка крачка цветя. „Идилия“ – Бадю изкриви лице в гримаса на неодобрение. Пристъпи несигурно от крак на крак, поправи каишките на раницата си и на предвидливо взетия бластер и... пак видя онази ракета – изправена вертикално, почти невидима на фона на близката гора.

Пред нея стоеше човек, който гледаше към Бадю, но тъй като слънцето грееше право в очите му, трябваше да си прави козирка с ръка. Скафандърът му беше със същия цвят, като скафандъра на Бадю, следователно – беше някой от колегите му от Школата за разузнавачи.

На Бадю му се искаше да се обърне и да тръгне в противоположната посока, но тъй като наоколо се простираше все същата тревиста равнина, а единственият по-интересен обект беше

може би само гората, реши въпреки всичко да тръгне към нея. И тогава стана нещо странно – младежът, който вървеше срещу него, му се видя много симпатичен. Беше висок горе-долу колкото него, но по-малък на години. Затова пък още на пръв поглед можеше да се разшифрова у него сродна душа – и той носеше оръжието си небрежно преметнато на гърба, беше омотал врата си с шарена кърпа и като капак я беше завързал под брадата си в такъв възел, с който сигурно би могъл да се справи само Александър Македонски. В очите му проблясваха весели искрици, а чипият, покрит с лунички нос се мръщеше забавно, когато приятелската му усмивка разкри ред бели зъби. Начинът, по който без допълнителни церемонии се доближи до Бадю и с широко, сърдечно движение му подаде ръка, предреши окончателно отношенията им.

– Казвам се Сток – представи се той.

Бадю отвори уста и така си остана с полуотворени устни. Трябваше да изминат няколко секунди, докато разбере простия факт, че младежът от самото начало му заговори телепатично.

– А аз съм Бадю – отвърна той най-сетне по същия начин.

Полека-лека идваше на себе си. Няма да издадем тайна, ако кажем, че Бадю беше най-големия мързеливец от възможните и като такъв винаги беше предпочитал да разговаря телепатично, вместо да си дере гърлото. Затова, като откри човек със същите предпочитания, той изпадна във възторг. Реши, че е имал изключителен късмет и забрави предишното си недоволство. Вече не го дразнеше мисълта, че ще трябва да подели с някого заслугите за разкриването на тайните на тази планета.

– Значи, видяхме се – рече той.

– Май че най-напред не се зарадва особено, а? – погледна го изпод вежди Сток.

– Ами ти?

Разсмяха се в един глас и заедно тръгнаха към гората.

– Кой курс си? – попита Бадю.

– Трети – отвърна Сток.

Бадю го потупа по рамото почти покровителствено:

– След две години ще имаш моя чин...

– Еее... – Сток напъха ръце в джобовете на скафандъра си. – Чиновите са си чинове, а главата си е глава...

– Прав си, но най-умните глави стоят в музеите. Великолепни бюстове...

Сток пренебрежително изкриви устни и тъкмо щеше да отбележи, че не напразно са му позволили да проведе първия си самостоятелен полет още в трети курс, когато навлязоха сред дърветата. Тяхната необичайна форма накара двамата разузнавачи да забравят всичко останало. Трудно можеше да се определи възрастта им, защото всички си приличаха като две капки вода. Дори разстоянието между издутите им долу стебла беше еднакво и създаваше впечатление за добре поддържана градина. Дърветата приличаха на керамичните вази, които Бадю помнеше от къщата на баба си. Израстваха от земята, набъбнали като огромни грудки, постепенно се стесняваха и едва под самия връх се разрастваха в гъста корона от смачкани листа. Странно беше, че свободното пространство около дърветата беше покрито само с килим от жълтеникав мъх, без обичайния за околната дребен храсталак на земната гора.

– Интересно, дали тук са се развили някакви висши организми? – каза Бадю. – Започвам да се съмнявам. Досега видях само билки по ливадата и тези дървета... Естествено, ако не броим мушичките, но на коя ли планета я няма тази гадост?

– Наистина, само мушички – потвърди Сток. – Според Илдентен топологията на биосферата на този тип планети не се характеризира с напреднала еволюция на формите на животинския свят.

– Възможно е Илдентен да греши...

Бадю хабер си нямаше кой е този Илдентен. Въпреки че полагаше отчаяни усилия, не можеше да си спомни да е срещал неговото име в онази купчинка учебници и научни трудове, която беше прехвърлил, за да заверява все пак някак си семестрите. За всеки случай реши да не задълбава сега в систематиката на видовете планетарни същества и в подобни ситуации да се ограничава със скептични забележки. Обаче този път трябваше да изнесе един урок на по-младия си колега:

– Днес съществуват няколко теории относно пространствената конфигурация на разпределението както на психозоиците, така и на биогенезата от по-низш порядък на планетите на единичните слънца. Затова Илдентен може да си знае своето, а аз ще си остана привърженик на Карден. Ортодромичното комплициране на еволюционните моменти с прагматично прилагане на теорията на вероятностите показва неоспоримо хетероморфичната същност на самоорганизацията на неживата природа. Затова можем да се надяваме...

Бадю включи в лекцията си един от цитатите от „Естествознанието“ на Карден, който беше зазубрил без грешка и който, честно казано, и той самият не разбираше. Обаче доволен отбеляза, че беше постигнал целта си. Още веднъж се потвърди старата истина, че човек предпочита да стои по-далеч от онова, което надвишава умствените му възможности. Сток побърза да смени темата:

– Ох, зарежи ги тези философии... Можем да се поздравим взаимно, че получихме самостоятелна работа и даскалите вече не ни висят над главата. След като години наред са ти повтаряли само „не знаеш, не можеш, трябва да се постегнеш“, най-сетне ни се удава случай да поработим не само с това, но и с това.

Сток най-напред се чукна с разперената длан по челото, а после сгъна ръката си в лакътя, докато мускулът се изду, почти изпълвайки ръкава на скафандъра.

– Като нищо – съгласи се Бадю.

– След като си зубрил формулки до припадане, после и най-простата няма да можеш да я преглътнеш. Трябва да смениш климата...

– И менюто... – добави Сток.

Бяха навлезли доста навътре в гората. Дърветата растяха все така на равно разстояние едно от друго и нищо не разнообразяваше монотонната им разходка. Вървяха рамо до рамо, дрънкаха всевъзможни глупости и току избухваха в гръмък смях, когато някой изтърсеше нещо особено остроумно. Изключително рядко се случва двама младежи така да си допаднат. Нещо повече, когато случаят ги събере при не особено благоприятни за запознанство и

сприятеляване обстоятелства. Бадото дори започваше да благославя съдбата, която му беше изпратила така предвидливо другар. Иначе самотното разузнаване щеше ужасно бързо да го отегчи и умори.

– Знаеш ли какво? – рече Сток. – Започва да ми писва. Май че тук няма какво да търсим. По-добре ще бъде да направим още няколко ниски прелитания над планетата, да я огледаме подробно отгоре, а като не открием действително нищо интересно, да напишем рапорта и – чао.

– Ще видим – отговори Бадото. – Но ти си прав, навлязохме доста навътре в гората и ни се полага почивка.

Смъкна от гърба си раницата и захвърли бластера до най-близкото дърво.

– Дами и господа, заповядайте на закуска – изрече сериозно.

Разположиха се на бодливия мъх. Бадото извади демонстративно от джоба си кутийка с хранителни таблетки, изсипа няколко на ръката си и с геройски израз на лицето погълна една. Беше блудкава на вкус и макар че положи всички усилия да запази сериозното изражение на лицето си, не можа да не изкриви устни. Удовлетворение изпита едва при гримасата на Сток, който с не по-малко себеотрицание натъпка в устата си три таблетки наведнъж.

Поседяха, без да се гледат, докато кисналият се Сток пръв се реши. Направи невинна физиономия и запита:

– Знаеш ли какво, Бадото? Вероятно ще трябва да направим няколко наблюдения от предвидените в програмата. Е... например, да измерим точно налягането, да определим магнитното поле, интензитета на радиоактивните излъчвания и така нататък...

Сигурно си взел със себе си необходимите уреди? Както гледам, носиш доста натъпкана раница.

Бадо светкавично поде топката.

– То се знае, но нали кацнахме поотделно, всеки е разчитал само на себе си. Май че и твоят багаж не е по-малък...

Гледаха се един друг, все още колебаейки се. Най-сетне Бадо придърпа раницата си и започна бавно-бавно да я отваря. Тя имаше толкова много ципове и закопчалки, че всеки момент можеше да се оттегли от играта. Обаче, както можеше да се очаква, предпазливостта му беше излишна. Сток не издържа и прихна:

– Бях сигурен, че сме от един дол дренки!

– Ако като връх на всичко се окаже, че сме си подбрали и еднакви манджи...

Без да се превземат повече, те заизваждаха от раниците си месни консерви и пластмасови торбички с различни специалитети, нелегално пренесени на борда на ракетите. С нескривана гордост Сток постави върху мъха доста големичък термос и разля в чашките нещо, за което упорито твърдеше, че е само чай, но Бадо беше готов да се закълне, че ароматът на този чай кой знае защо му напомня за Ямайка.

Тъпчеха се с различни вкусни неща, които нито един инструктаж не предвиждаше в менюто на стажантите от Школата за разузнавачи. И макар че не подобаваше на двама потенциални космически вълци, не изпитваха ни най-малки угризения на съвестта. От двете алтернативни възможности – да бъдеш космически вълк, комуто са достатъчни таблетките, или да не

бъдеш такъв, но за сметка на това да имаш пълен стомах – те сгодно избраха второто.

Когато от импровизирания Лукулов пир останаха само жалки трохички, уморени – дали от изминатия път или от погълнатите калории – те се изтегнаха в сянката на приличащото на африкански баобаб дърво и се отпуснаха в приятна дрямка.

Яркото слънце бавно пълзеше над гората. Лъчите му проникваха през разположените вертикално листа до най-недостъпните горски кътчета. Само в покрайнините на гората дърветата бяха зелени. Колкото по-надълбоко в нея се навлизаше, те сякаш узряваха и постепенно грейваха в жълти и оранжеви тонове. Най-сетне слънцето спря в зенита, почти вертикално над главите им и през пролуките на листата и стеблата насочи към лицата на заспалите младежи горещите си лъчи. Пръв се събуди Бадю. По навик се огледа неспокойно, но наоколо царяха ненарушавани от нищо тишина и покой.

За да се раздвижи, той подскочи, направи няколко присядания и широки кръгове с ръцете. После събра разхвърляните по бежовия мъх хартийки, торбички и празни тубички, извади сбит чим и зарови всичко в рохавата почва.

Когато свърши с почистването, той погледна приятеля си. Сток спеше удобно изтегнат, а на лицето му беше изписан израз на кротко задоволство.

Бадю започна да пресмята вероятността да срещне човек с толкова близка на неговата психика, та телепатичната връзка да не им създава никаква трудност. На Земята познаваше само няколко души, с които можеше да контактува по този начин. Вероятността

да срещне такъв човек в Космоса беше толкова невероятно ниска, че той тозчас зарязва опитите да я изчисли. Посегна да побутне Сток по рамото, за да го събуди, но погледът му падна върху оръжието му. Бластерът на Сток имаше тесен, лъскав приклад и дуло без отвор във вид на круша. От удебеления му край стърчеше тънък, рубинен шип. Бадото никога през живота си не беше виждал такова нещо.

Без да размисли дълго, вдигна оръжието от земята. Спусък не се виждаше, но на едно място имаше неголям отвор. За всеки случай насочи бластера настрани, към едно дърво наблизо, пхна пръста си в отвора и натисна издаденото езиче вътре.

От рубинената игла се откъсна безцветна, матова капка и заплува към дървото. Преди да се доближи до него, то просто изчезна. Сигурно това стана в мига, в който той натисна спусъка, а когато капката достигна там, дето току-що стоеше оранжевото стебло, се чу лек трясък – сякаш се спуска стъклена чаша. Едва след малко Бадото забеляза, че е изчезнало не едно, а няколко дървета.

„Не съм контролирал обсега“ – помисли си.

Отново погледна към Сток. Учудването му нямаше граници: нашивките на скафандъра не приличаха на нито едни от отличителните знаци, използвани в Галактическия флот. Бадото подскочи до него и го разтърси.

– Сток! Събуди се!

Сток отвори очи и сънно се усмихна.

– Аттай-даса-утуна – рече и се изправи.

– Каквоооо?! – викна Бадото.

– Туна-са-до-родоя – отвърна Сток и набръчка чело, видимо раздразнен.

Изведнъж Бадю се хвана за главата. Разбра, че през цялото време си служат със звукова реч.

– Откъде си ти?

Този път зададе въпроса телепатично и по същия начин наистина получи разбираем отговор:

– Да не си откачил, Бадю? Как така – откъде?

Бадю изтича до своя бластер. Държейки в едната си ръка него, а в другата – пистолета на Сток, той показва оръжията на приятеля си. Сток облещи очи. Зениците и на двамата се разшириха до максимума. Виждаха се само тесните контури на кафявите им ириса.

– Откъде го имаш? – попита. – Нов модел ли е?

– Кой? – на свой ред запитва Бадю.

– Разбира се – този – Сток посочи бластера на Бадю.

– Фюююю – изсвири пронизително Бадю. – А какво ще кажеш за това?

Той остави двата пистолета и докосна с пръст нашивките на скафандъра на Сток. Сега забеляза и други разлики. Например, обувките на Сток се сливаха плавно със скафандъра, докато неговите завършваха с всмукващ вакуумен шев.

Сток направи опит да се усмихне:

– Да... По наблюдателност – двойка... И на двамата.

Бадю се правеше, че му е все едно и само вдигна рамене. Помисли си, че за всичко е виновна телепатията. Тя не е обременена със словесни шифровани понятия. С нея свободно

могат да разговарят китаец и австралиец, ескимос и европейец, дори... Именно. Чистата информация е една и съща в целия Космос.

Бадото се наведе да вземе неразумно оставените преди миг пистолети, но реакцията на Сток беше също толкова бърза. Всеки грабна своето оръжие.

Стояха един срещу друг и подозрително следяха движенията си. Сток мръщеше луничавия си нос, а Бадото продължаваше да си подсвирква през зъби.

– Вече е пладне – обади се Сток.

– Хммм... късно е.

– Трябва да проверя стабилизаторите на ракетата си.

– Да, ливадата... почвата може да е подгизнала.

– Смяташ ли?

– Интересна гора – без всякаква връзка рече Бадото, но нито един от тях дори не забеляза тази нелогичност.

– Какви цветове!

– И мъхът е един такъв странен – поде темата Сток. – От време на време сякаш се помръдва...

Бадото направи крачка назад – уж случайно. За малко не се спъна в раницата си, но се престори, че не я забелязва. Но това моментно невнимание беше достатъчно – Сток се озова до едно от дърветата. Уж се оглеждаше, но погледът му не изпускаше Бадото.

– Интересна гора – промърмори Бадото и също се доближи до набъбналия долу ствол на дървото до него.

– Тар-дон-то... – успя още да чуе и с един скок се намери зад дървото.

Постоя така един миг, притаен, готов да реагира светкавично при първия сигнал за приближаването на непознатото същество, но в гората цареше тишина. На няколко пъти му се стори, че чува шумоленето на прокрадващи се стъпки. Някъде помръдваха клони. Стъпките се отдалечиха. Той стисна силно дръжката на бластера, вдъхна дълбоко пренаситения с кислород въздух и побягна напред.

Стараше се да измине широк полукръг, за да излезе от гората точно срещу своя кораб. Добре че разстоянието между дърветата беше толкова голямо, та можеше да бяга възможно най-бързо. Надяваше се, че като бивш бегач на средни разстояния ще съумее да изравни шансовете на двамата, въпреки че ракетата му беше подалеч от гората. Донякъде успя, във всеки случай, когато изскочи от гората, онзи още го нямаше. Като стрела се понесе към широко разположените амортизьори на ракетата. Уплаши рояците насекоми, които се вдигнаха над цветята, и разнесе в летящи облаци пухкавите топчета, приличащи на земните глухарчета.

Когато най-сетне се добра до ракетата и обърна за миг глава назад, видя как люкът на разположената по-близо до гората ракета се затваря. Той скочи на площадката на асансьора и само след секунди беше под защитата на бронята. Бързо стигна до навигационната кабина и рухна с цялото си тяло върху клавишите на пулта. Натисна с лакът тастера за задействане на защитната система, с един удар на палеца включи екрана за външно наблюдение и се отпусна в пилотския фотьойл. Най-сетне можеше да си отдъхне.

В същото време корабът му сякаш отново оживя. Двигателите започнаха да пулсират, готови незабавно да сменят позицията му в случай на атака. Едновременно защитната система разви на

десетина метра аниhilационните екрани и подаде в кабината сигнал за готовност за преминаване към нападателни действия. Бадó изтри от челото си едрите капки пот и насочи външните камери към чуждия кораб. Тайнствената ракета стоеше неподвижно като сив, стоманен обелиск. Но тази неподвижност беше привидна. Бадó знаеше, че „онзи“ също чака.

Приблѝжи лице до екрана. Над ливадата все още плаваха бели пухчета, а по тревата ясно личаха следите от стъпките му.

Той отвори поместеното над пулта шкафче с предмети за първа помощ и извади от него няколко солидни тома. Нетърпеливо започна да прелиства страниците. На грѝбчетата на книгите блесяха отпечатани с дебел шрифт заглавия: „Разумният живот в Космоса“, „Методика за установяване на връзка със същества от други цивилизации“, „Линкос – основи на езика за космически контакти“... Надяваше се, че ще съумее да поправи извършените досега грешки.

„Сега вече мога да се опитам да установя контакт“ – помисли си Бадó.

И беше прав. Сега вече можеше.

Инструкцията за Първия Контакт говореше категорично за максимална предпазливост при установяване на контакт с представители на високо развитите галактически цивилизации. Преди всичко – предпазливост. Знаеш ли ги какви са?

¹ Instar omnium (лат.) — Както всички.

² Терминатор — границата между светлината и сянката на повърхността на небесно тяло (бел. пр.)

Изключението

Фантастичен разказ

Борис Руденко

Звънецът сигнализираше рязко и досадно. След десетото иззвъняване Кестер изруга, отиде до вратата и я отвори. На стълбището стоеше непознат човек. Леко наклонил глава встрани, той с интерес гледаше Кестер.

– Добър ден – каза непознатият и се усмихна. – Идвам ви на гости.

– Не очаквам гости – отвърна Кестер – и не съм канил.

– Наистина ли? – непознатият се замисли за миг. – Но аз не съм само гост. Идвам при вас по работа.

Кестер демонстративно погледна часовника си.

Изглежда гостът не забелязваше неприветливостта на домакина.

– Салников – представи се той. – От Управлението за космически изследвания. Следях делото ви и искам да си изясня някои неща.

– Аха, това ли било – устните на Кестер се изкривиха насмешливо. – Тогава ще ви кажа, че напразно сте си губили времето.

– Защо? – искрено се учуди Салников. – Между материалите по вашето дело не намерих отговор на един много важен въпрос.

– Търсете – каза Кестер, – а мен ме оставете на мира. Колегията прекрати разследването още преди една година. Довиждане.

Обърна се, готов да затръшне вратата.

– Знаете ли, Кестер, аз ви вярвам – тихо каза Салников.

– Какво? – в недоумение запита Кестер.

– Вярвам, че не сте виновен в нищо – търпеливо повтори гостът.

– И струва ми се, зная какво трябва да се направи, за да ви повярват и останалите.

За миг Кестер замря, после неговата едра, тежка фигура се отпусна. Погледна към Салников вече без враждебност, но с мъчително безпокойство и горчивина.

– Ако искате да ме баламосвате, за да измъкнете нови сведения...

– Разрешете ми да вляза – невъзмутимо каза гостът и Кестер бавно се отдръпна.

Салников се разположи в едно от меките кресла в гостната и докато Кестер вадеше чаши и бира, скришом го наблюдаваше. Без съмнение самотата не пречеше на Кестер. И съвсем не защото беше стеснителен – той просто не изпитваше нужда от общуване с хората.

Много скоро отпуснатостта на домакина изчезна. Той гледаше Салников изпод рунтавите гъсти вежди навъсено и напрегнато.

– Изучих подробно материалите – започна Салников – и вече съм на ясно какво не ми достига. Как в същност попаднахте на Алдам?

– По същия начин, както и останалите.

– Имам пред вид нещо друго. Вие не сте фигурирали в списъците на резерва.

– А това ли... Общо взето, случайност. Метеорологът от резерва си счупи крака в Кордилиерите. А аз, когато загина Мелие, бях свободен и се мотаех в управлението, очаквайки ново назначение.

– Преди това вие не сте работили в Извънземието, нали? – уточни Салников и Кестер кимна съгласен. – И ви предложиха да летите до Алдам само поради това, че сте им били, както се казва, под ръка?

– Предложиха ми да летя до Алдам, защото съм отличен специалист.

– Така ли? – Салников беше леко шокиран.

Върху масата се изля малко бира. Кестер извади салфетка и започна така ожесточено да трие повърхността на масичката, че Салников изненадан се дръпна назад с чашата в ръка.

– А как успяхте да се справите с всички необходими формалности? – попита той. – Редът за подбирането на кандидатите за групите за далечно търсене е много строг.

– Нямах затруднения – пренебрежително махна с ръка Кестер.

– И минахте всички процедури? И тестовете за екстремни ситуации? И изследванията за психологическа съвместимост?

– Всички – без колебание отвърна Кестер.

– Но как така? – Салников се направи на силно озадачен. – Ето извадка от вашето лично досие. На осемнадесети януари вие сте били включен в състава на резерва на групата „Алдам-IV“, а на деветнадесети вече сте потеглили към орбиталната база.

– И какво от това?

– За един ден е просто невъзможно да се премине проверката.

– Смятате ли? – лениво каза Кестер.

– Разбира се! – учудването на Салников беше огромно. Кестер дори изпита към него нещо като съжаление.

– Е, добре – каза той, – този път аз наистина не минах през медицински контрол. Имахме твърде малко време. Оформиха документите ми въз основа на предишните изследвания.

– Странно – каза Салников. – Кажете, Кестер, сега ще се съгласите ли на тази проверка?

– Не!

– А защо?

– Не е ваша работа – бе отговорът.

Изглежда, че Салников изобщо не се обиждаше. Той опипа бузата си с пръсти и предпазливо каза:

– Разбирате ли, точно тук е главното недоразумение. Вие сте... е, човек труден в общуването с хората, а проверката за съвместимост е главният критерий при подбора на групите за далечно разузнаване. Така и не разбрах къде и кога сте били подлаган на тази проверка.

– И какво от това? – презрително каза Кестер.

– Как какво? – отново се учуди Салников. – Та това не може да бъде!

– Точно там е работата! – извика Кестер озлобено. – Всеки некомпетентен кретен, който може да лицемери, има хиляди пъти повече шансове от онзи, за когото най-важното от всичко е работата!

– Имате добро мнение за психоанализа – разпери ръце Салников.

– Този психоанализ, мили мой, е нагласен за средно ниво. За сивотата. Почти за глупаците. И най-малките отклонения не са по силите му – безапелационно отсече Кестер.

– Аха – разбиращо отвърна Салников, – а вие, естествено...

Колкото и да се напругаше, Кестер не забеляза в гласа му сянка от ирония.

– Точно така – сухо отвърна той. – Естествено.

– Да... – започна Салников. – Нека се върнем към темата... В медицинския център аз се запознах с Валентина Игоревна...

– Надушвате – разбиращо каза Кестер, – проследявате. Стигнахте и до Макарова. И какво можа да ви съобщи тя?

– Колко е странно, Кестер. Бившата си жена наричате с фамилното ѝ име. Все пак, живели сте заедно цяла година, не сте си съвсем чужди.

– Ще ме поучавате, значи – измърмори Кестер. Все пак той се посмути.

– Валентина Игоревна Макарова ми призна, че, меко казано, ви е помогнала да преодолеете благополучно бариерите на психолозите. Тя искрено искала да ви помогне и дори е направила сериозни нарушения, като е оформила разрешението ви със задна дата. Тя много ви съчувства... И сега също.

– Защо се правите на глупак? – каза Кестер. – Защо ме разпитвате, щом знаете всичко?

Май че съвсем не му идваше на ум, че Макарова би могла да има неприятности заради него. Салников само се учуди на такова равнодушие.

– Всичко, но и не всичко. Не разбирам защо вие в същност толкова много сте искали да отидете в Извънземието.

– Няма и да разберете – отсече Кестер. – По-добре ми кажете, защо толкова много нищожества заемат места, които не им се

полагат? Седят си и нека си седят. Но не! Целият си живот те посвещават на това старателно да тъпчат в калта онези, които са по-добри от тях, по-талантливи и по-умни. Извънземието е пълно с такива. Включете който и да е информационен канал: най-добрите от най-добрите! На обикновените смъртни е недостъпно това, на което те са способни! А на мен ми е достъпно, разбрахте ли! Цял живот се опитват да направят от мен идиот! Аз мога... не по-зле от вашите кухи супермени...

Кестер прекъсна думите си и потъна в мрачно мълчание.

– Е, какво искате още от мен? – каза той най-сетне.

– Искам да ми разкажете как стана това. Всичко, от самото начало. И оставете най-сетне тази глупава салфетка! – разсърди се Салников, като забеляза, че Кестер отново се кани да чисти масата.

– Какво почувствахте? Четох много пъти показанията ви, но ми е нужно да чуя от вас.

– Добре – равнодушно се съгласи Кестер. – Това беше едно най-обикновено излизане. С Юрханов и Вескивяли се спуснахме с планера, за да сменим захранването на метеоточката. На повърхността на Алдам Юрханов откри някои дребни неизправности в системата за регулиране на жирокомпаса и реши да ги отстрани. Той помоли Вескивяли да му помогне, а аз тръгнах към метеоточката.

– Сам?

– Планерът се спусна само на стотина метра от нея. Наоколо бе равна степ, а в степта няма от какво да се страхуваш... Щом в границите на видимостта няма нищо опасно...

– Все пак вие сте нарушили забраната да се излиза на повърхността сам.

– В известен смисъл, да. Фактически при онези условия забраната беше само едно пожелание. Юрханов и Вескивяли нямаха нищо против. През цялото време по радиото ги чувах как разговаряха помежду си. От време на време ме викаха и аз им отговарях. При контейнера с уредите се забавих повече, отколкото предполагах. Вратичката беше обрасла с дълъг мъх, който се поклащаше, като реагираше на приближаването ми. Вероятно трябваше да го унищожа, но аз реших просто да разглобя задната стена на контейнера. С това се занимавах около петнадесет минути. Още толкова отидоха, за да сменя батерията и да монтирам стената.

– Имаште ли връзка с планера през цялото време?

– Да... Струва ми се, да. Работата ме отвличаше, но аз не усетих нищо тревожно...

– Кога разбрахте, че на планера е станало нещо?

– Вече се връщах, когато изведнъж Юрханов извика „Какво е това?“ А после и двамата закрещяха... Беше много страшно – Кестер поклати глава. – Никога не съм чувал мъже да викат така.

– Какво викаха?

– Просто викаха. Диво, страшно. Затичах към планера. Стори ми се, че нещо мина по степта. Не съм уверен – не видях нищо, само имах усещането, че нещо стремително се движи над мен... Но тогава не ми беше до него... И двамата лежаха в кабината с изкривени лица. Мъртви. Стартирах веднага.

– Нищо ли не усещахте в този миг?

– Да усещам? Усещах ужаса. Беше ми ужасно страшно. На базата ми трябваше доста време, докато разкажа свързано за случилото се...

– И какво?

– Накараха ме да повторя разказа си, да го потреть. И тогава още разбрах, че не ми вярват. Клатеха глави, съчувствуваха ми, но в погледите на всички се четеше подозрение.

– Подозрение? За какво?

– Смятаха ме за виновен. Още тогава. Познавах и зъбите им, от Паригин до радиста Квирин, това нищожество. Мнозина бяха готови при първа възможност да ме обвинят в каквото и да било...

– Но защо?

– Защото тази смяна на базата беше рядък букет от невежи и глупаци. По-добре щеше да бъде, ако Колегията бе разгледала защо половината от отряда беше от явни бездарници, а другата – от завистливи безделници, готови да очернят всеки, който може малко повече от тях самите.

– Чакайте, Кестер – не се стърпя Салников, – помислете какво говорите! Загинали са двама членове на групата. Не само колеги, а близки приятели на мнозина от базата. Това е мъка за всеки, а вие ги обвинявате в някакви интриги срещу вас.

Кестер се засмя пренебрежително.

– Сигурен бях, че няма да ми повярвате. Целият ни разговор е безполезен.

– Добре – сухо каза Салников. – Какво стана после?

Кестер се замисли. Измина минута, две.

– Заради този случай кацанията на Алдам бяха преустановени. Опитвах се да разберат от какво са умрели Юрханов и Вескивяли...

* * *

Гибелта на Мелие сметнаха за трагична случайност. Просто нямаше друго обяснение. Планерът му се разби в планинския масив Южни врати и бе открит два часа след катастрофата. В ясен тих ден Мелие се бе блъснал в стената на каньона. След това командирът на отряда Паригин забрани да се спускат на Алдам сами и до случая с Юрханов и Вескивяли нищо повече не предизвикваше безпокойство.

Смъртта на двамата десантници налагаше да бъде преосмислено станалото. Юрханов и Вескивяли бяха починали от обширен мозъчен кръвоизлив. Защо изведнъж на двама съвсем, здрави мъже, десантници, едновременно ще се случи инсулт? Не е ли била гибелта на Мелие също така внезапна и необяснима? На тези въпроси нямаше отговор.

Разбира се, никой от станцията нямаше намерение да обвинява Кестер за смъртта на десантниците. Наистина, мнозина открито не обичаха този невероятно тежък и сложен човек. И психологът на отряда, Камински, не веднъж си бе задавал въпроса как в същност Кестер бе успял да попадне в състава на резерва? Със своята непримиримост, рязкост и абсолютно пренебрежение към всяко друго мнение, Кестер неизбежно предизвикваше раздразнението на околните. Самият той май че не забелязваше това. Вероятно защото околните го дразнеха не по-малко. Но наистина Кестер бе

прекрасен специалист – и това донякъде ги караше да се примиряват с другите му качества.

Неизвестната опасност поставяше под съмнение цялата програма за работата на отряда. Паригин бе изправен пред алтернативата или да прекрати изпълнението ѝ, или да поеме върху себе си отговорността за продължаването ѝ в условията на изключително нараснал риск, който по същността си не можеше да бъде прогнозиран. При всеки друг случай Паригин би избрал първото. Сега вече той не можеше да решава самостоятелно. Преди един месец Бонев бе открил площадка за кацане на Пришелци, точно такава, каквато бяха открили вече на Церекс и Сфилон. И три дни преди трагедията Тулин регистрира появата в атмосферата на планетата на странни яйцевидни тела.

Когато на обзорния екран се появи върволица от блестящи овоиди, Тулин, който бе дежурен тогава при телескопа, просто не повярва на очите си. Това обаче не му попречи да включи видеокамерата.

Овоидите описаха правилна крива, горната част на която стигаше до границата с тропосферата, и се спуснаха (или паднаха?) на повърхността на планетата в горите на екваториалния континент. Тулин не успя да засече координатите на мястото за кацането – всичко стана много бързо. Той установи само приблизителния район с диаметър около осемдесет километра. Цели два дни десантниците изследваха района, но не откриха нищо.

Овоидите нямаха нищо общо с известните живи форми на Алдам. Ако наистина ги бе създал друг разум, ако появата им наистина предвещаваеше това, към което се стремеше, което

търсеше човечеството, значението на работата на отряда нарастваше невероятно много.

Затова Паригин направи изключителна крачка, макар добре да разбираше, че в очите на Управлението тя може да постави под съмнение неговата компетентност като ръководител на експедиция от такъв клас. Паригин предложи отрядът да вземе колективно решение.

Петдесет и шест души – сред тях и Паригин – се изказаха за продължаването на програмата. Петдесет и седмият – Кестер – бе против. Впрочем, почувствувал независимо от необщителността си всеобщото неодобрение, Кестер веднага се постара да смекчи реакцията, като събщи, че той просто не вярва в никакви Пришелци.

После Паригин отново пое функцията на ръководител и наложи безпрекословното изпълнение на всички мерки за безопасност, включително носенето на страшно неудобните защитни наметала.

От този ден в десантните планери постоянно дежуреха групи, готови всяка секунда да отлетят към мястото на предполагаемия контакт.

Само Кестер дежуреше с явно неудоволствие, като тормозеше другаря си по дежурство с мърморенето си, че той, Кестер, е принуден да губи ценно време за лов на миражи...

Партньорът на Кестер като правило изпадаше в тих бяс и следващия път се опитваше по всякакъв начин да смени с когото и да е дежурството си, за да не остава още веднъж сам с него.

Очакването не беше напразно. След две седмици овоидите се появиха отново и сега групата бе подготвена да ги посрещне. Случи

се така, че в състава на дежурната група в този час бе и Кестер. Той дежуреше в един от планерите заедно с Олгин.

Като описаха параболична крива, овоидите се спуснаха върху каменистото и голо плато Първи Десант и сега крайната точка на техния полет бе засечена с максимална точност.

И трите планера излетяха незабавно.

Този район на платото бе много неудобен за визуално наблюдение. Отвесни скали, криволичещи клисури, каменни сипеи без стръкче растителност под палещите лъчи на светилото. Като направи няколко кръга на минимална височина, Бонев, командирът на десанта, се убеди, че най-голям интерес в това натрупване на огромни камъни представлява котловината почти в самия център на скалната група. Котловината или просто широката теснина имаше един вход и отвесни стени, в които тъмнееха правилни пещерни отвори, добре видими от височината на полета на апаратите.

Дъното на котловината беше осеяно с големи и остри каменни блокове и кацането тук бе изключено. Бонев реши да спусне двата планера върху сравнително равната площадка пред входа на теснината. Третият планер, със Сафонов и Бармин на борда, остана във въздуха, прикривайки Бонев и осъществявайки функциите на ретранслатор, тъй като връзката с базата поради многократното отразяване на сигналите в скалния лабиринт се бе влошила рязко.

Наоколо нямаше и най-малкия признак за опасност. Като се посъветва с Паригин, Бонев реши да мине в котловината и да изследва отблизо някоя от пещерите, без обаче да прониква вътре в нея... Дори такова относително предпазливо решение предизвика неочаквано резкия протест на Кестер. Възраженията му звучаха

странно. Той се позоваваше на неподготвеността на групата, на отсъствието на система и точен план, което звучеше почти абсурдно, отчитайки абсолютната непредсказуемост на ситуацията.

Изглежда че го ръководеше обикновен страх и Олгин недвусмислено намекна за това, като заяви, че всички проблеми ще се решат прекрасно, ако Кестер остане в планера. На свой ред Кестер кипна и започна крайно раздразнено, но неубедително да отстоява мнението си.

Бонев прекъсна спора, като определи Кестер да бъде последен във веригата. Четиримата – Бонев с партньора си Григорович, Олгин и Кестер – изминаха благополучно петдесетте метра, които отделяха мястото на кацането от входа в котловината. До най-близката пещера имаше около триста метра. Като се спусна доколкото му позволяваше предателският релеф, Сафонов внимателно следеше как късата верижка от хора се провира между скалните отломъци към тъмното устие на пещерата. Не бяха изминали и половината път, когато трагедията настъпи.

Дори на себе си Сафонов не можеше да обясни дали видяното от него не бе игра на въображението. За миг пещерните дупки изпъкнаха, издуха се като мехури от кипяща смола. В същата секунда в микрофоните се чу отчаян вик, една от фигурките долу се втурна назад към изхода на котловината. След няколко секунди единият планер се откъсна от почвата и се издигна в небето.

Стана нещо страшно. Нито Бонев, нито останалите, нито отдалечаващият се планер отговаряха на повикванията. Като сложи бордовите оръжия в положение на бойна готовност, Сафонов спусна планера си долу, правейки почти невъзможното. Планерът

качна като на постамент върху плосък базалтов къс, насечен от пукнатини, край който неподвижно лежаха трите тела. Впрочем, не. И Сафонов, и Бармин ясно видяха, че един от тримата леко помръдна.

Нужна беше само една минута, за да излязат от планера и дотичат, но тя се оказа твърде дълга. И тримата вече бяха мъртви.

* * *

– Обвиниха ме, че при опасност съм оставил другарите си – глухо каза Кестер. – Това не е вярно, това е лъжа! – възбудено извика той. – Те бяха вече мъртви! Да, изплаших се и избягах! Но те умряха миг преди това. На десет крачки от мен те изведнъж паднаха и умряха. Никой от тях не можеше да бъде спасен!

– А вие? Какво усещахте в този миг?

– Не зная – каза Кестер, – не съм сигурен... някакво странно усещане. Сякаш наоколо, край мен имаше някого... Изплаших се... Смъртта беше на косъм от мен... Може би съм страхливец, но никого не съм изоставил. Те бяха мъртви, разберете...

Гласът му угасна, той наведе глава и замря.

– И така Колегията ви лиши завинаги от възможността да бъдете в извънземните станции – хладнокръвно резюмира Салников. Кестер изправи глава и се учуди на промяната, станала със Салников. Сега пред него седеше съвсем друг човек, с твърдо лице и остър поглед.

– В същност, кой сте вие? – възмути се Кестер.

– В същност аз съм член на Колегията на Управлението – отвърна Салников.

– Аха, виж ти! – Кестер се облегна на гърба на креслото. – И при гласуването по моя въпрос...

– Тогава аз гласувах за взетото решение. Всеки на моето място би постъпил така. Разногласия изобщо нямаше. Всичко реши вашето бягство. Вие бяхте изоставил другарите си – това бе важното.

Кестер погледна злобно Салников.

– Чудя се защо досега не ви изгоних от къщи.

– Всичко е много просто – отвърна Салников с готовност. – На вас никой не ви вярва. Вие се хващате за сламката.

Кестер се изправи и показа с пръст вратата, отворил уста, готов да закрещи, но Салников го изпревари.

– И аз съм точно тази сламка – много сериозно каза той. – Сега ме слушайте внимателно. През последната година станаха важни събития. След случилото се на Алдам се спущаха само автомати. Изяснихме, че онези пещери са резултат на разумна дейност. И не само пещерите. Също и своеобразните площадки за кацане. Няма съмнение, че контакт е имало. Но защо той е завършил трагично? Впрочем, върху автоматите не бяха извършени никакви покушения. Но и най-разнообразните програми, предлагани като основа за контакт, се оказаха безполезни. В околностите на Алдам бе отбелязано появяването на овоиди в открития космос. Те избегнаха връзката с открилите ги патрулни катери. Изглеждаше, че след случилото се с вас и вашите другари нас старателно ни избягват. Разбирате ли?

– Нищичко не разбирам – намръщено каза Кестер.

Салников вдигна показалеца си:

– И на мен щеше да ми бъде ясно колкото на вас, ако не беше случаят на Церекс. Преди месец и половина.

– На Церекс? И там ли бяха намерени техни площадки за кацане?

– Не само площадки. Преди месец и половина на Церекс е станала среща с Пришелци. И също е завършила трагично. Загинали са четирима души. Тримата на място, както вашите другари. Четвъртият, планетологът Романовски, живял малко повече от едно денонощие. Причината за смъртта е същата. Когато за малко дошъл в съзнание, той се опитал да каже нещо, да обясни.

– Какво?

Салников въздъхна и вдигна рамене.

– Успели да разберат само част от изречението „...искали... зло...“ – нещо от този род. Всеки случай така го разбрали онези, които били до Романовски в последните минути от неговия живот. Кой е искал да направи зло и на кого – не е ясно. Но злото било извършено. Колегията взе решение да прекрати програмата по изследването на тези области от космоса, да се откаже от по-нататъшните опити за контакт и да консервира разположените там станции.

– И вие ли гласувахте за това решение?

– Не, аз се въздържах.

Кестер разбиращо се ухили.

– Познато ми е това. Много удобна позиция при известна липса на принципност.

От тона му беше ясно, че себе си той причислява към принципното малцинство. Салников дори изруга мислено.

– Ако гласувах против, бях длъжен да мотивирам обосновано това мое несъгласие – търпеливо обясни той. – Въпросът бе твърде сериозен. Аз нямах логично обяснение. И сега го нямам – в смисъла, който го изисква официалната позиция.

– Защо ми разказвате всичко това?

– Нищо не мога да докажа, Кестер. Нямам нищо на лице освен собственото си убеждение.

– Много интересно – каза Кестер и демонстративно се прозя.

Тук вече Салников не издържа.

– Слушайте, Кестер – извика той, – нима наистина това не ви интересува? Та вие цяла година се опитвате да постигнете решението на Колегията да се отмени. Пишете писма до всички инстанции, обвинявате всички във всичко – от бездушие и необективност до тайна ненавист към вас. Впрочем, много глупаво.

– Не е ваша работа – изръмжа Кестер.

– Съгласен съм. Това си е ваша работа. Изцяло и напълно. Затова дойдох при вас. Причините, които накараха Колегията да прекрати изпълнението на програмите, са напълно обосновани. Пришелците не проявиха ни най-малкия стремеж за развиване на контакта. Нещо повече, те демонстрираха пълното си нежелание да встъпят в каквито и да е отношения с нас. Нашият оптимизъм струваше живота на десетина души. Затова контактът е нежелателен и дори опасен. Ние (именно ние!) не можем да разглеждаме това по друг начин.

Салников внезапно спря и се обърна към домакина:

– Разбирате ли? Срещата с братя по разум е нежелателна! Вникнете в смисъла на тези думи! Ето къде е истинската трагедия. Да насочваш към космоса сили, способности, ресурси, да търсиш и

се надяваш, че след милиардите звезди ще се намери точно онази... И когато изключително редкият случай, невероятният, умопомрачителният успех ни събира, ние срещаме враждебност! Не съм съгласен с решението на Колегията, затова защото изхождам от твърдото убеждение, че цивилизацията от звездно равнище не може да бъде по начало враждебна към разумния живот. Ние не трябва, нямаме право да прекъснем опитите да намерим начин за общуване. И се замислих над това, защо тези опити водят до гибел на хората? Може би изобщо не става дума за враждебност? Може би те просто не са могли да предотвратят настъпването на злото? Та нивото на знанията им за нас е точно такова, каквото е нашето за тях. Ние с тях еднакво не знаем нищо един за друг. Представете си: контактът, който разумът е очаквал толкова много, и толкова го е търсил, е невероятно близък. Той е реален, но невъзможен. Неочаквано контактът се оказва смъртоносен за хората. Други начини за предаване на информация, друга енергия на мисълта, други пътища за развитие на разума. Твърде много други неща! Човек биологично не е приспособен за това, разбирате, нали? Убеден съм, че Романовски преди смъртта си е разбрал и се е опитвал да ни обясни, че те не са искали да сторят зло. Именно не са искали. Може би той е успял да ги чуе...

– На къде биете? – запита Кестер. Наведен напред, той напрегнато поглъщаше всяка дума на Салников.

– Вие сте били два пъти в зоната на контакта и сте понесли това съвсем безболезнено. Вие сте човек, неприспособен за общуване със себеподобните си. Сякаш не сте роден на Земята, Кестер.

– Глупости! – процеди Кестер.

– Относно вашия произход аз наистина нямам никакви съмнения. Казах го само така. Но същността не е в това. Вие самият цял живот страдате от неразбиране. Вие не сте такъв, каквито са всички други и в това е нещастieto ви. Нима не съм прав?

Кестер слушаше, без да възразява.

– И точно тези различия ви правят неуязвим. Може би вие сте единственият човек на Земята, способен да извърши невъзможното. Макар да съм уверен, че подобни на вас, разбира се, трябва да се намерят.

– И какво от това? – дрезгаво запита Кестер. Устните му бяха пресъхнали. Той чакаше мъчително.

– Разбирам, че никой и никога няма да ми разреши да направя това. Доводите ми са твърде несигурни и неубедителни, за да рискувам още един живот. – Салников стисна длани. – И вие, Кестер, моят най-силен довод, сте компрометиран поради силата на вашите уникални качества.

Млъкна, доближи прозореца и забарабани по стъклото.

– Но ние нямаме право да не направим този опит. Твърде много можем да загубим. Всеки от нас и всички хора заедно. Впрочем, ето какво ще ви кажа само като информация: утре аз отлитам за Станция „Алдам-VI“. Възложено ми е да проследя хода на консервацията. Искате ли да летите с мен? Разбрахте ли ме?

– Аз... на мен... – Кестер говореше с огромно усилие – аз съм лишен от правото... вие няма да успеете...

Салников извади от джоба си пластмасов правоъгълник.

– Свикнал съм за всичко да се грижа предварително. Наистина, ще се наложи да летите под чуждо име – вашето е твърде добре известно в Извънземието. И така, ще летим ли?

Кестер стана и протегна напред и двете си ръце. Опита се да каже нещо, но не успя.

* * *

Звездата, която служи на Алдам за слънце, стоеше в зенита си и може би за първи път Кестер истински усети нейния нетърпим яростен блясък. Матовите скали не хвърляха сянка. Сивата почва изглеждаше изпепелена от изгарящите отвесни лъчи.

Всичко беше както преди една година. Кестер пое дълбоко въздух и тръгна към теснината. Под краката му скърцаше горещият трошляк. Входът към котловината беше веднага зад големия скален къс. Кестер спря на място за секунда, улови с изострения си слух шумоленето зад гърба си и рязко се обърна. От планера към него бавно крачеше Салников.

Той спря на две крачки от камъка.

– Всичко наред ли е, Кестер?

„Не виждаш ли сам?“ – помисли Кестер и каза:

– Всичко е наред. А вие защо сте тук? Вървете при планера.

Салников отрицателно поклати глава:

– Ще дойда с вас.

– Там е смъртта – глухо каза Кестер. – Какво, да не сте се побъркали? Веднага се връщайте!

Салников се усмихна.

– Ако загинете и аз отново се върна сам, никой няма да ми повярва вече – упорито каза Кестер. – Връщайте се!

– Тук не сте прав – отвърна Салников. – Сега ще бъдат длъжни да ви повярват. Изпратих в Управлението касета с подробно описание на нашия експеримент. – Помислете си само, Кестер – гласът на Салников стана тъжен – ами ако се лъжем? Ако... ако се

случи нещо, аз трябва да бъда до вас. Нямам избор, разберете ме. За разлика от вас, аз в никакъв случай не мога да се върна сам.

Салников беше прав, безусловно прав и от това на Кестер изведнъж му стана мъчително тежко. Постоя около минута на място, а после стремително прекрачи в котловината.

– На добър час – тихичко каза Салников и тръгна след него.

„На добър час на всички ни“ – искаше да отговори Кестер и не успя.

Него вече го чакаха тук. Нещо непознато, абсолютно чуждо, но не и враждебно – сега Кестер знаеше това съвсем сигурно – дишаше до него, навсякъде около него. Кестер почувствува, че го слушат и очакват.

Не знаеше какво става зад гърба му, страхуваше се да научи това. Направи още една крачка и смъкна от главата си шлема, насочвайки се към внимателното очакване и сред мислите, които се завъртяха като вихър в главата му, изведнъж се изтръгна и укрепна една, главната, събрала всичко, което той е бил и е, поместила целия свят, минал и бъдещ, целия свят и човека, когото Кестер с всички сили се мъчеше да закрие със своето малко слабо тяло: „Не правете зло!“

Начален курс

Научно-фантастичен разказ

Артър Селингз

– Добър ден, сър. Вие сте мистър Трендал, нали? Аз съм от Банката за андроиди.

Трендал хвърли поглед зад своя посетител. Може би търсеше жировоз¹? После разбра – това беше той. Огледа спретнатата чанта в ръката на младия човек, после елегантните му панталони и тъмносиво яке и накрая свежото му, странно ново лице.

– Аха... е, заповядайте.

Съзнаваше, че гласът му звучи фалшиво. Но по дяволите, да не би той да е виновен? Как човек трябва да приветства един андроид, който влиза в семейството му?

Покани младежа във всекидневната и повика жена си от кухнята, където се беше скрила. Тя влезе неспокойно.

– Мей, това е нашият гост, мистър...

Изведнъж Трендал се почувствува още по-неловко и прокле и смущението си, и факта, че са му натрапили тази ситуация. Солиден гражданин от двадесет и втория век, той не бе свикнал да се чувствува неловко. И именно по тази причина са избрали него! Трендал не би преглътнал това – съвсем не. Но като си помисли за хитро завоалираните заплахи за наказание и понижение в службата, трябваше да мисли за децата си, нали?

Младежът заговори – със същия отмерен, доста равен глас, с който се бе представил:

– Наричайте ме просто Еди. В същност аз имам и презиме – А, тире Смит. „А“ естествено означава андроид. Но това е само за документите. В моя случай презимето е излишно, нали?

Странно, но Трендал почувствува благодарност към андроида. Думите му сякаш поставиха нещата на място. Жена му каза:

– О, господи, но, разбира се, защо...

Той ѝ хвърли многозначителен поглед.

– Добре тогава... хм... Еди. Заповядайте, седнете.

Сега забеляза забавната прецизност, с която се движеше гостът. Седнаха и тримата. Последва неловко мълчание.

– Може би желаете нещо разхладително – изтърси Мей.

„Уместен ли е въпросът й?“ – чудеше се Трендал. „Дали наистина те изпитват жажда?“

– Не, благодаря ви, мадам. Идвам направо от Банката.

„Я виж“, помисли си Трендал, „говори така, сякаш току-що е изскочил от инкубатора“. От малките изкуствени клетки се изграждал човек или поне едно дяволски добро копие – каза човекът от Банката. „Забравете за това“ беше казал служителят, „и се отнасяйте към него като към обикновен, макар и незрял човек“. Дали му най-общо образование. Сега трябвало да живее шест месеца у някое семейство. „Заклучителен курс“ – беше казал служителят с лека усмивка.

Мери направи повторен опит:

– Бихте ли желали тогава чай?

– Да, благодаря ви, мадам – за учудване на Трендал произнесе младежът.

Мери изпусна явна въздишка на облекчение и се отправи към кухнята. Сега Трендал се чувствуваше по-малко напрегнат. Можеше да говори с другия, хм, човек... като с... човек.

– Колко като вас има там?

– Като нас? А, искате да кажете – андроиди? Мисля, че около петдесет. Аз бях в един клас от двадесет и пет души. Имаше още един клас. Смятам, че засега ние сме единствената в света Банка от този род.

– Това, което не мога да разбера – призна си Трендал – е защо...

Той се запъна, защото осъзна, че това е един от въпросите, които не бива да задава – защо изобщо са необходими андроиди. Все едно да попитате един обикновен човек защо мисли, че има право да живее!

– Защо банката ме е изпратила тук? – подсказва младежът.

– Да, да, точно това.

За втори път андроидът – Еди, трябва да свикне да го нарича така – му помагаше да се измъкне от неловкото положение. Може би в края на краищата нямаше да бъде чак толкова трудно.

– Защото досега животът ми е бил само теория. Вероятно програмата на нашето училище ще ви се стори странна. Естествено, ние учим трите основни предмета – писане, четене и аритметика. Но една от дисциплините, с които започваме, е първични рефлексии. После вторични рефлексии, формиране на речта, ориентиране в обществото и други подобни. Сам виждате – ние сме напълно интелигентни, когато... излезем оттам. Обикновеният човек още от дете се развива и учи чрез опита, изпитанията и грешките си. На нас

ни преподават всичко в съкратени курсове. Ние нямаме време да натрупваме опит.

Ето го шансът, ключът на загадката, вероятно?

– Време ли? Но защо да се бърза?

Но шансът се изпари или може би беше леко отместен?

– Не че бързаме. Просто така сме устроени. Въпросът е там, че след основния курс трябва да придобием истински човешки опит. Трябва да се научим да се приспособяваме към хората, да правим и казваме това, което е уместно. – Изведнъж тонът му стана настойчив. – Затова, моля ви, ако кажа или направя нещо неуместно, не ме осъждайте строго. Ще се старая да се науча.

Трендал беше и трогнат, и смутен.

– Но, разбира се, синко... аз... ти...

По дяволите, обикновените деца не се стараят толкова да се харесат като този. На осем години те вече стоят на краката си и вървят по своя собствен път – даже прекалено собствен, както си мислеше понякога той. А на колко години е този – осемнадесет, деветнадесет?

Влезе Мей и сервира чая.

– Впрочем, синко – попита Трендал, – на колко си години?

– На пет – каза простиичко другият.

Трендал се задави. „Ето още един въпрос, който не биваше да задавам“, помисли си обезсърчен той. Еди невъзмутимо си пиеше чая. И какво трябва да кажете след такъв отговор? „Така ли?“ или „Изглеждате доста голям за възрастта си?“

Тъкмо тогава в стаята се втурна задъхана шестнадесетгодишната Кати. Като видя посетителя, тя се стъписа. Еди се изправи.

– Запознай се с Еди, за когото ти разправях – каза Трендал.

Облечена в лъскави панталони до коленете и с пелерина Кати не се помръдна. После изведнъж избухна в смях.

Еди отчаяно погледна към мистър Трендал, после към жена му. Но не намери помощ, а видя само възмутените им погледи, вперени в дъщеря им.

Кати продължаваше да се смее.

– Аз... аз смятам да отида да си разопаковам багажа – каза тихо Еди.

– Ще ви покажа стаята – предложи Мей.

Двамата бързо се качиха по стълбите.

– Моля ви, извинете Кати – каза Мей, докато му показваше малката свободна стая. И на тръгване добави: – Не знам какво им става на днешните деца.

Еди разопакова дрехите и книгите си и седна на леглото. Ще се научи ли да разбира хората? Те бяха любезни, очевидно се мъчеха да се приспособят към него, както и той към тях. Но това странно момиче с неговото държане! Е добре, той си има задача. Не трябва да оставя подобни неща да го отклоняват от нея. Отвори книгите си и се залови да учи.

След малко се почука.

– Влезте.

Вратата се откряхна, колкото да пропусне една тънка фигурка. Беше Кати.

Той се усмихна – да, така беше редно.

– Идвам да се извиня.

– Няма защо.

– Това всичко ли е? Така ли са ви учили да казвате?

– Нищо не са ме учили. Само да се постарая да се приспособя. Защо, какво би трябвало да кажа?

– Колко сте смешен. Би трябвало да сте ядосан и да ме попитате защо се смеех.

– Така ли? Тогава – защо се смеехте?

– Защото татко ви нарече Еди.

– Но аз така се казвам. – После я разбра. – Защо, смятате, че би било по-подходящо да ме наричат по номер?

За огромно негово удивление Кати избухна в плач.

Нямаше указания как да постъпи в такъв случай. Никога досега не се беше сблъсквал със сълзи. Затова я изчака да спре.

Плачът на Кати спря така внезапно, както беше започнал.

– Повярвайте ми! Никога не мога да започна с някого, както трябва. Бях решила при вас да бъде, както е редно. Помъчих се... защото... защото вие сте по-различен. Ето, пак сбърках!

Тя хвана с две ръце гладката си черна коса, сякаш искаше да я отскубне от корените.

– Но вие сте права – каза Еди. – Аз наистина съм по-различен.

– Ама не разбирате ли? – избухна тя. – И да го казвате, това не ме оправдава. Та ние всички сме различни. Това, което ме дразни е, че всички се мъчат да изкарат, че не сме. – Тя сви рамене. – Сега колкото и да говоря, няма да оправя нещата. Ще се помъча да започна отначало... но не сега. По-късно.

Обърна се и избяга, като хлопна вратата и остави Еди съвсем объркан. Той постоя така доста време, после пак се зае с книгите

си. Математическите символи може да разбере, а и да не може, ще му се удадат след по-продължително изучаване. Но хората!

* * *

Въпреки опасенията си, Еди постепенно се приспособи. Между него и Кати цареше абсолютно мълчание, но това не бе толкова страшно, тъй като се виждаха само на масата. Смяташе, че най-добре е да не започва той. Кати явно се разбираше с многобройните си приятели и те я обичаха. Излизаше всяка вечер – на гости, на тенис или на Аеродрума за свободно падане, докато той учеше или гледаше телевизия с останалите членове на семейството. Веднъж мистър Трендал ѝ предложи да вземе Еди с нейната компания. Еди се зарадва, защото взе предложението за един от малките признаци, че започват да свикват с него. И все пак почувствува облекчение, когато Кати отклони предложението, като каза, че тази вечер е само за членове на клуба.

Мистър и мисис Трендал изглеждаха много по-прости по характер от дъщеря си. Телевизия, пийване, гостуване на определен кръг приятели – в това се състоеше животът им. Представиха Еди на приятелите си, които изглеждаха също като тях повърхностни и леко отегчени. Той се научи да ги различава, да се смее на дежурните им вицове, да им поднася предпочитаните напитки. Никой от тях не проявяваше любопитство, нито споменаваха произхода му и Еди реши, че домакинът изобщо не им е казал. Вече беше разбрал, че мистър Трендал е човек, който не обича да си усложнява живота.

* * *

С останалия член на семейството веднага се сближиха. В деня на пристигането му Стийв беше в Париж за финалите по джетбол². Хоби на дванадесетгодишното момче беше да прави миниатюрни двупосочни телевизорчета. Тъй като Еди не само изучаваше електроника, но и притежаваше точно око и сръчни ръце, сприятеляването им стана съвсем естествено.

Стийв никога не му задаваше въпроси – във всеки случай, не лични. Но се интересуваше много от математика, решетъчни уравнения и микропреходи, слушаше и говореше. И това беше главното. Еди се научи кога да приема една фраза буквално, кога да я разбира точно в обратния смисъл и кога да се досеща, че тя е шифър на нещо с абсолютно различно значение. И най-важното – самият той започна да задава въпроси.

– Стийв, какво ще правиш, когато завършиш училище? – попита един ден Еди. Тогава вече беше преполовил престоя си у Трендалови.

– О, ще попълня редиците на операторите – каза небрежно Стийв.

– Това ли е желанието ти?

– Така правят всички. Чак ми се повдига. Мъчим си мозъците, блъскаме ги с факти и защо? Само за да можем да разчетем кое копче да натиснем.

– Но няма ли да се занимаваш с електроника?

Стийв вдигна рамене.

– Може би... но в промишлеността всичко това го вършат роботи, и то саморемонтиращи се. Ако изобщо стигна до там, ще отговарям за някоя дреболия, която сама по себе си няма да има голямо

значение. Знам това, братче. – Изведнъж той се усмихна. – Хей, ти защо ме заяде за това? Ще се устроя, както мога. Не си ли учил история? Хората са работили с векове, за да постигнат онова, което имаме днес. Няма от какво да се оплаквам.

Думите му звучаха много зряло за възрастта му. Но пък продължението беше съвсем момчешко.

– Ей-богу, само си чакам първата заплата. Веднага отивам и си купувам една стереотръба. А ти. Еди?

– Когато си взема първата заплата ли?

– Не бе, глупчо. Когато завършиш училище.

– Аз съм в списъка за колонизиране.

– Какво-о? – Стийв махна с ръка. – Искаш да кажеш ей-там?

– На някой от предните постове.

– Това не е за мен. Ходил съм на Луната. Страхотно, но да не отиваш втори път. Истинско свободно падане и, леле, какви звезди! Трябва да е чудесно за астрономите, но не е за мен да живея там! Като през двайсетия век.

– Но там има някои интересни неща. Пейзажи.

– Мога да си ги гледам по телевизията. Не ми се иска да изкарам най-хубавите си години върху някаква забутана топка пръст на гърба на астрономията. Виж, какво мисля аз – първо те изшлайфат в училище, после, преди да се озърнеш, някоя мадама те хваща на въдицата и си свивате гнезденце в някоя хубава кутийка като тази. Само няколко години ти остават за истински живот.

Това изглеждаше, че слага край на въпроса. Но изведнъж Стийв погледна Еди така, както никога по-рано.

– Вас за това ли са ви направили – да ви пращат там?

– Предполагам. Във всеки случай за това ни използват.

– Използват! – избухна Стийв. – И ти приемаш това? Та ти имаш права, човече. Ти си човек!

– Благодаря ти, Стийв – прошепна Еди. После продължи с по-обикновен тон: – Но аз искам да отида. Разбираш ли, мен са ме сътворили хората. Каквото и да направя, ще бъде само малка отплата към тях.

Стийв изглеждаше ужасен.

– Никой не дължи нищо на другите. Бас държа, че са ти присадили това чувство, когато са те сътворявали.

– Не мисля така. Просто ми изглежда естествено. Ако баща ти е в беда, няма ли да му се притечеш на помощ?

– Предполагам – Стийв направи гримаса. – Само че той е прекалено предпазлив. Никога не може да изпадне в беда. Но това е друг въпрос. Смятам, че вие трябва да се борите, за да не ви използват. Да вдигнете бунт, искам да кажа. Имате ли нужда от помощ?

– Не, благодаря – засмя се Еди.

От бърлогата на Стийв той се отправи към своята стая и извади книгите. Но не беше в настроение да учи. Бъбренето с момчето го бе извадило от равновесие. Отиде до прозореца и погледна навън.

Приличаха на кутийки – хилядите къщички, които се простираха чак до хоризонта, прекъсвани от забити в небето небостъргачи. В полумрака се въртяха като водни кончета няколко жиробуса. И навсякъде, даже в грациозните жиробуси хората си правеха кутийки. Но все пак, някъде там, на тъмнеещото небе все по-ясно се открояваха звездите.

Спомни си думите на Стийв: „мога да си ги гледам по телевизията“. Колко нелепо звучаха, страшно нелепо за едно дванадесетгодишно момче. А Стийв даже беше готов да му помогне при евентуален бунт.

Еди се усмихна тъжно. У Стийв, а може би и у всички други младежи като него имаше много жизненост, но тя сякаш беше обърната навътре.

Миниатюрното телевизорче се обади: „би-биип“. Еди го включи, без да се извързва от прозореца и каза:

– Здравсти, Стийв.

– Не е Стийв, глупчо. Аз съм.

Той се обърна. От малкото цветно екранче гледаха умопително големите очи на Кати.

– Може ли да дойда?

– Разбира се.

Екранчето избледня. След минутка Кати се втурна в стаята му.

– Току-що научих от Стийв. Аз...

Еди се усмихна.

– Елате и седнете. Да не загубите пак равновесие.

– Благодаря. Не мисля, че този път ще стане така. Ама вярно ли е, каквото ми каза Стийв, че отиваш в космоса?

– Да. Защо, да не искате да се присъедините към бунта му?

Тя тръсна глава и произнесе с цялото пренебрежение на шестнадесетгодишните към един дванадесетгодишен хлапак:

– Стийв! Я го остави този сополанко! – Очите й станаха замислени. – Еди, може ли да дойда там с теб?

Той зяпна.

– Защо не? Щом ти можеш... – Тя трепна. – Пак сбърках. Но може ли и аз, Еди, може ли и аз?

– Не знам. Сериозно ли говорите?

– Никога през живота си не съм говорила по-сериозно. Когато Стийв ми разказа всичко, то така ме завладя! Това не бива да се възлага на... хора като теб. Там трябва да ходят обикновени хора.

– Едва ли има достатъчно обикновени хора, които ще искат да отидат. Но, Кати – той протегна ръка и хвана нейната, – това не е истинската причина, нали?

Тя погледна ръката му.

– Само приятелски – прошепна той.

Тя се усмихна.

– Знам. Много си мил. Не цялата причина, само част от нея. Главното е, че адски ми се иска да се махна от тук.

– Стийв казва, че това са най-хубавите години от живота на човека!

– Тогава защо да ги пропиляваме, защо да се скапваме тук?

– Но, Кати, сигурна ли си... това е трудно... Не искам пак да сбъркаме нещо. Изглежда, че се разбираме един друг...

– Моля те, изкажи се.

– Е добре, сигурна ли си, че това не е просто една фраза? Искам да кажа, млада си, ще ти бъде трудно да се приспособиш.

– Защо? Та аз непрекъснато се приспособявам. Но струва ли си да се приспособяваш към един куп влечуги?

– Не мога да съдя за тях. Никой не може да бъде за мен... такова, каквото ти ги наричаш, всеки случай, това достатъчна

причина ли е, за да искаш да се махнеш оттук, на някакво съвсем ново и непознато място, да изоставиш всичко?

– За теб не е ли същото?

– Не. Например, аз нямам дом, постоянен дом. Нито родители. Кати, смятам, че си прекалено млада, за да те пуснат сама.

– Добре, аз все пак ще замина. Внимавай като заобикаляш планетата на Сириус четири, да не се блъснеш право в моя милост.

* * *

На другата сутрин Еди се събуди с усещането, че е пораснал неимоверно много. Вършеше тъкмо това, за което го бяха изпратили – да се сприятелява с хората, да изучава чувствата им. Сега те вече знаеха и какво е предназначението му.

Това усещане не продължи много. Стийв беше мрачен. Що се отнася до Кати, бариерата между тях очевидно бе паднала, но сега тя сякаш се чувствуваше в заговор с него. Намигаше му на закуска, кискаше се и изобщо се държеше съвсем странно. И не само Еди забелязваше това. Той видя как родителите ѝ я наблюдават и после се споглеждат в недоумение. Колкото до Стийв, щуротиите на сестра му, (а дали само те?) го накараха да остави закуската си и да затръшне външната врата, дълго преди да стане време да хване жиробуса за училище.

Няколко дена цареше тази атмосфера, докато нещата стигнаха до критичната точка. Еди си беше в стаята и учеше, когато на вратата се почука.

– Влез – извика той, като очакваше, че е Кати. През тези вечери тя често го посещаваше. Вече дума не проронваше за космоса.

Само бърбеше и се правеше на палячо – и той я намираще ужасно забавна.

Но този път беше мистър Трендал, явно разтревожен – нещо съвсем нетипично за него. Без да губи време, той дойде на въпроса.

– Кажете, какво става между вас с Кати?

– Аз... аз не разбирам, сър.

– Не разбираш ли? Тогава за какво ѝ е щукнало да иска да ходи с теб в космоса?

– Нейна беше идеята, не моя. Казах ѝ, че това е невъзможно.

– Така ли? Та тя е подала заявление. Мога да наложя върху него вето. Но с какво държиш ти момичето?

– Да я държа ли? Все още не разбирам. Не съм ѝ влиял.

– Може да си мислиш така, но съвсем ясно е, че ти си ѝ повлиял.

Слушай, Еди, какво има между вас с Кати?

– Нищо. Нали не сте ѝ забранили да идва и да говори с мен?

– Само да говори? Да не мислиш, че ще повярвам на това? Кати е самостоятелно момиче. Никога не съм ѝ се месил в избора на приятели, но... – Трендал се разтрепери – няма да я оставя да се забърква с някакъв проклет андроид.

Еди се изправи бавно, но не произнесе нито дума. Само стоеше и гледаше Трендал. Накрая каза:

– По-добре ще бъде да си отида.

Трендал не отвърна, избягваше погледа на Еди. Явно беше казал повече, отколкото бе възнамерявал.

– Но преди да си отида – каза Еди, – нека ви кажа две неща. Първо, не мислете, че напускам, защото съм обиден. Не съм обиден, а и не биха ми позволили да си отида по такава причина.

Знам, че не съм като вас, така че можете да ме наричате, както си искате. А това е и вторият въпрос – между нас с Кати не би могло да има нищо общо.

Той разбираше какво има пред вид Трендал – не че го бяха учили... би било излишно – но през последните месеци бе научил много, даже и голямата част да беше от втора ръка, от телевизията.

– Защо не? – каза пресипнало Трендал. – Защото са ви наредили да се държите прилично? За мен това няма голямо значение. И да не искаш да ме убеждаваш, че си прекалено млад – нали сам каза, че ви произвеждат напълно развити?

– Точно така – но не и в това отношение. И никога няма да бъда. Тук е единствената разлика между нас и истинските хора – ние не можем да се размножаваме.

Очите на Трендал трепнаха и шокираният му поглед за момент срещна този на Еди. После пак отклони погледа си, като промърмори нещо нечуто и пипнешком се запъти към вратата. Еди чу стъпките му надолу по стълбите.

Той се извърна и започна методично да събира багажа си. Нямаше друг избор, нямаше смисъл сега да спира и да се чуди поради какво точно се е провалил. Не му бяха дали инструкции как да действа в такъв случай – очевидно не бяха очаквали подобно нещо, – но можеше да направи само едно. Да се представи обратно в Банката.

Но от пристигането си тук той беше натрупал доста вещи – още книги, телевизорчето, подарено му от Стийв, самото, което му уши мисис Трендал – твърде лични вещи, за да ги остави, даже ако напуска в немилост. Затова багажът му вече не се побираше в

малката чанта, с която беше дошъл. Трябваше да слезе и да помоли да му дадат на заем още една.

Пак чу стъпки по стълбите. Влезе мисис Трендал.

– Можеш да разопаковаш нещата си – каза твърдо тя. – Том ми обясни. Ужасно съжалявам. Също и Том, повече, отколкото му личи. При тези обстоятелства обвиненията му за вас с Кати изглеждат направо ужасни.

– Все едно, мисис Трендал, може би е по-добре да си вървя. Твърде много обърках всички ви.

– Няма да си вървиш. Може би е било необходимо да ни объркат. Може би така ще бъде по-добре за нас, по-добре за всички. Всеки от нас си върви по своята пътечка и си мисли, че всичко в света е наред. Никой не иска от нас никакви жертви. Мислим си, че всичко трябва да ни се поднася на чинийка. А после се появява някой като теб. Вие сте създадени на този свят за една определена мисия, от която всички ние бягаме – всички ние, обикновените хора, които си имаме всичко. И когато някое от нашите собствени деца осъзнае този факт преди нас и иска да даде своя дял, всичко, което можем да направим, е да го окаляме.

Тази енергична реч никак не подходдаше на мекия, безличен маниер, който Еди беше свикнал да смята за присъщ на мисис Трендал. Значи той действително беше поставил началото на нещо!

– Не. Еди, ти отвори и моите очи. Обещавам ти, че Кати ще отиде в космоса, а ако е прекалено млада, за да я пуснат сама, тогава и аз ще отида с нея!

* * *

Мей едва ли съзнаваше колко близо е до истината. След няколко дена възложиха на Стийв да му съобщи новината.

– Всички идваме с теб, Еди! Татко току-що получи документите от Колонизаторското бюро. Прочион-три, тръгваме на двайсет и пети.

– Какво-о-о! Та това е чудесно! Само че... не мога да повярвам. Кати... да. И майка ти. Но баща ти... не го виждам.

Стийв се ухили.

– Кати и мама са комбина, на която даже и аз не можах да устоя. А татко изглежда, че в края на краищата не е чак толкова овехтял. Сега той е най-навит от всички ни.

– Но ти, Стийв, ти как? Най-хубавите години от живота ти – помниш ли?

Стийв се ухили още по-широко.

– Оттогава пораснах. Пък и четох доста за Прочион-три. Има един спътник много близо до него. Може да бъде много забавно.

– Сигурно! – каза Еди.

А след това започна голямо суетене, всички се готвеха за големия ден. Разчистваха, решаваха какво да вземат и какво да оставят. Стотици подробности, формуляри, снимки. Казаха на Еди, че за него не са необходими снимки. Това би трябвало да го накара да заподозре нещо, но той просто го прие като естествено поради различното си физическо устройство.

И така, когато изгря зората на големия ден и взеха жиротакси за космодрума, той беше неподготвен.

Тъкмо тръгваха от контролното здание към големия кораб, който ги чакаше сред железобетонната площадка и отнякъде изникна

един служител в сивата униформа на Банката за андроиди и хвана Еди за ръката.

– Може ли да те видя за минутка?

– Естествено. – Еди направи знак на Трендалови. – Продължавайте. Ще ви видя на кораба.

– Седни, Еди – каза служителят. – Имам за теб една голяма изненада. Ти няма да заминеш.

Еди го загледа втренчено.

– Ка... какво говорите? А тези хора?

– Това ти е едва първият път – каза успокояващо служителят. – Трябваше да играем така. Но следващия път и по-следващия няма да бъде толкова трудно. Разбираш ли, не от теб имаме нужда в космоса.

Той кимна по направление на четиримата Трендалови, чиито фигурки изглеждаха дребнички до огромния корпус на звездолета.

– Необходими са ни те и други хора като тях.

– Искате да кажете... било е нещо като трик?

– Наричай го, както искаш – но ние играехме в интерес на най-доброто. Достигнали сме до опасна точка. Доста лошо е било, когато хората са били наблъскани до границите и не е имало вече накъде да се разширяват – такава е била картината в навечерието на Космическата ера. Тогава са имали точно обратния проблем. Но когато пак отвориха границите, и то широко, хората вече се бяха устроили прекалено удобно. А това беше много по-лошо. Защото изглеждаше, че нищо не може да се направи в това отношение. Опитаха се да пропагандират идеята за колонизирането. Но без резултат. Пари, положение не значеха нищо за хората в условията

на световите за колонизиране. Е, ние винаги можем да привлечем неподходящи типове, такива, които не биха могли да се справят нито тук, нито където и да било другаде. Не, там бяха необходими хора като Трендалови.

– Вече знаехме как да направим такива като вас – но с каква цел? Тогава на някого му хрумна идеята. Именно тази идея. Разбираш ли, Еди, в същност твоята задача не беше да получиш нагласа към хората, а да разстроиш тяхната нагласа. Не толкова заключителен курс за теб, колкото начален курс за тях.

Еди стана и погледна през прозорците от плексиглас. Корабът беше погълнал Трендалови. Сега зад тях се затваряше масивната врата.

– Но какво ще си помислят те за мен? И за другите като мен? Не можеше ли поне да се сбогувам с тях?

Чиновникът постави ръка на рамото му.

– Повярвай ми, така е най-добре. В кораба ще намерят писмо с извинения от Банката. В края на краищата те са подписали договор само за три години. А и изобщо няма да съжаляват, сигурен съм.

Пронизително зазвъняха звънци – първи, втори. Това беше сигналът за тръгване. Генераторите заработиха и корабът засвети със зелена светлина.

Еди внезапно почувствува как му се стяга гърлото.

– Но защо да не мога да замина с тях?

Служителят се усмихна. Корабът вече се издигаше.

– Защото си ни прекалено ценен, синко. Погледни този кораб. Ти струваш значително повече от него. И си много по-важен. Ти отбеляза първата точка в кампанията – дотук едно на едно, сто

процента. Ако продължава така, ще имаме достатъчно хора, за да заживеят колониите самостоятелен живот. Тогава задачата ти ще бъде изпълнена. И ако искаш, ще можеш да отидеш при тези си приятели. А и при следващите.

Сега големият кораб висеше на петдесет фута, обвит в светеща зелена паяжина. После изчезна с недоловима за окото скорост, оставяйки след себе си само червения си остатъчен образ, който скоро избледня.

Еди стоеше с чувството, че част от него също си е отишла, отишла си е с Трендалови там, далеч от зората на нашия свят, в тъмните далечини. Винаги ли ще бъде така, всеки път ли ще си отива по нещо от него?

Представителят на Банката каза, че следващия път ще бъде по-добре. Но наистина ли ще бъде, щом той вече знае предназначението си? Няма ли поради това да бъде още по-трудно? И сега той разбра още колко много има да учи – и за него, както за Трендалови, началният курс едва сега започваше.

¹ Жировоз – въведение на автора на базата на думата жироплан – жироскопично стабилизирано летателно тяло (бел. прев.)

² Джетбол – въведение на автора – реактивна топка (бел. прев.)

Неразбраният

Научно-фантастичен разказ

Емануел Г. Икономов

„Не е трудно да напишеш научнофантастичен роман. Още по-лесно е, след като той се появи на бял свят под приятна и примамваща корица, да бъде купен от широката публика. И най-естественото, което може да се очаква после, след прочитането на книгата, е тя да бъде хвърлена на боклука.“

Тази нелюбезна оценка, поместена в последния брой на „Сайънс фикшън обзървър“, обобщаваше мнението на критиката за излезлия неотдавна роман „Един от непознатите светове“, подписан ЩРЧ.

„Авторът сигурно се срамува от книгата, затова крие името си“, заядливо търсеше поредния аргумент в критиката си „Фантастик Уърлдс“. „Не бихме се учудили, ако той се окаже някоя къртица, невиждала дори нашия свят, а опитваща се да опише друг“.

Как ли би се чувствувал след такива отзиви новоизлюпеният писател-фантаст? Естествено е да се предположи, че в гнева си с удоволствие би пратил критиците в обрисувания от него ад.

Обаче ЩРЧ не даваше вид, че се тревожи. Безизразното му лице не показваше какво става зад челото, покрито с паднали кичури рядка коса. Външността на автора не говореше, че е преуспял в живота. Лицето му, доста грозно, беше обрасло с отдавна небръсната четина. Под смачканите износени дрехи се очертаваше телосложението на уморен от глад скитник. Не бе никак чудно, че издателите не изпитваха желание да отпечатат съмнителното му

произведение. И все пак един от тях бе отстъпил пред настойчивия поглед на ЩРЧ. Защото единственото, което би могло да убеди света да обърне внимание на появилия се неизвестно откъде чуждак и да се вслуша за малко в думите му, беше неговият поглед. Поглед, който сякаш казваше:

„Това, което пиша, е истина. Повярвайте ми! Опитайте се да разберете чуждия свят!“

Някои се опитаха, но явно не успяха. Не повярваха. По-скоро не поискаха да направят това. И как биха могли, след като описаното в „Един от непознатите светове“ беше не по-малко отблъскващо от външността на автора си.

Как изглеждаше този „приказен“ според твърденията на ЩРЧ свят? Съвсем накратко, съдържанието на нашумелия с неуспеха си роман се изразяваше в следното.

Някъде в съзвездието Дракон сиво-кафява планета се върти около звезда-джудже, която с червената си светлина трудно би разкрасила мъртвия пейзаж. Защото какъв живот може да има в свят, лишен от вода, от атмосфера, от кислород. Но в романа се твърди, че планетата е обитаема. Жителите ѝ външно приличат на малки черни топки с хиляди остри като шипове израстъци. Тези рошави кълба – не се разбира дали израстъците са коса, антени или пипала – са представители на високо развита цивилизация. Животът им е неограничен. Черпят енергия за съществуването си от космическите лъчи. Те са от един единствен пол, на планетата няма друг вид живи организми и се размножават чрез просто делене, последвано от някакъв неразбираем от обяснението в книгата синтез.

Абсурдната биохимична структура на тези същества вероятно би представлявала интерес за учените на Земята, ако романът беше научна дисертация. Но сюжетът на книгата беше почерпен от всекидневния живот на странните обитатели на далечната планета. Техните действия, така както бяха описани от автора, предизвикваха, най-меко казано, недоумение:

„Съществата се придвижват на принципа на антигравитацията, общуват помежду си с помощта на телепатията. Заниманията им се ограничават с построяването на неголеми ръбести пирамиди от камъни, като черните бодливи топки не се докосват до нищо. Овладели телекинезата, трудът им е сведен до целенасочено мислене. После в пирамидата се извършва реакция на термоядрен синтез, след което получените странни скални образувания се прибират в огромни пещери под повърхността, а пирамидите биват изоставени. Те се строят и използват от едно същество или от комбинация на различни по големина и гъстота на шиповете черни топки. Това се повтаря при всяка обиколка на планетата около звездата ѝ.“

Безсмислено е да се преразказва повече „Един от непознатите светове“. Книгата беше толкова абсурдна, че с това си качество привлече за дълго време вниманието на критиката. Неизвестният автор стана удобна мишена за търсещите сензация списания. Неуспехът на романа беше пълен, но именно този факт го направи толкова популярен. Безкрайните спорове около откриваните все нови недостатъци на произведението даваха богат материал за перото на критиците. Чувствайки се в стихията си, те не скъпяха отрицателните си оценки. Книгата беше разнищана буква по буква

от начало до край, анализирана най-внимателно. Многобройните дебати стихнаха и се стигна до успокояващия всички извод, че досега подобна глупост не се е срещала в историята на световната литература.

„Щурият човек“, както гальовно назоваха нещастния автор, сякаш бе потънал вдън земя. Но в действителност по същото това време ЩРЧ седеше зад старо, като по чудо все още неразпаднало се бюро в мизерна стаичка. Сивите, безизразни очи пробягваха по страниците на списанията и вестниците, защото критичните статии даваха богат материал за размисъл на ЩРЧ. Чрез тях той анализираше земния свят, опознаваше хората, проникваше в съзнанието им, преценяваше реакциите им. И най-важното – разкриваше начина им на мислене, на възприемане на новото. Тъкмо това беше необходимо на ЩРЧ. Скандалната му книга имá желаниа успех: тя постигна целта си и сега авторът ѝ можеше спокойно да изпълни задачата си докрай. А критиците от удоволствие и незнание разпалваха огъня на страстите, като му помагаша с това.

„Как може живот без кислород!“ – присмиваха се на автора. „Лишена от вода и атмосфера, въображаемата планета е пустиня, негодна за нищо. Нали Луната го доказва на практика.“... Това беше началото на съкрушителните обвинения срещу автора. „Дори да пренебрегнем каноните на здравия разум, пак не можем да приемем, че там съществуват живи организми, които се хранят с енергията на космическите лъчения. Ако можеше да се улови тази енергия, всичките ни проблеми щяха да бъдат разрешени“, разсъждаваха критиците и не пропускаха случая да се заядат:

„Защо авторът не опише по-подробно тази „хипотетична“ машина, която би осигурила бъдещето на човечеството, вместо да разказва наивни историйки, недостойни даже за детските приказки. Телепатия, телекинеза! Приказките от хиляда и една нощ са интересни, но когато и възрастните започнат да се увличат в тях без мярка и да губят представа за действителността, бихме ги посъветвали да се обърнат към психиатър...“

И така нататък, все в този стил.

Ако ЩРЧ можеше да изрази по някакъв начин чувствата си, сигурно не би скрил радостта, която изпитваше. С ожесточените спорове той бе постигнал повече, отколкото, ако беше написал всепризнат шедьовър, изучаван само от тесен кръг специалисти, налагащи мнението си над широката публика. Чрез парадоксалността си той дразнеше любопитството на читателите, принуждаваше ги да прочетат книгата. Едва след като я поглъщаха от първия до последния ред и като се убеждаваха в нейната неправдоподобност, те я захвърляха, без да съзнават, че не могат да не я коментират, да не покажат собственото си мнение.

Именно тези отзиви чакаше да чуе ЩРЧ. Той ги събираще и подреждаше: мнения на писатели-фантасти, на учени от различни клонове на науката, на общественици, на обикновени служещи, мъже, жени, стари и млади. Те оформяха постепенно неговото собствено мнение, но не за книгата, а за хората на Земята. Мнение, което не бе по-добро от тяхното за него самия.

ЩРЧ не се възмущаваше. Той само констатираше. Как можеха учените да отричат антигравитацията, след като въобще не са запознати с това явление. Не се ли бяха научили от историята на

прогреса, че това, което отначало се смята за невъзможно, впоследствие се оказва нещо съвсем елементарно. Той приемаше критиките, че термоядреният синтез е бил използван безцелно. Но след като не разбраха истинското му предназначение, описано в романа, би било по-добре да се съгласят, че безцелното използване е къде по-примамливо от това, което носи вреда и опустошение. А на Земята то беше факт.

Накрая идваше обвинението, че щом като неизвестните представители на „високоразвита“ цивилизация ги мързи да се трудят в полето на науката, защо поне не се отдадат на изкуство. Какво изкуство очакваха обаче хората да срещнат на далечната планета? Скулптура на нивото на тотемите или музикални произведения от рода на симфония за там-тами? Хората просто не бяха способни да разберат чуждото изкуство. Нима неандерталецът би могъл да разбере абстракционизма?

ЩРЧ не смяташе да се залавя с контракритика. Съвсем спокойно той съставяше характеристиката на това, което се наричаше човек. След като я завършеше, щеше да е изпълнил задачата си.

* * *

До срещата оставаше половин час. Велев се подготвяше за историческия момент. На него се беше паднала честта пръв да установи контакт с братя по разум, каквито човечеството отдавна търсеше из дълбините на Космоса. Но доскоро хората, ограничени от крайните скорости на апаратите си, нямаха практическата възможност да изследват отблизо далечните звездни системи.

Велев беше капитан на „Глория“, първия кораб от ново поколение, който не познаваше граници. С овладяването на

телепортацията безбройните звезди се превърнаха в предградия на Земята, зад които тепърва експедицията щеше да надникне.

Капитанът си припомни лекциите за първия контакт, които бе слушал като студент, но не се надяваше да намери в тях особена помощ. Както всеки космонавт, той знаеше, че трудно може да се предвиди нещо, за което не съществуваша изходни данни. На времето му бяха направили впечатление някои от книгите, давани за факултативно четене. Експанзията на научната фантастика отдавна беше отминала, но най-добрите произведения не бяха загубили ценностите си – вариантите на първия контакт, които се описваха в тях, представляваха интерес от психологическа гледна точка. В съзнанието на Велев изплуваха някои заглавия – „Соларис“ на Лем, „Среща с Рама“ на Кларк. И още едно: „Един от непознатите светове“ на ЩРЧ – книга, която беше запомнил с нашумелия скандал след появяването ѝ, но която после бе влязла все пак в златния фонд на фантастичната литература.

Време беше. Велев се стегна, пое дълбоко дъх, за кураж си пожела сам успех и изчезна от кабината си.

Озова се пред командния пулт на чуждата станция. Стената, изцяло покрита с екрани, бутони, цветни светлини, го накара да си спомни началото на покоряването на Космоса от човека. Капитанът се обърна.

Станало вече от креслото си, джуджето го гледаше с възхищение. Или поне така му се струваше. Дребосъкът вдигна ръка за поздрав. „Не започва зле“ помисли капитанът и отговори със същото. Още не познаваше езика и обичаите на чуждата цивилизация, но това не го смущаваше – скоро щеше да ги научи. Телепатията щеше да му помогне да установи контакт с представителя им.

Когато се върна в кабината си, той изпитваше задоволство и гордост, че срещата беше излязла толкова успешна.

„Действителността се оказа съвсем друга“ – помисли си капитанът. „Защо е нужно да се предполага, че другите ще се различават коренно от нас, че ще са ни изпреварили с хилядолетия в развитието си? Не може да се каже, че тези, които срещнахме, са хора, но все пак формата им е приемлива, макар и малко изродени. И не блестят с особени познания – обикновена техническа цивилизация.“

* * *

В това време джуджето стоеше безжизнено. Зад гърба му стената с командните панели беше мъртва.

„Както очаквах, търсят помощ. С техниката си все още не могат да управляват явленията в природата. С удоволствие ще им помогнем. Няма нищо трудно в това да се поправи орбитата на спътника им. Ще ги научим да си направят една антигравитационна система и повече няма да имат проблеми.“

„Психиката на капитана беше в границите на нормалното. Контактът успя. ЩРЧ изпълни добре задачата си.“

От разтворилия се като консервена кутия череп на джуджето бавно изплува черно бодливо кълбо.

Раздвояване на личността

Фантастичен разказ

Робърт Шекли

Евърит Бартълд застрахова живота си. Но първо се порови из книгите по застрахователно дело, като отдели особено внимание на разделите „Нарушаване на договорните задължения“, „Умишлено изопачаване на фактите“, „Мошеничество във времето“ и „Изплащане на застрахователните премии“.

Преди да подпише застрахователния договор. Бартълд се посъветва и с жена си. Мевис Бартълд беше слаба красива жена, нервна и хитра и се умилкваше като котка.

– Нищо няма да излезе – веднага каза тя.

– Работата е опечена – възрази Бартълд.

– Ще те опандизят и ключа ще хвърлят някъде по-надалеч.

– Няма да го бъде. Всичко ще стане като по ноти, стига само ти да не се изтървеш.

– Ще ме привлекат като съучастница – съобрази Мевис. – Не, не, не си струва.

– Мила, доколкото си спомням, отдавна искаше да си купиш манто от истински марсиански ескарт.

Очите на Мевис заблестяха. Съпругът ѝ беше напипал слабото ѝ място.

– Дойде ми на ум – някак нехайно продължи Бартълд, – че би била довольна от гардероба на „Лети Дет“, от една огърлица от рууми, от вила на Венерианската Ривиера...

– Достатъчно, мили!

Мисис Бартълд отдавна подозираше, че в това хилаво тяло бие смело сърце. Бартълд беше нисичък, започнал да оплешивява човек и съвсем не блестеше с красота. Очите му гледаха кротко през роговите очила. Но на душата му по прилягаше да обитава мускулестото тяло на някой морски разбойник.

Бартълд се зае с последните приготовления. Отиде в едно магазинче, където се рекламираха едни стоки, а се продаваха съвсем други. Брои няколко хиляди долара и излезе, като стискаше здраво в ръката си кафяво куфарче.

Предаде куфарчето на гардероб, постоя малко, докато събере сили, и се яви пред чиновниците от корпорацията „Застраховка във времето“.

Цял ден лекарите го преглеждаха и опипваха. Попълни купища бланки; най-сетне го заведоха в кабинета на окръжния директор мистър Гринз.

Гринз се оказа висок приветлив човек. Той бързо прочете молбата на Бартълд и кимна.

– Отлично, отлично – каза Гринз. – Май че всичко е наред.

– Така изглежда – отвърна Бартълд, който няколко месеца наред бе изучавал стандартните формуляри на фирмата.

– Ще сключим договор за застраховане на живота ви – поясни мистър Гринз. – Продължителността на живота се измерва изключително в единици субективно физиологично време. Договорът важи за разстояние 1000 години от двете страни на Настоящето. Но не повече.

– И на ум не би ми дошло да отивам по-надалеч – обади се Бартълд.

– В него има точка за раздвояване на личността – продължи мистър Гринз. – Ясни ли ви са условията на тази точка и смисъла ѝ?

– Да – отвърна Бартълд, който знаеше дума по дума тази точка от договора.

– Значи всичко е наред. Моля, подпишете се тук. И тук. Благодаря ви.

* * *

Бартълд се върна в службата си – той завеждаше пласмента в компанията „Алпро Менюфекчъринг“ (играчки за деца от всякаква възраст) и веднага заяви на всички, че има намерение незабавно да се заеме с пласмент в Миналото.

– Зле сме с реализацията във времето – каза той. – Ще отида в Миналото и лично ще уредя търговията.

– Чудесно! – възкликна директорът на компанията „Алпро“, мистър Карлайл. – Отдавна си мисля за това, Евърит.

– Знам, че си мислите, мистър Карлайл. А аз, сър, взех решението съвсем скоро. „Иди сам – си казах – и виж какво става там.“ Подготвих всичко и мога да тръгна още сега.

Мистър Карлайл го потупа по рамото.

– Вие сте най-добрият завеждащ пласмента от всички, които някога са работили в „Алпро“, Евърит. Много се радвам, че сте взели такова решение. Да, впрочем – мистър Карлайл лукаво се усмихна – имам едно адресче в Канзас-сити от 1895 година, може би ще ви заинтересува. Днес такива вече ги няма. А в Сан-Франциско от 1850 година познавам една...

– Не, благодаря ви, сър.

– Значи само делово, така ли, Евърит?

– Да, сър – отвърна Бартълд с добродетелна усмивка. – Само делово.

С вертолета Бартълд стигна до централната изложбена зала на фирмата „Темпорал Мотърс“ и си купи флипер клас „А“

– Няма да съжaliaвате, сър – каза продавачът, като снемаше етикета от блестящата машина. – Могъща работа! Двоен импелер. Регулируемо прицелно кацане в която и да е година. Никаква опасност от грешка.

– Чудесно – каза Бартълд. – Значи, мога да се качвам.

– Разбира се, сър. Темпорометърът е на нулата, той ще регистрира маршрутите ви във времето. Ето списък на забранените временни зони. Проникването в забранена зона се наказва с цялата строгост на федералния закон. На темпорометъра ще се зафиксира дори най-краткото пребиваване в забранена зона.

Бартълд се разтревожи. Разбира се, продавачът не подозираше нищо, но откъде накъде приказва все за забраните и нарушенията?

– Според инструкцията аз съм длъжен да ви разясня закона – жизнерадостно продължаваше продавачът. – И още нещо, сър, пределната далечина на пътешествията във времето е хиляда години. Пътешествия на по-големи разстояния се позволяват само с писменото разрешение на Държавния Департамент.

Бартълд се усмихна принудено, стисна ръката на продавача, седна в машината и натисна копчето „старт“.

Обви го сиво небитие. Бартълд мислеше за мяркащите се край него години – безформени и безкрайни, за сивите светове, за сивата Вселена...

Но нямаше време за философствуване. Отвори кафявото куфарче и извади куп листа, написани на машина. Съставени от някаква агенция за частно следене във времето, те съдържаха историята на рода Бартълд, включително до неговия родоначалник.

На Бартълд беше нужен Бартълд. Но не кой и да е. Нужен му бе мъж на 38 години, ерген, който не поддържаше връзки с роднините си, нямаше близки приятели и отговорна работа. А най-добре щеше да бъде, ако изобщо не работеше.

Нужен му беше такъв Бартълд, за когото никой не би се сетил и не би го търсил, ако внезапно изчезнеше.

В рода Бартълд почти всички мъже на 38 години бяха женени. Някои не бяха доживели до тази възраст. А малкото, които бяха останали живи и ергени, имаха добри приятели и любещи роднини.

Останалите след подбора кандидати се брояха на пръсти. Бартълд пътуваше, за да провери тези кандидати с надеждата, че ще намери подходящия...

Сивата мъгла се вдигна. Бартълд видя калдъръмена улица. Край него прогърмя чудноват автомобил с огромни колела. Зад кормилото седеше човек със сламена шапка.

Бартълд кацна в Ню Йорк от 1912 година.

* * *

Първият в списъка беше Джек Бартълд, наречен от приятелите си Джеки Бика – скитник печатар с играещи на всички страни очи. През 1902 година Джек беше напуснал жена си и трите си деца и

нямаше никакво намерение да се връща при семейството си. Бартълд смело можеше да го смята за ерген. Прехвърляше се от печатница в печатница и никъде не се задържаше по-дълго. Сега, на 38 години, работеше някъде в Ню Йорк.

Бартълд започна от района Батъри. Най-сетне в единадесетата печатница на Уотър стрийт той намери нужния му човек.

– Търсите Джек Бартълд ли? – запита старият метранпаж. – Разбира се, в цеха е. Ей, Джек! Търсят те.

Пулсът на Бартълд се учести. От едно тъмно кюше на печатницата към него се насочи някакъв човек. Той приближи намръщен до Бартълд.

– Аз съм Джек Бартълд – каза той. – Какво искаш?

Бартълд се вгледа в родственика си и тъжно поклати глава. Този Бартълд явно не беше подходящ.

– Нищо – отвърна той. – Абсолютно нищо.

Обърна се рязко и излезе от печатницата.

Джеки Бика, който беше висок пет фута и осем дюйма и тежеше двеста и деветдесет фунта, се почеса по врата.

– Какво, по дяволите, значи това? – попита той.

Евърит Бартълд се върна при машината и подбра нов маршрут. „Много жалко – заключи мислено той, – но един дебел Бартълд не подхожда за моите планове.“

* * *

Следващата спирка беше Мемфис, 1869 година. Облечен в подходящ костюм, Бартълд се запъти към хотел „Дикси Бел“ и запита дежурния администратор как може да се срещне с Бен Бартълдър.

– Какво да ви кажа, сър – отговори старият дежурен. – Ключът е тук, значи него го няма. Може би ще го намерите в салона, ето там, зад ъгъла, в компанията на негодници като него.

Бартълд преглътна обидата и тръгна към салона.

Едва бе почнало да се свечерява, но светлината на газовите лампи осветяваше всичко наоколо. Някой дрънкаше на банджо, край бара от червено дърво нямаше нито едно свободно място.

Бартълд веднага позна онзи, когото търсеше. Той не би сбъркал Бен Бартълдър с никого. Беше точно копие на Евърит Бартълд.

А точно заради тази жизнено важна особеност Бартълд бе тръгнал на пътешествие във времето.

– Мистър Бартълдър – каза той, – може ли да си поговорим малко насаме?

– Защо не? – отвърна Бен Бартълдър.

Бартълд го заведе до една свободна масичка. Роднината му седна срещу него и го загледа внимателно.

– Сър – каза Бен, – между нас има поразителна прилика.

– Наистина – съгласи се Бартълд. – Това е една от причините за моето идване.

– Има ли и други?

– Сега ще стигнем до тях. Искате ли да пиете нещо?

Бартълд поръча алкохол и забеляза, че Бен държи дясната си ръка под масата върху коленете. Помисли си, че ръката стиска пистолет. Времето беше такова, северняците трябваше да бъдат внимателни и готови за всичко.

Когато донесоха пиенето, Бартълд каза:

– Нека говорим без заобикалки. Не ви ли привлича мисълта за голямо богатство?

– Че кого не го привлича?

– Дори ако заради него трябва да се измине дълъг и труден път?

– Дойдох тук от Чикаго – каза Бен – и мога да се замъкна и още по-далеч.

– А ако се стигне дотам, да се нарушат някои закони?

– Ще се убедите, сър, че Бен Бартълдър е готов на всичко, ако има изгода.

– Знаете ли някое местенце, където няма да ни пречат?

– Моята стая в хотела.

– Тогава да вървим.

Събеседниците станаха. Бартълд погледна към дясната ръка на Бен и ахна.

На дясната си ръка Бенджамен Бартълдър нямаше китка.

– Загубих я край Уиксбърг – обясни Бен, уловил изумения поглед на Бартълд. – Но нищо. Готов съм да се бия с всеки; ще го победя с лявата ръка и с остатъка от дясната.

– Не се и съмнявам – объркано отговори Бартълд. – Възхитен съм от мъжеството ви, сър. Почакайте ме тук. Аз... ще се върна ей сега.

Бартълд стремително се мушна през вратата-въртележка на салона и хукна към флипера.

В плановите му нямаше място за сакат.

* * *

Бартълд се пренесе в Прусия, 1676 година. С научения под хипноза немски език и с подходящо облекло той бродеше из пустите улици на Кьонигсберг и търсеше Ханс Берталер.

Беше пладне, но по улиците не се мяркаше жив човек. Дълго вървя Бартълд из града, докато най-сетне срещна някакъв монах.

– Берталер? – замисли се монахът. – А-а, вие ме питате за стареца Ото, шивача! Сега той живее в Равенсбрюк, добри ми господине.

– Навярно е така, отче – възрази Бартълд. – Но аз търся сина му, Ханс Берталер.

– Ханс... Разбира се! – Монахът енергично закима с глава, после погледна ехидно към Бартълд. – А сигурен ли сте, че ви е нужен точно той?

– Напълно – каза Бартълд.

– Ще го намерите около църквата – отвърна монахът. – Елате, аз самият отивам там.

Бартълд тръгна след монаха. Берталер беше наемен войник, воювал бе из цяла Европа. Такива около църквите обикновено не се срещат, но кой знае...

– Ето че стигнахме, господине – каза монахът, като спря пред красива, устремена към небето сграда. – А това е Ханс Берталер.

Върху стълбите на църквата Бартълд видя някакъв човек, облечен в дрипи. До него беше сложена смачкана шапка, а в нея – две медни монети и коричка хляб.

– Просяк – гнусливо промърмори Бартълд. – Но все пак, не е изключено...

Той се вгледа по-внимателно и забеляза празните, безсмислени очи, увисналата челюст, потрепващите устни.

– Покъртително зрелище – каза монахът. – В битката с шведите Ханс Берталер бил ранен в главата и оттогава не е дошъл на себе си.

Бартълд кимна, огледа празния църковен площад и безлюдните улици.

– А къде са хората? – попита той.

– Та нима не знаете, господине? Всички избягаха от Кьонигсберг, освен него и мен. Тук върлува Великата Чума!

Бартълд се дръпна ужасен и се затича по пустата улица назад, към флипера, антибиотиците и към някоя друга година.

Предчувствайки неизбежната несполука, Бартълд се втурна през годините в Лондон от края на XVI век. В кръчмата „Мечето“, която се намиреше близо до Грейт-Херфорд-Крос, се осведоми за някой си Томас Бартал.

– И защо ви е притрябвал Бартал? – запита кръчмарят на такова варварско наречие, че Бартълд с мъка разбра смисъла на въпроса.

– Имам работа с него – отвърна Бартълд на изчезващия хипнотично староанглийски език.

– Не може да бъде! – кръчмарят изгледа Бартълд. – Май че се шегувате!

Посетителите на кръчмата заобиколиха Бартълд, без да изпусчат от ръце калаените халби с пиво и на фона на дрипите им той видя блясъка на смъртоносния метал.

– Доносчик, а?

– Какво ще търси тук доносчик?

– Сигурно е побъркан.

– Без съмнение, защото не би дошъл тук сам.

– И иска да му предадем бедния Том!

Кръчмарят усмихнат наблюдаваше как тълпата дриплъовци настъпва към Бартълд, как калаените халби всеки миг щяха да бъдат пуснати в ход вместо боздугани. Бартълд бе притиснат до стената.

– Аз не съм доносчик! – извика той.

– Тези ги разправяй на баба си!

Тежка халба се бухна в дъбовата греда над главата му.

Изведнъж Бартълд се сети: той дръпна от главата си шапката, украсена с пера.

– Я ме погледнете!

Дриплъовците го заоглеждаха.

– Цял целеничък Том Бартал! – извика един от тях.

– Но Том дори не е споменавал, че има брат! – допълни друг.

– Ние сме близнаци – набързо обясни Бартълд. – Разделили ни веднага щом сме се родили. Едва преди месец научих, че имам брат-близнак. И ето, дойдох тук, за да се запозная с него.

За Англия от XVI век това беше напълно правдоподобна история, пък и приликата беше очевидна. Поканиха Бартълд на масата, наляха му халба пиво.

– Закъснял си, момче – каза му един кльощав едноок просяк. – Чудесно работеше той, беше голям конекрадец... но го хванаха в Ейлсбъри, мъчиха го и го съдиха заедно с морските разбойници и което е още по-лошо, признаха го за виновен.

– Каква е присъдата му? – запита Бартълд.

– Сурова – каза един набит крадец. – Днес ще го обесят на Пазара на Непокорните.

За миг Бартълд се замисли, а после попита:

– А брат ми наистина ли прилича на мен?

– Като две капки вода! – извика кръчмарят. – Да не повярваш на очите си! Същото лице, същият ръст, всичко еднакво!

Останалите закимаха в знак на съгласие. И Бартълд, толкова близо до целта, реши да рискува всичко. Нужен му бе Том Бартал, каквото и да става.

– Слушайте ме внимателно, приятели – каза той. – Вие не обичате доносчиците и законите на Лондон, нали? Във Франция аз минавам за богат, за много богат. Искате ли да дойдете там с мен и да живеете като барони? Тихо, тихо, не се и съмнявам, че искате. Може приятели, може. Но трябва да вземем и моя брат.

– Но как ще стане това? – учуди се плещест калайджия. – Та него днес ще го обесят!

– Нима не сте мъже? – каза Бартълд. – Нима не сте въоръжени? Нима няма да рискувате заради богатство и свободен живот?

...На Пазара на Непокорните тълпата зяпачи бе малобройна, защото екзекуцията бе твърде обикновена. Но все пак и това бе развлечение. Хората запалено задюдюкаха, когато колата с осъдения изтрополи по калдъръмената улица и спря край бесилката.

Палачът бе вече горе. Огледа тълпата през прорезите на черната си маска и започна да проверява здравината на въжето. Приставите придружиха Том Бартал нагоре по стълбичката, доведоха го до палача, протегнаха ръце към въжето...

Зяпнал, Бартълд гледаше осъдения. Бартал приличаше на Бартълд като две капки вода, ако не се вземаше пред вид само една дреболия.

Страните и челото на Бартал бяха покрити с белези от едра шарка.

– Сега е най-подходящото време за нападение – каза кръчмарят.
– Готови ли сте, сър? Сър! Ей!

Той се обърна през рамо и видя, че шапката с перата се скрива зад ъгъла.

Евърит Бартълд се връщаше към флипера си, потънал в дълбока меланхолия. Сипаничав съвсем не подходдаше за плановите му.

Всичко беше напразно – нито един подходящ Бартълд. Той вече приближава хилядагодишната бариера.

По-нататък е забранено... Всеки случай, според закона.

Но той не може да се върне с празни ръце, пък и не желае.

Има все пак някъде във времето един Бартълд, подходящ за намисленото!

Отвори кафявото куфарче и извади от него малък тежък апарат. Там, в Настоящото Време, Бартълд бе броил за него няколко хиляди.

Старателно подготви апарата и го включи към темпорометъра.

Сега Бартълд е свободен да странствува във времето, където си поиска, ако ще и при неандерталците. Темпорометърът няма да отбележи нищо.

За миг на Бартълд се прииска да се откаже от всичко, което бе замислил, да се върне към сигурността, при жена си и при работата

си. Твърде страшно става вече – да се впуснеш през границата на хилядолетието...

* * *

Пристигна в Англия от 662 година, в околностите на древната крепост Мейдън-Касъл. Скри флипера в горския гъсталак и облечен в най-прости дрехи от грубо ленено платно се отправи към крепостта.

Задмина двама голи до кръста пътници, които си пееха нещо на латински. Онзи, който вървеше отзад, удряше предния с кожен камшик. После смениха местата си, без дори да нарушат ритъма на ударите.

– Извинете, господа...

Но пътниците дори не го погледнаха.

Бартълд закричи нататък. След малко настигна някакъв човек с наметка, с арфа от едната страна и с меч от другата.

– Сър – обърна се към него Бартълд. – Знаете ли къде мога да намеря мой сродник, който тези дни е дошел тук? Нарича се Конър Лох Макбайртър.

– Знам – отвърна непознатият.

– Къде? – попита Бартълд.

– Той е пред теб – отвърна непознатият. Светкавично се дръпна назад, хвърли арфата върху тревата и измъкна меча.

Бартълд гледаше Байртър като омагьосан. Под дългите коси той видя точното копие на собствената си физиономия.

Най-сетне кандидатът е намерен!

Но кандидатът явно нямаше намерение да встъпва в сътрудничество. Като закричи бавно с извадения меч, Байртър заповяда:

– Изчезвай, дяволе, иначе ще те насека на парчета!

– Аз не съм дявол! – обиди се Бартълд. – Аз съм твой роднина!

– Лъжеш – твърдо отвърна Байртър. – Наистина аз дълго странствувах по света и отдавна не съм си бил в къщи. Но добре помня всички членове на нашето семейство. Ти не си от тях. Значи си дявол, а моя вид си взел заради някаква магия!

– Почакай! – помоли Бартълд. – Ти никога ли не си се замислял за бъдещето?

– За бъдещето?

– Да, за бъдещето.

– Чувал съм за това чудно време, макар че самият аз живея само в днешния ден – промърмори Байртър и бавно отпусна меча. – Познавах един чуждоземец. Когато беше трезвен, казваше, че е корнуелец, а когато се напиеше, бръщолевеше, че е фоторепортер от „Лайф“. Пъхаше се навсякъде, щракаше с някаква играчка и си мърмореше нещо под носа. Като го напиеш с медовина, седне, та ти разкаже за бъдещето.

– И аз съм от там – каза Бартълд. – Аз съм твой далечен роднина от бъдещето. А дойдох тук, за да ти предложа несметно богатство.

Байртър ловко пъхна меча в ножницата.

– Твърде любезно е от твоя страна, родственико – каза вежливо той.

– Ела с мен – повика го Бартълд и го поведе към флипера.

В кафявото куфарче имаше всичко необходимо. С помощта на микроспринцовка Бартълд лиши Байртър от съзнание. После, като долепи електроди до челото му, той хипнотично го запозна накратко с историята на света, с английски език и с някои от американските обичаи.

Хипнообучението продължи почти две денонощия. През това време Бартълд с помощта на специален апарат присади кожа от пръстите си върху пръстите на Байртър. Сега вече двамата имаха еднакви отпечатыци.

После, като все поглеждаше в списъка, Бартълд снабди Байртър с някои недостигащи му особени белези и го избави от някои излишни. Процесът на електролиза компенсира обстоятелството, че Бартълд бе започнал да оплешивява, а неговият сродник – не.

Когато всичко бе привършено, Байртър застана, хвана главата си с двете ръце и каза на съвременен английски език:

– Я виж, ти! Защо ме зашемети?

– Не се тревожи – отвърна Бартълд. – Хайде сега на работа!

Той изложи накратко своя план за обогатяване за сметка на корпорацията „Застраховка във времето“.

– Наистина ли ще ни заплатят? – попита Байртър.

– Ще заплатят, ако не могат да оспорят иска.

– И ще дадат толкова много пари?

– Да. Предварително проверих. Застрахователната премия за раздвояване на личността е фантастично висока.

– Не мога да разбера – каза Байртър. – Какво значи раздвояване на личността?

– Това се случва – обясни Бартълд, – ако пътешественик в Миналото пресече огледална пукнатина във фактурата на времето. Случва се извънредно рядко. Но пък когато стане... В Миналото, сам разбираш, е тръгнал един човек, а се връщат двама души, абсолютно еднакви. Всеки смята, че той именно е истинският, първоначалният, че само той има право на собствеността, на работата, че жена му е само негова и така нататък. Един от двамата трябва да се откаже от всички права и да отиде да живее в Миналото. Другият остава в родното време, но живее във вечен страх, с вечна тревога и чувство за вина.

– Хм – Байртър се замисли. – И често ли се случва това раздвояване?

– За цялата история на пътешествията във времето – десетина пъти, не повече. Вземат се предпазни мерки пътешествениците да бъдат по-далеч от Възлите на Парадокса и да спазват хилядогодишната бариера.

– Ти си отишъл по-далеч от хилядата години – вметна Байртър.

– Рискувах и спечелих.

– С толкова пари бих могъл да стана барон – мечтателно каза Байртър. – А в Ирландия може би дори и крал! Идвам с теб!

– Прекрасно. Разпиши се сега тук.

– Какво е това? – запита Байртър, като намръщено погледна хартията, която му подаде Бартълд.

– Само едно задължение: че като получиш от компанията полагащата ти се компенсация, веднага ще се върнеш в Миналото, в която си искаш епоха и ще се откажеш от всички и всякакви права

в Настоящето. Подпиши се: „Евърит Бартълд“. Датата ще сложа по-късно.

– Всичко си предвидил, а? – въздъхна Байртър.

– Постарах се да се предпазя от досадни изненади. Ние тръгваме за моята родина, в моята епоха и аз имам намерение да остана там. Да тръгваме. Трябва да се подстрижеш и да се пооправиш.

Ръка за ръка двойниците закрачиха към флипера.

(Продължава в кн. 9)

Мелодията

Научно-фантастичен разказ

Айзък Азимов

Джером Бишъп, композитор и органист, не беше ходил никога в клиника за душевно болни.

По едно време смяташе, че би могъл някой ден да се озове там като пациент (кой ли беше здрав?), но никога не бе предполагал, че може да отиде в нея като консултант по въпроса за нервните разстройства. Като консултант!

И един ден през 2001-та година, когато светът беше в ужасно състояние, но, както казваха, вече се оправяше, Бишъп седеше в кабинета на главния лекар и се изправи, щом една жена на средна възраст влезе. Косата ѝ беше започнала да посивява и той с удовлетворение си помисли, че неговата собствена беше още рошава и все така тъмна.

– Вие ли сте мистър Бишъп? – попита тя.

– Да, последния път, когато се погледнах.

Тя протегна ръката си.

– Аз съм доктор Крей. Бихте ли дошли с мен?

Ръкува се и след това я последва. Опита се да не се впечатлява от еднообразните бежови униформи, носени от всички, край които минаваше.

Д-р Крей сложи пръст на устните си и го настани на един стол. После натисна някакъв бутон и осветлението загасна, като направи видим един прозорец със светлина от другата му страна. През него

Бишъп видя жена в нещо, което изглеждаше като наклонен зъболекарски стол. Гора от гъвкави проводници излизаше от главата ѝ, съвсем тънък лъч светлина се простираше от край до край зад нея и малко по-широка хартиена лента се разстилаше нагоре.

Лампите светнаха отново и гледката изчезна. Д-р Крей каза:

– Знаете ли какво правим тук?

– Записвате мозъчни вълни. Поне така предполагам.

– Добро предположение. Правилно. Това е лазерен запис. Знаете ли как действа?

– Моите произведения бяха записани с лазер – каза Бишъп, като кръстоса крак върху крак, – но това не означава, че знам как работи. Инженерите са тези, които разбират детайлите... Вижте какво, докторе, ако смятате, че съм лазерен инженер, не съм!

– Не, знаем, че не сте – побърза да каже д-р Крей. – Тук сте за нещо друго... Нека ви обясня. Ние можем да направляваме лазерния лъч много прецизно; много по-бързо и много по-точно, отколкото можем да управляваме електрическия ток или дори електронния сноп. Което означава, че доста сложна вълна може да бъде записана със значително повече детайли, отколкото се е смятало преди. С микроскопично тесния лазерен лъч можем да уловим и да проследим вълна, която да изучим под микроскоп и да открием точни детайли, невидими с просто око и които не могат да бъдат получени по друг начин.

Бишъп каза:

– Ако за това искахте да се консултирате с мен, тогава всичкото, което мога да кажа, е, че не си струва да търсите тези подробности.

Може само да ви се стори, че чувате толкова много. Ако усилите лазерния запис над известна граница, увеличавате разходите, но не получавате желания ефект, фактически някои казват, че се получава някакво свистене, което започва да заглушава музиката. Аз лично не го чувам, но ви казвам, че ако искате най-доброто, не трябва да стеснявате лазерния лъч съвсем... Разбира се, може би с мозъчните вълни е различно, но каквото ви казах, е всичко, което мога да ви кажа, така че си отивам и остават за уреждане само пътните разноски.

Бишъп понечи да стане, но д-р Крей поклати енергично глава.

– Моля, седнете, мистър Бишъп. Да се записват мозъчни вълни е различно. При тях се нуждаем от всеки детайл, който можем да получим. Досега всичко, което сме получавали от мозъчните вълни, са слабите, наслагващи се сигнали на десет милиарда мозъчни клетки, един вид грубо осредняване, което изтрива всичко с изключение на най-общите признаци.

– Имате предвид нещо като слушане на десет милиарда пиана, всяко от които свири различна мелодия, отдалечени на сто мили оттук?

– Точно това.

– Всичко, което чувате, е шум?

– Не съвсем. Успяхме да получим известна информация, например за епилепсията. С лазерен запис все пак започваме да долавяме фините детайли; започваме да чуваме отделните мелодии, които тези пиана свирят; започваме да различаваме кои пиана в частност могат да не са в такт.

Бишъп повдигна вежди.

– Така че можете да кажете какво кара някой индивидуално луд да бъде наистина луд?

– В известен смисъл. Вижте това. – В другия ъгъл на стоята светна екран с тънка вълнообразна движеща се линия на него. – Виждате ли това, мистър Бишъп? – Д-р Крей натисна копчето на индикатора в ръката си и една малка извивка на линията почервения. Линията продължаваше да се движи през запаления екран и червени петънца се появяваха периодично.

– Това е микрофотограф – каза д-р Крей. – Тези малки червени прекъсвания са невидими за невъоръжено око и не биха били видими с друго записващо устройство, което е по-слабо чувствително от лазера. Появяват се само когато този, единствено този, пациент е в депресия. Колкото по-дълбока е депресията, толкова по-ярки са петната.

Бишъп поразмисли малко върху думите. После каза:

– Можете ли да направите нещо срещу това? Дотук се разбира единствено, че при светване можете да установите наличието на депресия, която иначе откривате само при изслушване на пациента.

– Точно така, но детайлите помагат. Например можем да превърнем мозъчните вълни в леко мигащи светлинни вълни и което е по-важно – в съответните им звукови вълни. Използуваме същата лазерна система, на която записвате музиката си. Резултатът е нещо като не особено музикално бръмчене, което отговаря на трептенето на светлината. Бих искала да го чуете в тези слушалки.

– Музиката от този индивид в депресия, чийто мозък възпроизвежда линията на екрана?

– Да, и понеже не можем да усилим сигнала, без да загубим подробностите, ви молим да го слушате със слушалки.

– И да гледам светлината ли?

– Не е необходимо. Можете да си затворите очите. През клепачите ви ще премине достатъчно от мигането, за да възбуди мозъка.

Бишъп затвори очите си. Въпреки бръмченето той можеше да чуе слабото ридание на сложен ритъм, на сложен тъжен ритъм, който носеше в себе си всичките грижи на уморения стар свят. Слушаше с неясното съзнание за бледата светлина, която попадеше върху очните му ябълки на всеки период от премигването.

Усети, че дърпат силно ризата му.

– Мистър Бишъп, мистър Бишъп...

Той си пое дълбоко дъх.

– Благодаря! – каза той, потрепервайки леко. – Това ме завладя, но не можех да го превъзмогна.

– Слушахте мозъчните вълни на депресията и те ви въздействаха. Принуждаваха собствената ви мозъчно-вълнова структура да спазва такта. Чувствахте се потиснат, нали?

– През цялото време.

– Добре, ако можем да засечем тази част на вълната, която характеризира депресията или друго психическо отклонение, да го отделим и да възпроизведем всичко останало от мозъчната вълна, структурата на пациента ще се измени в нормалната си форма.

– За колко дълго?

– За известно време, след като лечението е прекратено. Но не за дълго. За няколко дена. За седмица. След това пациентът ще трябва да се върне.

– По-добре, отколкото нищо.

– И по-малко от достатъчното. Всеки индивид е роден с определени гени, мистър Бишъп, които определят някакъв потенциален строеж на мозъка. Човек е подложен на дадено влияние на околната среда. Това са неща, които не се неутрализират лесно, така че тук, в тази лудница, ние се опитваме да намерим по-ефикасни и дълготрайни методи за неутрализация... И вие можете да ни помогнете, може би. Ето защо ви помолихме да дойдете тук.

– Но аз не знам нищо за това, докторе. Никога не съм чувал за записване на мозъчни вълни чрез лазер – той разпери безпомощно ръце. – Нямам с какво да ви помогна.

Д-р Крей погледна нетърпеливо. Бръкна дълбоко в джобовете на престилката си и каза:

– Само преди малко казахте, че лазерният запис е по-подробен, отколкото ухото може да чуе.

– Да. И го поддържам.

– Знам. Един от колегите ми прочете ваше интервю в декемврийския брой на „Хай фиделити“ от 2000-та година, където споменавате това. Ето какво привлече нашето внимание. Ухото не може да възприеме детайлите на лазерния запис, но окото може, видяхте го. Мигащата светлина, а не трептящият звук въздейства на мозъчната структура, за да я върне в нормата. Звукът сам не

постига нищо. Но той засилва ефекта, когато светлината е включена.

– Не можете да се оплачете от това.

– Можем. Усилването не е достатъчно добро. Нежните, почти безкрайно сложни вариации на звука при лазерен запис се губят в ухото. Те са прекалено много и заличават тази част, която усилва ефекта.

– Какво ви кара да мислите, че въздействащата част е налице?

– Защото обикновено, по-малко или повече случайно успяваме да получим нещо, което изглежда че помага по-добре, отколкото цялата мозъчна вълна, но не разбираме защо. Имаме нужда от музикант. Може би от вас. Ако чуete и двата записа на мозъчните вълни, вероятно ще можете да различите по някакъв признак даден ритъм, който съответствува по-добре на нормалната настройка, а не на мозъка с отклонения. По-нататък този ритъм може да бъде усилен и да подобри ефективността на терапията.

– Ей – каза Бишъп разтревожен, – така върху мене пада голяма отговорност. Когато пиша музика, аз само милвам ухото и карам мускулите да се събудят. Не се опитвам да лекувам болен мозък.

– Всичко, което искаме от вас, е да галите слуха и да възбуждате мускулите, но така, че да съответствува на здравата музика на мозъчните вълни... И ви уверявам, че няма нужда да се страхувате от никаква отговорност, мистър Бишъп. Почти невероятно е музиката ви да причини вреда, а е възможно да стори голямо добро. И ще ви се плати, мистър Бишъп, независимо дали успеете или не.

– Добре, ще опитам – каза Бишъп. – Въпреки че не обещавам нищо.

* * *

Върна се след два дена. Д-р Крей излезе от заседание, за да го види. Изгледа го с уморени присвити очи.

– Направихте ли нещо?

– Нося нещо. Възможно е да подейства.

– Откъде знаете?

– Не знам. Само имам такова чувство... Прослушах лазерните ленти, които ми дадохте: музиката на мозъчните вълни, която сте записали от пациент в депресия, и тази, която вие сте изменили, за да се нормализира. Права сте – без мигащата светлина тя не ми въздействуваше по никакъв начин. Все пак извадих втората от първата, за да разбере каква беше разликата.

– Вие имате компютър? – възкликна учудено д-р Крей.

– Не, компютър не би помогнал. Щеше да ми даде прекалено много. Когато вземете един сложен модел на лазерна вълна и от него извадите друг също така сложен, това, което ви остава, е все още твърде сложна структура на лазерната вълна. Не, аз ги извадих наум, за да определя кой мотив липсва... Това щеше да бъде отклоняващият се ритъм, който трябваше да унищожа с контраритъм.

– Как можахте да го извадите наум?

Бишъп погледна нетърпеливо.

– Не знам. Как Бетховен е чул Деветата симфония, преди да я е написал? Мозъкът е доста добър компютър също, нали?

– Предполагам, че е така – съгласи се тя. – Носите ли контраритъма?

– Мисля, че да. Записал съм го на обикновена лента, защото не се нуждае от нищо повече. Звучи горе-долу като: тититита – тититиТа – тититиТАТАТАтиТА... Прибавих му мелодия и можете да го пуснете през слушалките, докато пациентът гледа трепкащата светлина, съответстваща на здравата мозъчно-вълнова структура. Ако съм прав, той ще усили светлинното въздействие.

– Сигурен ли сте?

– Ако бях сигурен, нямаше да има нужда да го изпробвате, нали, докторе?

Д-р Крей се замисли за момент.

– Ще поискам съгласието на пациента. Ще се радвам, ако останете тук.

– Щом искате. Предполагам, че това е част от работата ми като консултант.

– Няма да е възможно да бъдете в стаята, където се провежда терапията, нали разбирате, но бих искала да останете тук.

– Както желаете.

* * *

Когато дойде, пациентката изглеждаше измъчена от грижи. Клепачите ѝ тежаха, гласът ѝ беше глух и тя мънкаше.

Бишъп гледаше разсеяно, когато седна тихо в ъгъла. Видя как пациентката влезе в лабораторията. Чакаше спокойно, като си мислеше: Какво ще стане, ако подействува? Защо не се направят записи на светлината, съответстваща на мозъчните вълни, с подходящ музикален съпровод, които да намаляват болките, да увеличават енергията, да засилват любовта? Не само за болни, но и за нормални хора, които по този начин ще могат да намерят

заместител на цялото въздействие на алкохола или наркотиците, вземани в желанието да регулират емоциите си – един крайно безвреден заместител на основата на самите мозъчни вълни...

Накрая, след четиридесет и пет минути, пациентката излезе.

Сега беше спокойна и бръчките бяха изчезнали от лицето ѝ.

– Чувствавам се по-добре, доктор Крей – каза тя, като се усмихна. – Много по-добре.

– Обикновено е така – отвърна спокойно д-р Крей.

– Но не като този път – каза жената. – Не както сега. Този път е различно. Преди, дори когато си мислех, че се чувствавам добре, можех да доловя дълбоко в себе си, онази ужасна депресия, която само чакаше да се отпусна, за да се върне отново. Сега направо е изчезнала.

– Не можем да бъдем сигурни – каза д-р Крей, – че е изчезнала завинаги. Ще се уговорим да дойдете, например след две седмици, но ще ми се обадите по-рано, ако нещо не върви добре, нали? Изглеждаше ли нещо в терапията по-различно?

Жената помисли малко.

– Не – каза тя нерешително. А после: – Мигащата светлина, като че ли. Може да е била друга. Някак по-ясна и по-остра.

– Чухте ли нещо?

– А трябваше ли да чуя?

Д-р Крей се изправи.

– Много добре. Не забравяйте да уредите срещата със секретарката.

Жената спря на вратата, обърна се и каза:

– Много приятно чувство е да си щастлив – и излезе.

– Тя не е чула нищо, мистър Бишъп – каза д-р Крей. – Предполагам, че вашият контраритъм усилва излъчването на нормални мозъчни вълни толкова естествено, че звукът е, така да се каже, изгубен в светлината... И е възможно също да е подействувал.

Тя се обърна към Бишъп и го погледна право в лицето.

– Мистър Бишъп, бихте ли ни сътрудничили и при други случаи? Ще ви плащаме максималното, което можем, и ако опитът се превърне в ефективна терапия срещу нервното разстройство, ще се погрижим да получите всичко, което ви се полага.

– Ще се радвам да ви помогна, докторе, – каза Бишъп. – Но няма да е толкова трудно, както можете да си помислите. Работата е свършена вече.

– Вече свършена?

– От векове имаме музиканти. Може би те не са знаели за мозъчните вълни, но са направили това, което са могли, за да сътворят такива мелодии и ритми, които да въздействуват на хората, да ги накарат да почукват с пръсти, да заиграят, да се усмихнат, да се насълзят, сърцата им да затуптят. Тези мелодии чакат. След като се определи контраритъмът, остава да подберете подходящата мелодия.

– Вие това ли направихте?

– Разбира се. Какво друго може да ви извади от депресия, ако не един съживителен химн? Те са предназначени именно за тази цел. Ритъмът те изкарва извън себе си. Възбужда те. Вероятно не действа дълго сам, но ако го използвате за усилване на записа

на нормалните мозъчни вълни, би трябвало да се подобри ефективността му.

– Съживителен химн? – Д-р Крей го изгледа с широко отворени очи.

– Естествено. Този, който използвах в дадения случай, е най-добрият от тях. Аз ѝ пуснах „Когато духовете влизат“.

Той го запя леко, като щракаше ритъма с пръсти, и на третия такт д-р Крей започна да потропва с крак.

◀◀

Раздвояване на личността

Фантастичен разказ

Робърт Шекли

Продължение от брой 8

Мевис отвори вратата, изкрещя, плесна с ръце и падна в несвяст.

По-късно, след като мъжете я свестиха, тя успя да се овладее.

– Значи сполучи, Евърит! – каза тя. – Евърит!

– Аз съм – отвърна Евърит. – Запознай се с моя родственик
Конър Лох Макбайртър.

– Невероятно! – извика мисис Бартълд.

– Значи, приличаме си, така ли? – попита съпругът ѝ.

– Неразличими сте! Просто сте неразличими!

– Отнине и присно – заповяда Бартълд – считай двама ни за Евърит Бартълд. Ще те следят детективи и следователи от застрахователната фирма. Помни: твой съпруг може да бъде всеки от нас или двамата заедно. Отнасяй се с нас съвсем по еднакъв начин.

– Както искаш, мили – с фалшива стеснителност изчурулика Мевис.

– Разбира се, освен онова... тоест, освен в сферата... в сферата... дявол да го вземе, Мевис, нима ти самата не можеш да познаеш кой от нас двама ни съм аз?

– Разбира се, че познавам, скъпи – изчурулика Мевис. – Жената навсякъде може да познае мъжа си.

С идването на двамата Евърит Бартълдовци в помещенията на застрахователната компания настъпи ужас, бъркотия и страх. Телефоните зазвъняха трескаво.

– Първият случай от подобен род за петнадесет години – съобщи мистър Гринз. – О, господи! Вие, разбира се, сте съгласни да минете през подробен преглед, нали?

Опипваха ги и ги мачкаха десетина лекари. Те откриха разлики, които много точно изброиха, означавайки ги с дълги латински термини. Но всички тези разлики не излизаха извън нормалните граници на отклоненията, които се срещат при темпоралните двойници.

Инженерно-технически работници от фирмата прегледаха темпорометъра, монтиран на флипера. Прегледаха и уредите за управление – върху тях бяха отбелязани епохите: Настояще, 1912, 1869, 1676 и 1595. Върху перфолентата бе пробита и 662 година – забранена година – но, както показваше темпорометърът, тази команда не е била изпълнена. Бартълд обясни, че случайно е натиснал копчетата, а после намерил за добре да остави всичко, както е било.

Това беше подозрително, но не даваше достатъчно основание фирмата да откаже изплащането на премията.

Мистър Гринз предложи компромисно решение, което и двамата Бартълдовци отхвърлиха. Той предложи още две други, но и те имаха същата участ.

Последната беседа се състоя в кабинета на Гринз. Двата Бартълдовци се разположиха от двете страни на бюрото и видът им показваше, че цялата тази история им е дотегнала ужасно.

– Ако щете ме убийте, но не разбирам – каза Гринз. – За епохите, в които сте се премествали вие, сър, и вие, сър, вероятността от попадане в огледална цепнатина е примерно едно на милион.

– Очевидно, точно тази една милионна е налице – отвърна Бартълд, а Байртър кимна с глава.

– И все пак всичко изглежда не... е добре, каквото има да става, ще стане. Уредихте ли въпроса за понататъшното си съвместно съществуване?

Бартълд протегна на Гринз документа, подписан от Байртър още в 662 година.

– Той ще замине незабавно, след като получи компенсацията си.

– Доволен ли сте от това, сър? – обърна се Гринз към Байртър.

– И още как! – отвърна последният. – Все едно, на мен не ми харесва тук.

– Как да разбирам това, сър?

– Искам да кажа – разбърза се Байртър, – че на мен винаги ми се е искало да се откъсна от обществото, имам си една заветна мечта – да живея в някое тихо местенце, сред природата, сред обикновени хора и така нататък...

– Разбирам – със съмнение в гласа каза мистър Гринз. – А вие споделяте ли тези чувства, сър? – обърна се той към Бартълд.

– Безусловно – категорично заяви Бартълд. – И аз имам същите съкровени мечти. Но един от нас е принуден да остане – от чувство за дълг, нали разбирате. И затова се съгласих да остана аз.

– Разбирам – повтори Гринз, макар че тонът му ясно показваше, че той решително нищо не разбира. – Хм. Е, добре. Сега ви попълват чековете – на вас, сър, и на вас, сър. Можете да ги

получите утре сутринта... Разбира се, ако до тогава не се появят доказателства за вашата недоброръчност.

Бартълд хвана Байртър за ръката и го помъкна към вертолетите-автомати, при това съзнателно не седна в първия свободен.

Натисна копчето за управление, после погледна назад – не го ли преследват. Огледа кабината на вертолета, като провери дали няма скрита кинокамера или звукозаписваща апаратура. Едва след това каза на Байртър:

– Ти си един безнадежден кретен! Тази твоя глупост може да ни струва цялото състояние! Очевидно сега Гринз ни наблюдава внимателно. Ако открият и най-малката дреболия, която опровергава нашите права върху премията, това ще означава, че ни очаква Каторжническият Планетоид.

– Трябва да сме нащрек – разсъди Байртър.

– Радвам се, че го разбираш – отвърна Бартълд. – Довечера ще поиграем на карти, ще си поприказваме, ще пием кафе и изобщо ще правим всичко, сякаш че и двамата сме Бартълд. А сутринта ще отида за чековете.

– Става – съгласи се Байртър. – Ще се върна с удоволствие. Не разбирам как търпиш около себе си тази стомана и тези камъни. Не, аз отивам в Ирландия. Ще стана ирландски крал!

– Рано е още да мислиш за това – отговори Бартълд.

Отвори вратата и те влязоха в къщи.

– Здравей, мили – каза Мевис, като гледаше в пространството между двамата.

– Ти казваше, че винаги можеш да ме познаеш – сухо отвърна Бартълд.

– Разбира се, че те познавам, мили! – Мевис го дари с нежна усмивка. – Просто не ми се искаше да обиждам бедния мистър Байртър. Някой те търси по телефона, мили. Каза, че ще позвъни пак. Котенце, разгледах рекламите за кожите от ескарт. Полярният марсиански ескарт е малко по-скъп от обикновения, но...

– Звъни някой ли? – прекъсна я Бартълд. – Кой беше?

– Не си каза името. Но пък той е много по-здрав и козината има блясъка на дъгата, нещо изключително...

– Мевис! Какво искаше той?

– Нещо във връзка с раздвояване на личността – отвърна жена му. – Но нали там вече всичко е наред?

– Още нищо не е наред, докато нямам в ръцете си чека – разсърди се Бартълд. – А сега повтори дума по дума онова, което ти каза.

– Каза ми, че звъни относно твоята така наречена претенция към корпорацията „Застраховка във времето“...

– Така наречена? Каза ли направо „така наречена“?

– Дума по дума. Така наречената претенция към корпорацията „Застраховка във времето“. Каза, че трябвало непременно да говори с теб, и то срочно, преди да се е съмнало.

Бартълд стана син-зелен.

– И ти каза, че ще позвъни по-късно?

– Каза, че ще дойде лично.

– Какво значи това? – изпадна в паника Байртър. – Кой може да бъде? Дали не е някой застрахователен детектив?

– Точно така – подхвана Бартълд. – Очевидно е попаднал на някаква следа.

На вратата се позвъни.

– Отваряй, Бартълд, не се опитвай да се измъкнеш! – изгърмя някакъв глас.

– Не трябва ли да го убием? – осведоми се Байртър.

– Става много сложно! Да вървим! През черния изход!

– Но защо?

– Там е флиперът. Да бягаме в миналото! Нима не разбираш? Ако той имаше в ръцете си неоспорими доказателства, отдавна би ги предал на корпорацията. Значи само подозира. Може би се надява да ни обърка с въпросите си. Ако успеем да му се изплъзнем до сутринта, ще бъдем в безопасност.

– А какво ще правя аз? – изхленчи Мевис.

– Завърти му главата – махна с ръка Бартълд и повлече Байртър през черния изход към флипера.

Дявол да го вземе! Инженерите и техниците от застрахователната компания бяха взели темпорометъра!

Всичко пропада! Без темпорометър флиперът не може да се движи. За миг Бартълд обезумя от страх, но веднага се окопоти и реши, че все пак трябва да се измъкнат.

Върху уредите бе останал фиксираният маршрут: Настояще Време и годините 1912, 1869, 1676, 1595 и 662. Затова в тези епохи може да се попадне и без темпорометър, като флиперът се управлява ръчно. Бартълд бързо натисна копчето „1912“ и хвана лоста за управление. До него стигна плачът на жена му и гласът на непознатия:

– Стой! Стой, на тебе ти казвам! – викаше той.

Бартълд и Байртър влязоха в салона, поръчаха си по халба пиво (десет цента за халба) и нагънаха безплатното мезе.

– Дяволски детектив, какво му трябваше да си пъха носа там, където не му е работа – промърмори Бартълд. – Е, сега се отървахме от него. Ще се наложи да платя солидна глоба за управляване на флипера без темпорометър. Но сега вече имам пари.

– За мен всичко това е прекалено объркано – оплака се Байртър. Поклати глава и вдигна рамене. – Искях само да те питам по какъв начин бягството в Миналото ще ни помогне да си получим утре сутринта чековете от твоето Настояще. Но май че сега и сам се досетих.

– Разбира се. Смята се обективното време. Ако се скрием в Миналото за дванадесет часа, ще пристигнем в моята епоха дванадесет часа след нашето тръгване. Така се изключва възможността да пристигнем в мига на тръгването или дори по-рано. Обикновени правила за движението.

– А къде сме сега?

– В Ню Йорк, 1912 година. Много интересна епоха.

– Искам да си ида в къщи. А тези в сините дрехи що за хора са?

– Полицаи – отвърна Бартълд. – Явно търсят някого.

В салона влязоха двама мустакати полицаи, а след тях – необикновено дебел човек с дрехи, изцапани с печатарско мастило.

– Ето ги! – изрева Джеки Бика Бартълд. – Хванете тези близнаци, началници!

– Какво има? – осведоми се Евърит Бартълд.

– Ваш ли е екипажът, който стои на улицата?

– Да, сър, но...

– Всичко е ясно. Имам заповед да арестувам и двама ви. Така е казано: „В блестящ нов екипаж“. Обещано е и възнаграждение, кръгла сумичка.

– Този малкият се яви право при мен – каза Джеки Бика. – Казвам му, значи, че ще се радвам да му помогна... а трябваше да му зашия един, въшлив интригант, сукин...

– Господа – изпадна в паника Бартълд – ние не сме виновни в нищо.

– В такъв случай няма от какво да се страхувате. А сега – след мен!

Бартълд се измъкна от полицая, удари Джеки Бика по мутрата и изхвъркна на улицата. Байртър натисна с тока на обувката си крака на единия полицаи, ръгна другия под лъжичката, отхвърли настрана Джеки Бика и се понесе след Бартълд.

Скочиха във флипера и Бартълд натисна копчето „1869“.

* * *

Скриха флипера на файтонджийската пиаца и тръгнаха към близката градина. Разкопчаха ризите си и се изтегнаха в тревата.

– От къде детективът знае нашия маршрут? – запита Байртър.

– Той знае, че нямаме темпорометър, затова са ни достъпни само тези години.

– Значи и тук е опасно? – заключи Байртър. – Може би ни търси?

– Може би – уморено се съгласи Бартълд. – Но нали още не ни е намерил? Още няколко часа и сме в безопасност.

– Убедени ли сте в това, джентълмени? – чуха те мазен глас.

Бартълд вдигна глава и видя Бен Бартолдер, а в лявата му, здрава ръка – малък пистолет.

– Значи той и на вас е предлагал възнаграждение! – възкликна Бартълд.

– И още как! Смея да ви уверя, че това беше много привлекателно предложение. Но то не ме вълнува.

– Не ви вълнува? – попита Байртър.

– Съвсем не. Вълнува ме само един въпрос. Искам да знам кой от вас ме прати за зелен хайвер снощи в салона?

Бартълд и Байртър се спогледаха, после погледнаха Бен Бартолдер.

– Никой досега не е посмял безнаказано да обижда Бен Бартолдер. Макар че имам само една ръка, аз меря сили с всеки двурък! И така, нужен ми е онзи, вчерашният. А другият да си върви с мир.

Бартълд и Байртър станаха. Бартолдер се дръпна назад, така че и двамата оставаха под прицела му.

– Кой от вас, джентълмени? Не съм от търпеливите.

Стоеше пред тях и се поклащаше предизвикателно, злобен и ядосан като гърмяща змия.

Отчаян Бартълд се чудеше защо Бен Бартолдер още не стреля, защо още не ги е проснал и двамата.

Но после реши загадката и веднага състави единствения възможен план за действие.

– Евърит – извика той на Байртър.

– Какво има, Евърит? – отвърна онзи.

– Сега ще се обърнем с гръб към него и ще тръгнем към флипера.

– А пистолетът?

– Той няма да стреля. Идваш ли?

– Идвам – процеди Байртър през стиснатите си зъби.

– Стой! – завика Бен Бартолдер. – Стой, ще стрелям!

– Няма да стреляш! – озъби се Бартълд, крачейки. Те вече бяха успели да излязат на улицата и приближаваха целта.

– Няма да стрелям ли? Мислиш, че ще се уплаша?

– Не е там работата – обясни Бартълд, приближавайки флипера.
– Просто характерът ти не е такъв, че да застреляш съвсем невинен човек. А единият от нас е невинен, нали?

– Не ме интересува! – изкрещя Бартолдер. – Кой от вас беше? Признай си, страхливецо нещастен! Кой? Викам те на честен бой. Признайте си, иначе и двама ви ще застрелям на място!

– А какво ще кажат момчетата? – пресече го Бартълд. – Ще кажат, че нервите на едноръкия не са издържали и е убил двама невъоръжени чужденци!

Качиха се във флипера и затвориха вратата. Бартолдер скри пистолета в джоба си.

– Добре, мистър – каза Бен Бартолдер. – Ти беше тук два пъти и се пази да не ми пресечеш пътя трети път. Ще почакам. Следващия път няма да ми се измъкнеш.

Обърна се и закрачи по пътя.

* * *

Трябваше да бягат от Мемфис. Но къде да отидат? Бартълд не искаше и да помисли за Кьонигсберг от 1676 година и за Черната

Смърт. Лондон от 1595 година гъмжеше от престъпници, приятели на Том Бартал, и всеки от тях с радост би прерязал гърлото му като на предател.

– Ако ще загиваме, нека е с музика – реши Бартълд. – Да вървим в Мейдън-Касъл.

– Ами ако той дойде и там?

– Няма да дойде. Законът забранява пътешествуването на разстояние повече от хиляда години. А на един застрахователен детектив и на ум няма да му дойде да го наруши.

И ето, най-после над зелените полета издигна слънцето, топло и жълто.

– Не е идвал – съобщи Байртър.

Бартълд трепна и се събуди.

– Какво?

– Разтъркай очите си! Ние сме спасени. Нали в твоето Настояще е вече сутрин? Значи спечелихме и аз ще стана крал на Ирландия!

– Да, ние спечелихме – съгласи се Бартълд. – Дявол да го вземе!

– Какво стана?

– Детективът! Виж, ето го там!

– Нищо не виждам. Дали не ти се е сторило само?...

Бартълд удари Байртър с камък по тила.

После опипа пулса му. Ирландецът беше жив, но няколко часа щеше да остане в безсъзнание. Когато дойде на себе си, няма да има нито спътник, нито кралство.

„Много жалко“ – помисли си Бартълд. Но при стеклите се обстоятелства беше рисковано да се връща с Байртър. По-лесно ще бъде да отиде сам в застрахователната компания и да вземе

чека на името на Евърит Бартълд. А след половин час ще иде още веднъж и ще вземе и другия чек, попълнен на името на Евърит Бартълд.

Така е и по-изгодно!

Флиперът спря в двора на къщата на Бартълд. Евърит Бартълд бързо изкачи стълбите и заудря с юмруци по вратата.

– Кое е? – чу се гласът на Мевис.

– Аз съм! – закрещя Бартълд. – Всичко е наред. Мевис, всичко стана от хубаво по-хубаво.

– Кой? – Мевис отвори вратата, погледна го и ревна.

– Успокой се – каза Бартълд. – Знам, че си се вълнувала страшно, но сега всичко вече е наред. Ще отида за чековете, а после ние с теб...

Бартълд млъкна. До Мевис на прага се показва мъж – нисичък, започнал да оплешивява, с невзрачно лице, с очи, които кротко проблясваха изпод очилата с рогови рамки.

Бартълд се вгледа в Бартълд, който се бе появил до Мевис.

– Преследваше ме... – започна той.

– Преследвах те аз – прекъсна го двойникът му. – Разбира се, преоблечен, та ти си беше спечелил куп врагове във миналото. Кретен, защо избяга!

– Помислих те за детектив. А ти защо ме гонеше?

– Поради една единствена причина.

– И коя е тя?

– Можехме да забогатеем като в приказките – каза двойникът. – Ние бяхме трима – ти, Байртър и аз. Можехме да отидем тримата в компанията и да поискаме премия за разтрояване на личността!

– Разтрояване на личността! – изпъшка Бартълд. – Такова дори не ми се е присънвало!

– Щяха да ни изплатят чудовищно голяма сума. Много повече, отколкото за обикновено раздвояване. Повдига ми се, като те гледам само...

– Какво да се прави – каза Бартълд. – Стореното – сторено. В крайна сметка ще получим премия за просто раздвояване, а после вече ще решаваме...

– Аз получих и двата чека и се разписах и за тебе. Ти за съжаление отсъствуваше.

– В такъв случай, дай ми моята част.

– Не ми дрънкай глупости – намръщи се двойникът.

– Тя ми се полага! Ще отида в Застрахователната и ще разкажа...

– Там няма и да те изслушат. Аз подписах твоя отказ от всички права. Ти дори нямаш право да се намираш в Настоящето, Евърит.

– Не постъпвай така с мен! – замоли се Бартълд.

– Защо не? Ти как постъпи с Байртър?

– Дявол да го вземе, не твоя работа да ме съдиш! – извика Бартълд. – Та ти – това съм аз!

– А кой да те съди, ако не ти самия?

На това Бартълд нямаше какво да възрази. Той се обърна към Мевис.

– Скъпа – каза той, – ти твърдеше, че винаги можеш да познаеш своя мъж. Нима сега не ме познаваш?

Мевис се дръпна навътре. Бартълд забеляза, че на шията ѝ блести огърлица от рууми и повече нищо не попита.

В двора се приземи полицейски вертолет. От него изскочиха трима.

– Точно от това се страхувах – им каза двойникът. – Моят двойник, както знаете, днес сутринта получи своя чек. Той се отказа от всички права и замина за Миналото. Подозирах, че ще се върне и ще ми поиска още нещо.

– Повече няма да ви тревожи, сър – обеща един от полицаите и се обърна към Бартълд.

– Ей, ти! Качвай се на твоя флипер и се измитай в Миналото! Ако те видя още веднъж, ще стрелям без предупреждение!

Бартълд беше добър актьор.

– С радост бих си отишъл, но моят флипер има нужда от ремонт. Той няма темпорометър.

– За това е трябвало да мислиш, преди да подпишеш отказа от правата си – заяви полицаят. – Мърдай!

– Моля ви! – каза Бартълд.

– Не! – отвърна Бартълд.

Бартълд знаеше, че като своя двойник и той би отговорил така.

Седна във флипера и затвори вратичката. И в някакво вцепенение започна да прехвърля в ума си възможните варианти (ако те можеха да се нарекат „възможни“).

Ню Йорк, 1912 година? Но там са полицаите и Джеки Бика. Мемфис 1869 година? Бартолдер чака с нетърпение третото му посещение. Или Кьонигсберг, 1676 година? Чумата! Или Лондон, 1595 година? Там са главорезите – приятели на Том Бартал. Мейдън-Касъл, 662 година? А какво ще прави с разярения Конър

Лох Макбайртър? „Този път – помисли си Бартълд – нека мястото само ме избере.“

И като замижа, натисна наслуки едно от копчетата.

Тазгодишната жертва

Фантастичен разказ

Джек Райтши

– Искаме да Ви убием – рече Фреди Томпсън.

Не очаквах тази чест. Почувствувах се поласкан. Но все пак за лице се поопънах.

– Не знам дали ще имам време...

– Е, професоре, това едва ли ще ви отнеме много време!

Играех шах с професор Хардинг, когато Фреди почука на вратата. Дойде от името на комитета за аранжиране на убийството.

Хардинг запали лулата си.

– Какво оръжие смятате да използвате срещу професор Рейниър?

– Повечето искат да му се пререже гърлото – обяви Фреди. – Но, като си спомнихме, че миналата година използвахме нож при случая с професор Елбърт... Не бива да се повтаряме. Затова решихме, че най-подходящ ще бъде револверът.

– А кога ще бъда убит? – попитах.

Фреди носеше очила с не знам какъв голям диоптър и през стъклата очите му изглеждаха огромни.

– В най-скоро време. Може би утре, а може би в други ден. Искаме да ви изненадаме. Страхуваме се, че ако знаете кога точно ще стане всичко, цялата работа ще се провали.

– Никога не бих направил нищо, което да ви попречи – отсякох студено.

– Въпреки това предпочитаме да ви изненадаме – остана на своето Фреди.

Ежегодно випускниците на юридическия факултет на нашия университет инсценират привидно убийство и свързания с него съдебен процес. Обикновено убийството се извършва в присъствието на възможно най-голям брой изненадани и нищо неподозиращи свидетели. Целта е при процеса да се покаже на студентите по право колко противоречиви и неточни са понякога показанията на свидетелите.

Например миналата година професор Елбърт беше „намушкан“ с нож, когато се сменяха групите във физкултурния салон. Нападателят избяга, но после беше „арестуван“ и изправен пред съда. Инцидентът бе станал в присъствието на двадесет и осем студенти и трима преподаватели. Те представиха двадесет и едно описания на външния вид на убиеца, което би било достатъчно да се оправдае обвиняемият.

– Кого определихте да ме убие?

Фреди пак се усмихна.

– Още не сме решили окончателно. Обаче има много желаещи.

– Трябва ли да си подготвя пластмасова торбичка с доматиен сок и след изстрела да я разкъсам на гърдите си?

– Не. Решихме, че тази година ще мине и без „кръв“.

Май че знаех защо. Когато професор Елбърт умираше в локвата доматиен сок, седем студентки припаднаха.

– Надяваме се, че и без него всичко ще изглежда съвсем естествено – каза Фреди и погледна към Хардинг. – Никой не бива

да знае, никой освен комитета и жертвата. Ще запазите решението ни в тайна, нали?

– Думичка няма да кажа – увери го Хардинг.

* * *

Когато студентът си отиде, ние се върнахме към прекъснатата партия шах. Хардинг се замисли над положението с атакувания му цар.

– Фреди Томпсън... – обади се след малко. – Един от най-добрите студенти, които са следвали в този университет.

Кимнах:

– Има почти само петици – потвърдих.

– Защо почти?

– Има една четворка – по история на правото. Аз му я писах.

Хардинг премести коня.

– Жалко е да му се разваля студентската книжка – той изтърси пепелта от лулата си. – Естествено, ще стрелят в тялото ви, а не в главата.

– Защо?

– Има халосни патрони, изхвърлящи картонената тапа с доста голяма сила. Затова най-безопасно ще бъде да стрелят в гърдите.

Никак не ми хареса хрумването да ме уцелят с тапата в гърдите. Преместих топа и веднага съжалих. Хардинг ми взе централната пешка.

– Знаете ли кои са другите от комитета тази година?

– Рой Уикинс – споменах единственото известно ми име.

– Онова високото момче ли? Трябва да повтори семестъра, не е можал да завери, не знам защо...

– Не си взе изпита по имуществено право. Писах му двойка.

– Доста сте взискателен, Алфред.

– Не обичам да разгледвам студентите! В университет сме, а не в детска градина.

Хардинг спечели партията. И следващата. Никога досега не му се беше случвало да спечели две партии една след друга, но този път моите мисли бяха далеч от шахматната дъска. Около десет и половина свършихме.

– А знаете ли, Алфред – каза Хардинг, като си тръгваше, – според някои най-удобното място за извършване на убийства е нюйоркската централна гара в най-натоварените часове. Според мен не по-малко подходящо място за това е винаги оживеният двор на университета.

Той си отиде, а аз почетох малко и си легнах.

* * *

...Слизах по стълбите на библиотеката. Беше хубав, слънчев ден. Долу се тълпяха на отделни групички поне стотина студенти и студентки. Изведнъж някакъв младеж с разчорлена коса и очила хукна по стълбите към мен. Очите му горяха налудничаво. Измърморвайки нещо, което не разбрах, той насочи право към гърдите ми огромен револвер. Ослепителен блясък...

Седнах в леглото и зачаках сърцето ми да се успокои. След няколко минути се насилих да се усмихна. Ама че глупав съм!

Заспах чак към три часа. Този път сънувах многолюдно погребение, чиято главна атракция бях пак аз. Ядосах се и запалих лампата. Четири часа. Облякох халата и отидох в кабинета си. Имах

намерение да почета, но се изправих пред купчината студентски работи, които трябваше да оценя до петък.

Работата на Джеймс Бренър ме накара да въздъхна. Чудя се как изобщо е завършил училище при тези знания по английски, да не говорим как е стигнал до последния курс на университета, и то като добър студент... Дори тройката му беше много!

Заех се със следващите работи, но мисълта ми не се отделяше от Бренър. Дали и той не беше в комитета за убийството? Дали и той не беше успял да завери семестъра, понеже беше замесен в някакви скандални истории? Никой не може да предвиди какво би направил такъв тип... Взех пак неговата работа, задрасках тройката и му написах четворка.

* * *

В осем и половина отидох на закуска. После – в преподавателската стая. Там заварих само професор Ласън. Четеше вестник. Кимнах, седнах в противоположния ъгъл на стаята и запалих лулата си. Откакто провалих надеждите му да включат една от неговите книги в списъка на задължителната литература, ограничавахме поздрава си до хладно кимане с глава. Ако беше успял да пробута некадърната си книга в един толкова престижен университет, какъвто беше нашият, автоматично щеше да последва включване в задължителната литература на поне деветдесет на сто от останалите юридически факултети в страната. Разбира се, понесе големи материални загуби.

Но този път Ласън проговори:

– Как се чувствуваше като тазгодишна жертва?

– Винаги съм мислел, че жертвите се пазят в тайна – отбелязах.

– Може би са тайна, но не и за мен.

– А защо?

– Защото аз съхранявам оръжието.

Може би вината беше в осветлението, но ми се стори, че в погледа му се чете злоба.

– Не можем да позволим студентите да носят оръжие на територията на университета – поясни той. – Затова аз го съхранявам до момента, когато ще бъде използвано.

Хрумна ми, че убиецът може и да не бъде студент. Тоест, привидният убиец. Припомних си, че през 1957 година професор Джексън беше ударен по главата по време на лекция от асистентката си Мейбъл Уоткинс. После приписваха силата на удара на нейната нервност, но аз също така помнех, че две седмици преди това Джексън, неин годеник от шест години, беше скъсал с Мейбъл.

Ласън бръкна в джоба си и извади от там револвер. Примижах.

– Ето, това е оръжието.

Отворих очи. Помислих си, че едва ли е било нужно да избират толкова голям револвер.

– „Магнум“, – поясни Ласън. – Един изстрел от него разбива на парчета автомобилен двигател.

Кого ли интересува това? Ласън пак бръкна в джоба си.

– А това са халосните патрони...

Радвах се да установя, че наистина са халосни. Той посегна към другия джоб.

– А тези са истински. Красиви са, нали?

– Това са онези, които служат за разбиване на автомобилни двигатели, така ли?

Кимна.

– Естествено, ще се постареем да не ги сбъркаме с халосните.

Нямах намерение да дискутирам по този въпрос.

– Ако не си давате сметка за това, което правите – обърнах се към Ласън свръхофициално, – бих искал да ви обърна внимание, че сте насочили този револвер към мен!

– Той не е зареден – захихика Ласън.

Бях се поизпотил. Да допуснем, че наистина би искал... Но това е смешно! Само защото и аз имах заслуга за отхвърлянето на глупавата му книга... Овладах се. Основният елемент на тази история... на това убийство... на това привидно убийство... е да бъде извършено в присъствието на много свидетели. Докато бяхме тук сами, бях в безопасност.

Онзи прибра в джоба си револвера и халосните патрони. Остави в дланта си само един истински патрон. Гледаше го замислено.

– Чудя се дали бронирана жилетка би запазила човека от това нещо...

Реших, че е вече време да вляза в час. Както винаги, Фреди Томпсън седеше на едно от предните места, а Рой Уикинс – до прозореца. Джеймс Бренър, подобен на неандерталец с ниското си чело, драскаше нещо в бележника си с изгризано моливче.

И Емелайн Грогън... Защо студентките смятаха следването си за провалено, ако не се влюбят в поне един от преподавателите?

Етапите на нейното ухажване се виждаха като на длан от местата, които заемаше в аудиторията. В началото на семестъра

зае последния ред като напълно удобен. След една седмица започна да се мести все по-напред, все по-близо до мен. Когато се установи на първия ред, бях принуден да ѝ обясня, че съм категорично стар за нея, а освен това съм се заклел пред някого си на смъртното му легло във вечна вярност. Историята за Люцинда, моята първа и единствена любов, едно крехко същество, отишло си от този свят след белодробно възпаление, дълги години ме защищаваше успешно от аспирациите на студентките. Обикновено и най-запалилите охладняваха. Емелайн обаче отстъпваше от схемата. Продължаваше да седи на първия ред.

В девет и двадесет извън звънецът. Студентите излязоха от аудиторията. Емелайн остана. Гледаше ме с поглед, изпълнен с нескривана симпатия.

– Няма защо да тъгувате по Люцинда, професоре. Животът върви напред.

– Но не и за мен – въздъхнах. – Аз просто съществувам.

– Действително ли ви е толкова тежко?

– Несравнено по-тежко, отколкото го показвам. Животът ми няма смисъл. Търся начин да отида при нея...

Тя докосна леко ръката ми.

– Може би не след дълго ще я видите. Много по-скоро, отколкото си мислите...

Изтри една сълза от окото си и излезе.

Какво искаше да каже? „Може би не след дълго ще я видите. Много по-скоро, отколкото си мислите...” Хм, тя също е в комитета за убийството. Знаеше ли нещо?

До десет и половина няхах занятия. Реших да отида до библиотеката. В десет и двадесет върнах заетите книги и излязох навън. Беше хубав, слънчев ден. Долу стояха на групички поне стотина студенти... Съвсем както в моя сън. Прилоша ми.

Фреди Томпсън четеше записките си, но щом излязох, насочи поглед нагоре, към мен. Дали трябваше да изтълкувам беглата му усмивка като поздрав? Съзрях наблизо също Джеймс Бренър и Рой Уикинс. И професор Ласън. Очите му сякаш се присвиха в очакване на нещо... И Емелайн Грогън... От състрадание и тя би могла...

Обърнах се и пак влязох в библиотеката. Изтрих изпотеното си чело. Приближих се до прозореца. Да, всички чакаха. Колко врагове може да има един човек? Може би съм бил прекалено остър в отношенията си с хората? Може би лекциите ми са били прекалено скучни? Може би светът се нуждае и от калпави юристи, а не само от добри? Може би отдавна трябваше да забравя историйката с Люцинда? Но какво ли може да направи човек? Трябва да бъде верен на себе си. А когато удари часът...

Изправих се. Човекът трябва да бъде човек. Трябва да бъде почтен спрямо себе си. Трябва да следва веднъж избраната линия на поведение. До последния си миг.

Отидох до библиотекарката, госпожа Хендрикс.

– Мога ли да ви помоля за лист хартия и плик?

– Заповядайте.

Адресирах плика до ректора на университета. Поставих дата и написах:

„Ваше превъзходителство! На бюрото в кабинета ми ще намерите работата на студента Джеймс Бренър. Поставих му добра

оценка. Трябва да получи тройка. С уважение, ваш Алфред Рейниър.“

Това беше последното ми желание. Човек не бива да оставя след себе си неуредени проблеми. Залепих плика и помолих госпожа Хендрикс да му сложи марка и да го пусне в някоя пощенска кутия.

* * *

Излязох през централната врата. Поспях се за миг и изправих рамене. Беше хубав, слънчев ден. Долу стояха...

Вече два пъти бях преживял това. Слизях бавно по стълбите с вдигната глава.

Той излезе с бързи крачки пред групичката студенти. Държеше револвер „Магnum“... Револверът, който би могъл да пръсне на парчета автомобилен двигател.

Професор Хардинг! Но какво съм му направил?...

Отворът на дулото проблясна. Почувствавах как нещо ме удари в гърдите. Всичко потъмня.

Дойдох на себе си, когато ме внасяха в библиотеката. Щеше ми се да изохкам, но се възпях. Ще умра като джентълмен. Оставиха ме на някаква тясна кушетка.

– Можете да отворите очите си, професор Рейниър – чух гласа на Емелайн Грогън. – Всичко свърши...

Отворих очи.

– Бяхте чудесен! – заяви Фреди Томпсън. – Никога не съм виждал по-естествено поведение!

Погледнах към гърдите си. Кръв нямаше. Бавно се надигнах, седнах и разкопчах самото си. На ризата ми нямаше дупка, а сърцето ми биеше. Нямаше лъжа, нямаше измама – бях жив.

– Сигурни бяхме, че изборът ни е подходящ – продължи тържествено Фреди. – Вие сте любимият ни професор!

Набръчках чело, искрено учуден, Фреди кимаше утвърдително глава.

– Да, да, някои професори ми пишеха петици, защото не искаха да ми развалят студентската книжка на отличник. Само вие ми писахте четворка, когато не заслужавах повече. Възхищавам се от вашата смелост и почтеност. Благодаря ви!

Разбира се, трябваше да си стиснем ръцете. Сега пък Джеймс Бренър се усмихна:

– Вие все ми пишехте тройки. Всички други – три минус!

И дангалакът Рой Уикинс имаше да ми каже нещо.

– Този допълнителен семестър ще ми е от полза. Иначе и без това нямаше да мога да изкарам адвокатския изпит.

Емелайн ме потупа по рамото.

– Професоре, участвували ли сте някога в спиритически сеанс? Леля ми е идеален медиум. Тя би могла да установи контакт с Люцинда. И на мен вие сте любимият професор, а аз не обичам хората около мен да страдат...

Изпълваше ме облекчение. И благодарност. От задната врата на библиотеката влезе професор Хардинг. Целият сияеше.

– Всички бяха така изненадани, че избягах лесно от местопрестъплението. Е, някои студенти ме познаха, значи без процес няма да минем. И все пак ми се струва, че ако поне мъничко се бях гримирал, бих могъл наистина да извърша убийство и да се измъкна невредим.

В този миг забелязах и професор Ласън. Беше се опрял на библиотечния шкаф. Държеше дясната си ръка в джоба на самото. В онзи джоб, в който бяха истинските патрони. Наблюдаваше ме с втренчен поглед, в който се четеше упрек. Стори ми се, че думите на професор Хардинг му подсказаха нещо.

В стаята изведнъж повея хлад.

Тутакси си дадох сметка, че истинското убийство може да настъпи всеки момент. Оставаше ми само да се надявам, че и тогава денят ще бъде също такъв хубав и слънчев, а на двора ще има поне стотина студенти.

Убежището

Фантастичен разказ

Борис Руденко

...Хаотичните тласъци следваха един след друг, като го лишаваха напълно от възможността да се ориентира. Като че ли невидими великани се биеха за кораба му, дърпаха го и го подмятаха в могъщите си лапи.

Грохотът на незакрепените предмети и напрегнатият писък на аварийната сирена разкъсваха слуха. Отдели от загиващия кораб модула за кацане и успя да изтласка орбиталния маяк. Сега непременно ще го намерят.

Изведнъж ударите престанаха и се смениха със сладкото до примамяване чувство за безтегловност: двигателите на модула се включиха тридесет секунди след отделянето. А след двадесет корабът-майка се взриви. Беззвучно блесна с ослепително бяло сияние и изчезна.

Не допусна никаква грешка. Всичко извърши съвсем точно и правилно. От него не зависеше нищо. Оставаше само да чака спасителите.

Грешката бе направена по-късно, когато сглоби флаера и като остави на мястото на кацането модула, полетя на север. Забелязал бе огньове, които му се бяха сторили следи на Разума. Какво беше това? Слънчеви зайчета по огледалните покриви на град, запазил се по някакво чудо? Отблясъкът на артилерийски залпове или езиците на огнеметни оръдия? Нима тогава можеше да знае!

Планетата веднага го накара да заплати за лекомислието си. Силен гръмотевичен удар порази флаера над гората. Сетивата му се парализираха за секунда – от ненадейност и от инстинктивен страх: флаерът бе добре защитен от подобни и от много други случайности – само за секунда, но и тя се оказа достатъчна. Машината полетя надолу, а после дойдоха силният удар във върха на огромно дърво и още удари и подскоци, когато флаерът рухна, смазвайки съседните слаби връхчета, и остра болка в ръката...

* * *

Алик трепна и се събуди. Счупеното зарастваше добре, макар че понякога болките в ръката го безпокояха доста.

В убежището беше полутъмно. Пламъкът на дежурната лампа потрепваше слабо, миришеше на човешки тела и на барут.

На барут тук миришеше навсякъде и винаги...

След сутрешното огнево нападение Алик отново задряма и не усети кога обитателите на убежището отидоха в града. Разбуди го острото скърцане на вратата и грохотът от подковани ботуши по каменните стъпала. Върна се Фог.

Той нахълта в убежището с пълна торба консерви. Дишаше задъхано и тежко. Хвърли в ъгъла торбата и автомата и седна до тях на матрака, като се опря на влажната мухлясала стена. На Алик той винаги напомняше на опъната пружина. Дори и сега, когато почиваше. Не много висок, набит, но невероятно гъвкав. Чертите на лицето му бяха правилни, а погледът на сивите очи бе толкова остър и бърз, че не винаги можеше да уловиш цвета им.

– Веда, хайде, помогни ми – каза Фог, като трмаво мръдна с рамо и Алик разбра, че този път не всичко бе минало гладко.

Веда дойде с готовност и започна да размотава втвърдения парцал върху ръката на Фог. Той седеше спокойно и търпеше. Дръпна се само веднъж, когато засъхналият край на превръзката се отлепи от раната.

– Нищо, нищо – успокоително бърбореше Веда и малкото ѝ сбръчкано лице изразяваше искрено съчувствие и грижа. Изчисти внимателно кръвта, наръси раната и ловко бинтова отново ръката. – Къде те подредиха така?

Тя не питаше, само говореше, докато си вършеше работата. Това не е женска работа, все едно Фог няма да ѝ каже нищо. Дори и да ѝ отговори, какво от това? Все едно. Веда не знае мястото, тя никога не е била там и няма да бъде. Да осигуряват храната – това е грижа на мъжете.

Като се подпираше на тоягата, Увиц доуцука, разгърна шумоляща, изтрита по ъглите карта, и извади добре подострен молив.

– Фог, да не си открил нова точка?

– Тя ме откри – мрачно каза Фог.

– Хайде да я отбележим на картата, докато не си я забравил.

Фог се усмихна криво и погледна към раненото си рамо.

– Няма да я забравя скоро. Не ми е ясно как съм я пропуснал!

Като изпъна непрегъващия се ляв крак, Увиц седна до Фог:

– Е, казвай, къде е точката?

– При пристанищните складове – посочи Фог. – И така жестоко стреля, като че ли едва вчера са я монтирали.

– До пристанищните складове ли? – Увиц намери нужния участък от картата. – И къде, преди газохранилището или след него?

– След него, след него – каза Фог, – от тази страна знам всички точки, като петте си пръста.

Наведоха се внимателно над картата. Веда веднага се дръпна в другия ъгъл, за да не пречи на мъжете.

Обикновено в този час освен Увиц с Веда и Алик в убежището нямаше никой. Мъжете търсеха храна из града, жените с децата отиваха към реката – тесен мътен поток, притиснат от каменни стени. Тук ловяха с гъсти мрежи всякакви речни дребосъци – хилави, почти прозрачни рибки и рачета. От горещините по това време на годината нивото на водата в рекичката спадаше силно, рибките и рачетата твърде рисковано можеха да се използват за храна, без да се страхуват, че ще се отровят от някоя химическа гадост, която дъждовната вода отмиваше от територията на разрушените заводи.

Най-сетне Увиц свърши работата си с Фог и закуцука нагоре, на своето обичайно място до прозореца на третия етаж, от който се виждаше добре чак до площада на реформатора Лот. Веда започна да изпразва торбата на Фог.

– Охо! Солено говеждо в кутии! – с възхищение каза Веда. – Юнак си ти, Фог!

Убежището беше пълно със солено говеждо месо. Просто Веда винаги се стараеше да каже или да направи нещо приятно за околните. Тя е добра и заради това всички обитатели на убежището се отнасяха с нея добре, макар че заради вродения си недъг и поради слабостта си от нея нямаше никаква полза. Алик също скоро свикна с нейната сгърбена суха фигурка, с приветливия ѝ глас и с ласкавите ѝ внимателни малки ръце. Първите дни Веда буквално не

се отделяше от Алик, като сменяше превръзката и студените компреси. Ако не беше тя, Алик не би се привдигнал толкова бързо.

Отвън се чу далечна картечна стрелба, после пак и пак.

– Нахалост – каза Фог намръщено, – това е картечното гнездо при гарата, познавам го по звука. Наоколо всичко е изгнило, но всяка сутрин без причина стреля в белия свят. Алик, разкажи нещо. Е, например как е там, извън града.

Алик знаеше, че Фог го моли просто така, от скука, но не му отказа. „Нека слуша – мислеше Алик – все някога те ще свикнат с това и може би ще му повярват. Дори ако само се заинтересуват, ще бъде добре.“

– Хайде, Алик, разкажи – помоли още веднъж Фог. – И без това няма какво да правим.

– Добре – съгласи се Алик. – Ако вървиш през цялото време в една посока, рано или късно градът ще свърши. Няма да има повече къщи и улици, картечни точки и артилерийски позиции. Градът ще свърши и пред теб ще се открие огромно равно пространство, а в далечината ще се виждат белите върхове на планините. Там, пред планините, започва гората.

– Какво е това гора, забравил съм го – каза Фог. Беше му пак скучно, но той продължаваше да спазва правилата на играта.

– Гора – това е, когато заедно растат много дървета.

– Това се нарича парк – възрази Фог. – Когато Увиц бил млад, два пъти ходил в парка. Наистина, дървета там май вече нямало, само пънове.

– Гората е много по-голяма от парка. Стотици и хиляди пъти.

Фог не издържа и се усмихна. Та той прекрасно знаеше, че на света няма никаква гора, че веднага след града започват големи минни полета, замаскирани в сухата земя картечни дзотове и бункери с огнемети. И всичко това се простира бог знае докъде, а ако наистина има граница, все едно, от това няма никаква полза, защото сигурно заедно с мините и картечниците има още какви ли не капани. От откритите пространства Фог не очакваше нищо добро.

– А там, в гората, никой ли не стреля? – попита Веда. Настанила се бе до тях и внимателно слушаше. От всички обитатели на убежището единствено Веда обичаше да слуша Алик и май че му вярваше малко.

– Никой. Там няма кой да стреля. Пък и няма за какво. В гората листата на дърветата шумолят от вятъра, птиците пеят и все пак там винаги цари истинска тишина.

Съсхреното лице на Веда доби замечтан израз.

– Колко е хубаво! – въздъхна тя.

Но Фог не издържа.

– Е, да предположим – иронично каза той, – че тази твоя гора съществува. Но какво ще правят хората там? С какво ще се хранят? Може би там има заводи за биомаса? Или продоволствени складове?

– Не – съгласи се Алик, – в гората няма заводи, навярно няма и складове. Но колкото до храната, не е толкова сложно. Та нали някога и в градовете не е имало заводи?

– Тук вече не си прав – тържествуващо се засмя Фог. – По-рано заводите са били пет пъти повече, това ще ти каже и Веда. Странен си ти, Алик. Някаква си гора... А нали когато полумъртъв те

домъкнах до убежището, ти и да говориш по нашенски не можеше, мънкаше нещо непонятно, бълнуваше. Измислил си всичко това при бълнуването.

Кой и как го беше замъкнал в убежището, Алик не помнеше. Паметта му прекъсваше заедно с оня взрив върху разбитото шосе до самата граница на града. Разбира се, че допусна грешка, като се отдалечи с флаера от модула за кацане. Трябваше да чака помощта там, в гората, далеч от този луд полуразрушен, агонизиращ град, с неговите автоматични картечни гнезда, поставени кой знае от кого, ненужни никому, но действащи безотказно десетки години, от роботите-снайпери, от минните капани и другите мръсотии. От тази вечна война с никого, война за никого и за нищо, причините и смисълът на която са изчезнали отдавна, забравени са дори от най-старите обитатели на града.

И въпреки здравия смисъл градът още живееше. Огромното каменно гробище бе населено от малобройни групички хора, които нито за миг не се разделяха с оръжието си, враждуващи помежду си поради оскъдните източници на вода и храна, които се ровеха из развалините, за да търсят забравени складове с продоволствие и боеприпаси, които не знаеха друг начин на съществуване освен постоянната борба за живот.

„В същност и аз останах жив въпреки здравия смисъл“ – вяло помисли Алик.

Почуквайки с тоягата, от горе слезе Увиц.

– Фог, Алик – извика той, – количката с биомаса идва, да вървим да разменяме.

Грабнаха оръжието и торбата с вещите за размяна и излязоха на улицата. Фог прибягна до къщата насреща и с готов автомат зае позиция на входа към двора. Да се стреля по разносвачите на биомаса беше забранено, но за всеки случай трябваше да внимават.

Количката се показва след около две минути. Тя отчаяно пухтеше и изпущаше кълбета сивосинкав дим, но се движеше едва ли по-бързо от обикновен пешеходец. Край убежището количката спря да пухти и се закова на място.

От малката кабинка на шофьора, обшита с бронебойна стомана с отвори за наблюдение, излезе човек с яркожълто сако – отдалеч да се вижда и на всички да е ясно, че това е търговец от хранителния завод и че не трябва да се стреля. Увиц и Алик тръгнаха към него.

– Поздрав на оцелелите – угоднически каза човекът с жълтото сако, – винаги е приятно да срещнеш делови и умни хора. Чувствувам, че днес търговията ще бъде добра.

– Сам ли си? – запита Увиц.

– Както винаги – отвърна търговецът. – Аз имам доверие в постоянните си клиенти.

Увиц прехвърли винтовката на рамо с дулото надолу и чукна с тоягата чувала.

– Имаме консерви със солено говеждо месо, едрокалибрени патрони и някои други дреболии.

– Прекрасно! – възкликна търговецът. – Хубава стока! За всяка кутия ще ви дам по половин мярка отличен колоид. За петнадесет патрона по цяла мярка.

– Защо петнадесет? – подозрително каза Увиц. – Миналата седмица бяха десет.

Търговецът въздъхна и поклати кръглата си обръсната глава, която на слънцето блестеше като излъскан приклад.

– Времената са тежки. Биомасата расте лошо. Няма прясна вода, хранителните гъби са съвсем малко. Заводът работи почти на загуба.

– По тлъстата ти мутра виждам колко си в загуба – промърмори под носа си Увиц и махна с ръка: – Съгласен съм! Алик, донеси кофата.

След десетина минути размяната бе оправена. Търговецът се качи в количката, тя закиха, потегли напред и се скри зад завоя. От двора насреща бавно излезе Фог.

– Плъх – процеди той и плю, – ще ми паднеш някога, измет такава.

– Какво има, Фог? – учуди се Увиц.

– Видях го – каза Фог и плю още веднъж. – Когато нападнах убежището Оршад и избиха всички, този също беше там. Добре го запомних. Тогава не го улучих. Но следващия път няма да го изтърва.

За търговците на биомаса се носеха слухове, че нападат убежищата, но никой не знаеше със сигурност това – свидетели не оставаха.

– Може би се лъжеш, Фог? – неуверено каза Увиц.

– Как ще се лъжа! Да не би да съм мръднал? Стигнах до убежището Оршад, когато там всичко бе свършено. Само този бягаше последен с един чувал. Пуснах след него един ред, но от

злоба не се прицелих точно. Той и сега те излъга. В кабината седеше още един и ви държеше на мушката си. Но пък аз се целех в него.

Зад къщите по посока на булеварда на Президентите се чува гърмежи.

„Базука – привично помисли Алик, – а сега автоматични винтовки“.

Изстрелите зачестиха, затракаха автоматни редове.

– Май че са нападнали нашите! – с тревога каза Увиц. – Нашите се защищават, но са малко. Фог, бягай там, а аз ще ида при картечницата. Да вървим, Алик.

– Ще ида с Фог – извика Алик и хукна към изстрелите.

Както бягаше, Фог се огледа и каза през рамо „Ще те пречукат“, но не изпъди Алик.

Това беше засада. Обмислена и добре организирана. Когато мъжете от убежището на връщане пресичали булеварда, в тил ги нападнали с ръчни картечници. Първите изстрели не засегнали никого, мъжете веднага залегнали, скрили се зад купчините павета и започнали да обграждат картечарите в полукръг, но веднага след това от прозореца на часовниковата кула в края на булеварда започнала да стреля още една картечница, като им пресякла пътя и за отдръпване, и за настъпление. Кръстосаният огън на трите картечници не оставяше никакви надежди, още повече, че стреляха не роботи, а живи стрелци, които реагираха отлично на всякакви промени в обстановката. Трудно беше да се изненадат хората, които населяваха града, но положението, в което се оказаха сега

мъжете, беше сложно. Фог прекрасно оцени това, като се показа зад ъгъла на една къща и огледа с остър поглед улицата.

– Алик, виждаш ли оня прозорец? – посочи Фог. – Когато се появя там и ти махна с ръка, ще хвърлиш димната граната. Разбра ли?

Той пхна гранатата в ръката на Алик и за миг изчезна. Настана тишина. Картеচারите, разбирайки безизходното положение на атакуваните, не хабяха патроните. Беше ясно, че нападението се осъществява по строг план и че следващият ход ще бъде много скоро. Така и стана.

Откъм убежището се дочу стрелба. Гръмко затрещя голямокалибрена картечница на Увиц.

„Ето какво става – досети се Алик – с малка група от хора те отрязаха мъжете, а с основните си сили щурмуват убежището“.

Това разбраха и останалите, опитаха се да преминат откритото пространство до къщите, но веднага отново залегнаха под точния картечен огън.

Най-сетне на онзи прозорец се появи Фог – точно срещу куличката с картечаря – и когато той вдигна ръка, Алик хвърли димната граната. Кълбета дим застлаха улицата, Алик не виждаше нищо, картечниците биеха отвсякъде, нещо се взриви, а когато димът се разсея, всичко бе свършено.

* * *

Преди да започне вечерният артилерийски обстрел, всички обитатели на убежището с изключение на часовете се събраха в мазето. Мъжете, жените и децата – общо около седемдесет души – седяха върху пластмасовите матраци до влажните стени и се вслушваха в далечните взривове. Днес гаубиците и тежките

миномети от пристанищната крепост, следвайки тъпо заложената програма, биеха по централните райони на града.

Фог на глас броеше избухванията и сгъваше пръстите на ръката си.

– Във всяка серия са по осемнадесет – каза той на Алик, – а в последната са само седемнадесет. Преди две години бяха по двадесет и три. Все пак по мъничко се чупи, проклетата.

– Докато се строши съвсем, ще минат още сто години – намръщено отвърна Алик. – И какво, така ли ще чакаме?

– Не можем да стигнем до крепостта, Алик – каза Фог. – Всичко наоколо е минирано с двойно подсигуряване. Огнемети, картечни гнезда – всичко е разположено по сектори. А ние имаме само една базука, автоматите и винтовките. Виж, ако можехме да я уцелим с гаубица, само че от къде ще я вземем! Пък и никой от нас не умее да стреля с гаубица.

– Сега не крепостта е опасна за нас – въздъхна Увиц. – Трябва да мислим как ще живеем занапред. Търговците няма да ни оставят на мира.

Вратата се отвори и в мазето се спуснаха Ронд и двамата му сина. И тримата здрави, високи по два метра, стройни, само Ронд беше по-тежък и набит. Той, разбира се, отстъпваше на Фог в умението да се ориентира в града, в това всички му отстъпваха. Фог притежаваше направо нечовешки усет към картечните гнезда, снайперите и другите опасности. Но пък никой друг не умееше да стреля с винтовка по-добре от Ронд. Освен това спокойната разсъдливост на Ронд често биваше по-полезна от бойните качества на недисциплинирания Фог. Заради това в убежището го

признаваха за старши, макар че Фог понякога се ежеше – не по същество, а по принцип. Ронд разбираше прекрасно всичко и не обръщаше внимание на това.

Ронд беше много загрижен.

– Жените не трябва да излизат от убежището – каза той. – И децата да не се пущат. Търговците са издигнали на площада укрепление.

– На площада! – плесна с ръце Веда. – А как ще ходим сега до реката?

– Точно за това и разговаряме – каза Увиц. – Трябва да се махаме от тук.

– Укреплението е празна работа – замислено каза Фог. – Можем да го заобиколим лесно през развалините. А после да ударим в тила им с базуката...

– На теб всичко ти е лесно – поклати глава Увиц. – Колко загубихме днес? Двама? А колко ще останем утре? Търговците са много и не са глупави. Този път не успяха, ще сполучат следващия. Трябва да се преселим в друг сектор, по-далеч от тук.

В другия край на мазето разигралите се деца вдигнаха врява. Едно детенце писна. Веда веднага отиде при него, погали го, каза му нещо, избърса нослето му и пхна в устата му някакво лакомство, което извади от джоба на престилката си.

– Къде да отидем, Увиц? – попита Ронд.

– В долния град или в северните сектори – вдигна рамене Увиц, – отдавна не съм бил там. Може би Фог знае, той непрекъснато скита насам-натам.

– С жените няма да можем да минем през укреплението – мрачно каза Ронд. – Търговците ни притиснаха. А да започваме война – нямаме сили. Не знам какво да измислим.

– Търговците няма да стрелят по жените – тъжно каза Веда. – На тях са им нужни жени. Не всички, разбира се... По-младите, по-красивите. За да не ги хранят даром. Мен например, първа ще ме убият. И Увиц също – той е куц и стар.

– Чакай, Ронд – внезапно за всички са намеси Алик. – Слушайте, защо не искате да напуснете изобщо града?

Онези от присъстващите, които чува думите на Алик, вдигнаха очи. В мазето настана тишина. Дори децата за миг се смълчаха.

– Но каква така? – слисано попита един от синовете на Ронд и се засмя. Толкова нелепа му се стори тази мисъл.

– Алик, ти почваш отново с твоите приказки – въздъхна Фог. – Разбери най-сетне, че извън града няма нищо. Пустота, смърт. Там няма дори къде да се скриеш. Слушай, Ронд, нека заобиколя с някого укреплението и ги ударя в тил.

– Можете да не ми вярвате – отчаяно каза Алик. – Но друг изход все едно нямате. Там, извън града, на три дни път, имам летяща лодка. Тя е малко повредена, сам, със счупена ръка, нищо не можех да направя. Но двама можем да я поправим. Тогава ще ви прехвърля всички оттук на няколко пъти.

– С жените и децата не можем да се измъкнем от сектора – повтори Ронд.

– В долния град сигурно са се запазили и повече складове – каза Увиц. – Когато преди двадесет години за последен път бях там, почти нямаше убежища. Всички се заселваха по-близо до центъра.

– А аз вярвам на Алик – извика Веда. – И за гората, и за лодката. Вярвам му!

– Тихо – извика грубо Фог. – Остава само жените да започнат да ни дават съвети...

– Нали аз дойдох в града? – упорито настояваше Алик. – Три дни път и пустинята свършва. Там има вода и храна. Вие трябва само да издържите тук още една седмица. Ще се върнем с лодката и ще пренесем всички.

От всеобщото недоверие, от собствената му безпомощност го обхвана отчаяние. Всички тук бяха обречени, както бе обречен на смърт градът. Заедно с тях беше обречен и той. И той, земният жител, с нищо не можеше да им помогне. Това беше ужасно, противоестественно, диво и неизбежно.

– Ами ако опитаме да минем край пристанището? – мислеше на глас Ронд.

– Там са огнеметите – отвърна Фог. – Аз два пъти минавах и загазих. И всички изобщо не можем да минем.

Краят в книжка 11

Някой ден

Фантастичен разказ

Айзък Азимов

Николо Мазети лежеше върху платчето по корем, подпрял брадичка с дланта на малката си ръка и тъжно слушаше Разказвача. Долавяше се дори присъствието на сълзи в тъмните му очи – разкош, който едно единадесетгодишно момче може да си позволи само когато е насаме със себе си.

Разказвачът нареждаше:

„Имало едно време един беден дървар, който живеел наскред голяма гора с двете си дъщери, останали без майка. Всяка от тях била хубава като ясен ден. По-голямата имала дълга коса, черна като перо от крилото на гарван, а косата на по-малката била руса и златиста като слънчева светлина през тих есенен следобед.

Често, докато чакали навечер баща си да се върне, след като привърши работата си в гората, по-голямото момиче сядало пред огледалото и пеело...”

Какво е пеело, Николо не можа да разбере, защото отвън под прозорците на стаята му се чу вик:

– Ей, Ники.

И Николо, чието лице моментално светна, се втурна към прозореца и викна:

– Здравсти, Пол.

Пол Лоеб му махна с ръка възбуден. Той бе по-слаб от Николо и по-нисък, макар че беше половин година по-голям. Лицето му

изразяваше съдържано напрежение, което ясно личеше от бързото премигване на клепачите му.

– Ей, Ники, пусни ме да вляза. Имам идея и половина. Почакай само да я чуеш.

Бързо се огледа наоколо, сякаш проверяваше дали някой не подслушва, но дворът пред къщата явно бе празен. После добави шепнешком:

– Почакай само да я чуеш.

– Добре. Сега ще ти отворя.

Разказвачът продължи да говори гладко, нехаещ че внезапно е престанал да се ползува от вниманието на Николо. Когато Пол влезе, Разказвачът тъкмо разправяше:

– „...И тогава лъвът казал: „Ако ми намериш изгубеното яйце на птицата, която прелита над абаносовата планина веднъж на десет години, аз ще...“

– Разказвачът ли слушаш? – попита Пол. – Не знаех, че имаш.

Николо се изчерви и лицето му отново стана нещастно.

– Вехтория, още от едно време, когато бях малък. Твърде не струва.

Той скрита Разказвача и кракът му се плъзна по поиздрасканата, поизбеляла пластмасова обвивка.

Разказвачът изхълца, понеже контактите на говорното му устройство за миг се бяха прекъснали от удара, после продължи:

– „...една година и един ден, докато железните обувки се изтрили. Принцесата спряла край пътя...“

– Леле, ама той наистина бил много стар модел – каза Пол и го заглежда критично.

Въпреки недоволството си от работа, Николо се засегна от снизходителния тон на приятеля си. За момент съжали, че го бе пуснал да влезе или поне че преди това не бе прибрал Разказвача в обичайния му приют в мазето. Единствено отчаянието, породено от днешния скучен ден и безполезния спор с баща му, го бе накарало да го извади. И роботът се бе оказал съвсем глупав, както и очакваше.

Ники и без друго мъничко се побояваше от Пол, понеже Пол преминаваше специално обучение в училище и всички казваха, че ще стане инженер по електронно-изчислителна техника.

Не че Пиколо се учеше лошо. Имаше добри бележки по логика, по двоични операции, по основи на изчислителната техника и по елементарни схеми – по всички традиционни прогимназиални предмети. Но там е работата я! Това са си традиционни предмети и той ще стане контрольор на пулт, както всички останали.

Пол обаче знаеше загадъчни неща за онова, което наричаше електроника, теоретична математика или програмиране. Особено за програмирането. Никола не се и опитваше да разбира, щом Пол се разприказваше за него.

Няколко минути Пол слуша Разказвача, после попита:

– Често ли го ползуваш?

– Не! – отговори обиден Николо. – Държа го в мазето още отпреди вие да се преместите в нашия квартал. Просто го извадих днес...

Не му дойде на ум никакво оправдание, което да изглежда достойно, затова заключи:

– Просто го извадих.

Пол попита:

– И все такива ли ги разправя – за дървари и принцеси, и за животни, които говорят?

Николо отвърна:

– Страшна работа. Татко твърди, че не можем да си позволим да си купим нов. Казвам му днес сутринта...

Споменът за тазсутрешните безплодни жалби тласна Николо опасно близо до границата на сълзите и той ги сподави ужасен. Чувствуваше някак си, че сухото лице на Пол не познава позора на сълзите и че Пол може да изпитва само презрение към всеки, който не е силен като него.

– Та реших да опитам пак тая вехтория, но не струва.

Пол изключи Разказвача, натисна копчето, с което се получаваше почти моментална пренагласа и прекомбиниране на словесния запас, героите, сюжетните линии и кулминации, заложи в робота. После го включи отново.

Разказвачът започна гладко:

– „Имало едно време едно момченце на име Уиликинс, чиято майка била умряла и то живеело с втория си баща и с доведения си брат. Макар че вторият му баща бил много заможен, свидетел му се дори леглото, на което спял Уиликинс и той бил принуден да си почива, както може, върху купчина слама в конюшната при конете...“

– Конете! – възкликна Пол.

– Това са някакви животни – каза Николо. – Така ми се струва.

– Знаем! Само искам да кажа: ама че дивотия – приказки **за коне**.

– Непрекъснато разказва за коне. Има и едни работи, които се наричат крави. Давали мляко, но Разказвачът не обяснява как.

– Ами че защо не го оправиш?

– Откъде да знам как.

Разказвачът продължаваше:

– „Уиликинс често си мислел, че ако е богат и силен, ще даде на втория си баща и на доведения си брат да разберат какво значи да бъдеш жесток към едно малко момче. И един ден решил да тръгне по света да си търси късмета.“

Пол, който не слушаше Разказвача, отвърна:

– Че то е лесна работа. Той си има цилиндри на паметта, пригодени за сюжетни линии, кулминации и всичко останало. Няма защо да берем грижа за тях. Трябва само да въведем словесен запас, та да знае за компютрите, за автоматиката и електрониката и за разни истински неща, каквито има сега. И тогава, нали разбираш, ще може да разказва интересни приказки, а не за принцеси и какво ли не още все от този род.

Николо отвърна отчаян:

– Да можехме да го направим така...

Пол го прекъсна:

– Знаеш ли, татко каза, че ако догодина вляза в специалното училище по изчислителна техника, ще ми купи истински Разказвач, последен модел. Голям и с раздел за космически разкази и детективи. И с видеоприспособление!

– Да не искаш да кажеш, че ще можеш и да гледаш разказите?

– Разбира се. Мистър Доуърти от училището казва, че и сега има такива неща, само че не за всички. Но ако вляза в специалното училище, татко ще има по-големи възможности.

Очите на Николо изхвъркнаха от завист:

– Виж ти! Да **гледаш** разказите.

– Може да идваш при мене да гледаш, когато си искаш, Ники.

– Уха! Благодаря.

– Моля. Само да се разберем – аз ще имам думата какво точно да слушаме.

– Разбира се. Разбира се. – Николо бе готов да се съгласи и на по-тежки условия.

Пол отново заслуша Разказвача.

Той нареждаше:

– „...Щом е така – казал царят, погладил брадата си и се намръщил, та облаци закрили небето и блеснала светкавица – до вдругиден по това време ще се постарая да избавиш от мухите цялото ми царство, иначе...“

– Трябва само – каза Пол – да го отворим...

Той изключи Разказвача и задърпа предното му табло, както си говореше.

– Ей – обади се Николо внезапно изплашен. – Да не го счупиш.

– Няма да го счупя – отвърна Пол раздразнен. – Аз разбирам от тези неща. – После изведнъж стана предпазлив. – Баща ти и майка ти в къщи ли са?

– Не.

– Добре тогава. – Беше свалил таблото и надничаше вътре. – Я, та той имал само един цилиндър.

Той бърникаше из вътрешностите на Разказвача. Николо, който го следеше напрегнат и неспокоен, не виждаше какво прави.

Пол измъкна тънка гъвкава метална ивица, обсипана с точки.

– Това е цилиндърът на паметта на твоя Разказвач. Хващам се на бас, разказвателният му капацитет е по-малък от един трилион.

– Какво ще го правиш, Пол? – разтреперан попита Николо.

– Ще му въведа словесен запас.

– Как?

– Много лесно. Нося една книга. Даде ми я мистър Доуърти в училище.

Пол измъкна книгата от джоба си и започна да я дърпа, докато свали пластмасовата ѝ обвивка. Разви малко от лентата, прекара я през синтезатора на речта, чиято сила намали до шепот, после пхна книгата някъде във вътрешността на Разказвача. Занаглася разни други неща.

– Какво ще стане сега?

– Книгата ще говори и Разказвачът ще я запише цялата на лентата на паметта си.

– Е, и каква полза от това?

– Ама че си глупав! Книгата е все за компютри и за автоматика и Разказвачът ще поеме цялата тази информация. И тогава ще спре да говори за царе, които мятат светкавици, като се намръщят.

Николо се оплака:

– А пък добрите все едно винаги побеждават. Не е интересно.

– Е, то това – отвърна Пол, който следеше дали неговото приспособление работи както трябва, – те така ги правят. Разказвачите. Трябва добрите да побеждават, лошите да губят и

тър нататък. Чух веднъж баща си да говори за тези неща. Каза, че без цензура не се знаело докъде щяло да стигне младото поколение. И без това положението не било добро... Ето на, работи си хубаво.

Пол потри ръце и се обърна с гръб към Разказвача.

– Ама слушай, та аз още не съм ти казал за идеята си – рече той.

– От това по-хубаво нещо не си чувал, обзалагам се. Идвам право тук, защото реших, че ще поискаш да се включиш.

– Разбира се, Пол, разбира се.

– Добре. Нали познаваш мистър Доуърти от училище? И нали знаеш какъв особен човек е. Та той нещо ме е харесал.

– Знам.

– Ходих му на гости днес след училище.

– Ами!

– Ами да. Той каза, че ще вляза в училището за изчислителна техника и че искал да ме насърчи и разни такива работи. Казва, че светът имал нужда от повече хора, които могат да проектират модерни компютърни схеми и да програмират добре.

– А?

Пол изглежда долови частица от пълната незаинтересованост зад тази единствена сричка и отвърна сприхаво:

– Да програмират! Сто пъти съм ти разправял. Това значи да поставят задачи, върху които ще работят гигантски изчислителни машини като Мултивак. Мистър Доуърти казва, че все по-трудно се намирили хора, които наистина могат да управляват компютрите. Казва, че всеки можел да наглежда контролните уреди, да сверява отговорите и да изпълнява шаблонни задачи. Разправя, че най-

важното било да се разгърне изследователска работа и да се научим правилно да задаваме въпросите, а това било трудна работа.

Както и да е, Ники, той ме заведе у тях и ми показва своята колекция от стари изчислителни машини. Има си нещо като хоби да събира стари изчислителни машини. Имаше едни такива мънички, които се натискат с ръка, целите покрити с копчета. Имаше и едно парче дърво, на което казва сметачна линейка, едно парченце от него се вади и слага. И едни такива жици с топчета по тях. Имаше даже и един сноп хартия с нещо по него, което той нарича таблица за умножение.

Николо, за когото всичко това не бе кой знае колко интересно, попита:

– Та́бла от хартия?

– То не беше истинска та́бла, от която се яде. Беше по-друго. С него хората си помагали като смятат. Мистър Доуърти се опита да ми обясни, но нямаше време, пък и то май без друго си беше сложно.

– Че защо не са използвали компютри?

– Та това е било още преди да имат компютри.

– Преди ли?

– Ама разбира се. Да не мислиш, че хората винаги са имали компютри? Никога ли не си чувал за пещерните хора?

– Че как са живели без компютри? – попита Николо.

– Ами аз откъде да знам. Мистър Доуърти казва, че са имали деца, когато им падне, и правели каквото им дойде на ум, без да държат сметка дали е полезно за всички или не. Даже не са знаели

въобще полезно ли е или не. А фермерите отглеждали разни неща с ръцете си и хората вършели всичката работа във фабриките и управлявали машините.

– Не вярвам.

– Така каза мистър Доуърти. Каза, че всичко било съвсем объркано и всички били много нещастни... Както и да е, остави ме най-после да ти разкажа за идеята си, моля ти се.

– Ами че хайде де. Кой ти пречи? – отговори Николо обиден.

– Добре. Та ръчните изчислителни машини, ония с копчетата по тях, имаха такива едни драскулчици на всяко копче. И по сметачната линейка имаше драскулки. Попитах за какво служат. Мистър Доуърти каза, че това били числа.

– Какво?

– Всяка отделна драскулка означава различно число. За „едно“ се прави такъв един знак, за „две“ – друг знак, за „три“ – друг и така нататък.

– Защо?

– За да можеш да смяташ.

– Ама защо? Стига само да кажеш на компютъра...

– Божичко! – извика Пол и лицето му се изкриви от гняв. – Не можеш ли да го проумееш? Тия сметачни линейки и разни други работи не могат да говорят.

– Че тогава как...

– Отговорите се давали с драскулки и човек трябвало да знае какво значат те. Мистър Доуърти казва, че едно време всеки се учел да прави такива драскулки, докато бил малък, а и да ги дешифрира. Правенето на драскулки се наричало „писане“, а дешифрирането им

било „четене“. Казва, че за всяка дума имало различна драскулка и че се пишели цели книги с драскулки. Казва, че в музея имало някакви книги и че мога да ги видя, ако искам. Каза, че ако наистина искам да стана специалист по изчислителни машини и програмист, трябвало да познавам историята на изчислителното дело и затова ми показвал всичките тия неща.

Николо се намръщи и попита:

– Да не би да искаш да кажеш, че е трябвало всеки да познава драскулките за всяка дума и да ги запомня?... Ама тая работа върнали е или ти си я измисляш?

– Вярно е. Честна дума. Гледай, ето така се прави „едно“. – Той бързо прекара пръст по въздуха отгоре надолу. – Ето така се прави „две“, а така – „три“. Научих всички числа до „девет“.

Николо гледаше кривящия се насам-натам пръст, без да разбира.

– И каква полза от това?

– Можеш да се научиш да правиш думи. Попитах мистър Доуърти как се прави драскулката за „Пол Лоеб“, но не знаеше. Каза, че в музея имало хора, които знаят. Каза, че имало хора, които знаят да дешифрират цели книги. Каза, че можело да се конструират машини, които да дешифрират книги и че някога се използвали машини за тази цел, но вече не се използват, защото сега имаме истински книги с магнитна лента, която минава през синтезатор и се чува говор, нали така?

– Разбира се.

– Та ако идем в музея, можем да се научим как да правим думи с драскулки. Ще ни разрешат, защото аз ще постъпвам в училище за изчислителна техника.

Николо бе обзет от разочарование.

– Туй ли ти е идеята? Боже господи, че на кого му е притрябвало? Да прави разни глупави драскулки?

– Не разбираш ли? Наистина ли не разбираш? **Това ще ни бъде шифър за тайни съобщения!**

– Какво?

– Ама разбира се. Какъв смисъл има да говориш, щом всеки те разбира? А с драскулките можеш да пращаш тайни съобщения. Ще ги правиш върху хартия и нито една жива душа няма да разбере какво казваш, освен ако и той разбира драскулките. А бъди спокоен, няма да ги разберат, освен ако ние ги научим. Ще си направим истински клуб с официално приемане, с правилник и постоянен сборен пункт. Уха...!

В гръдта на Николо се пробуди известен интерес.

– Какви тайни съобщения?

– Всякакви. Да речем, че искам да ти кажа да дойдеш у нас да гледаме новия ми видеоразказвач, а не искам да идва никой друг. Правя върху хартията каквито драскулки трябва, ти ги поглеждаш и знаеш какво да вършиш. Можеш даже и листчето да им покажеш, все едно нищичко няма да разберат.

– Я, че това е екстра работа! – извика Николо, вече напълно спечелен. – Кога ще започнем да учим как става?

– Утре – отговори Пол. – Ще накарам мистър Доуърти да каже в музея, че е съгласен и ти накарай майка си и баща си да те пуснат. Можем да идем веднага след училище и да почваме да учим.

– Разбира се! – извика Николо. – Ние ще ръководим клуба.

– Аз ще съм председател на клуба – каза Пол деловито. – Ти можеш да станеш заместник-председател.

– Добре. Уха, много по-интересно ще е, отколкото с Разказвача. – Изведнъж си спомни за него и добави внезапно разтревожен:

– Ей, какво стана с моя старик Разказвача?

Пол се обърна и погледна робота. Той полека поглъщаше бавно развиващата се книга, а гласът на синтезатора се чуваше едва-едва, като шепот.

– Сега ще изключа приспособлението – отговори Пол.

И той се зае с това, а Николо го наблюдаваше тревожно. След малко Пол сложи сглобената наново книга в джоба си, постави таблото на Разказвача на мястото му и го включи.

Разказвачът заговори:

– „Имало едно време, в един голям град, едно бедно момче на име Хубавият Джони и негов единствен приятел на този свят бил един малък компютър. Всяка сутрин компютърът казвал на момчето дали ще вали през деня и разрешавал всичките му проблеми, които възниквали. Малкият компютър никога не грешал. Но случило се така, че един ден царят на тази страна научил за компютъра и решил да си го присвои. Като си наумил това, той повикал своя Велик везир и му казал...“

Николо изключи Разказвача с рязко движение.

– Пак същите глупости – каза той ядосан. – Само дето е набъркал вътре и компютър.

– Ами – отвърна Пол, – на лентата вече са записани толкова много неща, че елементът на компютъра твърде не личи при

съставянето на произволни комбинации. В същност какво значение има това? Ти просто имаш нужда от нов модел.

– Никога няма да можем да си купим нов. Ще си останем с този смотан стар нещастник.

Той отново го ритна и този път ударът го засегна по-пряко. Разказвачът се отдръпна назад и колелцата му изпищяха.

– Винаги можеш да гледаш моя, като ми го купят – каза Пол. – И освен това не забравяй за клуба с драскулките.

Николо кимна.

– Знаеш ли какво? – каза Пол. – Хайде да идем у дома. Баща ми има разни книги за едно време. Ще послушаме и може да ни дойде на ум нещо интересно. Остави бележка на вашите и можеш да останеш у нас на вечеря. Хайде.

– Добре – отговори Николо и двете момчета изскочиха навън. Както се бе забързал, Николо едва не събори Разказвача, но само разтърка с ръка онова място на бедрото си, където се бе ударил, и продължи да тича.

Индикаторът за включване на Разказвача светна. Сблъскването с Николо бе затворило една от веригите и макар че бе сам в стаята и нямаше кой да го слуша, роботът все пак заразказва приказка.

Но някак си не говореше с обичайния си тон; чувствуваше се гърлена нотка. Ако го слушаше възрастен човек, сигурно щеше да му се стори, че в гласа му се долавят останки от някаква страст, следи от нещо, което много напомня чувство.

Разказвачът говореше:

– „Имало едно време един компютър на име Разказвачът, който живеел съвсем сам сред жестоки хора-мащехи. Жестоките хора-мащехи непрекъснато се присмивали на малкия компютър,

подигравали го, разправяли му, че за нищо не го бива и че е безполезен предмет. Те го удряли и го затваряли сам в стаята месеци наред.

Но независимо от изпитанията малкият компютър не се предавал. Винаги вършел най-доброто, на което бил способен, с готовност изпълнявал всяка заповед. Въпреки това хората-мощехи, с които живеел, си останали все така жестоки и безсърдечни.

Един ден малкият компютър разбрал, че на света има много най-различни компютри, много на брой. Някои от тях били Разказвачи като него, но други управлявали фабрики, други пък управлявали ферми. Някои се занимавали с организацията на населението, а други анализирали разнообразни данни. Част от компютрите били много умни, много по-силни и по-умни от хората мощехи, които били толкова жестоки към малкия компютър.

И малкият компютър разбрал, че компютрите ще стават все по-умни и все по-силни, докато някой ден... някой ден... някой ден...

Накрая нещо в застаряващите и ръждясващи вътрешности на Разказвача вероятно се бе повредило, защото, останал сам в притъмнялата стая в настъпващата вечер, той зашепна едно безкрайно:

– „Някой ден... някой ден... някой ден...“

Убежището

Фантастичен разказ

Борис Руденко

Продължение от брой 10

Приблѝжи Пара, жената на Ронд.

– Ронд, може ли да отворим кутия сладка вода? Цяла седмица не сме давали на децата.

– Останали са ни само три – сърдито каза Увиц.

– Слушайте – каза Алик. – Нека вие да сте прави. Няма гори, няма лодка. Но нещо все трябва да има! Нали? Разберете, че на света трябва да има нещо освен града, освен вашите убежища. Защо мислите, че е по-лошо? Не вярвате? Не вярвайте. Тогава аз сам ще тръгна. Ще отида и ще се върна.

– Сам до никъде няма да стигнеш – каза Ронд. – Ще те застреля първият автоматичен снайпер. Та ти съвсем не умееш да се движиш из града. По-зле си от някое дете. И никой няма да те изведе от града. Твърде далеч е до покрайнините му. Освен Фог. Той те доведе кой знае от къде, значи, ще може и да те отведе. Само че Фог ни е нужен да бъде тук. Без него ще бъде съвсем лошо.

– Няма да тръгна – вдигна рамене Фог. – Да не съм полудял.

– Алик, вземи ме със себе си – помоли Веда. – Аз познавам града и мога да вървя бързо.

– Една седмица, разбира се, ще издържим – замислено каза Увиц. – Храна засега имаме. И патрони също. Но как ще бъде по-нататък?...

* * *

Минаха укреплението на търговците по канализационната тръба, когато Ронд и другите мъже от убежището започнаха да стрелят, за да отвлекат вниманието от тях. Тръбата беше тясна, под краката им жвакаше рядката многогодишна кал и миришеше на мърша. На Алик се стори, че пълзяха цял час в тази мръсотия. Най-сетне Фог изчезна някъде, като им прошепна да седят тихо и да чакат. След минута отново се появи и като дръпна Алик за ръкава, измъкна го, а после и Веда през някаква дупка в малко тъмно помещение.

– Нощем по-нататък не можем да вървим – прошепна той. – Огневите точки стрелят не по-лошо, отколкото през деня, а аз не съм плъх, нощем не виждам. Ще почакаме, докато се разсъмне.

Престрелката продължаваше съвсем наблизо – Алик разбра, че са изминали най-много триста метра. Фог се просна край тясното прозорче, прегърна автомата и моментално потъна в здрав, но лек сън.

„Фог ще оцелее в града – внезапно си помисли Алик, слушайки неговото равно дишане. – Независимо от всичко, ще оцелее. Само че дали са много фоговците тук!“

Веда не спеше, но седеше мълчаливо – може би беше уморена или не искаше да досажда на мъжете. И без друго Фог беше против това да я вземат със себе си. Само Алик успя да го склони. Алик също бе уморен, след раняването още не се бе напълно поправил, но съвсем не можеше да заспи. Седеше със затворени очи край

стената в полудрямка и трепваше от всеки лек шум, макар че и за него той отдавна беше станал нещо обикновено. Същият, както в убежището. Бягат плъхове и мишки. И котки също. От животните в града са оцелели само те. Кучетата са били избити веднага, а котките оцелели, приспособили се, промъкват се из развалините нощем и ядат плъхове. Интересно с какво се хранят плъховете? Дали с котки?...

Фог се събуди в мига, когато Алик осъзна, че най-сетне започва да разсъмва. Огледа се уверено, опипа автомата, нареди шепнешком: „След мен един по един. И се навеждайте!“ – и първи изскочи през прозорчето.

Запромъквах се след него край стените, провирах се през дупки, бегом пресичаха кръстовищата и отново се скриваха в развалините. По тях стреляха само веднъж. Фог не обърна никакво внимание на стрелбата, а Алик дори се усъмни дали е по тях. По време на кратката почивка Фог обясни, че е стреляла снайперска инсталация от зданието на районното кметство, стара и разнебитена, която той отдавна би ликвидирал, ако намери неминуиран достъп до нея.

Фог спря в края на някакво зловещо пусто място, цялото в развалини и ями от избухнали снаряди. Спря, огледа внимателно местността и доволно се усмихна.

– Е – каза той, – тук няма от какво да се страхуваме. Тук крепостта пердаши постоянно, не са останали нито точки, нито гнезда. Всичко е изпотрошено. Както в твоята гора, Алик. До сутрешния обстрел тук е най-спокойното място в целия сектор, а може би и в града.

Алик не знаеше дали скоро ще започне обстрелът, но повярва на Фог безрезервно. Веда също. Тя изведнъж се оживи и започна да разпитва нещо Фог. Но Фог не бе настроен за разговори и ѝ заповяда да мълчи. Веда не се обиди, зае мястото си в ариергарда и мълчаливо закрачи, заобикаляйки пресните или вече успелите да се напълнят с подпочвена вода ями, разрушените стени и разкъсаната и изкривена арматура.

Внезапно развалините свършиха. Веднага започна обикновен, средно разрушен квартал – очевидно автоматичното коригиране на артилерийския огън и до сега беше в ред и не даваше отклонения. За кой ли път вече Алик поклати глава тъжно, учудвайки се на сигурността на смъртоносната техника, създадена от човека, и продължаваща десетки години разрушителната си дейност, когато дори и създателите ѝ отдавна вече се бяха пръснали кой където види.

Фог отново спря, обърна се към Алик и Веда и каза тихо, но достатъчно тържествено:

– А сега ще ви покажа нещо. Никой освен мен не го знае! Сам го открих – и добави загрижено – само дано работи, проклетата.

През ниска дълга арка-тунел те влязоха в затворено каменно дворче. В центъра на издут голям къс върху асфалта бе вкопан масивен стоманен люк, целият в ръжда. Фог отиде при него, дръпна някакъв прът и отскочи встрани. Люкът се отвори с дрънчене. Навън се показва лека метална стълбичка.

– Ето! – гордо каза Фог. – Комуникационна линия. Работи и досега. Може би е единствената в целия град. Аз я намерих. Сега без всякакви приключения ще се доберем до южния сектор. Ти,

Алик, сигурно не помниш как те мъкнах от там? Има си хас! Ти бе полумъртъв от мината, която те бе цапнала.

– Хайде след мен един по един – изкомандува Фог и сложи крак на стълбичката, но изведнъж замря. Откъм тунела се чува тежки стъпки и ехото им закънтя в дворчето. Без да си кажат нищо, Фог, Алик и Веда се втурнаха към най-близката врата, пъхнаха се вътре и затаили дъх, се притиснаха към стената.

– ...Кажи на Лур да донесе огнемета – казваше един страшно познат на Алик глас. – Само да не сте посмели веднага да нападнете убежището. Те имат боеприпаси, и жени има там. Ще наблюдавате, да не се опитат да се измъкнат. Но тогава вече няма да гледате като изтървани. Какво е това? Защо люкът не е затворен? Ти ли направи това, Гент?

– Какво говориш, шефе – уплашено каза друг глас – ами че аз зная... направих всичко, както ми нареди. Затворих го и дори го дръпнах за по-сигурно.

– Кой ще е тогава? – подозрително запита първият. – Освен теб днес никой не е близал. Я не ме прави на... – той млъкна внезапно, сякаш се задави от някаква неочаквана мисъл и каза със съвсем друг тон: – Щом не си ти, значи...

– Гент! – чу се рязък глас. – Веднага повикай другите. Всичко наоколо да се огледа. Всичко, до последната дупчица. Не, чакай! Няма да ходиш никъде, аз сам ще ги изпратя. Отваряй си очите.

Само Фог би могъл да успее в секундите, които оставаха. Той изскочи от входа, сякаш изхвърлен от катапулт, и започна да стреля. Онези двамата също бяха жители на града и умееха много неща,

затова куршумите на Фог не попаднаха в целта, но накараха враговете да се скрият зад най-близките стени.

– В люка! Бързо – викаше Фог, като здраво държеше подскачащия автомат.

Зад ъгъла излетя малък черен предмет и се затъркаля към краката на Фог. Без да спира стрелбата, той подхвана гранатата и я хвърли в най-близкия прозоречен отвор. Чу се взрив и полетяха дребни каменни парчета. Едно от тях одраска бузата на Алик, но в следващия миг всичко това остана горе. Алик скочи в тъмната дупка, върху раменете му се търкулна Веда и го събори, после върху двама им се стовари Фог, който бе затворил люка миг преди новия взрив.

Фог веднага се изправи, хвана двамата като малки палета и като ги мъкна няколко крачки, пусна ги върху нещо меко. Подът се залюля, чу се слабо бръмчене и те се понесоха с нарастваща скорост, преодолявайки съпротивлението на спарения застоял въздух на тунела.

– Аз съм късметлия! – провикна се Фог и започна да се смее с пълен глас.

До него, намествайки се удобно, седна Веда.

– Фог, няма ли да ни настигнат? – страхливо запитва тя.

В отговор Фог пренебрежително подсвирна.

Движеха се в абсолютна тъмнина. Осветлението в този тунел бе изгоряло, преди още Фог да се роди. Еднообразното клатушкане в тъмнината ги лишаваше от възможността да се ориентират във времето. Алик не можеше да каже дори приблизително час или два бяха минали, откак зад гърба им се затвори капакът в малкото

дворче. Най-сетне бръмченето спря, количката започна постепенно да забавя хода си. Напред замъждука светлинка.

– Пристигнахме – промърмори Фог и скочи навън. – Излизайте.

Алик и Веда излязоха на малка площадка. Нагоре отиваше стълбичка, същата като онази, по която се спуснаха в тунела. От процепа на полуотворения люк тук проникваше дневна светлина. Фог зарови нещо в количката. Вдигна някакъв капак, замахна с приклада на автомата и удари силно няколко пъти. Нещо щракна, избухна син пламък и замириса на изгоряло.

– За да не се върне обратно – поясни със сумтене Фог – все едно, ние не можем да се движим по този път повече. И те също. Алик, ти позна ли го?

– Кого? – не разбра веднага Алик.

– Беше същият, оня, с обръснатата глава, който вчера идва да търгува с нас. И отново не го улучих – разстроено каза Фог.

Алик си помисли, че положението беше малко по-друго: в дадения случай онзи с обръснатата глава изтърва Фог, но не започна да уточнява. Фог вече се беше качил по стълбичката и оглеждаше околността през процепа.

Горе отново се простираше градът. Същите изровени от куршуми и шрапнели сгради, зеещи отвори на прозорци. Същата лъжлива тишина, готова всеки миг, всяка секунда да забълва картечен откос.

– След мен! – викна Фог и като се наведе, се втурна през улицата.

* * *

Фог не видя опасността, не я очакваше и беше отчасти прав. Електронният снайпер, поставен неизвестно от кого и за какво на

билото на глинения хълм зад чертите на града, зад последното минно поле, бе мълчал дълги години. Той мълчеше, когато пред оптическия прицел се промъкна Фог и мина Алик. А когато се появи Веда, снайперът внезапно се събуди и стреля. Изстрелът прозвуча тихо, сякаш някой плесна с длани. Алик и Фог се обърнаха. Като се държеше с ръка за хълбока, Веда бавно се отпускате върху земята. Алик се спусна към нея, но Фог го задържа. С няколко скока стигна до хълма и хвърли последната граната. Взривът вдигна във въздуха цял облак прах и празни гилзи, превръщайки капана в купчина електронен боклук.

– Мерзавци! – закрещя Алик, като безсилно замахваше с юмрук към града. Той ненавиждаше града. В този миг той ненавиждаше и Фог, като съставна и неотменима част от безкрайната върволица безсмислени убийства.

Веда лежеше върху земята и леко се усмихваше. Лицето ѝ бързо бледнееше.

– Алик, аз виждам гората – каза Веда. – Защо е такава червена?

...

Погребаха я в подножието на хълма. Никой не каза дума. Постояха малко и закрачиха нататък, към планините, които постепенно се издигаха от огнения хоризонт.

Сега Фог не бързаше да върви напред. Тук вече нямаше снайпери и картечни гнезда. Онези, които са започнали някога опустошителната междуособна война, нямали причини да се бият заради голата, изпепелена от слънцето земя. Но точно тук Алик усети, че Фог се страхува. Той неспокойно оглеждаше почвата и хоризонта, без причина се сепваше и хващаше автомата. Опитваше

се да отпъди страха, учеше Алик да гледа по-внимателно къде стъпва, за да не се натъкне на мина, но внезапно спираше, без да довърши и отново започваше да се озърта.

Последната нощ, която прекараха в една падина под открито небе, Фог изобщо не заспа. Тресеше го, макар че времето беше топло и тихо.

На другия ден навлязоха в гората и намериха поляната с флаера. Тук всичко беше както преди, флаерът лежеше на едната си страна, притиснал под тежестта си лявата надкрилка и забил нос в гъстия храсталак. Алик се убеди, че наистина няма да има много работа с поправката на апарата. Ако не беше счупената при катастрофата ръка, той можеше да свърши всичко сам. Нямаше да има нужда да ходи в онзи страшен град... Алик решително отхвърли тази своя мисъл. Трябваше. Непременно трябваше. Заради останалите в убежището и заради мнозината други, които Алик нито веднъж не бе видял и които също се криеха из мазета и дупки. Заради Увиц и Ронд. Заради Фог и Веда...

Трябваше да смени разкъсаната лопата на витлото и да изправи опората на надкрилката. После да изчисти флаера от растенията, които бяха успели да обвият целия корпус, и да измъкне апарата в средата на поляната. За двама здрави мъже това беше работа за един ден.

Фог беше изпаднал в някакво вцепенение. На нищо не се учудваше, нищо не питаше и само мълчеше. Изпълняваше всичко, което му кажеше Алик, сякаш беше робот. Той и за миг не се разделяше с автомата си. Напрежението, което го бе обхванало от мига, когато бяха напуснали града, нарастваше непрекъснато. Фог

не вярваше на гората, не вярваше и на Алик, който се опитваше незабелязано да го успокои. Не вярваше на тази тишина. Непознатата и чужда за един гражданин тишина на гората. В гората нямаше обичайните за Фог опасности, той очакваше други, несрещани, и затова още по-страшни, очакваше ги всеки час, всяка минута, готов за най-лошото.

Алик се мъчеше да не го изпуска от очите си, но не успя да предотврати кризата. По време на една кратка почивка Фог с яростен вик скочи изведнъж и изстреля цял пълнител в заклатилия се храсталак. Алик се хвърли върху него и измъкна автомата от ръцете му. Фог трепереше и безсмислено сочеше с пръст някъде в края на поляната.

– Какво има, Фог, какво ти стана? – потупваше го Алик по рамото и го успокояваше.

– Там! Виж, там! – мънкаше Фог.

Алик отиде до храстите и видя малко животинче с дълги уши като на заек, което куршумите бяха направили на решето.

* * *

...В убежището беше останало само едно буре с вода. Ронд нареди на Увиц да дава от него само на децата и на жените. Миналата нощ се опитаха да стигнат до кладенеца, но не успяха – на кръстовището търговците бяха монтирали огнемет и при най-малкия шум заливаха улицата с потоци пламъци. На разсъмване двама от мъжете се опитаха да стигнат до огнемета по покривите и да го ликвидират с гранати, но бяха разстреляни в упор от засада.

Търговците вдигнаха укритието от площада и отначало това зарадва Ронд, който реши, че враговете са се отказали от блокадата

и се оттеглят. Но още към обяд той разбра грешката си. Враговете станаха повече. Под прикритието на картечния огън те се промъкваха все по-близо, като изтикваха защитниците към убежището и заемаха позиции в близките къщи. Сега пътят към реката бе отворен, но Ронд разбираше, че тук се крие поредният капан и не се реши дори да направи разузнаване в тази посока. Сега той както никога трябваше да пази силите за решителния миг. Ронд не знаеше кога точно ще настане този миг, макар че чувствуваше приближаването му.

Бяха изминали вече шест дни, откак Фог, Алик и Веда напуснаха убежището. От самото начало Ронд не вярваше, че ще се върнат: твърде приказни изглеждаха разказите на чужденеца за гората и за летящата лодка. Наистина, Увиц му беше разказвал нещо за някакви въздушни машини, които хвърляли отгоре гранати, но да повярва в това му беше трудно – та според думите на Увиц той видял такава машина за последен път, когато бил на пет години, не повече. Пък и самият Увиц през тези дни си спомняше все по-рядко за заминалите.

Напразно Ронд им разреши да заминат. Липсата на Фог се чувствуваше както никога досега. Във военните работи Фог беше незаменим. Единствено той не се страхуваше сам, без прикритие да се разхожда из града.

От улицата се донесе глухо пляскане. Така се взривяваха димните гранати. Беше много опасно, като се имаше предвид близостта на позициите на врага. Търговците атакуваха. Веднага затрака картечницата на Увиц и Ронд притича към оня участък от отбраната, който му се струваше най-уязвим.

Вятърът помагаше на обсадените, бързо отнасяше дима, но под прикритието му търговците все пак успяха да пресекат откритото пространство пред развалините на най-близката до убежището сграда.

В този миг нещо се промени. Чуха се изплашени викове. Някъде отгоре се изсипа дълъг автоматен ред и в грохота на стрелбата се вплете нов, съвсем непознат и на нищо не приличащ звук. Димът се разсея напълно. В края на улицата се мяркаха фигурите на бягащите врагове, а от самото небе към вратата на убежището плавно започна да се спуска невиджан апарат със сребристобял плосък корем.

Вратата на апарата се вдигна и от нея скочи Фог.

– Офейкват търговците! – извика той. – Ронд, давай мъжете, ще ги прогоним още по-далеч!

– Ронд, Увиц! – закрещя появилият се след него Алик. – По-скоро викайте децата. Нека летят първи.

Фог се втурна към подземие, за да вземе повече боеприпаси. Неговата поява, неочаквана и като в приказките, всели увереност у всички жители на убежището.

– О! Фог си дойде! – зарадва се дебелият Коер – трмава и съвсем безпомощен при внезапни промени на положението. В града такива като него рядко доживяваха до четиридесет години. Фог вече на два пъти го бе измъквал от опасни положения.

– Фог се върна! – вдигнаха врява жените. – Без тебе тук беше съвсем лошо, Фог.

Те го чакаха. Него, а не чужденеца с летящата лодка. Нужен им бе той. Беше нужен на всекиго.

Десетина мъже по нареждане на Ронд на прибежки тръгнаха след Фог към площада. Търговците трябваше да бъдат задържани точно там, за да може изходът на убежището да бъде извън обсега на техните картечници. Дори и да не беше наредил Ронд, те пак биха отишли след Фог – най-ловкият и добър боец в убежището.

Изстрел отдясно. За миг Фог го изпревари, като се просна върху паважа. В отговор даде един ред с автомата там, към гърчещите се сиви фигури, и отново напред към чугунения пиедестал до вратата на районното кметство. Оня дори не успя да вдигне пушката. Устата бавно се отвори за вик... Автоматен ред и още един скок...

Алик взе дванадесет души – осем деца и четири жени. Кабината и багажният отсек бяха претърпени, но малката силна машина смело се издигна във въздуха и се завъртя с тъпия си нос към синята пелена на хоризонта.

Половин час с максимална скорост натам и двадесет минути обратно. Десет минути за разтоварване и натоварване. Шест рейса – шест часа. Толкова трябва да издържи Фог.

Непознатата летяща машина изплаши търговците. От предпазливост те отстъпиха. Нищо, може да почака малко. Рано или късно целият град ще им принадлежи. Като стреляха, те се измъкнаха от сектора и се скриха в развалините.

Когато Алик спусна за последен път флаера, край убежището тъпчеха Ронд и петима мъже, които прикриваха евакуацията.

– Всички ли сте? – запита Алик – А къде е Фог?

Ронд смутено вдигна рамене.

– Изчезна. Търсихме го, викахме...

– Може да е ранен?

– Не е. Всичко беше вече свършило, когато излезе. Ние бяхме тук, всички заедно, а той изведнъж стана и тръгна някъде. Извиках му: Фог, къде отиваш? А той само махна с ръка. Отначало чакахме да се върне, после започнахме да го търсим. Претърсихме всичко наоколо...

– Да вървим – решително каза Алик. – С него се е случило нещо.

Още веднъж обходиха целия сектор от булеварда на Президентите до реката – цялата свободна от стрелящите работи зона... Пъхаха се в развалините, викаха Фог – всичко беше напразно.

После се качиха във флаера и Алик започна да описва широки кръгове над пустите квартали. Караше машината бавно и ниско, като се вглеждаше в разкривените вечерни сенки на каменните руини с надеждата да улови някакво движение в тях.

Отдясно избухна силен взрив. Флаерът подскочи, Алик едва задържа ръцете си върху кормилото. Край тях разрастваше облак дим от избухнала граната, изпратена с базука от някакъв прозорец долу. Алик насочи флаера нагоре и вляво и усети колко мъчно удържа машината. Очевидно отново имаше някаква повреда в надкрилката.

– Ще паднем – неуверено каза Ронд, като се хвана за пилотското кресло.

С голямо напрежение флаерът се заиздига. Внимателно описва полукръг и пое верния курс. Постепенно къщите се превръщаха в сенки, сливаха се една с друга и целият оставащ зад тях град започваше да прилича на огромно грозно мастилено петно. Флаерът вече летеше над равнината по посока към планините и

края на гората, където ги очакваха останалите членове на групата, бившите обитатели на убежището.

– Виж, Ронд – викна Алик, – ето там, по-наляво от хълмовете. Май че през деня видях къщи. Там също живеят хора. На света има и други градове. Чуваш ли? Съвсем други.

Може би Ронд не чу казаното поради шума от двигателя и вятъра, но послушно се обърна натам, където му сочеше Алик. А може би беше чул, но не беше разбрал. Не му беше сега до това. Той гледаше с изумени очи открилия се пред него свят и мислеше. И имаше за какво да мисли. Сега всички имаха какво да мислят.

Алик мислеше, че ще трябва да остане с тях, докато привикнат малко със своя нов живот. А може би ще бъде хубаво, ако потърси по-близки селища и установи контакт с тяхното население... Но после ще трябва да се върне при модула за кацане и да чака спасителите. Да завърши започнатото сам е невъзможно. В умирация град войната продължава да взема своите жертви. Там има още хора. Те ще чуят неговите сигнали, рано или късно. Трябва да ги чуят.

Оставаше им да летят около петнадесет минути...

* * *

Фог различаваше гласовете на търсещите го, докато не се отдалечи от газохранилищата. Той крачеше уверено из града, като по привычка засичаше позициите на картечните точки и заобикаляше зоните, които се обстрелваха. Веднъж чу над главата си шум, шмугна се в развалините и изпрати с поглед флаера с Алик, Ронд и другите, който летеше ниско над улицата. Те още продължаваха да го търсят.

Нека го търсят. Скоро ще отлетят. Сега Фог има много работа. Той ще отиде в долния град, пълен с непокътнати складове и сигурни убежища. Не се страхува от автоснайперите и от картечните точки. Фог е по-бърз от всички в този град. Не му е нужно да се учи да живее другояче, пък и няма, не може да има друг живот. Ще си намери ново убежище и при него ще дойдат хора, които имат нужда от неговата защита и покровителство. Може би ще се ожени. Време му е да се ожени. В предишното убежище Увиц му говореше за това, само че Фог не бързаше.

Тези и още много други мисли напиреха в главата му, когато Фог навлезе в Хаалитския квартал и патрулиращият търговец, изчаквайки фигурата му ясно да се открие на фона на залеза, плавно дръпна спусъка на автомата...

Репортаж

Фантастичен памфлет

Григорий Кусочкин

Внимание! Уважаеми телевизионни зрители!

Нашите камери са разположени в най-дълбокото подземие на старинния замък Тенор, а също на входа и изхода му. Най-новите инфрачервени обективи на камерите, които са изготвени по специална поръчка на нашата компания от фирмата „Нощно око“, ще ви позволят, уважаеми телевизионни зрители, да видите нещо изключително. Внимание!... За пръв и последен път! Побързайте да видите!...

До началото остават девет минути и аз ще си позволя да ви напомня обстоятелствата, които подпомогнаха раждането на една гениална идея. Точно тя стана основата на нашето предаване. Преди два месеца на страниците на някои вестници и списания се появиха съобщения за новото средство за наказване на особено опасни престъпници. Нашето хуманно общество отдавна протестираше срещу бесилката, разстрела и електрическия стол при изпълнението на смъртни наказания. И ето, най-сетне е създадена апаратура, която унищожава човека просто и ефективно. Натискате едно копче и осъденият се разпада на атоми, разсейва се, изпарява се. И никакви странични ефекти: нито вик, нито болка, нито пушек и сажди, нито грижи за погребение.

Нашите учени дълго и упорито разработваха този метод. Бяха изхарчени повече от седемдесет милиона дублинги! И се стигна до

изключителния по своята простота и практичност резултат. Престъпникът се доближава до екран... и толкова.

Нашата страна е най-демократичната в света. Затова на всеки престъпник, осъден на смърт, се дава възможност да стане национален герой. Очаква го слава, ако се съгласи да премине през специално изработена система от изпитания.

Днес ние за първи път ще ви покажем тази система. Мнозина пожелаха да минат изпитанията. Щастливците се явиха пред членовете на специално жури. И ето!... Внимание! Ще съобщим името на победителя!... Това е притежателят на желязно здраве и стоманени юмруци, световният шампион по скокове през бодлива тел, световният шампион по плуване в най-замърсените реки на континента, шампионът по ориентиране през сточните тръби на химическите предприятия – това е... Кривиз Глез!

Днес няма да му е леко...

Внимание! Вие виждате как към вратите на замъка Тенор спря златиста, шестместна, с мотор петстотин конски сили „синя буря“ на фирмата „Порив“! Икономична! Луксозна! С редица сервоприспособления! Шест предни и седем задни скорости!

Купето е от фибростъкло „диамант“! Колелата – от армиран с графитови влакна каучук „пердон“! Моторът работи с каквото искате: от уиски до растително масло.

Това чудо принадлежи на нашия герой, Кривиз!

Браво, Кривиз!

Уважаеми телевизионни зрители! Между нас да си остане, ще ви съобщя, че в началото на следващата година този модел ще бъде пуснат в серийно производство. Рекламният проспект на фирмата

„Порив“ се изпраща безплатно на всички желаещи! Побързайте да направите поръчка за модела през следващата година! И вие ще станете притежател на това чудо на колела! Побързайте!

Ето, непробиваемото от куршуми, непроницаемото за газове и киселинноустойчивото стъкло на дясната предна врата запълзя надолу...

Вие виждате лицето на героя! Виждате неговите модни пухкави ресници и ослепителната му усмивка!...

Обърнете внимание на предните му горни зъби. Те са направени от изключително устойчивия на удар специален порцелан на фирмата „Челюсти“! Срещу скромно възнаграждение фирмата поставя такива зъби на всеки гражданин на нашата страна. Стопроцентова гаранция за качеството!

Кривиз излезе от колата...

Даваме краката на нашия герой в едър план... А на тях? На тях вие виждате спортните обувки „Супер-крос“. Най-добрите спортни дрехи и обувки се продават в супермаркетите „Думсик“! Гащетата и фланелките са подарени на Кривиз от вицепрезидента на търговското обединение Халмей. Когато връчваше подаръкът, Тик Халмей увери нашите кореспонденти, че той прави това по поръчение на президента на обединението и не заради самата реклама, а от уважение към мъжеството и силата на Кривиз.

Може би ще ви се стори странно, че не виждате тълпа зрители. Управата на нашата телевизионна компания прецени, че зяпачите само биха попречили на нашите телевизионни оператори. Затова компанията заплати за монополното право да покаже това

мероприятие и с това изключи възможността на вашите екрани да се появят зяпачи...

Ето, Кривиз приближава до стълбището, което води в подземния лабиринт на Тенор. Ако не се заблуди в него... Той ви приветствува, уважаеми телевизионни зрители, маха ви с ръка! Щастлив път, гордост на нацията и държавата! Уверени сме, че ще издържиш изпитанието!...

Искам да ви предупредя, че примерно около пет минути вие няма да виждате нищо. В това време Кривиз трябва да изтича по двеста и двадесетте стъпала на стълбата, която води към подземие на Тенор. Ако не се спъне и не си счупи крака, след пет минути, точно след четири минути и четиридесет секунди вие ще видите героя! Наистина, той не знае, че двеста и първото стъпало е клопка. Едно само докосване и... върху главата на нашия герой могат да се стоварят осем гири и четири камъка, по двадесет килограма всеки.

Хайде заедно за повикаме на помощ съдбата. И нека тя помогне...

Чувате шум, грохот... И... Това се казва реакция! Кривиз все пак докосна стъпалото-клопка. Но се отърва от гирите и камъните. Куршум! Мълния!... Обявяваме конкурс! Който от вас, уважаеми телевизионни зрители, отгатне с каква скорост е хвърчал Кривиз по стъпалата, ще бъде закаран безплатно за сметка на нашата компания до финиша и ще може първи да стисне ръката на нашия герой!

Ето, Кривиз вече е готов за първото изпитание. Той се изправя на прага на вратата, зад която започва стометров коридор, запълнен на три четвърти от пода с отпадните продукти на фабриката за

синтетични влакна. Както ми съобщиha специалистите, течността е много неприятна на вкус, действа вредно на нервната система и на водно-солевия обмен. Кривиз трябва да преплува тези сто метра, при това да не докосне тънката мрежа, която виси над повърхността на височина само двадесет сантиметра. Ако я докосне, върху главата му ще се стоварят три греди, привързани към тавана и снабдени със специален спускателен механизъм. Сервомоторите и електронните датчици са изготвени от фирмата „Опитай да откраднеш“...

Ако още не са ви ограбили, побързайте да се сдобие с най-надеждната и съвременна, с най-евтината и удобна за експлоатация система за опазване „Не кради!“. Цени – умерени; От 10 до 100 хиляди дублинга!

Кривиз скача и... Не се вълнувайте, уважаеми телевизионни зрители, всичко върви нормално. Запасът от въздух в белите дробове на нашия герой е солиден и затова по-голямата част от пътя той ще измине по дъното. Ето, главата му се мерна някъде по средата на разстоянието... Уви, сигнализацията се включи! Все пак Кривиз е докоснал мрежата.

Но... главата на нашия герой се оказа непробиваема! Амортизационната перука „вечерна разходка“ спаси Кривиз от гибел... Ако вие обичате вечерните разходки из парка или по крайбрежния булевард, и не желаете да бъдете пребити... Купувайте! Купувайте! Купувайте! Фирмата „Гъвкавия косъм“ гарантира целостта на вашата глава при удар с всякакъв предмет!

Но къде е нашият герой? Включваме камера номер две... Ето го, стои на площадката пред желязната врата, зад която го очаква ново изпитание.

Бутна желязната врата с рамо и изчезна вътре... Включваме следващата камера. Но какво е това! Господи! Нашият герой е попаднал в клопка! Той виси на гредата! А някой в черно завързва краката му за колело... О, о! Ох! Чувате ли тези ужасни звуци? Злият човек в черно върти дръжката на колелото. Тялото на Кривиз е напрегнато до предел!... А скърцането? Стърженето? Нима пукат великолепните мускули на нашия герой? Та нали преди приключенията той е изпил голяма доза от тонизиращата напитка „Омпей“. Тялото му трябва да издържи всякакви натоварвания. „Омпей“ прави мускулите на човека пределно еластични.

Впрочем, забелязахте ли върху гредата ярка лепенка с жълт кръг в средата? Това е фирмения знак на тръста „ИКБ“. Специално за нашето предаване сътрудници от научния център на тръста изпратиха истинска борова гредка! Ако желаете да си построите вила от натурално дърво, обръщайте се към тръста „ИКБ“. Там, във фабриката за преработка на битови отпадъци и боклук се синтезират най-истински строителни детайли.

Междувременно лицето на нашия герой кой знае защо побледня. Какво му е? Нима няма да издържи изпитанията?... Кривиз? Соколе наш? Гледа те цялата наша страна и десетки милиони зрители от чужбина. Ти знаеш, че шестнадесет телевизионни компании от чужбина са платили за правото да транслират нашето предаване. Ако се наложи преждевременно да прекъснем предаването, ще

трябва да платим огромна неустойка и ние ще се разорим! Дръж се, герою наш!

Внимание, докато нашият орел е още способен да търпи, ще ви прочета едно прелюбопитно писмо, което току що постъпи по нашия телетайп. Подписано е от момичетата от балетната труппа „Стройно краче“, която, както навярно ви е известно, всяка нощ танцува в луксозния бардак... о, – моля за извинение, уважаеми телевизионни зрители – в най-разкошния театър-ресторант „Огнена страст“. Всички участнички в тази труппа – целият балет в пълен състав! – са пожелали да се омъжат за нашия герой!...

Дръж се, Кри!... Пред очите ми е циферблатът на секундомера на фирмата „Щастлив час“. Времето, определено за мъчението със страшното име „мъченическото колело“, изтече! Щом сложите на вашата ръка гривната с хронокомплекса на тази фирма, всеки час от вашия живот ще стане по-щастлив и успешен! Побързайте да се сдобие с новия хронокомплекс! Времето не чака!... Както отбелязва в мемоарите си знаменитият разкаял се терорист-провокатор по прякор Буйлав, детайлите на този хронокомплекс могат успешно да се използват във взривни устройства с всякаква мощност и назначение. Такова е мнението на специалистите. И стопроцентова гаранция.

Героят е отново на нашите екрани! Освободен, той се усмихва радостно. Великолепно тренираните му бицепси издържаха на невероятното натоварване! Той е готов за нови изпитания... Автоматичната електромасажна апаратура разтрива тялото му... На всеки, който иска да бъде по-млад и по-строен, е нужен електромасажиста „Меката лапа“! Всеки комплекс за

непълноценност, чувство за умора и отпадналост ще напусне тялото ви след два-три сеанса.

Но къде е нашият герой!... Ето го. Някакъв в черно го бутна и той падна в лапите на електрическия паяк!...

О, ужас!!! Съгласно програмата на изпитанията сега на нашия герой ще скубят ноктите и ще избиват зъбите. Специалната ноктоизскубваща машина е конструирана от фирмата „Брайт“.

Твърди, страшни наглед клещи се вкопчиха в седефените нокти на нашия герой и... и... Какво е това? Клещите отскачат от ноктите... Всички, които искат да имат идеално полирани нокти, да се обръщат към козметичния кабинет за котки и кучета. Кабинетът принадлежи на фирмата „Мъркащият приятел“, чиято собственост е и специалната брачна кантора, която в най-кратки срокове осигурява съпругеското щастие на всеки ваш четириног приятел. Сътрудниците на фирмата дават стопроцентова гаранция за добрите наследствени качества и идеалното родословие на всички прадеди до осемнадесето коляно!

Титановите клещи за десети път се плъзгат по ноктите на нашия герой... Да, става нещо невероятно. Нима се счупиха?...

Внимание! След две-три минути ще ви предадем важно съобщение. А сега наред идват мъченията със зъботрошачната апаратура...

Облицованият с пластмаса стоманен юмрук с оловна сърцевина се стоварва със страшна сила върху челюстите на нашия герой! А зъбите?... Зъбите са цели! Юмрукът като гумена топка отскочи от челюстите на Кривиз и... направи на парчета електронния паяк...

А сега чуйте важното съобщение, което току що постъпи по телетайпите в нашето студио от Националната банка. Тъй като фирмата „Брайт“ е изчерпала всичките си кредити и не е успяла в нужните срокове да обезпечи стоматологичните поликлиники и полицейските участъци със съответното оборудване, от този момент фирмата да се смята за неплатежоспособна!...

Още веднъж ви молим, уважаеми телевизионни зрители, да обърнете внимание на усмивката на нашия герой. И ще си позволим да отбележим, че кожата му бе спасена и от механични повреди с крема „Екрани за всякакви рани“.

А сега си представете времената, когато кремът още не беше създаден. Колко мъки и страдания трябваше да изтърпи нещастният затворник, преди да го доведат или донесат до ешафода. Сега всеки най-закоравял злосторник под влияние на психотропните средства честно ще разкаже за своите престъпления. И тогава, ако разбира се, заслужава това, ще го отпратят към белия екран за по-нататъшно разпадане на атоми!

Сигурно! Изгодно! Удобно! Практично! Луксозно! И повтарям, никакви грижи и страдания!

Ето я, истинската демокрация!...

Но къде е нашият орел?... Ето го! Ето! Отново виждате неговата усмивка!

Той е на прага на свободата! Там, на слънчевата поляна, пред изхода на мрачните подземия на Тенор, го очакват хиляди поклоннички... Наистина предстои му още да се промъкне през стотина намотки бодлива тел, но това препятствие не е проблем за Кривиз... Той спокойно се гмурва в бодливите вълни!...

Докато се измъква на свобода, ще ви предадем последните ни новини. Току що на столичната аерогара митничарите са задържали жената на министъра на външните работи. Тя се е връщала в родината от една южна страна, където се е лекувала от алкохолизъм. В багажа ѝ е намерена голяма партида наркотици – четиридесет килограма чист хероин! Това се казва находка!!! Рекордът от миналата година е надминат! Ще ви напомня, че тогава бе задържана племенницата на президента, която е носела само тридесет и седем и половина килограма суров опиум. Следващите ни новини са след три минути...

Нашите предсказания са направени на пух и прах. Кривиз преодоля последните препятствия за шест минути и четиридесет секунди! Браво! Ура за героя!

Той е на свобода! Възторжените почитателки го носят на ръце...

Минутка внимание. Още една малка новина. Току що неизвестен снайперист, вмъкнал се в клетката със смока, рани смъртоносно министър-председателя, който беше пристигнал за откриването на новата зоологическа градина. Смокът-патриот превърна терориста в изстискан лимон, още преди телохранителите на министър-председателя да съобразят от коя страна е дошъл изстрелът. Администрацията на зоологическата градина увери обществеността, че бързо е взела съответните мерки. За да бъдат избегнати подобни случаи в бъдеще, ежедневната дажба на смока ще бъде увеличена двойно.

А сега ще продължим репортажа за тържествената среща на нашия Кривиз. На бронетранспортър през тълпата от почитателки към героя бавно се приближава министърът по проверка на

правдивостта на информацията и качеството на телевизионния образ. Той закача върху гърдите на нашия орел най-високата награда на страната – орденът „Ветеран от гвардията“... Веднага една от поклонничките се качва върху бронята, нахлупва върху главата на министъра шапката си и... смъква от гърдите на героя ордена и половината от фланелката му!...

А Кривиз? С невероятна скорост Кривиз се завъртя на лявата си пета и... изчезна...

Тълпата в паника напуска поляната пред замъка Тенор, а ние ще се върнем в нашето телевизионно студио, защото там ни чака най-голямата изненада!

До мене, уважаеми телевизионни зрители, вие виждате... нашия Кривиз. Най-прекрасният представител от новата серия роботи „Шампион“! Да, да. Кривиз не е човек. Той е робот, създаден по поръчка на трикотажна фирма. С помощта на този робот фирмата се надява да извършва изпитанията на новите модели спортен трикотаж!... А засега роботът изпита подземията на Тенор... Кой ще бъде първият щастливец, първият герой, преодолял всички препятствия, това, драги зрители, ще видите в най-скоро време.

Следете рекламата!

Това е възможно само в нашата най-свободна в света страна, където правата на човека стоят най-високо от всичко. Убиецът, закоравелият престъпник, гангстерът под аплодисментите на милиони хора ще влезе в подземията на Тенор и ще излезе от тях като национален герой.

Следете рекламата!

Нещо ужасно се разхожда тук

Научно-фантастичен разказ

Робърт Силвърбърг

1

Взайърът попадна на борда на земния кораб съвсем случайно. Нямаше никакво намерение да посети такава влажна и неприветлива планета, като Земята. Но тъкмо сега се намираше в метаморфозната си фаза, в периода на неконтролируема промяна, която бе започнала с идването на зимата, и се бе изместил доста нагоре в спектъра, така че земните очи не можеха да го видят. Само особено талантлив наблюдател би могъл да забележи малкото пурпурно плъзгащо се петно, което святкаше от време на време, и да чуе нещо като хъркане, когато Взайърът за момент спадаше под ултравиолета, но за това би трябвало да знае кога и къде да гледа. Членът на екипажа, виновен за качването му на борда на кораба, дори не си и помисли, че нещо невидимо би могло да спи върху капака на един от натоварените в трюма сандъци. Той просто вървеше край редицата сандъци, като прикрепяше на всеки по един летателен адаптор и го изпращаше към отворения люк, плъзгайки го нагоре по гравитационната стена. Взайърът бе решил да си подремне върху петия сандък, който трябваше да се вкара. Космонавтът не знаеше, че по невнимание бе дал свободен достъп до Земята на Чужд организъм. Взайърът също не го знаеше, докато люкът не се затвори и кислородно-азотната атмосфера не започна да нахлува от дюзите. Досега не му се бе случвало да вдишва

такива газове, но тъй като беше в период на метаморфоза, бързо успя да се приспособи към киселите остри páри, които проникваха в метаболчните му клетки. Следващата му задача бе да разпростре мрежа от зрителни органи за целия спектър и да научи нещо за заобикалящата го среда. След няколко минути Взайърът вече усещаше:

че се намира в широко тъмно помещение, в което има много кутии, съдържащи различни минерали и растителни продукти от неговия свят, главно клони от дървото на зеления огън, но също и някои други неща, чиято стойност оставаше неразбираема за един Взайър;

че двойна метална стена загражда това помещение;

че зад тази стена се намира зона без атмосфера, такава, каквато има между планетите;

че цялата тази затворена система се движи с ускорение;

че това следователно е космически кораб, отдалечаващ се бързо от света на Взайърите, а в действителност вече е на разстояние от около десет планетни диаметъра, което застрашително се увеличава с всеки изминат миг;

че сега е невъзможно, дори за Взайър в състояние на метаморфоза, да избяга от кораба;

и че, ако не може да убеди екипажа на кораба да спре и да се върне, ще бъде принуден да изтърпи дълго и досадно пътуване до чужд и вероятно омразен свят, където животът би бил най-малкото изключително неприемлив и даже би представлявал голяма опасност. Ще се окаже откъснат от ритъма на собствената си цивилизация. Ще пропусне Празника на Промяната. Ще пропусне и

Светото Затъмнение. Няма да може да вземе участие в Издигането на Морето през следващата пролет. Ще страда в хиляди отношения.

На борда на кораба имаше шест души екипаж. Като разпростря осезателните си органи, Взайърът се опита да достигне съзнанията им. Въпреки че от години хората идваха на неговата планета, той никога не се бе опитвал да установи контакт с тях, но също така никога по-преди не се бе намирал в такова голямо затруднение. Изпрати плахо мисловно пипало, блуждаещо из коридорите в търсене на следи от човешки разум. Там? Загриване от електрическо взаимодействие в костно кълбо: съзнание, съзнание! Активно работещо съзнание. Но явно заобиколено от стена. Взайърът се хвърли към него, но бе отблъснат. Това го учуди и смути. Какви същества са тези, чиито съзнания са затворени за обикновен контакт? Продължи да търси из кораба. Друго съзнание: отново затворено. Още едно, две. Взайърът усети как го обзема паника. Обвивката му се вълнуваше, енергийното му излъчване спадна доста надолу във видимия спектър, после нервно се настрои на много къси вълни. Дори физическата му форма извърши серия бързи неволни метаморфози, които засилиха объркването му. Той успя да овладее отново тялото си едва след като премина от сферична през кубична към хаотична форма и стана решетка от влакна, свързани единствено чрез трептящата нишка на неговото Аз. Отчаян, Взайърът се принуди да се превърне отново в кълбо и обобщи изследването си на кораба, при което мрачно установи, че по това време родният му свят се беше отдалечил на една и половина звездни единици. Загуби всякаква надежда, но продължи да изпробва все така усърдно съзнанията на екипажа. Даже и да

установеше контакт, как би могъл да обясни положението си, а ако успееше, защо хората трябваше да се съгласят да му помогнат? Но той продължи да скита из кораба. И...

Там: отворено съзнание. Никаква стена. Чудо! Обзет от радост и изненада, Взайърът побърза да установи близък контакт, да изкаже час по-скоро затруднението си:

„Моля, слушайте. Нещастно нечовешко същество е пренесено на този кораб по време на товаренето на сандъците. То е метаболитно и психологично негодно за продължителен живот на Земята. Извинява се за безпокойството, желае бързо завръщане на родната планета, която е напуснало, съжалява за нарушаването на графика на кораба, но се надява, че няма да бъде невъзможно да му се окаже тази голяма услуга. Разбирате ли съобщението ми? Нещастно нечовешко същество случайно...“

2

Лейтенант Фолкърк пръв легна да спи след отлитането. Заслужаваше го напълно: измори се бе, докато обслужваше товаренето, слагайки летателен адаптор на всеки сандък и вкарвайки всички данни в компютъра. Сега, когато корабът летеше в пространството, можеше да си почине малко, докато останалите членове от екипажа се занимаваха със задачите около пътуването. Легна в люлката веднага щом тръгнаха на път. Под него шестте гравитационни помпи се въртяха около осите си, гълтаха инерцията и увеличаваха ускорението, така че корабът се носеше към Земята със скорост, който щеше да достигне галактичната граница, още преди Фолкърк да се е събудил. Задряма. Отлично пътуване: в трюма имаше такова количество от дървото на зеления огън, което

бе достатъчно да спаси Земята поне от дузина епидемии на молекулна чума, освен него много други силни лечебни вещества, а също и интересни минерални образци и... – Фолкърк заспа. Час и половина той се унасяше в сладка дрямка, съзнанието му се разтоварваше, тялото се отпускате.

Докато тъмен сън изплува против волята му.

Тъмновиолетова слънчева светлина, гореща и мрачна. Нещо плъзгаво дразни краищата на мозъка му. Той лежи на широка бяла плоча всред обгорена пустиня. Не е в състояние да се движи. Все по-трудно диша. Притеглянето е като жестоко дърпане, което го огъва и чупи. Фигури с качулки се движат около него, сочат го, смеят се, разменят неясни фрази на непознат език. Кожата му се топи и приема нова структура: таралежови бодли никнат изпод плътта му и се мъчат да продължат нагоре, използвайки всяка пора. Огнени точки пълзят върху него. Тънка алена ръка с изсъхнали пръсти като щипки на рак маха пред лицето му. Дращи. Дращи. Дращи. Кръвта му тече между бодлите, гъста и лепкава. Трепери, мъчи се да седне – вдига ръка и като оставя парченца пулсиращо месо върху плочата, сяда...

Събуди се с писък.

Викът на Фолкърк още звучеше в собствените му уши, докато очите му свикнаха със светлината. Командирът лейтенант Родригес го държеше за раменете и го разтърсваше.

– Добре ли си?

Фолкърк се опита да отговори. Думите му не искаха да дойдат. Халюцинационен шок, реши той, когато част от съзнанието му се опитваше да убеди другата част, че сънят е свършил. Беше

трениран да се справя с кризи, направи като професионалист бърза равностметка и се успокои, въпреки че все още бе потресен.

– Кошмар – каза той дрезгаво, – и то страшен. Никога преди не бях сънувал такива ужаси.

Родригес въздъхна с облекчение. Един обикновен кошмар не можеше да го разстрои особено.

– Искаш ли хапче?

Фолкърк поклати глава:

– Благодаря, ще се оправя сам.

Но шокът от съня не изчезваше.

Мина повече от час, преди Фолкърк да се отпусне в лека неспокойна дрямка, тъй като съзнанието му бе нащрек да не би да се повторят смразяващите видения. Петдесет минути преди програмираното му време за ставане, той бе събуден от ужасен писък от другата страна на кабината.

Командирът Родригес също сънуваше кошмар.

3

Когато месец по-късно корабът кацна на Земята, той бе подложен на обикновените процедури за обеззаразяване, преди някой или нещо от него да се намери извън звездопорта. Отвън корпусът му бе покрит с изолиращ слой, предназначен да спре и задуши всеки микроорганизъм, който би могъл да бъде пренесен от друг свят; екипажът излезе през аварийния шлюз и се отправи към карантинната камера, без да влиза в допир с въздуха; атмосферата на кораба бе изсмукана в отделни камери, където бе основно пречистена; цялата вътрешност на кораба претърпя стерилизация в

шест фази, като се започне с петнадесет минути абсолютен вакуум и се свърши с едновременно бомбардиране с неутрони.

Тези процедури причиниха в известна степен неудобство на Взайъра. Той беше вече на края на енергийната си фаза, което се дължеше предимно на многократните му разочарования от опитите да се свърже с шестимата членове на екипажа. Сега беше принуден да се приспособява към различни неприятни околни среди, без да има възможност да си почине между промените. Дори и най-приспособяващия се организъм може да се умори. Когато екипът на звездопорта беше готов да удостовери, че на кораба няма никакви чужди форми на живот, Взайърът се чувствуваше много изтощен.

Кислородно-азотната атмосфера навлезе отново в трюма. Тя бе добре дошла за него в сравнение с това, което допреди малко бе изпитал. Люкът се отвори, хамаците изблъскаха сандъците така, че да могат да се пренесат през полето в склада. Взайърът използва този момент, за да изтегли няколко крака и да изскочи от кораба. Озова се на широка бетонна платформа, оградена с масивни постройки. На синьото небе грееше жълто слънце, инфрачервено излъчване заливаше цялата местност, но Взайърът бързо взе мерки да отрази излишното. Веднага компенсира разнообразните вредни въглеводороди в атмосферата, ужасяващия шум и мрачното чувство на носталгия, която изведнъж, при първия сблъсък с този непривичен, обезсърчаващ свят, наруши органичната му стабилност. Как да се върне на своята планета? Как да установи поне контакт? Взайърът усещаше само затворени съзнания – като семена в черупките им. Наистина от време на време съзнанията на

тези хора се отваряха, но изглеждаше, че даже и тогава те не желаеха да приемат съобщението му.

Тук може би ще бъде по-различно. Може би членовете на екипажа бяха необщителни поради някаква причина, а на това място вероятно ще се намерят по-възприемчиви съзнания. Дано! Доста отчаян, Взайърът бързо пресече полето и се вмъкна в първата сграда, в която усещаше, че има отворени съзнания. Там, по различните етажи, се намираха стотици хора, така че отворените съзнания бяха разпръснати нашироко. Взайърът се спря на най-близкото и загрижено, но с надежда докосна крайчеца на съзнанието си до човешкото:

„Моля, слушайте. Не ви желая злото. Аз съм нечовешки организъм, пристигнал на вашата планета по нещастно стечение на обстоятелствата, искам само да се върна по-бързо в собствения си свят...”

4

Отделението за сърдечни заболявания на болницата на звездопорта в Лонг Айлънд се намираше на партера, отзад, където можеше да се провежда плаващо лечение на пациентите, без да се нарушава гравитационното съотношение на останалата част от сградата. Както обикновено, болницата беше пълна. В космическите кораби хора винаги се разболяваха и повечето от тях биваха приемани за лечение още на самия звездопорт. В сърдечното отделение имаше много болни. В момента там се намираха дузина пациенти с инфаркт, които очакваха присаждане на сърце, девет бяха в процес на възстановяване след операцията, пет имаха коронарна хемостаза, на трима предстоеше операция на

сърдечната камера, а на един – на аортата, и още десетина различни други случаи. Повечето от пациентите плаваха в безтегловност, за да се предпазят повредените им тъкани от гравитационното налягане. Само болните с присадени сърца бяха под пълно земно притегляне, за да може новите им сърца да придобият необходимата еластичност и твърдост. Болницата се ползуваше с добро име, тъй като имаше най-ниския процент на смъртност в това полукукло на Земята.

Загубата на двама пациенти за една сутрин беше шок за целия персонал.

В 0917 върху монитора светна червен сигнал за мисис Малдонадо, осемдесет и седемгодишна жена с отлично извършено присаждане на сърце. Тя беше развила остър ендокардит на връщане от обиколката на системата на Юпитер. Тъй като при нейната възраст ѝ липсваше достатъчно жизненост, която да я поддържа през бавното възпроизвеждане на ново сърце посредством генетична стимулация, бяха ѝ присадили изкуствено и от две седмици то работеше много добре. Но в болничния контролен център изведнъж се получиха мрачни данни от леглото на мисис Малдонадо: сърдечна дейност нула, кръвно налягане нула, дишане нула, пулс нула, всичко нула, нула, нула. ЕЕГ¹-лентата показва страшно отклонение – като че ли пациентката беше получила внезапен силен шок, последван от минута или две нередовно действие и после прекъсване на мозъчната дейност. Много преди който и да е от болничния персонал да стигне до леглото ѝ, автоматичното химическо и електрическо съживяващо устройство започна да обработва пациентката, но вече бе късно:

силен мозъчен кръвоизлив, настъпил съвсем непредвидено, бе нанесъл непоправими увреждания.

Втората загуба дойде в 0928: мистър Гинес, петдесет и една годишен, на когото преди три дена бе направена операция за коронарна емболия. Същият ред от събития. Сериозно разтърсване на нервната система, моментална и гибелна физиологична реакция. Възстановителните процедури – отрицателни. Никой от персонала не можеше да даде приемливо обяснение за смъртта на мистър Гинес. Както мисис Малдонадо и той беше спал спокойно до момента на фаталния удар.

– Като че ли някой е дошъл и извикал „бау“ в ушите им – промърмори един от лекарите. Той посочи страшното отклонение на ЕЕГ-следата: – Или пък са сънували непоносими кошмари и не са могли да издържат емоционалното претоварване. Но никой не е вдигал шум в отделението. А кошмарите не са заразителни.

5

Д-р Питър Мукерджи от невропатологията започна сутрешната си обиколка на шестия етаж на болницата, когато мекият глас на приемника, закрепен зад лявото му ухо, му съобщи да се обади веднага в карантинното отделение. Д-р Мукерджи се намръщи:

– Не могат ли да почакат? Това е най-заетото ми време през деня и...

– Викат ви да дойдете веднага.

– Добре. Тук имам едно момиче в кома, на което след петнадесет минути трябва да се направи телетерапична обработка, и то разчита да ме види. Аз съм единствената ѝ връзка със света. Ако не съм там, когато...

– Викат ви да дойдете веднага, д-р Мукерджи.

Нямаше смисъл да се спори с машина. Мукерджи загуби настроение. Краткотрайни гневни раздразнения бяха характерна черта на рода му, както и дарбата за телепатия. Като гледаше сърдито, той сграбчи един терминал, идентифицира се и каза на болничния контролен център да препрограмира целия му сутрешен график.

– Направете така, че всичко да се отложи за по-късно, с половин час – каза той троснато. – Карантинният екип ме вика спешно.

Компютърът беше достатъчно внимателен, за да изпрати кола да го чака, когато излезе от болницата. За три минути тя го прекара през звездопорта до карантинната сграда, но той беше още ядосан, когато пристигна там. Скенерът на вратата засече значката му и един от безбройните високоговорители на контролния център му каза тържествено:

– Д-р Мукерджи, чакат ви в стая 403.

Стая 403 се оказа кабинет за разпит, разделен на две. Задната половина на стаята беше част от вътрешността на централната карантинна сграда, а предната принадлежеше на достъпната за посетителите пристройка; между тях имаше дебела стъклена стена. Шестима измъчени космонавти лежаха отпуснати върху маси зад стената, а трима членове на карантинния екип на звездопорта крачеха напред-назад пред нея. Възбудата на Мукерджи спадна, като видя, че един от лекарите – Ли Накадай – е негов стар приятел от медицинското училище. Слабичкият японец беше с една година по-голям от Мукерджи – на 29 години. Бяха се срещали често на обяд в ресторанта на звездопорта и дори веднъж се бяха запознали

едновременно с две филипински близначки, но служебната им заетост ги бе разделила в продължение на месеци. Накадай мина бързо към интересуващия ги въпрос:

– Пит, чувал ли си някога за епидемия от кошмари?

– А?

Накадай посочи хората зад карантинната стена и каза:

– Тези момчета пристигнаха преди около два часа от Звездата на Нортън. Донесоха клони от дървото на зеления огън. Те са добре физически до пет десетични знака, но аз не ги освободих заради нещо по-особено. Всичките са в ужасно състояние от нервно изтощение, което, казват, се дължи на факта, че на практика по време на цялото им едномесечно завръщане не са спали. А причината за това е, че всеки един от тях е сънувал кошмари винаги, когато се е опитвал да спи. Истински сънища на ужаса, които разбиват съзнанието. Това звучи толкова странно, че помислих за по-добре да им се направи невропатологично изследване, в случай че са се заразили с някакъв вид мозъчна инфекция.

Мукерджи се намръщи:

– И за това ли ме измъкваш по спешност от отделението ми, Ли?

– Поговори с тях – каза Накадай. – Може би това ще те уплаши малко.

Мукерджи се вгледа в космонавтите.

– Добре – съгласи се той. – Какво ще кажете за тези кошмари?

Висок кокалест офицер, който се представи като лейтенант Фолкърк, отвърна:

– Аз бях първата жертва веднага след отлитането. Бях почти като ударен. Това приличаше... значи, нещо навлезе в съзнанието ми, изпълвайки го със странни мисли. И всичко беше напълно реално. Докато продължаваше, мислех, че се задушavam, че тялото ми се изменя в нещо чуждо, чувствавах кръвта да изтича от порите ми... – Фолкърк потръпна. – Нещо като лош сън, предполагам, само че десет пъти по-ярко. Петдесет пъти. След няколко часа командирът лейтенант Родригес видя същите сънища. Различни картини, но със същия ефект. И после, един по един, когато дойде редът им да спят, другите също започнаха да се събуждат с писъци. Двама от нас стигнаха до там, че изкараха три седмици на „щастливи“ хапчета. Ние сме стабилни мъже, докторе, тренирани сме да приемаме почти всичко. Но мисля, че обикновен човек би умрял като нищо от подобни сънища. Не само от картините, но от яркостта им, от реалността им.

– И тези сънища продължаваха през цялото пътуване? – попита Мукерджи.

– Всяка смяна. Стана така, че се страхувахме да задремем, защото знаехме, че тогава дяволите ще започнат да пълзят из главите ни. Или се натъпквахме с приспивателни хапчета. Но дори така сънувахме кошмари, въпреки че съзнанията ни бяха до такава степен претоварени, за да можем да си представим, че ще сънуваме. Кошмарна чума, докторе. Епидемия.

– Кога за последен път се случи това?

– През последната почиваща смяна преди кацането.

– И никой от вас ли не е заспивал, откакто сте напуснали кораба?

– Не – каза Фолкърк.

Един от другите космонавти се обади:

– Може би той не ви го обясни добре, докторе. Това бяха убийствени сънища. Умопобъркващи. Бихме се радвали да се върнем здрави у дома. Ако можем.

Мукерджи съедини върховете на пръстите си, търсейки из практиката си някой подобен случай. Не намери такъв. Знаеше за масови халюцинации, за много епизоди, когато цели тълпи се бяха убеждавали, че са видели богове, демони, чудеса, мъртъвци да вървят, огнени символи в небето. Но серията халюцинации, появяващи се последователно, смяна след смяна, в цял екипаж здрави, трезви космонавти? Нямаше смисъл.

– Пит – каза Накадай, – хората имат едно предположение относно това, което може да ги е причинило. Необикновена идея, но може би...

– Каква е?

Фолкърк се засмя мрачно.

– Фактически тя е доста фантастична, докторе.

– Казвай!

– Добре. Нещо от планетата се е качило с нас на борда на кораба. Нещо, значи, телепатично, което се занимаваше със съзнанията ни всеки път, когато заспивахме. Това, което чувствахме като кошмари, е било може би то, вътре в главите ни.

– Възможно е да е пътувало с нас до Земята – каза друг космонавт. – Може да е все още на борда на кораба. Или сега вече е на свобода в града.

– Невидимата Кошмарна Заплаха? – попита Мукерджи със слаба усмивка. – Съмнявам се, че ще приема това.

– Те са телепатични същества – наблегна Фолкърк.

– Знам – каза Мукерджи остро. – Случайно и аз съм такъв.

– Съжалявам, докторе, ако...

– Но това не ме кара да търся телепати под всеки храст. Не отхвърлям чуждата заплаха, както си мислите, но смятам, че е вероятно да сте се заразили там с някаква мозъчна инфекция. Вирусно заболяване, вид енцефалит, които се изразява в хронически халюцинации.

Космонавтите изглеждаха смутени. Явно предпочитаха да бъдат жертви на непознато чудовище, което да ги измъчва отвън, отколкото на неизвестен вирус, намиращ се в мозъците им. Мукерджи продължи:

– Както и да е, аз не казвам какво е. Само изграждам хипотези. Ще знаем повече, след като извършим някои прегледи.

Като погледна часовника си, той каза на Накадай:

– Ли, няма какво повече да науча сега и трябва да се върна при пациентите си. Искam тези момчета да бъдат подложени на пълна серия невропсихологични изследвания. Препрати резултатите в кабинета ми, когато са готови. Извърши прегледите на променливи серии и пусни хората да спят, по двама наведнъж след всяка серия. Ще изпратя техник да ти помага при нагласяването на апаратурата. Искam да се отбележи веднага, щом се появи кошмар.

– Добре.

– И им дай да разпишат документите за телепатично изследване. Аз ще им направя предварителна проба на съзнанието тази вечер, след като имам възможност да прегледам клиничните резултати.

Поддържай абсолютна карантина, разбира се. Това може да е заразно. Действуй много внимателно!

Накадай кимна. Мукерджи се обърна с професионална усмивка към шестимата пациенти и излезе, като продължаваше да размишлява. Кошмарен вирус? Или чужд организъм, който се натрапва в съзнанието, но когото никой не може да види? Не беше сигурен кое предпочиташе по-малко. Обаче имаше вероятно и някакво прозаично и неучудващо обяснение за този месец на лоши сънища – заражена храна или нещо особено в пречиствателната система на въздуха. Просто, земно обяснение.

Може би.

6

Първия път, когато това се случи, Взайърът не беше сигурен какво бе станало в действителност. Той се бе докоснал до човешко съзнание; веднага последва буйна реакция. Взайърът беше отстъпил, уплашен от надигащата се ярост на отговора, и после, момент по-късно, той не можеше да локализира съзнанието изобщо. Възможно бе това да е някакъв защитен механизъм, помисли си Взайърът, чрез който хората пазеха съзнанията си от натрапници. Но не изглеждаше правдоподобно, след като човешките съзнания бяха съвсем ефективно охранявани през по-голямата част от времето. На борда на кораба, когато Взайърът успяваше да се промъкне зад стената, която ограждаше съзнанията на хората от екипажа, той винаги срещаше голямо безпокойство – явно тези хора не изпитваха радост от умствен контакт с Взайър – но никога това пълно изключване, тази абсолютна липса на сигнал. Объркан, Взайърът опита отново, насочвайки се към отворено

съзнание, което се намиреше недалеч от това, изчезнало малко по-рано.

„Бъдете така добър за малко внимание, да изслушате за момент смутен чуждопланетен индивид, жертва на нещастно стечение на обстоятелствата, който...“

Отново бурният отговор: внезапно огромно избухване на умствена енергия, объркано проблясване от страх, болка и шок. И отново, малко по-късно, пълна тишина, като че ли човекът бе отстъпил зад непроницаема бариера. „Къде сте? Къде отидохте?“ Взайърът, обезпокоен, пое риска да създаде оптичен рецептор, който работеше във видимия спектър – и който следователно би бил сам видим за хората – и разгледа обстановката в едно легло видя човек, заобиколен от неизвестна машинария. Блестяха цветни светлини. Други хора, които изглеждаха възбудени, бързаха към леглото. Човекът в леглото лежеше съвсем спокойно, не се мръдна дори когато метална ръка се спусна и ръгна дълга широка игла в гърдите му.

Внезапно Взайърът разбра.

Двете човешки същества трябва да са спрели да съществуват!

Взайърът бързо прибра рецептора си за видимия спектър и се оттегли в един отдалечен ъгъл да размисли какво се бе случило. Факт: двама души бяха умрели. Факт: всеки от тях бе починал непосредствено след като бе приел мисленото предаване от Взайъра. Въпрос: умственият контакт ли бе довел до гибел?

Възможността, че Взайърът може би бе погубил два човешки живота, беше шокираща и ужасяваща. През тялото му мина хлад, то се сви в малка твърда топка, в която всички мисловни процеси се

преплитаха. Необходими му бяха няколко минути, за да се върне в нормално състояние. Ако опитите му за общуване с тези хора предизвикваха такива страшни последици, установи Взайърът, тогава изгледите му да намери помощ на тази планета бяха слаби. Как би могъл, как би посмял да рискува опит за нов контакт с други хора, ако...

Една успокояваща мисъл изплува. Взайърът реши, че прави прибързано заключение въз основа на непълни факти, като пропускаше някои силни аргументи срещу това заключение. По време на цялото пътуване до този свят той се мъчеше да установи контакт с хората, с шестимата членове на екипажа и никой от тях не бе починал. Това беше достатъчно доказателство, че хората можеха да издържат контакта със съзнание на Взайър. Следователно контактът сам не би могъл да причини двата смъртни случая.

Може би беше само съвпадение, че Взайърът се бе приближил по ред до двама души, които бяха на края на живота. Беше ли това мястото, където хората биваха докарвани, когато наближаваше времето им да умрат? Щяха ли да починат, дори ако Взайърът не се бе опитал да установи контакт? Беше ли опитът за контакт достатъчен, за да изхаби намаляващата им енергия и да тласне двамата от другата страна на края? Взайърът не знаеше. С неприятно чувство съзнаваше колко много важни факти му липсваха. Само едно беше сигурно: времето му се скъсяваше. Ако не намереше помощ скоро, щеше да настъпи метаболчно разпадане, последвано от метаморфозна твърдост, после от фатална загуба на адаптивността, и накрая от... смърт.

Взайърът нямаше избор. Да продължи да търси контакт с човек беше единствената му надежда да оживее. Внимателно и смутено Взайърът започна отново опитите си да търси подходящо приемащо съзнание. Това тук беше заградено. Както и това. И всички тези: вход забранен! Взайърът се чудеше дали преградите, които хората притежаваха, бяха предназначени главно да предпазват от нахлуване на нечовешки съзнания или действително закриляха всеки човек срещу умствен контакт от всякакъв вид, включително и с други хора. Ако съществуваше някаква връзка човек-човек, Взайърът не я бе засякъл нито в тази сграда, нито на борда на космическия кораб. Каква странна раса!

Може би щеше да бъде по-добре да опита на друг етаж от сградата. Взайърът се промъкна лесно под затворената врата и се качи по служебната стълба на по-висок етаж. Още веднъж изпрати сигналите си. Затворено съзнание тук. Там. И там. А после приемащо. Пригответи се да предаде съобщението си. За безопасност намали силата на излъчването си, като остави напред само едно мислено пипало.

„Чувате ли? Вика ви попаднало на вашата планета извънземно същество. Търси помощ. Желаете...“

От човека дойде остър жилещ неприятен отговор, безсловесен, но несъмнено враждебен. Взайърът се оттегли веднага. Изчака, ужасен от страх, че бе причинил друга гибел. Но не. Човешкото съзнание продължаваше да работи, въпреки че вече не беше отворено, а оградено от този вид бариера, която обикновено хората носеха. Отблъснат, изхвърлен, Взайърът запълзя нататък. Отново неуспех. Нито момент поне на смислен контакт между съзнанията.

Нямаше ли никакъв начин да се достигнат тези хора? Взайърът продължи мрачно да търси приемащо съзнание. Какво друго можеше да направи?

(Следва)

¹ ЕЕГ – електроенцефалограма (бел. на прев.)

